

Jurnalul Oficial

al Uniunii Europene

C 27

Ediția în limba română

Comunicări și informări

Anul 52

3 februarie 2009

<u>Numărul informării</u>	Cuprins	Pagina
III <i>Acte pregătitoare</i>		
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN		
A 446-a sesiune plenară din 9 și 10 iulie 2008		
2009/C 27/01	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind omologarea tip a motoarelor de vehicule pe bază de hidrogen și de modificare a Directivei 2007/46/CE COM(2007) 593 <i>final</i> — 2007/0214 (COD)	1
2009/C 27/02	Avizul Comitetului Economic și Social European privind diferitele măsuri politice, altele decât finanțarea adecvată, care ar putea contribui la creșterea și dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii	7
2009/C 27/03	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei: Agenda pentru un turism european durabil și competitiv COM(2007) 621 <i>final</i>	12
2009/C 27/04	Aviz al Comitetului Economic și Social European privind Cartea albă privind integrarea piețelor creditului ipotecar din Uniunea Europeană COM(2007) 807 <i>final</i>	18
2009/C 27/05	Avizul Comitetului Economic și Social European privind evoluția sectorului construcțiilor în Europa	22
2009/C 27/06	Avizul Comitetului Economic și Social European privind evoluția sectorului serviciilor destinate întreprinderilor în Europa	26
2009/C 27/07	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind produsele cosmetice (reformare) COM(2008) 49 <i>final</i> — 2008/0035 (COD)	34
2009/C 27/08	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2001/82/CE și a Directivei 2001/83/CE în ceea ce privește modificări ale condițiilor autorizațiilor de introducere pe piață pentru medicamente COM(2008) 123 <i>final</i> — 2008/0045 (COD)	39

RO

Preț:
26 EUR

(continuare în pagina următoare)

2009/C 27/09	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului referitoare la recipientele simple sub presiune (versiune codificată) COM(2008) 202 final — 2008/0076 (COD)	41
2009/C 27/10	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Consiliu și către Parlamentul European „Către o rețea feroviară cu prioritate pentru transportul de marfă” COM(2007) 608 final	41
2009/C 27/11	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei — Comunicarea privind o politică portuară europeană COM(2007) 616 final	45
2009/C 27/12	Avizul Comitetului Economic și Social European privind transportul rutier — timpul de lucru al conducătorilor auto liber profesioniști	49
2009/C 27/13	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, către Parlamentul European, către Comitetul Economic și Social European și către Comitetul Regiunilor — Un plan strategic european pentru tehnologiile energetice (PLANUL SET) „Către un viitor cu emisii reduse de carbon” COM(2007) 723 final	53
2009/C 27/14	Avizul Comitetului Economic și Social European privind relația dintre schimbările climatice și agricultură în Europa	59
2009/C 27/15	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2003/87/CE în vederea îmbunătățirii și extinderii sistemului comunitar de comercializare a cotelor de emisie de gaze cu efect de seră COM(2008) 16 final — 2008/0013 (COD)	66
2009/C 27/16	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind efortul statelor membre de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră astfel încât să respecte angajamentele Comunității de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră până în 2020 COM(2008) 17 final — 2008/0014 (COD)	71
2009/C 27/17	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind stocarea geologică a dioxidului de carbon și de modificare a Directivelor 85/337/CEE și 96/61/CE ale Consiliului, a Directivelor 2000/60/CE, 2001/80/CE, 2004/35/CE, 2006/12/CE și a Regulamentului (CE) nr. 1013/2006 COM(2008) 18 final — 2008/0015 (COD)	75
2009/C 27/18	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2006/66/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind bateriile și acumulatorii și deșeurile de baterii și acumulatori, în ceea ce privește articolul 6 alineatul (2) privind introducerea pe piață a bateriilor și acumulatorilor COM(2008) 211 — 2008/0081 (COD)	81
2009/C 27/19	Avizul Comitetului Economic și Social European privind industria minieră neenergetică din Europa	82
2009/C 27/20	Avizul Comitetului Economic și Social European privind integrarea minorităților — romii	88
2009/C 27/21	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Elemente pentru structura, organizarea și funcționarea unei platforme care să asigure o participare mai largă a societății civile la promovarea politicilor de integrare a resortisanților din țări terțe în UE”	95
2009/C 27/22	Avizul Comitetului Economic și Social European privind un nou program european de acțiune socială	99

2009/C 27/23	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Consiliului privind condițiile de intrare și de ședere a resortisanților din țările terțe pentru ocuparea unor locuri de muncă înalt calificate COM(2007) 637 final — 2007/0228 (CNS)	108
2009/C 27/24	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Consiliului privind o procedură unică de solicitare a unui permis unic pentru resortisanții din țările terțe în vederea șederii și ocupării unui loc de muncă pe teritoriul statelor membre și un set comun de drepturi pentru lucrătorii din țările terțe cu ședere legală pe teritoriul unui stat membru COM(2007) 638 final — 2007/0229 (CNS)	114
2009/C 27/25	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind Anul european al creativității și inovării (2009) COM(2008) 159 final — 2008/0064 (COD)	119
2009/C 27/26	Avizul Comitetului Economic și Social European privind o mai bună integrare pe piața internă — factor-cheie de coeziune și creștere economică pentru insule	123
2009/C 27/27	Avizul Comitetului Economic și Social European privind cauzele diferenței dintre inflația percepută și inflația reală	129
2009/C 27/28	Avizul Comitetului Economic și Social European privind rolul societății civile în programele UE de asistență pentru preaderare în Republica Albania	140
2009/C 27/29	Avizul Comitetului Economic și Social European privind crearea de rețele ale organizațiilor societății civile în regiunea Mării Negre	144
2009/C 27/30	Avizul Comitetului Economic și Social European privind concilierea dimensiunii naționale cu cea europeană în cadrul comunicării privind Europa	152

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 446-A SESIUNE PLENARĂ DIN 9 ȘI 10 IULIE 2008

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind omologarea tip a motoarelor de vehicule pe bază de hidrogen și de modificare a Directivei 2007/46/CE

COM(2007) 593 final — 2007/0214 (COD)

(2009/C 27/01)

La 14 noiembrie 2007, în conformitate cu articolul 95 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind omologarea tip a motoarelor de vehicule pe bază de hidrogen și de modificare a Directivei 2007/46/CE.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 11 iunie 2008. Raportor: dl Iozia.

În cea de a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 iulie 2008, Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 117 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE aprobă conținutul propunerii de regulament COM(2007) 593 final și este în favoarea elaborării unor norme armonizate la nivel comunitar privind omologarea vehiculelor pe bază de hidrogen, declarându-se de acord cu varianta unei proceduri europene unice care să fie valabilă în toate statele membre, deoarece aceasta pare mai simplă și mult mai puțin costisitoare decât 27 de omologări diferite (care ar duce mai ales la apariția unor situații evidente de denaturare a concurenței și la o fragmentare a pieței interne).

1.2 Importanța unei astfel de inițiative este evidentă. În ciuda unei prognoze de creștere importantă a vânzărilor de vehicule pe bază de hidrogen, acestea nu sunt omologate nici la nivel național, nici la cel comunitar. Reglementările provizorii adoptate în statele membre diferă considerabil.

1.3 CESE consideră necesară adoptarea rapidă a regulamentului, care pare în măsură să ofere un cadru sigur de referință întreprinderilor din sector și să încurajeze prin urmare efectuarea importanțelor investiții necesare creării de tehnologii legate de utilizarea hidrogenului. În avize recente pe această temă, CESE s-a exprimat în favoarea alegerii strategice a utilizării acestuia, afirmând că „în ciuda limitelor încă existente, hidrogenul reprezintă provocarea viitorului”.

1.4 Elaborarea acestei reglementări comunitare în materie de armonizare reprezintă, pe de altă parte, un element important de garantare a siguranței pentru utilizatori. O mai mare încredere din partea acestora constituie un aspect esențial, în condițiile existenței unei tendințe clare de răspândire a vehiculelor pe bază de hidrogen, al căror număr, conform previziunilor Comisiei, ar trebui să ajungă la un milion până în 2020.

1.5 Un exemplu relevant care confirmă viabilitatea obiectivului și posibilitatea concretă de îndeplinire a acestuia îl constituie creșterea constantă și continuă a numărului de taxiuri cu alimentare hibridă la New York, unde o politică urbană adecvată permite concilierea protecției mediului și a respectului față de acesta cu regulile pieței. Este dovada clară a faptului că încercările de a crea obstacole artificiale în calea dezvoltării acestei tehnologii au de fapt drept scop apărarea unor interese bine consolidate.

1.6 Îndeplinirea acestui obiectiv apare ca necesară deoarece doar prin intermediul unei acțiuni hotărâte de înlocuire a carburanților fosili pare posibilă obținerea unui rezultat compatibil cu politicile comunitare de dezvoltare durabilă și de luptă împotriva schimbărilor climatice. Un astfel de obiectiv poate fi îndeplinit prin intermediul utilizării crescânde a hidrogenului, a biocombustibililor de a doua generație și a altor combustibili regenerabili.

1.7 Pentru a se acorda un sprijin substanțial unei astfel de strategii pe termen lung, sunt necesare angajamente clare în domeniul cercetării tehnologice. În consecință, CESE solicită implementarea unor programe specifice de cercetare, începând cu adoptarea rapidă a Regulamentului COM(2007) 571 final, care prevede instituirea unei „inițiative tehnologice comune (ITC)” [...] întreprinderea comună „Pile de combustie și hidrogen”⁽¹⁾. CESE susține și dorește lansarea de programe de cercetare care să exploreze noi căi de producere și de utilizare a hidrogenului și se alătură cererilor din partea întreprinderilor și centrelor de cercetare din domeniul utilizării hidrogenului, ce îndeamnă Parlamentul și Consiliul să grăbească procesul de adoptare a propunerilor necesare.

1.8 CESE invită Comisia să analizeze încă de pe acum problema extinderii rețelei de distribuție, având în vedere faptul că existența unor tehnologii de stocaj sigure și eficiente, ca și a unor sisteme corespunzătoare de distribuție, reprezintă elemente indispensabile pentru înmulțirea autovehiculelor pe bază de amestecuri gazoase.

1.9 Într-o primă fază, intervențiile ar trebui să încurajeze distribuția gazului petrolier lichefiat (GPL) și a metanului (care în prezent sunt rareori întâlnite sau chiar lipsesc din multe țări ale Uniunii) pe întreg teritoriul comunitar, acesta constituind obiectivul cel mai urgent și mai realist în materie de decarbonare, măcar parțială, a carburanților. Această primă etapă a căutărilor de noi tehnologii, din ce în ce mai sigure și eficiente, în domeniul stocării și distribuției, va permite în viitorul apropiat trecerea la o etapă intermediară de distribuire a amestecurilor de gaz și de hidrogen, pentru a se ajunge în final la distribuirea hidrogenului.

1.10 CESE consideră fundamentală abordarea în mod concret a problemei recâștigării încrederii viitorilor utilizatori, în vederea eliminării suspiciunilor care planează încă asupra folosirii hidrogenului. Se impune deci inițierea unor programe extinse de informare, care să transmită un mesaj clar și motivat, și care să confirme că, în prezent, această tehnologie a atins deja nivelulurile de siguranță ale vehiculelor convenționale.

1.11 CESE se declară de acord cu alegerea regulamentului ca instrument juridic, deoarece acesta le garantează producătorilor din sector condiții egale, prin aplicarea simultană în toate statele membre a normelor propuse.

1.12 În plus, aprobă propunerea de elaborare și de punere în aplicare a normelor fundamentale în cadrul procedurii de comitologie, și este de acord cu stabilirea unei perioade de tranziție pentru aplicarea tuturor normelor, deoarece aceasta va presupune o anumită dificultate pentru întreprinderile din sector.

1.13 CESE susține și consideră importantă prezența Europei în cadrul GCG (*Global Coordination Group* — Grupul de Coordonare Globală), în scopul căutării unor norme de omologare la scară mondială, GTR (*Global Technological Regulation* — Reglementări Tehnice Globale), dar subliniază și că încercarea de a se ajunge la un astfel de acord nu trebuie să reprezinte o piedică în calea procedurii legislative comunitare. Existența unui

instrument legislativ propriu și a unei experiențe în aplicarea normelor comunitare va consolida poziția Europei în cadrul tuturor organismelor de nivel mondial, aceasta și pentru a nu se ajunge la reglementări globale în privința vehiculelor pe bază de hidrogen care să țină cont de singura experiență din domeniu disponibilă în prezent (cea a Japoniei).

1.14 Existența unei experiențe bazate pe o reglementare legislativă la nivel comunitar și rezultatele semnificative care pot fi obținute ca urmare a unei implicări depline și continue în domeniul cercetării tehnologice vor putea constitui elemente esențiale în susținerea competitivității întreprinderilor ce operează deja în sectorul auto, având în vedere că segmente substanțiale ale viitoarei piețe vor reveni noilor tehnologii și noilor carburanți.

1.15 În opinia CESE, pentru aceasta sunt necesare alegeri curajoase și în timp util, împreună cu o viziune strategică prospectivă care să schițeze un scenariu viitor în care hidrogenul va juca, la momentul potrivit, un rol important și decisiv.

1.16 CESE invită Comisia să reconsidere propunerea de „etichetare” a vehiculelor pe bază de hidrogen, care ar putea fi interpretată ca un fel de incriminare, de considerare a acestor vehicule ca fiind „periculoase”, în vreme ce testele de siguranță au produs rezultate analoage celor din cazul vehiculelor alimentate cu altfel de carburanți. Ca o alternativă la etichetare, CESE consideră că ar fi mai oportună indicarea tipului de carburant în cazul tuturor vehiculelor, astfel încât acestea să fie mai ușor de identificat.

1.17 În vederea facilitării răspândirii vehiculelor pe bază de hidrogen chiar și în absența unei rețele de distribuție a acestuia, CESE recomandă Comisiei și omologarea micilor unități de reformare care permit generarea de hidrogen din gaz metan (de exemplu, stațiile de alimentare la domiciliu — *Home Energy Station* — sau alte sisteme asemănătoare). Acesta ar putea reprezenta un prim pas concret pentru satisfacerea în primă instanță a noii cereri de hidrogen, obiectivul de îndeplinit fiind în continuare acela de a produce hidrogen din surse regenerabile, de la biogaz la fotoliză sau electroliză, prin utilizarea energiei electrice obținute din surse regenerabile.

2. Introducere

2.1 Regulamentul supus examinării [COM(2007) 593 final] pleacă de la constatarea că în Uniunea Europeană nu există standarde privind omologarea vehiculelor pe bază de hidrogen, cu toate că se preconizează creșterea vânzărilor de vehicule dotate cu o astfel de tehnologie.

2.2 Nici în diferitele state membre nu există în prezent prevederi care să reglementeze domeniul acoperit de propunere.

Într-adevăr, legislațiile în vigoare, care au în vedere omologarea vehiculelor, în ansamblu, nu prevăd norme generale referitoare la vehiculele pe bază de hidrogen, și din cauza caracteristicilor diferite de cele ale vehiculelor care folosesc pentru propulsie carburanți tradiționali.

⁽¹⁾ JO C 204, 9.8.2008, p. 19.

2.3 Unele state membre au adoptat reglementări provizorii, dar acestea diferă foarte mult de la țară la țară. Eternizarea acestei situații va conduce la proceduri diferite de omologare în statele membre, ceea ce va avea drept consecință inevitabilă fragmentarea pieței, denaturarea regulilor concurenței și diminuarea șanselor ca această tehnologie să contribuie rapid și în mod decisiv la îmbunătățirea mediului.

2.4 Prin urmare, propunerea de regulament are în vedere asigurarea unei funcționări corecte a pieței interne și evitarea situației în care în statele membre se află în circulație vehicule omologate conform unor norme diferite, ceea ce ar determina apariția de dezechilibre între producători și ar favoriza crearea de obstacole artificiale pentru comerțul din Uniune.

2.5 O asemenea perspectivă ar reprezenta o piedică în calea evoluției tehnologiilor legate de utilizarea hidrogenului în UE, în timp ce se impune, dimpotrivă, promovarea de inițiative și accelerarea evoluției acestor tehnologii, care constituie una dintre cele mai serioase alternative la combustibilii fosili, ce acoperă astăzi 98 % din transportul public și privat și reprezintă 50 % din sursele primare de energie (cifra urmând să ajungă la 73 %, dacă nu se adoptă decizii hotărâte de diversificare).

2.6 Regulamentul propus constituie, alături de programele importante de cercetare din sector care fac parte din PC 7, un important pas înainte către aducerea utilizării hidrogenului la nivelul de siguranță atins de tehnologiile convenționale. Pe de altă parte, regulamentul poate contribui la obținerea unei aprobări generale din partea utilizatorilor potențiali.

2.7 Adoptarea unor standarde armonizate la nivel comunitar în materie de omologare a vehiculelor pe bază de hidrogen reprezintă, fără îndoială, o etapă decisivă în obținerea acordului necesar al utilizatorilor. Creșterea nivelului încrederii acestora în folosirea hidrogenului constituie un factor esențial pentru comercializarea cât mai curând a unor vehicule pe bază de carburanți alternativi, cu emisii foarte reduse de gaze cu efect de seră, condiție indispensabilă pentru o protecție reală și concretă a mediului.

3. Sinteza propunerii Comisiei

3.1 Propunerea de regulament privind vehiculele pe bază de hidrogen supusă examinării are obiectivul de a stabili norme valabile în toată Uniunea Europeană pentru omologarea autovehiculelor pe bază de hidrogen.

3.2 Propunerea prevede modificarea Directivei-cadru 2007/46/CE în vederea introducerii vehiculelor pe bază de hidrogen din categoriile M1, M2, M3 și N1, N2, N3 ⁽²⁾ în procedura de omologare comunitară și includerea de cerințe specifice

(2) Categoria M1 vehicule proiectate și construite pentru transportul pasagerilor, care au cel mult opt locuri pe scaune, în afara scaunului conducătorului auto.

Categoria M2 vehicule proiectate și construite pentru transportul pasagerilor, cu mai mult de opt locuri pe scaune în afara scaunului conducătorului auto și cu o masă maximă mai mică sau egală cu 5 tone.

Categoria M3 vehicule proiectate și construite pentru transportul pasagerilor, cu mai mult de opt locuri pe scaune în afara scaunului conducătorului auto și cu o masă maximă mai mare de 5 tone.

Categoria N1 vehicule proiectate și construite pentru transportul mărfurilor, având o masă maximă mai mică sau egală cu 3,5 tone.

Categoria N2 vehicule proiectate și construite pentru transportul mărfurilor, având o masă maximă mai mare de 3,5 tone, dar mai mică sau egală cu 12 tone.

Categoria N3 vehicule proiectate și construite pentru transportul mărfurilor, având o masă maximă mai mare de 12 tone.

privind vehiculele pe bază de hidrogen în toate directivele și regulamentele privind omologarea.

3.3 **Temeiul juridic** al propunerii este articolul 95 din tratat.

Principiul subsidiarității este pe deplin respectat, dat fiind faptul că obiectivele politice stabilite la nivel comunitar nu pot fi realizate la nivelul statelor membre, evitându-se prin această procedură și apariția obstacolelor pe piața unică.

Propunerea respectă și **principiul proporționalității**, dat fiind faptul că obiectivul este doar garantarea bunei funcționări a pieței interne, și, în același timp, a unui nivel ridicat de siguranță publică și de protecție a mediului.

3.4 Comisia optează pentru regulament, deoarece prevederile propunerii trebuie să fie aplicate în același timp, fără a se mai aștepta preluarea acestora în legislațiile statelor membre, ceea ce ar conduce la adoptarea unor norme de omologare la momente diferite și cu diferențe importante între actele normative de transpunere.

3.5 Propunerea a trecut prin filtrul unei ample consultări, la care au participat toate părțile interesate. Începând cu Grupul de lucru „Hidrogen”, demersul a implicat autoritățile naționale, producătorii de vehicule, furnizorii de piese și asociațiile industriale.

3.6 Cele patru variante luate în discuție au fost:

- „status quo”, menținerea situației existente;
- demers legislativ la nivelul statelor membre;
- demers legislativ la nivelul Uniunii Europene;
- abordare nelegislativă, altfel spus, autoreglementare.

3.7 Ulterior a fost numit un consultant care a prezentat răspunsuri la problemele privind siguranța, tehnologia și costurile fiecărei opțiuni. Rezultatele au fost supuse evaluării celor mai importante întreprinderi care utilizează tehnologia hidrogenului din sectorul auto.

3.8 În urma acestui amplu proces de consultare a reieșit clar că drumul care trebuie urmat este cel al unui demers legislativ la nivel comunitar, care să ducă la omologarea tuturor vehiculelor pe bază de hidrogen.

3.9 În sprijinul acestei variante, Comisia a prezentat un studiu ⁽³⁾ care demonstrează faptul că introducerea unei proceduri de omologare europeană, fie aceasta cât de riguroasă, constituie soluția cea mai simplă și mai puțin costisitoare, în comparație cu costurile teoretice presupuse de 27 de omologări diferite la nivelul statelor membre.

(3) TRL Ltd, consultantul tehnic și științific al Comisiei.

3.10 Evaluările consultantului au fost așadar prezentate Comisiei, care a elaborat propunerea în discuție pe baza consultărilor prealabile, demarând astfel procesul instituțional.

3.11 În opinia Comisiei, normele prevăzute în acest regulament sunt în măsură să le ofere utilizatorilor de mijloace de transport pe bază de hidrogen garanțiile necesare de siguranță și să contribuie decisiv la protecția mediului.

3.12 Obiectivul final este ca, în termen de 36 de luni de la intrarea în vigoare a prezentului regulament, instalațiile pe hidrogen, toate componentele care intră în contact cu hidrogenul și materialele utilizate să fie pe deplin conforme cu normele prevăzute de regulament.

4. Audierea

4.1 În cursul audierii, la care au participat reprezentanți ai Comisiei, ai mediilor universitare, ai fabricanților de automobile angajați în perfecționarea vehiculelor pe bază de hidrogen, ai asociațiilor europene, ai consumatorilor și ai producătorilor de pile de combustie, au fost formulate teme de reflecție și au fost furnizate informații privind ultimele progrese tehnologice.

4.2 A fost subliniată importanța răspândirii de informații în rândul marelui public și a lansării de inițiative precum cea care se desfășoară de câțiva ani la Roma (*H₂ Roma*), de încurajare a întâlnirilor dintre producători și cetățeni, cu evidențierea progreselor tehnice și cu popularizarea unei tehnologii pe care mulți o consideră încă periculoasă. Participanții au acordat o mare importanță rolului de mediator cultural pe care ar putea să-l îndeplinească CESE.

4.3 Întreprinderile și consumatorii au subliniat că este nevoie să se poată conta pe siguranța vehiculelor, precum și a infrastructurilor de stocare și distribuție, dar și pe disponibilitatea hidrogenului. Cercetarea trebuie să continue și să beneficieze de sprijin sporit. Au fost apreciate inițiativele europene recente de promovare a pililor de combustie, prin decizia de finanțare a unei Inițiative Tehnologice Comune.

4.4 Testele de autonomie au demonstrat că, în prezent, un vehicul pe bază de hidrogen poate să parcurgă până la 600 de km. Noi probe sunt în pregătire.

4.5 Audierea a evidențiat faptul că vehiculul cu hidrogen este deja o realitate tehnologică, dar că lipsesc condițiile economice și sociale care ar permite să se treacă la comercializarea acestuia. Un prim obstacol va fi depășit odată cu adoptarea regulamentului privind omologarea.

5. Observații generale

5.1 CESE este de acord cu conținutul regulamentului și salută adoptarea de standarde armonizate pentru omologarea vehiculelor pe bază de hidrogen, întrucât această procedură reprezintă

un pas înainte comparativ cu situația actuală, în care lipsa legislației de referință dă naștere unor condiții evidente de denaturare a concurenței și duce la fragmentarea pieței interne. O aprobare rapidă a regulamentului se impune și din motive clare de siguranță și de protecție a mediului.

5.2 În opinia CESE, lipsa unui cadru sigur de referință tinde în mod inevitabil să descurajeze efectuarea de investiții necesare și semnificative, indispensabile dezvoltării tehnologiilor ce vor permite utilizarea hidrogenului drept vector energetic pentru autovehiculele viitorului.

5.3 Regulamentul în discuție pare a fi în concordanță cu politicile UE de dezvoltare durabilă și cu lupta împotriva schimbărilor climatice, care stau la baza inițiativelor comunitare și care reprezintă o contribuție indispensabilă la atingerea obiectivelor generale ale Strategiei de la Lisabona.

5.4 CESE este ferm convins că, fără o evoluție rapidă și o răspândire pe scară largă a vehiculelor pe bază de hidrogen și în lipsa unei înlocuiri treptate a carburanților fosili, beneficiile ecologice vor rămâne destul de reduse și, prin urmare, neglijabile sub raport cantitativ. CESE evidențiază astfel necesitatea promovării durabilității mediului și a luptei împotriva schimbărilor climatice, obiective care pot fi atinse prin utilizarea hidrogenului, a biocombustibililor de a doua generație și a altor combustibili regenerabili.

5.5 În opinia CESE, parcursul pe care îl presupune inversarea tendinței actuale, de satisfacere a cererii de energie în principal cu ajutorul surselor de combustibili fosili, care reprezintă astăzi 85-90 % din oferta mondială de energie, trece prin utilizarea hidrogenului și prin angajarea în cercetări în domeniul pililor de combustie și de hidrogen. O evaluare prospectivă va trebui să țină seama de faptul că, în ceea ce privește combustibilii fosili, orice scenariu viitor presupune penurie și prețuri în creștere constantă.

5.6 Într-un aviz adoptat de CESE ⁽⁴⁾ este sprijinită cu hotărâre inițiativa Comisiei COM(2007) 571 final, care a decis să finanțeze cu aproape 470 de milioane EUR o inițiativă tehnologică comună (ITC) prin „înființarea întreprinderii comune «Pile de combustie și hidrogen»” care va permite Comisiei, statelor membre și întreprinderilor din domeniu să își pună resursele în comun, în cadrul unei inițiative de cercetare la scară extinsă, în vederea lansării de programe în sectoare strategice, pentru diversificarea și disponibilitatea energiei în viitor.

5.7 Într-un aviz ulterior privind mixul energetic în transporturi ⁽⁵⁾, CESE „este de părere că este absolut necesară finanțarea urgentă și hotărâtă a cercetării în domeniul producerii și utilizării hidrogenului” și „se alătură solicitărilor, formulate de întreprinderile și de centrele de cercetare care se ocupă de extinderea folosirii hidrogenului, cu privire la accelerarea procesului de aprobare a propunerii de către Consiliu și Parlament”.

⁽⁴⁾ JO C 204, 9.8.2008, p. 19.

⁽⁵⁾ CESE 1104/2007 (TEN/297), punctul 1.4, încă nepublicat în Jurnalul Oficial.

5.8 Pilele de combustie sunt convertori de energie care permit reducerea substanțială a emisiilor de gaze cu efect de seră și a altor poluanți. În ceea ce privește procesarea biomasei, CESE ia în considerare cu atenție, în același aviz, citat la punctul precedent, progresele recente în domeniul noilor catalizatori destinați pilelor de combustie, ce reprezintă o tehnologie foarte promițătoare în ceea ce privește furnizarea de energie curată pentru autovehicule.

5.9 Evidențiind faptul că utilizarea hidrogenului pe parcursul înlocuirii treptate a combustibililor fosili reprezintă o etapă obligatorie și de dorit, CESE reamintește că obiectivul punerii în circulație a automobilelor pe bază de hidrogen presupune în mod necesar investiții considerabile în toate sectoarele de cercetare aflate în legătură cu acest proces. Din acest motiv, CESE așteaptă și susține programe de cercetare orientate către consolidarea acestei strategii.

5.10 Comitetul consideră că, deși problema costurilor asociate procesului este una importantă, ea nu poate constitui o frână în calea dezvoltării acestei tehnologii, și urmărește cu atenție orice program de identificare a unor noi căi ecologice de producere a hidrogenului, având în vedere că metoda actuală, în care mai mult de 90 % din hidrogen este produs din metan, se bazează pe o sursă de energie considerabilă, dar limitată.

5.11 CESE subliniază faptul că, în evaluarea costurilor fiecărui progres tehnologic, problema considerabilelor resurse necesare nu trebuie avută în vedere doar în raport cu sectorul auto privat, chiar dacă acesta este unul important sub aspect cantitativ, ci și dintr-o perspectivă strategică și pe termen lung. O astfel de evaluare trebuie să țină cont de beneficiile viitoare, care pot rezulta dintr-o utilizare pe scară largă a hidrogenului, în vederea atingerii unor obiective mai ambițioase, de la utilizarea în transportul public și privat la utilizarea în transportul de mărfuri și la propulsia trenurilor și a vapoarelor, mergând până la posibila utilizare în centralele electrice, chiar dacă într-o perspectivă mai îndepărtată.

5.12 CESE nutrește convingerea profundă că, în cazul în care aceste importante programe de cercetare vor evolua după cum se preconizează și se vor bucura de sprijinul politic și economic necesar din partea tuturor factorilor implicați, posibilitatea de a vedea circulând automobile propulsate parțial sau integral cu hidrogen s-ar putea concretiza relativ curând.

5.13 Un exemplu concret care ilustrează această evoluție pozitivă îl constituie creșterea constantă și continuă a numărului de taxiuri cu alimentare hibridă la New York, unde o politică urbană adecvată permite concilierea respectului față de mediu cu regulile pieței. Este dovada clară a faptului că încercările de a pune piedici artificiale în calea dezvoltării acestei tehnologii au de fapt drept scop apărarea unor interese bine consolidate.

5.14 În toate avizele sale pe această temă, CESE a susținut varianta utilizării hidrogenului, ce constituie o provocare pentru viitor, în ciuda limitelor recunoscute în prezent. Comitetul acordă atenție recentelor proiecte de inițiative care, prin utili-

zarea unor tehnologii de producție și distribuție diferite, pregătesc calea către viitoarea utilizare a hidrogenului la tracțiunea vehiculelor.

5.15 În perspectiva acestei evoluții, CESE solicită încă o dată Comisiei să analizeze problema extinderii în teritoriu a rețelei de distribuție a combustibililor alternativi, începând prin a spori distribuția de GNC (gaz natural comprimat), care este foarte puțin întâlnit în câteva state membre și lipsește cu desăvârșire în altele, cu câteva excepții pozitive, precum în cazul Poloniei.

5.16 Sectorul stocării și distribuției reprezintă un exemplu concret de concentrare a cercetării în domeniu. Nevoia de a dispune de tehnologii inovatoare în sectorul distribuției gazului constituie un factor fundamental și decisiv în răspândirea noilor autovehicule, atât într-o etapă intermediară, bazată pe posibile amestecuri gazoase, cât și în atingerea obiectivului final, de generalizare a propulsiei cu hidrogen.

5.17 În acest domeniu trebuie prevăzute din timp sisteme de distribuție din ce în ce mai eficiente și sigure, plecând de la experiența acumulată în cele două centre care activează în prezent în Europa, cel din Mantova (Italia) și cel din München (Germania), și orientând cercetarea către sisteme din ce în ce mai avansate din punct de vedere tehnologic, centrate pe respectarea unor standarde ridicate în ce privește siguranța și protecția mediului.

5.18 Din aceste motive, CESE consideră că atingerea unor standarde ridicate de siguranță și de eficiență în domeniul stocării și distribuției de combustibili gazoși reprezintă un factor decisiv în etapa actuală, ce reclamă un program amplu de răspândire pe tot teritoriul comunitar a stațiilor de GPL și de metan, acesta reprezentând obiectivul cel mai urgent și realist în ceea ce privește o decarbonare, măcar parțială, a combustibililor, văzută ca etapă intermediară în trecerea la stadiul final al distribuției hidrogenului. Tehnologiile necesare stocării și distribuției gazului și hidrogenului sunt foarte asemănătoare, așa încât evoluția celor dintâi nu va putea decât să favorizeze evoluția tehnologiilor hidrogenului.

5.19 CESE este conștient de faptul că utilizarea hidrogenului prezintă încă probleme evidente legate de costuri și de aspectele de siguranță. Aceste probleme, legate de temerile din trecut, trebuie depășite în prezent pe baza testelor aprofundate efectuate în diferite țări, astfel încât utilizarea hidrogenului să ajungă la nivelul de securitate atins de tehnologiile convenționale. Attingerea acestui obiectiv, în paralel cu inițierea de programe de informare importante și specifice, poate permite recuperarea încrederii viitorilor utilizatori, condiție obligatorie pentru relansarea definitivă a acestei tehnologii.

5.20 Prin urmare, CESE consideră indispensabilă asocierea acestei strategii bazate pe hidrogen cu un program amplu de informare care să răspundă și să depășească actualele temeri ale viitorilor consumatori, care consideră hidrogenul un produs cu un grad de risc extrem de ridicat.

5.21 Un program de informare cu o arie largă de acoperire va trebui să transmită un mesaj clar: în utilizarea hidrogenului au fost atinse încă din prezent nivelurile ridicate de securitate ale vehiculelor convenționale, chiar și în eventualitatea unor accidente. Aceasta reprezintă un aspect esențial, ce conferă credibilitate prognozei Comisiei, conform căreia, până în anul 2020, se vor afla în circulație pe teritoriul comunitar cel puțin un milion de vehicule pe bază de hidrogen (studiul de impact, p. 34).

5.22 Regulamentul supus examinării, ce își propune adoptarea unor standarde armonizate la nivel comunitar în ceea ce privește omologarea vehiculelor pe bază de hidrogen, reprezintă un prim pas către restabilirea și menținerea încrederii generale. El ar trebui să se bucure de sprijin pe baza faptului esențial că utilizarea acestui combustibil contribuie în mod fundamental la protecția mediului, deoarece este binecunoscut faptul că acesta nu emite gaze cu efect de seră sau poluanți pe bază de carbon.

5.23 CESE se declară de acord cu propunerea regulamentului ca instrument juridic, deoarece acesta garantează condiții egale producătorilor din sector, prin aplicarea simultană în toate statele membre a normelor propuse.

5.24 În plus, aprobă propunerea de elaborare și punere în aplicare a normelor fundamentale în cadrul procedurii de comitologie, și împărtășește ideea unei perioade de tranziție, deoarece aceasta le este necesară producătorilor, având în vedere complexitatea tehnologiei, ce reclamă o lungă perioadă de timp pentru a fi aplicată.

5.25 CESE susține și consideră importantă prezența Europei, alături de Japonia și Statele Unite, în cadrul GCG, organism care își propune instituirea unei proceduri unice la nivel mondial, de omologare a vehiculelor pe bază de hidrogen.

5.26 Cu toate acestea, obținerea unui acord de această anvergură nu trebuie să reprezinte un obstacol în calea unei proceduri legislative comunitare, având în vedere faptul că timpul necesar ajungerii la un acord la scară mondială este mai lung decât cel presupus de adoptarea prezentului regulament. Mai mult, prezența în cadrul GCG a unei Europe care dispune de un instrument legislativ specific și de o experiență proprie în aplicare nu numai că va consolida poziția acesteia, dar va împiedica și adoptarea unei reglementări care ar ține cont de o singură experiență disponibilă în prezent, cea a Japoniei.

5.27 O prezență europeană marcantă în cadrul organismelor mondiale de decizie constituie și un factor decisiv de menținere a competitivității marilor întreprinderi din sectorul auto de la nivel european, care nu își permit să piardă contactul cu tendințele de evoluție ale unei piețe în care o poziție puternică, sincronizată și bazată pe tehnologiile de vârf este elementul fundamental ce va permite în viitor câștigarea unor segmente considerabile de piață.

5.28 Deși constituie doar un aspect al întregului proces, chestiunea omologării reprezintă un progres semnificativ către accesul la combustibili alternativi, care ar permite Europei să se sustragă dependenței de combustibilii fosili, cu mari avantaje pentru mediu, și ne va pregăti pentru momentul (care va sosi cu certitudine, fără a se putea preciza însă când) în care aceste resurse vor începe să se epuizeze.

5.29 Toate acestea impun alegeri curajoase și o viziune strategică prospectivă, care să depășească orizontul prezent și să schițeze un scenariu viitor în care utilizarea hidrogenului va juca un rol decisiv.

Bruxelles, 9 iulie 2008

Președintele
Comitetul Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind diferitele măsuri politice, altele decât finanțarea adecvată, care ar putea contribui la creșterea și dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii

(2009/C 27/02)

La 20 septembrie 2007, în numele viitoarei Președinții slovene a Consiliului, dl Andrej VIZJAK, ministrul economiei, a invitat Comitetul Economic și Social European să elaboreze un aviz exploratoriu cu privire la

Diferitele măsuri politice, altele decât finanțarea adecvată, care ar putea contribui la creșterea și dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 11 iunie 2008. Raportor: dl CAPPELLINI.

În cea de a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 9 iulie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 122 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE consideră că legea privind întreprinderile mici (*Small Business Act*) pentru Europa, pe care el însuși a solicitat-o în mai multe rânduri, trebuie să permită relansarea Cartei europene pentru întreprinderile mici și constituie o ocazie excepțională de a dezvolta potențialul acestor întreprinderi, dar și un test în ceea ce privește dorința reală a instituțiilor și a statelor membre de a iniția o adevărată politică proactivă și perenă de susținere a IMM-urilor și a microîntreprinderilor.

1.2 Această politică nu trebuie să se limiteze la perioadele de dificultăți economice, în care sfera politică redescoperă capacitatea IMM-urilor și a microîntreprinderilor de a rezolva deficitul de locuri de muncă și de a scădea cifrele din statisticile privind șomajul, ci trebuie să devină o politică matură și de susținere a competitivității acestor întreprinderi pe termen lung.

1.3 CESE recomandă 10 măsuri fundamentale pentru susținerea și relansarea dezvoltării IMM-urilor prin crearea unui mediu care să le fie într-adevăr favorabil, precum și pentru stabilirea unui **Small Business Act** pentru Europa, care să fie eficient și să reprezinte mai mult decât încă o simplă declarație politică:

- dobândirea unei bune cunoașteri a rețelei europene a diferitelor categorii de IMM-uri, a evoluțiilor și nevoilor acestora la nivel orizontal și sectorial, având în vedere piața internă din perspectiva sa internă, externă și transfrontalieră, în special sub forma publicării de rapoarte anuale;
- integrarea dimensiunii IMM-urilor în toate politicile comunitare și în procesul legislativ;
- continuarea, la toate nivelurile, a strategiei de simplificare administrativă și instaurarea unei noi metode de consultare a diferitelor categorii de IMM-uri și a organismelor intermediare reprezentative ale acestora;
- garantarea faptului că legislațiile de la toate nivelurile țin seama de situațiile și nevoile diferitelor categorii de IMM-uri și pun în aplicare principiul „a gândi mai întâi la scară mică”;
- garantarea faptului că legislațiile țin seama de următoarele patru principii fundamentale: 1) analize de impact eficiente,

2) proporționalitate, 3) „only once”, 4) salvagardare, în special prin extinderea competențelor *SME Envoy* (reprezentantul IMM-urilor) și prin crearea unui *ombudsman al IMM-urilor* pentru piața internă;

- susținerea activităților de asistență și de consiliere ale organizațiilor intermediare de IMM-uri reprezentative;
- relansarea programelor de cooperare între întreprinderi, de schimburi între organizațiile acestora, precum și de constituire a unei rețele a serviciilor de asistență pe care acestea le oferă;
- inițierea unei politici extinse și permanente de inovare în favoarea microîntreprinderilor;
- simplificarea și promovarea accesului IMM-urilor la programele UE;
- inițierea unei politici în favoarea transferului-preluării de proprietate asupra întreprinderilor.

1.4 CESE solicită ca SBAE să se impună la toate nivelurile, sub forma unui instrument obligatoriu din punct de vedere juridic.

1.5 CESE solicită, de asemenea, ca SBAE să permită promovarea dialogului social între partenerii sociali din cadrul IMM-urilor, în vederea instaurării unui mediu de lucru cât mai bun, care să încurajeze creativitatea și inovarea, inclusiv în ceea ce privește condițiile de lucru, urmărindu-se, în special, îmbunătățirea securității și a analizei riscurilor la locul de muncă.

2. (Context) Prezentarea avizului exploratoriu

2.1 Importanța întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-uri) pentru economia Uniunii Europene este recunoscută la toate nivelurile. Acestea reprezintă un element cheie pentru creșterea economică și ocuparea forței de muncă la nivelul UE, precum și pentru a răspunde la noile provocări ale globalizării. Evaluarea rezultatelor politicii aplicate în perioada 2005-2007 în favoarea IMM-urilor a evidențiat faptul că s-au înregistrat progrese importante, atât la nivel comunitar, cât și la nivel național, grație aplicării principiului „a gândi mai întâi la scară mică”.

2.2 Comisia Europeană a subliniat că este necesar ca potențialul IMM-urilor de creștere economică și de creare de locuri de muncă să fie eliberat în întregime și că trebuie să se profite pe deplin de capacitățile inovatoare ale acestora. Această orientare s-a reflectat în raportul privind Strategia de la Lisabona reînnoită pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă adoptată la 11 decembrie 2007. În acest context, a fost lansat principiul unui **Small Business Act** pentru Europa (SBAE), al cărui obiectiv principal va fi acela de a defini principii și măsuri concrete pentru îmbunătățirea mediului IMM-urilor europene, luând în considerare pe deplin diversitatea acestora. Această inițiativă a fost salutăată cu ocazia Consiliului European din decembrie 2007 și, în consecință, Comisia are ca obiectiv prezentarea unei propuneri în iunie 2008.

2.3 În acest sens, trebuie reamintit faptul că CESE a emis de curând sau elaborează în prezent mai multe avize care privesc politica în domeniul IMM-urilor, printre care se numără următoarele:

- „Evoluția sectorului serviciilor destinate întreprinderilor în Europa” (INT/412 — Raportor: dl CALLEJA) (în curs de elaborare);
- „Programul de cercetare și dezvoltare pentru IMM-uri” (INT/379 — Raportor: dl CAPPELLINI);
- „Evaluarea intermediară a politicii în domeniul IMM-urilor” (INT/392 — Raportor: dl BURNS) (în curs de elaborare);
- „Achizițiile publice internaționale” (INT/394 — Raportor: dl MALOSSE);
- „Microcreditele” (INT/423 — Raportor: dl PEZZINI) (în curs de elaborare).

2.4 Președinția slovenă a Consiliului solicită CESE să prezinte propuneri cu caracter politic menite să încurajeze dezvoltarea IMM-urilor. Prin urmare, nu este vorba despre stabilirea de către CESE a unei noi liste de măsuri tehnice destinate dezvoltării individuale a IMM-urilor, ci despre propunerea unui cadru politic mai structurat și despre inovarea în favoarea IMM-urilor.

2.5 Președinția slovenă pune accentul, în special, pe două dintre aceste priorități:

- a) ținându-se seama de dimensiunea, activitatea, sectorul și modul de producție diferite ale acestora, trebuie să se ia măsuri astfel încât toate IMM-urile să facă față cu succes marilor provocări cu care se vor confrunta în contextul schimbărilor industriale, climatice, demografice, al provocărilor sociale, precum și al restructurării piețelor și al efectelor globalizării, al schimbărilor în distribuția, standardizarea și certificarea produselor și serviciilor;
- b) IMM-urile trebuie să fie implicate îndeaproape în opțiunile politice, în prioritățile operaționale și în hotărârile legislative la toate nivelurile care vor reglementa cadrul lor de activitate.

2.6 Mai mult, Președinția slovenă solicită avizul CESE în contextul pregătirii unui *Small Business Act* pentru Europa.

3. Observații generale

3.1 În avizele sale precedente, CESE a menționat progresele importante înregistrate în favoarea IMM-urilor, în special în materie de acces la finanțare și de simplificare administrativă. Comitetul dorește să sublinieze cu satisfacție evoluția importantă

a poziției adoptate de instituțiile europene în favoarea micilor întreprinderi și speră că aceasta nu este datorată doar contextului economic și social actual dificil. Totuși, în pofida acestor progrese incontestabile, politicile întreprinse în ultimii ani lasă încă de dorit.

3.2 În opinia CESE, Carta europeană pentru întreprinderile mici nu și-a atins obiectivele strategice din cauza lipsei de valoare juridică, aceasta rămânând cel mai adesea la nivelul unei simple declarații politice. Este necesară consolidarea aplicării acesteia în statele membre și la nivel regional, precum și relansarea evaluărilor și recomandărilor anuale destinate statelor membre.

3.3 De asemenea, s-a menționat adesea posibilitatea de a îmbunătăți substanțial colaborarea cu diferitele categorii de IMM-uri; CESE consideră necesară propagarea, la nivel european, național și regional, a unei noi culturi a dialogului, care să permită consolidarea și instituționalizarea cooperării dintre instituții și organizațiile intermediare care reprezintă diferitele medii ale IMM-urilor.

4. Observații specifice

4.1 Crearea unui nou mediu favorabil dezvoltării tuturor IMM-urilor

În fața acestei situații și în contextul marilor provocări cu care se vor confrunta IMM-urile, dar și pentru a concretiza Strategia de la Lisabona reînnoită adoptată cu ocazia summitului de primăvară 2008 și pentru a susține inițiativele Comisiei menite să îmbunătățească competitivitatea IMM-urilor, CESE sprijină pe deplin inițiativa Președinției de a întreprinde o politică inovatoare în favoarea IMM-urilor, a cărei piatră de temelie ar constitui-o SBAE.

4.2 Un proiect european în favoarea IMM-urilor și a microîntreprinderilor

CESE recomandă instituțiilor comunitare să nu se mai concentreze doar asupra întreprinderilor care înregistrează o creștere puternică, asupra poziționării la nivel internațional și asupra diferitelor principii de excelență care privează de beneficiile acțiunilor comunitare milioane de întreprinderi mici creatoare de valoare, inovații, locuri de muncă și stabilitate a teritoriilor. CESE invită instituțiile și autoritățile publice de la toate nivelurile să inoveze în politica destinată IMM-urilor, punând în aplicare un adevărat proiect european care să aducă laolaltă potențialul economic al întreprinderilor mici și mijlocii și al microîntreprinderilor, pentru a obține suplimentul de creștere economică și ocupare a forței de muncă de care UE are nevoie. Acest proiect european trebuie să permită, de asemenea, încurajarea și dezvoltarea dialogului cu partenerii economici și sociali și organizațiile reprezentative ale diferitelor categorii de IMM-uri privind noile mari provocări comunitare (schimbările climatice, evoluțiile demografice majore și imigrația, mediul, energia etc.) cu care se vor confrunta IMM-urile. Bazându-se pe întreprinderile care înregistrează o creștere intensă și, în primul rând, pe economia locală și pe activitățile așa-zise „tradiționale”, acest proiect european trebuie să îi permită Uniunii să lanseze o politică de promovare a întreprinderilor de dimensiuni umane și trebuie să se sprijine, de asemenea, pe economia locală, pentru a asigura creșterea statelor membre, axându-se asupra a cinci măsuri prioritare.

4.2.1 Cunoașterea și comunicarea realităților diferitelor categorii de IMM-uri. Orice politică comunitară trebuie să se bazeze pe date clare, care să permită cunoașterea situațiilor. Noțiunea de IMM acoperă realități și categorii sau forme de întreprinderi foarte diferite (întreprinderi individuale sau societăți, fără nici un salariat sau cu până la 250 de salariați, întreprinderi dedicate artizanatului, comerțului, economiei sociale sau activităților liberale) care acționează în sectoarele lor de activitate în situații și cu nevoi foarte diferite. Datele privind aceste diferite categorii de IMM-uri sunt adesea incomplete sau inexistente. Analizele realizate de fostul Observatorul European al IMM-urilor au pus la dispoziție date esențiale. CESE salută relansarea acestui observator de către DG Întreprinderi și Industrie și solicită următoarele:

- lansarea unui vast program de studii economice, inclusiv sectoriale, privind situația și nevoile diferitelor categorii de IMM-uri, inclusiv la nivel național și regional, precum și de analize statistice, în colaborare cu organizațiile reprezentative interesate;
- promovarea și dezvoltarea activităților de cercetare și a studiilor realizate de organizațiile de întreprinderi la nivel european, național și teritorial, în cooperare cu centrele de cercetare, universitățile și statele membre.

4.2.2 Integrarea dimensiunii IMM-urilor în toate politicile comunitare: CESE a constatat că, dincolo de declarațiile politice în favoarea întreprinderilor mici, din lipsă de cunoaștere a realității sau din motive de simplitate, legiuitorii de la toate nivelurile continuă să demonstreze o tendință puternică de a sistematiza modelul marii întreprinderi și de a aplica principiul „bonzaï”, considerând că tot ceea ce este bun pentru întreprinderea mare este bun și pentru cea mică. Această abordare teoretică a unui singur model economic este în contradicție cu realitatea pluralismului formelor de societăți și de culturi ale întreprinderilor, și se traduce prin faptul că peste 90 % din întreprinderile europene se simt neînțelese și ignorate de politicile comunitare. CESE atrage atenția în special instituțiilor comunitare și a statelor membre asupra faptului că micile întreprinderi și microîntreprinderile reprezintă o forță esențială a economiei și a ocupării forței de muncă în UE, dar că ele riscă să devină punctul său slab, și aceasta nu din vina lor, ci din cauza faptului că autoritățile publice de la toate nivelurile nu le acordă suficientă atenție. Comitetul solicită ca SBAE să reprezinte, în sfârșit, ocazia de a se trece la acțiuni concrete și dorește ca nevoile și particularitățile diferitelor categorii de IMM-uri să fie luate în considerare în mod obligatoriu în toate politicile, programele și negocierile, inclusiv în cadrul dialogului social și al relațiilor internaționale, atât la nivel comunitar, cât și la nivel național și regional.

4.2.3 Continuarea politicii de simplificare administrativă: CESE încurajează insistent Comisia să își mărească eforturile de simplificare a legislației comunitare; Comitetul solicită însă, în special, instituțiilor comunitare, precum și statelor membre, să lanseze o politică mai eficientă de simplificare, orientată în următoarele cinci direcții:

- punerea în aplicare a unei adevărate politici de „a gândi mai întâi la scară mică”;

- simplificarea, dar nu înlăturarea responsabilității: CESE se îndoiește de caracterul adecvat și de eficiența scutirilor sistematice acordate micilor întreprinderi și preferă proporționalitatea în punerea în aplicare, precum și concertarea directă cu organizațiile respective de IMM-uri;
- implicarea sistematică a organizațiilor reprezentative ale diferitelor categorii de IMM-uri în procesul legislativ comunitar, național și regional, în dialogul social la diferitele niveluri, precum și instaurarea unei colaborări intense cu CESE și Comitetul Regiunilor;
- sistematizarea principiului „only once” la toate nivelurile și la toate gradele;
- redactarea de ghiduri practice și de documente explicative ale legislațiilor adoptate, pentru ca acestea să fie ușor de înțeles și ușor de transpus.

4.2.4 Susținerea activităților de asistență și de consiliere ale organizațiilor intermediare: organizațiile intermediare care reprezintă diferitele categorii de IMM-uri constituie un mecanism esențial pentru succesul politicilor comunitare, având în vedere serviciile de asistență tehnică pe care acestea le oferă tuturor IMM-urilor care necesită competențe particulare, și pe care noua rețea EEN (Enterprise Europe Network) nu este în măsură să le ofere. Acestea joacă un rol de neînlocuit în transmiterea informației și în activitățile de susținere a întreprinderilor, permițând, în special, adaptarea legislațiilor la situația proprie a fiecărei întreprinderi, de la caz la caz, și traducerea legislației la nivel microeconomic și la nivel local, inclusiv la nivelul cel mai apropiat de microîntreprinderi. Pe de o parte, CESE consideră esențial ca autoritățile publice de la toate nivelurile să pună în aplicare o politică proactivă de susținere a activității acestora și ca programele comunitare care privesc IMM-urile să prevadă în mod specific măsuri de sprijinire a acestor organizații. Pe de altă parte, CESE solicită Comisiei, statelor membre și regiunilor să pună în aplicare concluziile pe această temă rezultate în cadrul celei de-a 4-a conferințe europene a artizanatului și a întreprinderilor mici de la Stuttgart.

4.2.5 Relansarea programelor de cooperare între întreprinderi și de schimburi între organizațiile acestora CESE solicită Comisiei să relanseze programele de cooperare interregională între întreprinderi, care s-au dovedit a fi eficiente în trecut; mai mult, este necesar să fie sprijinite acțiunile întreprinse de organizațiile intermediare sau să se permită crearea unor organisme menite să încurajeze această cooperare.

4.3 Adoptarea unui Small Business Act european cu adevărat eficient

4.3.1 În acest context, CESE salută propunerile Consiliului și ale Comisiei în favoarea creării unui *Small Business Act* european, cu atât mai mult cu cât solicitase, el însuși, în mai multe rânduri, crearea acestui SBAE ⁽¹⁾. Comitetul consideră că, pentru a fi eficient, SBAE trebuie să îndeplinească mai multe condiții:

⁽¹⁾ Conform Avizului CESE privind „Potențialul întreprinderilor, în special al IMM-urilor (Strategia Lisabona)” (JO C 256 din 27.10.2007, p. 8).

4.3.1.1 Trebuie să aibă ca finalitate crearea celui mai bun mediu posibil pentru IMM-urile și microîntreprinderile la toate nivelurile și să ofere un răspuns concret provocărilor cu care IMM-urile se confruntă de-a lungul ciclului lor de viață, și, în special, transmiterea și preluarea lor; în acest context, SBAE nu trebuie să ducă la o degradare a condițiilor de lucru ale angajaților IMM-urilor; dimpotrivă, inițiativele lansate ar trebui să permită o mai bună luare în considerare a situației acestora.

4.3.1.2 Trebuie să aducă o valoare adăugată reală și să nu se limiteze la o simplă compilare a programelor existente sau la o simplă coordonare a diferitelor măsuri în curs.

4.3.1.3 Nu trebuie să reprezinte încă o simplă declarație de intenții, așa cum a fost, din păcate, cazul Cartei europene pentru întreprinderile mici și nu trebuie să se limiteze la un simplu angajament politic al instituțiilor comunitare și al statelor membre; IMM-urile și microîntreprinderile europene merită mai mult decât atât, iar CESE consideră că a da valoare juridică SBAE înseamnă a consacra și a demonstra voința UE de a lua măsuri în favoarea IMM-urilor și a microîntreprinderilor.

4.3.1.4 Trebuie să fie **obligatoriu în integralitatea sa** și să se impună la toate nivelurile de decizie: european, național și regionale, adresându-se autorităților publice de la toate nivelurile, lăsând în același timp statelor membre responsabilitatea punerii sale în aplicare ⁽²⁾;

4.3.1.5 Trebuie să se aplice tuturor politicilor comunitare, integrând IMM-urile în ansamblul acestor politici și dezvoltând o abordare globală, prin care toate aspectele legate de aceste politici și consecințele noilor norme pentru diferitele categorii de IMM-uri sunt luate în considerare în mod corect.

4.3.2 CESE solicită ca SBAE să includă **cinci măsuri politice majore** care să garanteze că legislațiile nu îngreșesc dezvoltarea și competitivitatea diferitelor categorii de IMM-uri:

4.3.2.1 **Garantarea faptului că textele legislative la toate nivelurile sunt elaborate ținându-se seama de situațiile specifice și nevoile speciale ale diferitelor categorii de IMM-uri.** În acest scop, trebuie stabilită o regulă de bază care să se impună la toate nivelurile de decizie, și anume aceea că propunerile legislative trebuie elaborate în funcție de nevoile și așteptările IMM-urilor, și în special ale celor mai mici dintre acestea, și aplicându-se principiul „a gândi mai întâi la scară mică”, acordându-se o atenție deosebită lucrătorilor independenți, care reprezintă mai mult de jumătate din întreprinderile europene. Aceasta implică, în special, consultarea sistematică a organizațiilor reprezentative ale IMM-urilor, precum și participarea, la nivelul corespunzător, a experților din partea acestor organizații la toate comitetele consultative de nivel regional, național sau european care abordează problematici ce ar putea avea un impact asupra IMM-urilor, în conformitate cu solicitarea formulată de Consiliul Competitivitate din 13 martie 2006.

În acest sens, CESE solicită numirea, în cadrul fiecărei direcții generale a Comisiei, a unui responsabil cu IMM-urile, care să vegheze ca măsurile legislative, precum și programele gestionate

⁽²⁾ A se vedea Avizul CESE 979/2008 privind achizițiile publice internaționale (JO C 224, 30.8.2008, p. 32), în care CESE se declară împotriva „stabilirii în cadrul UE a unui sistem de cote pentru IMM-uri după modelul Small Business Act din SUA”.

de DG respectivă să integreze în mod corespunzător prioritățile și așteptările IMM-urilor și ale microîntreprinderilor.

4.3.2.2 **Garantarea faptului că legislațiile respectă anumite principii fundamentale.** În opinia CESE, eficiența legislațiilor la toate nivelurile, precum și cea a programelor sau a măsurilor colective sau individuale în favoarea IMM-urilor depinde de patru principii. Comitetul dorește ca aceste principii să fie înscrise în cadrul SBAE și să fie puse în aplicare în mod sistematic la toate nivelurile, european, național și regional:

— **analiza de impact sistematică pentru IMM-uri:** niciun text legislativ nu ar trebui să poată fi adoptat fără a fi făcut în prealabil obiectul unei analize sistematice a impactului său asupra diferitelor categorii de întreprinderi din sectorul respectiv de activitate, evaluându-se efectele economice și sociale directe și indirecte cum ar fi sarcina administrativă și costurile de informare și de investiții care se vor impune, precum și beneficiile pe care acesta le-ar aduce;

— **principiul proporționalității:** legislația nu trebuie să impună măsuri inutile IMM-urilor și trebuie să se limiteze la strictul necesar; condițiile de aplicare a legislației trebuie să fie adaptate la realitățile și situațiile diferite ale întreprinderilor interesate, precum și la capacitatea acestora de punere în aplicare;

— **principiul „only once”:** IMM-urile au rolul de a produce, și nu de a fi servicii administrative; ele nu pot fi supuse de mai multe ori la declarații și proceduri administrative pentru același subiect și este de datoria autorităților administrative corespunzătoare să comunice aceste informații între ele; principiul „only once” s-ar putea concretiza prin ghișeele unice care aplică principiul „un antreprenor — un singur interlocutor”, cu ajutorul organizațiilor intermediare care joacă deja acest rol la nivel național;

— **principiul de salvagardare:** un act legislativ nu poate fi adoptat dacă acesta este contrar dezvoltării IMM-urilor și dacă riscă să le frâneze competitivitatea. Orice nouă propunere legislativă care nu a făcut obiectul unei analize de impact complete sau în cazul căreia s-a constatat că măsurile propuse intră în contradicție cu dezvoltarea socio-economică a IMM-urilor ar trebui să poată fi blocată.

Mai mult, CESE subliniază necesitatea punerii în aplicare și a garantării unei transparențe totale în procedurile administrative, astfel încât IMM-urile să poată avea acces la toate datele administrative care le privesc și să le poată modifica potrivit nevoilor proprii.

4.3.2.3 **Punerea în aplicare a unei politici extinse și coerente de inovare.** CESE solicită Comisiei, statelor membre și autorităților politice la nivel regional să nu se limiteze la susținerea inovării în tehnologiile de vârf, ci să adopte o politică proactivă, incluzând în programele lor măsuri speciale destinate să susțină inovarea de joasă și medie tehnologie și inovarea care nu este de natură tehnologică, care este frecventă în cadrul IMM-urilor, în special în cadrul celor mai mici întreprinderi.

Noua rețea de consiliere EBN nu va reuși să intervină, singură, în mod eficient pe lângă toate întreprinderile care au potențial de inovare. Prin urmare, CESE solicită ca SBAE să fixeze ca priorități:

- încurajarea dialogului dintre partenerii sociali din cadrul IMM-urilor în scopul instaurării unui climat de lucru propice creativității și inovării;
- susținerea înființării unor posturi de consilieri în cadrul organizațiilor intermediare de IMM-uri, întreprinderi mici și microîntreprinderi, la nivelul cel mai apropiat de întreprindere, precum și a formării personalizate a antreprenorilor și a salariaților pentru a inova mai bine, utilizând noile posibilități oferite de piețele aflate în proces de transformare;
- crearea unor instrumente financiare adaptate situației microîntreprinderilor, garantându-se că aceste instrumente susțin și măsuri destinate angajaților;
- încurajarea statelor membre și a regiunilor să lanseze, împreună cu organizațiile de IMM-uri, o campanie de depistare a inovațiilor tehnologice și non-tehnologice din cadrul IMM-urilor, și mai ales din cadrul microîntreprinderilor.

4.3.2.4 Extinderea accesului la programele comunitare.

În opinia CESE, complexitatea administrativă și diferitele exigențe fac ca participarea întreprinderilor mici la programele comunitare să fie din ce în ce mai complexă, ba chiar imposibilă, ceea ce conduce la situația paradoxală în care organizațiile intermediare sunt din ce în ce mai puțin interesate de aceste programe. Spre exemplu, obligațiile juridice actuale nu permit întreprinderea unor acțiuni inovatoare și susținerea de proiecte-pilot experimentale, privând astfel UE de un număr mare de propuneri inovatoare. CESE consideră că ar trebui revizuite principiile și dispozitivele: având în vedere importanța acestei activități, nu este de competența prezentului aviz să precizeze modificările necesare, dar CESE solicită Comisiei ca, în cadrul SBAE, să inițieze o reală colaborare cu organizațiile reprezentative ale IMM-urilor pentru a preciza noi condiții de elaborare și de participare la programe la diferite niveluri teritoriale.

În acest cadru, este necesar ca Fondurile Structurale să poată promova accesul IMM-urilor la achizițiile publice, în special în regiunile cele mai defavorizate ⁽³⁾.

4.3.2.5 Facilitarea și încurajarea transmiterii și a preluării întreprinderilor.

CESE subliniază, în special, obiectivul pe care

il reprezintă transferul și preluarea proprietății asupra întreprinderilor, îndeosebi a micilor întreprinderi de producție și de servicii din mediul urban și rural: dispariția anunțată, dar nu ineluctabilă, a acestora va avea efecte negative importante asupra menținerii activității și a locurilor de muncă în aceste zone. Pe de o parte, trebuie favorizată înființarea unor sisteme care să apropie cumpărătorii de vânzători, precum și a unor stimulente financiare sau fiscale, iar pe de altă parte, antreprenorii trebuie încurajați să realizeze o mai bună capitalizare pentru a-și menține valoarea activelor.

Situația particulară cu care se confruntă antreprenorii din anumite zone, cum ar fi mediul rural, necesită dezvoltarea unor formule inovatoare, de tipul parteneriatelor public-privat.

4.4 SBAE ar trebui să reprezinte în esență un instrument obligatoriu din punct de vedere juridic

4.4.1 Pentru ca SBAE să fie cu adevărat eficient, CESE solicită ca aceste măsuri să fie adoptate de către Consiliu și Parlament sub forma unui act obligatoriu din punct de vedere juridic care să fie impus la nivelurile de decizie european, național și regional.

4.4.2 În acest context, CESE solicită o evaluarea anuală a punerii în aplicare a SBAE, precum și a tuturor politicilor pentru IMM-urilor la nivel comunitar și național. Comitetul solicită, de asemenea, să se prezinte anual un raport asupra progreselor realizate; acest raport anual trebuie să facă obiectul unui capitol specific separat în cadrul punerii în aplicare a Strategiei de la Lisabona.

4.4.3 În urma acestor rapoarte, Comisia trebuie să aibă posibilitatea de a emite recomandări privind punerea în aplicare, adresate atât statelor membre, cât și regiunilor, iar Comitetul speră să poată emite avize cu privire la aceste recomandări.

4.4.4 CESE solicită ca aceste evaluări anuale să ducă, dacă este cazul, la o adaptare sau o revizuire a SBAE și a politicilor în favoarea IMM-urilor.

4.4.5 CESE recomandă cu insistență Comisiei și Consiliului să colaboreze foarte strâns organizațiile reprezentative ale diferitelor categorii de IMM-uri în elaborarea SBAE și în punerea sa în aplicare.

Bruxelles, 9 iulie 2008

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

⁽³⁾ A se vedea avizul în curs de elaborare CESE 571/2008 fin. (INT/394).

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei: Agenda pentru un turism european durabil și competitiv

COM(2007) 621 final

(2009/C 27/03)

La 19 octombrie 2007, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei: Agenda pentru un turism european durabil și competitiv.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 13 iunie 2008. Raportor: dl Mendoza Castro.

În cea de-a 446-a sesiune plenară care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 10 iulie 2008), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 108 voturi pentru și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul Economic și Social European salută și apreciază Comunicarea Comisiei „Agenda pentru un turism european durabil și competitiv” și susține angajamentul Comisiei de a consolida strategia și politica în domeniul turismului pentru următorii ani într-un mod clar, prin intermediul Agendei care permite punerea acestora în practică în mod cotidian. Această nouă politică a fost deja prezentată anterior în Comunicarea Comisiei „O nouă politică europeană în domeniul turismului: consolidarea parteneriatului pentru turism în Europa”.

1.2 Comitetul recunoaște efortul Comisiei de a sintetiza numeroasele documente, opinii și dezbateri pe această temă. Comunicarea îndeplinește cu succes sarcina de a transmite într-o formă clară publicului larg rezultatele lucrărilor Grupului pentru un turism durabil, ale experților care au elaborat raportul și concluziile consultării publice lansate ulterior.

1.3 Comitetul consideră adecvate atât fundamentarea acestor noi politici pe Strategia de la Lisabona reînnoită, cât și obiectivele generale propuse de sporire a competitivității și a durabilității, precum și cele mai specifice de prosperitate economică, echitate și coeziune socială și protecția mediului și a culturii.

1.4 Comitetul este de acord cu provocările identificate în comunicarea Comisiei și cu măsurile propuse pentru abordarea acestora. Metodologia propusă constă în implicarea tuturor părților interesate, prin diverse forme de colaborare și „colaborare competitivă”. Această implicare reprezintă piatra de temelie a noii politici în domeniul turismului și a Agendei de aplicare a acesteia. Importanța provocărilor menționate în comunicarea Comisiei este evidentă, iar studiul continuu al repercusiunilor gazelor cu efect de seră asupra durabilității trebuie să constituie în viitor un element-cheie al Agendei.

1.5 Comitetul consideră adecvată sarcina asumată de Comisie de a pune în aplicare această nouă politică prin dialog, cooperare, lansarea de acțiuni de sprijin și coordonarea între părțile interesate. „Agenda pentru un turism european durabil și competitiv” reprezintă o dezvoltare a metodologiei concrete și a instrumentelor de acțiune propuse pentru fiecare dintre părțile implicate în turismul european. Cu toate acestea, Comitetul consideră că, prin Direcția Generală Întreprinderi, Comisia poate și trebuie să joace un rol mai activ și trebuie să conducă punerea în aplicare a numeroase inițiative la nivel european, ca, de exemplu, turismul social, turismul pentru toți sau formarea în

domeniul turismului. În mod special, atât Comisia, cât și celelalte instituții ar trebui să depună mai multe eforturi pentru a implica întreprinderile mici și mijlocii, precum și microîntreprinderile în atingerea obiectivului de durabilitate a turismului și în aplicarea și îndeplinirea Agendei. Comitetul salută inițiativa Comisiei privind „destinațiile europene de excelență”, care constituie un exemplu de bune practici și o dovadă pentru ceea ce poate fi realizat.

1.6 Încă o dată, CESE recomandă și propune sprijinirea Forumului european pentru turism și continuarea discuțiilor și studiilor privind înființarea unui Consiliu consultativ european pentru turism și a unei Agenții europene pentru turism. Ambele instituții ar putea eventual servi drept forumuri pentru autoritățile din domeniul turismului și diversele părți implicate în sectorul turistic, pentru ca acestea să colaboreze pentru a îmbunătăți și difuza informațiile privind turismul durabil și competitiv, pentru a monitoriza aplicarea politicii și a Agendei pentru turismul european și, în special, pentru a încerca să determine tendințele din sectorul turismului și să elaboreze măsurile necesare. Obiectivele celor două instituții ar putea viza, în mod special, perspectiva schimbărilor climatice, repercusiunile acestora asupra turismului și acțiunile care trebuie întreprinse în acest domeniu.

1.7 Comitetul salută intenția manifestată de Comisie de a îmbunătăți utilizarea instrumentelor financiare disponibile. Concret, Comitetul consideră că domeniul turismului social oferă un teren propice unui schimb de experiență cu caracter transnațional, sub formă de proiecte pilot. Câteva exemple posibile în acest domeniu sunt turismul social și turismul pentru toți, dezvoltarea resurselor umane, dezvoltarea produselor și pătrunderea pe piață. Comitetul consideră că există deja un spațiu de manevră suficient de mare pentru a reuni experiențele transfrontaliere sub formă de proiecte experimentale în aceste domenii.

1.8 CESE întâmpină cu satisfacție încheierea lucrărilor întreprinse în cadrul Agendei 21 pentru turism, ale căror rezultate, prezentate în Comunicarea Comisiei „Agenda pentru un turism european durabil și competitiv”, completează și consolidează politica generală de durabilitate în domeniul turismului european. De fapt, documentul tehnic elaborat de comisia înființată în acest scop constituie baza și completarea comunicării Comisiei Europene, fapt pentru care cele două documente trebuie analizate împreună.

1.9 În ceea ce privește domeniul statistic, Comitetul salută cererea de propuneri lansată de Comisie și solicitată de CESE privind crearea unei rețele de observatoare ale turismului, care nu numai să permită colectarea datelor din sector, ci și să aducă o viziune strategică și prospectivă, având capacitatea de a anticipa și a elabora acțiuni viitoare.

1.10 CESE își exprimă disponibilitatea de a continua lucrările în domeniul turismului conform principiilor exprimate în comunicarea Comisiei privind Agenda și invită celelalte instituții europene, statele membre, autoritățile locale și regionale, părțile interesate din acest sector (întreprinderile și sindicatele) și toți cetățenii să colaboreze pentru înțelegerea și susținerea turismului ca un drept general și ca activitate economică strategică pentru viitorul Europei. De asemenea, pentru a spori durabilitatea și competitivitatea turismului, este necesar ca toate părțile interesate și toți consumatorii să acționeze responsabil.

1.11 Deși comunicarea Comisiei ia în considerare criteriile și elementele de natură socială care configurează activitatea turistică, CESE regretă că nu se face referire la conceptul și realitatea cetățeniei europene; turismul este în fapt (și ar putea fi într-o mai mare măsură) un element care unește culturile și realitățile sociale în jurul acestei cetățeniei europene, pe care trebuie să o promoveze și să o dezvolte fiecare dintre noi. Varietatea și diversitatea culturilor, limbilor, patrimoniului natural și cultural din diferitele state ale Europei reprezintă o mare bogăție, care poate și trebuie să fie utilizată și valorificată ca formă de cunoaștere reciprocă și de recunoaștere a drepturilor noastre în calitate de cetățeni europeni. Alt aspect căruia ar trebui să i se acorde o atenție deosebită în dezbaterile și documentele pe tema turismului la nivel european este cultura, având în vedere sinergiile posibile între turism și cultură, așa cum s-a semnalat deja într-un alt aviz al Comitetului.

1.12 În procesul de îmbunătățire a competitivității și a durabilității turismului, trebuie să se ia în considerare caracteristicile specifice ale destinațiilor. Comitetul recomandă să se țină seama de particularitățile acelor state membre care depind în mare măsură de turism. În momentul elaborării politicilor și propunerilor în domeniul turismului, trebuie să se acorde atenția cuvenită necesităților diferitelor teritorii. Se recomandă ca studiile de impact realizate de Comisie să ia în considerare efectul potențial disproporționat asupra diferitelor regiuni și sectoare, ca, de exemplu, în cazul destinațiilor care depind în mare măsură de transportul aerian și nu dispun de niciun alt mijloc de transport sau care depind aproape în totalitate de acesta, cum este cazul insulelor.

1.13 CESE consideră că ansamblul principiilor și valorilor invocate în comunicarea Comisiei (durabilitate, bunăstare socială, competitivitate, cooperare, parteneriat, rentabilitate, securitate, calitatea locurilor de muncă etc.) constituie de fapt un model de turism european, nu pentru că formează un ansamblu de reguli, ci pentru că aceste principii și valori sunt aplicate pe scară largă în întreaga Uniune Europeană.

1.14 CESE încurajează Comisia să ia măsuri pentru recunoașterea la nivel european a cunoștințelor și competențelor în domeniul turismului, ca formă de sporire a cantității și a calității locurilor de muncă din acest sector. Trebuie promovată Europass, care este o modalitate de prezentare simplă și ușor de înțeles în întreaga Europă (Uniunea Europeană, AELS/SEE și țările candidate) a calificărilor și competențelor personale ale lucrătorilor care doresc să caute un loc de muncă și să se deplaseze în scop profesional pe întreg teritoriul Europei.

2. Comunicarea Comisiei

Pentru a face mai bine cunoscut și înțeles ceea ce dorește să transmită Comisia tuturor părților interesate și instituțiilor europene, este necesară o scurtă prezentare a textului comunicării, rezumând principalele sale contribuții.

2.1 Prezentarea comunicării

2.1.1 **Provocarea pe care o constituie atingerea unui echilibru între durabilitate și competitivitate.** În prima parte, de introducere, comunicarea Comisiei recunoaște rolul fundamental și strategic al turismului în economia europeană, bazându-se nu numai pe datele cantitative, ci și pe capacitatea acestuia de a crea locuri de muncă și de a îndeplini astfel obiectivul Strategiei de la Lisabona reînnoite. Merită citată aici rata de creștere prevăzută, de peste 3 %, care constituie, fără îndoială, o contribuție substanțială la obiectivele referitoare la ocuparea forței de muncă, însă care, în anumite cazuri și pe termen lung, poate reprezenta o amenințare de depășire a limitelor impuse de durabilitate.

2.1.2 **Competitivitate și durabilitate: două condiții compatibile.** Competitivitatea, afirmă în mod clar comunicarea Comisiei, depinde de durabilitate, de calitatea experienței turiștilor și face referire în mod special la cerințele impuse sectorului turismului de schimbările climatice. Responsabilitatea socială a întreprinderilor poate aduce o contribuție decisivă în acest domeniu, prin adoptarea de măsuri de adaptare la schimbările climatice și de combatere a acestora, promovând în același timp inovația și valoarea ofertelor turistice pentru o lume care se confruntă cu importante provocări la nivel global.

2.2 **Conținutul Agendei.** În comunicarea sa, Comisia propune atingerea unui nou echilibru între bunăstarea turiștilor, mediu și competitivitatea întreprinderilor și a destinațiilor. Acest echilibru trebuie creat prin participarea tuturor părților interesate.

2.2.1 **Obiective și provocări.** Comunicarea Comisiei propune trei obiective fundamentale care să servească drept ghid de acțiune pentru toate părțile interesate: prosperitatea economică, echitatea și coeziunea socială, protecția mediului.

Comunicarea Comisiei enumeră, de asemenea, provocările majore care trebuie abordate în vederea atingerii acestor obiective:

- gestionarea durabilă a resurselor naturale și culturale;
- reducerea la minimum a poluării și a utilizării resurselor;
- gestionarea schimbării în interesul bunăstării cetățenilor;
- reducerea caracterului sezonier al cererii;
- combaterea impactului pe care îl are transportul asupra mediului;
- crearea unui turism accesibil tuturor;
- îmbunătățirea calității locurilor de muncă din sectorul turismului;
- garantarea siguranței turiștilor și a comunităților locale din zonele turistice.

Această listă de provocări este deschisă și dinamică; diversele părți interesate din sector trebuie, în mod constant, să o actualizeze, să-i stabilească prioritățile și să o gestioneze în spirit de colaborare.

2.2.2 Un cadru de acțiune. Comunicarea Comisiei sugerează că o acțiune coerentă în vederea realizării obiectivelor și a abordării provocărilor implică asigurarea colaborării și gestionarea responsabilă a destinațiilor, întreprinderilor și turiștilor; de asemenea, stabilește condițiile necesare pentru atingerea acestei coerențe.

2.2.3 Principii. Comunicarea Comisiei propune nouă principii care trebuie respectate pentru a putea atinge obiectivul unui turism durabil și competitiv. Subliniem trei dintre acestea:

- respectarea limitelor care pot fi stabilite pentru capacitatea de primire, facilități sau volumul fluxurilor de turiști;
- găsirea unui ritm de dezvoltare adecvat resurselor naturale, culturale și sociale disponibile la un moment dat;
- planificarea pe termen lung, care reprezintă o condiție indispensabilă pentru atingerea echilibrului între durabilitate și competitivitate.

2.3 Progrese comune. În această parte, Comisia subliniază necesitatea ca toate părțile interesate din sector să-și unească eforturile și să acționeze în mod voluntar și continuu. Modelul propus se bazează pe respectarea principiului subsidiarității, punând accentul pe acțiunea la nivelul destinațiilor, însă într-un cadru de sprijin național și comunitar. Prin urmare, comunicarea ia în considerare atât rolul diferitelor părți interesate din sector, cât și rolul Comisiei Europene, în lumina Tratatului.

2.3.1 Rolul părților interesate. Urmând concluziile Grupului pentru un turism durabil, comunicarea atribuie responsabilități vaste și roluri specifice pentru fiecare dintre cele trei domenii de acțiune: destinațiile, întreprinderile și turiștii. Se face în mod special referire la necesitatea de a transmite și de a difuza în rândul microîntreprinderilor mesajul referitor la atingerea echilibrului între durabilitate și competitivitate.

2.3.2 Rolul Comisiei Europene. Comisia își recunoaște responsabilitatea de a acționa în conformitate cu Tratatul și se angajează să lanseze și să susțină diverse inițiative la nivel comunitar, în cadrul stabilit de Agendă și dincolo de acesta. Dintre aceste inițiative, patru grupuri de acțiuni merită o atenție deosebită:

- mobilizarea părților interesate pentru a obține și împărtăși cunoștințe, în cadrul echilibrului dintre durabilitate și competitivitate. Forumul european pentru turism reprezintă un bun exemplu pentru schimbul de idei și experiențe;
- încurajarea și sprijinirea destinațiilor europene de excelență ca exemple de bune practici și promovarea acestora ca rețele de destinații durabile și competitive;
- mobilizarea diferitelor instrumente financiare comunitare. Comisia se angajează să difuzeze informații pentru mai bună utilizare a acestora în domeniul turismului;
- integrarea durabilității și competitivității în cadrul politicilor Comisiei și aplicarea acestora în diversele teritorii cu sensibilități și nevoi foarte diferite: zone litorale, montane, rurale și urbane.

2.4 Concluzia comunicării

Comunicarea Comisiei se încheie prin lansarea unui apel la o deplină colaborare între toți actorii din domeniul public și privat pentru adoptarea și punerea în practică a Agendei. Este reiterată recomandarea de instituire a unei colaborări la toate nivelurile, condiție necesară pentru sporirea competitivității, care să asigure un turism european atrăgător și durabil pe termen lung. Comisia își propune ca termen anul 2011, pentru evaluarea planului de acțiune stabilit de Agendă. Obiectivul avut în vedere de Comisie prin prezentarea comunicării este, așadar, foarte clar.

3. Observații generale

3.1 Turismul și importanța strategică a acestuia în cadrul economiei europene au fost recunoscute de toate instituțiile europene în declarații atât formale cât și informale care consolidează rolul acestuia, transmițând mesajul în rândul tuturor părților interesate și dând un impuls puternic acestui sector. Importanța turismului nu ține doar de considerații economice, ci și de relevanța sa socială în cadrul construirii Europei cetățenilor. Chiar și recunoscând acest impuls, mai rămân multe de făcut pentru ca turismul să ajungă să dețină un rol-cheie în politica europeană, atât în prezent cât și în viitor.

3.2 Este foarte important să se menționeze faptul că noul Tratat de la Lisabona recunoaște importanța turismului pentru Europa și oferă Uniunii Europene posibilități suplimentare de a contribui la dezvoltarea acestuia. Acest tratat conferă Uniunii Europene autoritatea și îndatorirea de a sprijini, coordona și completa acțiunea statelor membre, și stabilește ca obiective încurajarea unui mediu favorabil dezvoltării întreprinderilor și stimularea schimburilor de bune practici.

3.3 Turismul a fost abordat în cadrul diverselor instituții europene după cum urmează:

- în cadrul **Parlamentului European**, care a aprobat o serie de rezoluții sub diverse forme privind turismul și impactul său asupra ocupării forței de muncă și economiei, cum ar fi rezoluțiile „Turism și dezvoltare” și „Noi perspective și provocări pentru turismul durabil”;
- în cadrul **Consiliului Uniunii Europene**, care s-a ocupat de turism cu diverse ocazii, prin intermediul concluziilor și planurilor de acțiune, în special cu scopul de a sublinia necesitatea unui turism durabil, competitiv și care să genereze locuri de muncă. Trebuie menționate în mod special concluziile Consiliului adoptate la 7 iulie 2006, asupra Comunicării Comisiei privind noua politică în domeniul turismului a UE; Consiliul salută această politică și invită Comisia să joace un rol activ în coordonarea diverselor politici;
- în cadrul **Comisiei Europene**, prin intermediul diverselor comunicări — în special cea din martie 2006 care stabilea noua politică în domeniul turismului a UE — al creării, consolidării și menținerii forumurilor europene pentru turism, al organizării de conferințe pe diverse teme: turismul social, Agenda 21 pentru turism și multe alte activități, precum proiectul experimental privind „Destinațiile europene de excelență”, prin care se recunosc și se promovează bunele practici aplicate în statele membre UE și în țările candidate;

- în cadrul **Comitetului Regiunilor**, care, printre alte lucrări, a elaborat avize privind comunicările Comisiei, precum „Un cadru de cooperare pentru viitorul turismului european” și „Orientări de bază pentru durabilitatea turismului european”;
- în cadrul **Comitetului Economic și Social European**, care a avut și continuă să aibă un interes special pentru turism, precum o arată cele peste 11 avize elaborate din 1999 până în prezent, participarea activă la diversele forumuri europene pentru turism organizate de Comisie, participarea la numeroase evenimente pe teme legate de turism, precum și promovarea acestora. Este demnă de remarcat colaborarea reciprocă între CESE și alte instituții în legătură cu toate inițiativele lansate de oricare dintre acestea în domeniul turismului.

3.4 Prezentul aviz al CESE se dorește a fi un element de evaluare a comunicării Comisiei, în ceea ce privește contribuțiile acesteia atât la elaborarea politicii, cât și la modalitatea de gestionare a acesteia; de asemenea, dorește să aducă propuneri care să îmbogățească textul sau măcar dezbateră pe marginea acestuia.

3.5 La fel ca și Avizul CESE INT/317 privind Comunicarea Comisiei privind noua politică în domeniul turismului, prezentul aviz CESE dorește, încă o dată, să afirme următoarele:

- turismul este un drept al tuturor cetățenilor, după cum se specifică în Codul etic mondial al turismului, și care aduce cu sine obligația de a respecta bunele practici;
- este un drept care, în plus, generează bogăție și rentabilitate directă și indirectă, în special pentru întreprinderile foarte mici, mici și mijlocii, creând o industrie strategică și care s-a dovedit a fi stabilă pentru Europa;
- calitatea serviciilor prestate de agenții din sector și responsabilitatea utilizatorilor față de comunitățile locale sunt valori care trebuie păstrate ca baze pentru continuitatea acestuia;
- turismul are sau ar trebui să aibă un impact pozitiv la nivel local și regional asupra condițiilor economice, sociale, culturale și de mediu, precum și asupra mediului urban și, în acest sens, reprezintă un instrument de cunoaștere a altor culturi și feluri de a fi și de a acționa, precum și un instrument de cooperare interregională;
- turismul este un sector dinamic și care generează numeroase locuri de muncă în prezent și în viitor, având potențialul de a crea locuri de muncă de calitate, stabile și care se bucură de drepturi sociale;
- turismul suferă de probleme legate de aglomerare și de caracterul sezonier, care duc la pierderea competitivității;
- credem în importanța practică a „Agendei pentru un turism european durabil și competitiv”, care conferă claritate și are obiective ambițioase;
- modelul turistic european reprezintă o necesitate internă și poate fi o referință mondială dacă se bazează nu atât pe legislație suplimentară, cât pe valori cum ar fi calitatea, durabilitatea, accesibilitatea etc., asumate în mod liber de destinațiile turistice și de toți actorii implicați;
- modelul turistic european se bazează și este îmbogățit prin varietatea de destinații, de modalități de a înțelege turismul și prin diversitatea formelor sale de exprimare;

- acest model turistic european pe care îl sprijinim este un instrument util pentru menținerea păcii și înțelegerii între popoare.

4. Observații specifice

4.1 Comunicarea Comisiei exprimă în mod clar propunerea privind echilibrul care trebuie atins între durabilitate și competitivitate și modalitatea de a-l obține în practică. Integrarea tuturor acestor aspecte într-o comunicare relativ scurtă a presupus, fără îndoială, un mare efort de sinteză și analiza unui mare număr de documente, opinii și dezbateri. Trebuie subliniat faptul că s-a îndeplinit obiectivul de informare a societății asupra viziunii de bază a Comisiei în ceea ce privește viitorul sectorului și acțiunile de întreprins în cadrul acestei complexe industrii.

4.2 Argumentele prezentate în comunicare în favoarea Agendei par a fi adecvate, în măsura în care acestea evaluează, pe de o parte, impactul economic al turismului și capacitatea acestuia de a crea locuri de muncă pentru tineri și, pe de altă parte, echilibrul necesar între durabilitate și competitivitate care, pe termen lung, se sprijină reciproc. Studiile de impact precum cel privind amprenta de carbon asupra mediului a diverselor activități și teritorii sau cel privind capacitatea de suport sau de primire sunt elemente esențiale pentru atingerea și menținerea echilibrului între aceste variabile. Acceptarea generală a faptului că există limite în extinderea și ritmul activității turistice stă la baza echilibrului dintre durabilitate și competitivitate.

4.3 Comunicarea Comisiei ar fi trebuit poate să analizeze mai amănunțit noul Tratat de la Lisabona, pentru a observa cum se integrează Agenda în contextul acestuia și care este relevanța sa în punerea în practică a noii politici europene în domeniul turismului. Să nu uităm că statele și regiunile au afirmat în repetate rânduri că doresc să-și mențină competențele în materie de turism, dar fără a aduce atingere atribuției Uniunii de a-și exercita funcții de stimulare și coordonare a unor anumite aspecte comune care pot spori competitivitatea sectorului turistic european. De exemplu, crearea și menținerea unui portal european de promovare a Europei ca destinație turistică reprezintă deja un instrument valoros și util, care poate propune ansamblul țărilor Europei ca destinație turistică variată și privilegiată.

4.4 Provoacă și obiectivele menționate în comunicarea Comisiei sunt, cu siguranță, cele mai importante cu care se va confrunta turismul în următoarele decenii. Fără îndoială, provocările principale referitoare la durabilitate și la sporirea competitivității sunt suficient de ample pentru a cuprinde și alte provocări, cum ar fi îmbunătățirea calității, reducerea caracterului sezonier sau o mai mare calificare a lucrătorilor din turism; aceste aspecte au fost și ele menționate în Agenda.

4.5 Comunicarea Comisiei lansează numeroase apeluri la colaborare întrucât, în concordanță cu noua politică în domeniul turismului, se propune întărirea acesteia ca orientare călăuzitoare și identificatoare. Este demn de menționat rolul sindicatelor și al organizațiilor de angajatori, care trebuie incluse în procesul de colaborare și invitate să participe la toate dezbaterile și forumurile, precum și la punerea în aplicare a măsurilor generale de dezvoltare a sectorului turismului. În mod similar, ar fi utilă promovarea rețelelor stabile de orașe și destinații turistice, cu țelul comun de a spori competitivitatea și durabilitatea.

Comitetul salută promovarea „destinațiilor europene de excelență” și insistă ca acest concept să includă o gestionare corectă a relațiilor profesionale și sociale, precum și participarea sindicatelor și organizațiilor de angajatori la destinația aleasă, ca modalitate de a spori durabilitatea și competitivitatea destinațiilor turistice.

De asemenea, merită subliniat rolul jucat de organizațiile consumatorilor, în cadrul competențelor care le revin.

4.6 Comisia își asumă sarcina de a pune în aplicare această nouă politică prin cooperare, lansarea de acțiuni specifice de sprijin și coordonarea între părțile interesate. Agenda impune în mod clar asumarea unei mai mari responsabilități de către toate părțile implicate din sector. În opinia CESE, DG Întreprinderi are un rol foarte important în cadrul acestei sarcini de coordonare a tuturor politicilor europene care vizează turismul în mod direct sau indirect și care afectează diferitele tipuri de destinații cu caracteristici specifice.

4.7 De asemenea, în opinia Comitetului, Comisia ar trebui să aibă un rol mai activ în punerea în aplicare a inițiativelor la nivel european, una dintre acestea fiind cea privitoare la turismul social transnațional la nivel european. În mod concret, trebuie menționat că CESE a propus în repetate rânduri — și propune din nou cu această ocazie — sprijinirea și promovarea Forumului european pentru turism și continuarea discuțiilor și studiilor privind crearea unui Consiliu consultativ european pentru turism și a unei Agenții europene pentru turism, organisme care să furnizeze informații și să monitorizeze politicile și acțiunile în domeniul turismului european. De asemenea, CESE propune Comisiei să promoveze cercetarea în vederea introducerii platformelor tehnologice în sectorul turismului, care să îmbunătățească modul de comercializare a produselor turistice, având în vedere în special posibilitățile de promovare a turismului intern în Europa și sursele potențiale de turiști (precum China, India, Rusia etc.).

4.8 În opinia Comitetului, comunicarea Comisiei nu insistă suficient asupra rolului tehnologiilor informației și comunicării (TIC) în noul context al turismului, atât din punct de vedere al utilizatorilor, cât și al întreprinderilor și actorilor implicați. Munca de cercetare și dezvoltare în sectorul turistic în vederea îmbunătățirii utilizării acestor tehnologii trebuie să reprezinte o prioritate pentru următorii ani. Fără îndoială, acest efort va avea ca rezultat o mai bună gestionare a destinațiilor, a întreprinderilor și a turiștilor pentru atingerea echilibrului urmărit.

4.9 Voința manifestată de a adopta măsuri concrete și, în special, de a utiliza mai bine instrumentele financiare europene disponibile este importantă, însă este necesar să se propună un program orientat în mod specific spre îndeplinirea principalelor obiective ale turismului european, identificate perfect în cadrul comunicării. Trebuie să se garanteze că toate fondurile destinate în mod direct sau indirect turismului îndeplinesc criteriile de eficacitate și eficiență.

4.10 Nu se poate înțelege comunicarea Comisiei fără a lua în considerare contribuțiile importante ale raportului Grupului pentru un turism durabil; acest document a adus idei valoroase pentru elaborarea Agendei, în special în ceea ce privește atribuirea unui rol fiecărei părți interesate din sector. Efortul depus de experți de renume timp de mai multe luni a fost, fără îndoială, încununat de succes și oferă perspective complementare și concrete în numeroase aspecte legate de durabilitate și competitivitate.

4.11 Comunicarea Comisiei nu indică în mod clar rolul acordat statisticilor din domeniul turismului. Este necesară o colaborare clară în domeniul statisticilor privind turismul, în vederea monitorizării punerii în practică a Agendei și, în special, pentru a se acorda o mai mare atenție variabilelor referitoare la durabilitate, competitivitate și ocuparea forței de muncă.

4.12 Comunicarea Comisiei afirmă în mod clar necesitatea de a integra politicile pentru durabilitate și competitivitate în domeniul turismului în orientările celorlalte politici ale Comisiei și ale Uniunii Europene în general, pentru a se asigura îndeplinirea obiectivelor stabilite în Agendă.

4.13 Precum se menționa în Avizul CESE privind Declarația de la Katowice, în Avizul pe tema „Turismul și cultura: două forțe în serviciul creșterii economice”, în Avizul privind noua politică în domeniul turismului și în alte documente ale CESE, va fi necesară, de asemenea, lansarea unor campanii de comunicare pentru informarea și motivarea întregii populații europene și, în special, a tinerilor.

4.14 Comitetul consideră esențial ca formarea, atât cea teoretică, cât și cea la locul de muncă, să răspundă necesităților întreprinderilor și să sporească capacitatea de inserție profesională a persoanelor. Certificarea și recunoașterea cunoștințelor și competențelor la nivel european trebuie să constituie un instrument pentru a facilita crearea unui număr sporit de locuri de muncă și a unor condiții de lucru mai bune în sectorul turismului.

4.15 Pentru a îmbunătăți competitivitatea și durabilitatea turismului, trebuie să se ia în considerare caracteristicile specifice ale destinațiilor. Comitetul recomandă ca, la elaborarea politicilor și propunerilor în acest domeniu, să se țină seama de particularitățile acelor state membre care depind în mare măsură de turism și să se acorde atenția cuvenită necesităților diferitelor teritorii. În același timp, trebuie observat că turismul către destinații îndepărtate poate avea un impact deosebit de puternic asupra schimbărilor climatice, prin efectele și emisiile produse de călătoriile pe distanțe lungi. În viitor, ar trebui să se pună mai mult accentul pe avantajele pe care le presupune alegerea unor destinații mai apropiate de punctul de plecare, care pot fi atinse cu emisii de carbon mai reduse.

Bruxelles, 10 iulie 2008

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

ANEXĂ

la avizul Comitetului Economic și Social European

Următorul text al punctului 4.15 din Avizul secțiunii a obținut mai mult de o pătrime din voturile exprimate, însă a fost modificat prin amendamentul adoptat de Adunarea plenară:

„4.15 Pentru a îmbunătăți competitivitatea și durabilitatea turismului, trebuie să se ia în considerare caracteristicile specifice ale destinațiilor. Comitetul recomandă ca, la elaborarea politicilor și propunerilor în acest domeniu, să se țină seama de particularitățile acelor state membre care depind în mare măsură de turism și să se acorde atenția cuvenită necesităților diferitelor teritorii.”

Rezultatul votului

Voturi pentru adăugarea unei noi fraze: 48 Voturi împotriva: 43 Abțineri: 16

Aviz al Comitetului Economic și Social European privind Cartea albă privind integrarea piețelor creditului ipotecar din Uniunea Europeană

COM(2007) 807 final

(2009/C 27/04)

La 18 decembrie 2007, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Cartea albă privind integrarea piețelor creditului ipotecar din Uniunea Europeană.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 11 iunie 2008. Raportor: dl Grasso.

În cea de-a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 9 iulie 2008), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 123 voturi pentru, 1 vot împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comisia solicită din nou Comitetului elaborarea unui aviz privind integrarea pieței creditelor ipotecare destinate achiziționării de imobile de locuit sau nerezidențiale. Este vorba despre „Cartea albă privind integrarea piețelor creditului ipotecar din Uniunea Europeană”.

1.2 În mod obișnuit, Cartea albă este rodul unei evaluări politice aproape finalizate și structurate în jurul ideii „ce este de făcut”. Nu este cazul și de data aceasta. Într-adevăr, Comisia va trebui să aibă în vedere multe probleme, încă incerte, precum: fondurile comune de investiții, furnizorii de servicii financiare, produsele combinate (*tying*) etc. În total, sunt luate în calcul 14 aspecte.

1.3 Prin urmare, Cartea albă nu reprezintă un proces încheiat, ci, dimpotrivă, rămâne în discuție datorită realei sale complexități. Și atunci, la ce folosește solicitarea unui alt aviz, în situația în care Cartea albă nu aduce nimic nou față de Cartea verde, care a făcut deja obiectul unui aviz al CESE?

1.4 Problema aceasta este, de mulți ani, repusă mereu în discuție, fără a fi fost găsită o soluție de către Comisie și fără ca aceasta să fi luat vreodată o hotărâre în adevăratul sens al cuvântului, hotărâre care să presupună înlăturarea obstacolelor culturale, juridice, administrative etc., ce reprezintă, în opinia CESE, adevăratele piedici în calea obiectivelor Comisiei.

1.5 Avizul privind Cartea verde emis de CESE ⁽¹⁾ și adoptat în sesiunea plenară din decembrie 2005 cu o singură abțineră este valabil și astăzi în totalitate.

1.6 Cartea albă prezintă și astăzi o situație extrem de fragmentată în acest sector, ca urmare a specificului de ordin cultural, legislativ, juridic și etico-social pe care îl reprezintă cumpărarea unui imobil, mai ales a celor de locuit, în diferitele state ale Uniunii.

1.7 Deși este sceptic în privința posibilităților concrete de integrare și omogenizare a pieței creditelor ipotecare într-o Uniune Europeană cu specificități și caracteristici structural diferite (avizul Burani, 15 decembrie 2005) ⁽²⁾, CESE consideră utilă, în principiu, încercarea Comisiei de a stabili anumite „reguli”, fie că este vorba doar de simple recomandări privind conduita (așa-numitele „bune practici”), fie că sunt dispoziții obligatorii.

1.8 Inițiativa aceasta ar putea fi considerată exagerată dacă se intenționează repunerea în discuție a posibilităților, de asemenea pozitive, pe care le presupun deja în prezent mecanismele de reglementare a pieței creditelor ipotecare.

1.9 CESE propune ca, între timp, Comisia să aprofundeze examinarea tematicilor (de exemplu, registrele de credit, executările imobiliare, difuzarea informațiilor financiare etc.) care nu pun probleme deosebite, ori de câte ori acest efort este considerat necesar.

1.10 Comitetul consideră că tendința Comisiei este **de a-și concentra excesiv acțiunile asupra eventualelor beneficii pe termen scurt** care ar putea fi obținute în eventualitatea introducerii de noi reguli bazate pe scheme oarecum parțiale de interpretare a pieței creditului ipotecar. O abordare orientată către obținerea de rezultate pe termen scurt vizează reducerea costului finanțării ipotecare, fără a ține seama de folosul real pe care l-ar putea avea cetățenii comunitari de pe urma ofertei actuale de produse de finanțare și a inovațiilor din acest domeniu.

1.11 CESE consideră (fapt subliniat și în avizul Burani) că schema propusă de Comisie nu se adaptează suficient la evoluțiile continue ale pieței și este îngrijorat de consecințele pe care, pe termen lung, le va avea asupra contractanților celor mai vulnerabili: consumatorii, care au cea mai mare nevoie de protecție.

⁽¹⁾ JO C 65 din 17.3.2006, p. 113. Raportor: dl Burani.

⁽²⁾ JO C 65 din 17.3.2006, p. 113. Raportor: dl Burani.

1.12 CESE apreciază faptul că actualele reguli ale creditului ipotecar sunt în concordanță cu necesitatea de a-l proteja pe consumator. Sunt intenții de apreciat, care se cuvin încurajate în cazul în care au ca obiectiv o mai bună difuzare a informațiilor financiare pe tema creditelor ipotecare. Comisia merită deci apreciată pentru voința de a trece la consolidarea regulilor de asigurare a transparenței, în scopul unei mai bune protecții a consumatorului.

1.13 În același timp, a impune cu orice preț regulamente cu caracter general pentru evaluarea riscului care ține de solicitantul creditului ipotecar pare totuși o întreprindere nu numai dificilă, ci și hazardată.

1.14 În opinia CESE, pe de o parte, este necesară protecția consumatorului, în etapa de negociere a împrumutului ipotecar, pe de altă parte, debitorul trebuie să fie conștient de responsabilitățile pe care le are față de instituția care i-a acordat creditul.

2. Sinteza documentului Comisiei

2.1 La 18 decembrie 2007 a fost publicat documentul intitulat „studii de impact” [SEC(2007) 1683], care însoțește Cartea albă privind integrarea piețelor creditului ipotecar din Uniunea Europeană. Acest document are trei anexe, care se referă la: i) caracteristicile pieței creditului ipotecar; ii) proceduri sau procese; iii) studii de impact asupra unor aspecte specifice.

2.2 Chiar dacă o sinteză optimă a documentației poate fi găsită în acest document [SEC(2007) 1684], merită subliniate, în virtutea conciziei, anumite puncte esențiale din documentul cu privire la care s-a solicitat un nou aviz CESE.

— se descrie o **situație extrem de fragmentată**, consecință a specificului cultural, legislativ și — mai ales — de ordin etico-social pe care îl reprezintă cumpărarea unei locuințe, în diferitele state ale Uniunii;

— se subliniază toate **aspectele sensibile ale acestei problematici**, inclusiv din perspectivă economică și financiară, dată fiind importanța pieței imobiliare în cadrul economiilor țărilor Uniunii, ca și contribuția investițiilor ipotecare la rentabilitatea sectorului bancar;

— se subliniază faptul că, în situația actuală de fragmentare, s-ar putea recurge chiar la **„prezentarea unui nou act normativ”**, pentru o mai bună integrare a pieței.

2.3 Așadar, documentul Comisiei reia aspecte care deja au făcut obiectul unei analize în precedentă Carte verde privind creditul ipotecar. Nici nu putea fi altfel, dat fiind faptul că noul document se ocupă de integrarea piețelor creditului ipotecar și de analizele de impact aferente, deja menționate.

2.4 Cu toate acestea, CESE și-a exprimat deja opinia cu privire la Cartea verde, la 15 decembrie 2005 (raportor: dl Burani). Conținutul acestui document exprimă, în toate

priveștile, poziția CESE referitoare la acest subiect. Prezentul aviz își propune să se concentreze asupra a două puncte adăugate de Comisie:

- exprimarea opiniei proprii cu privire la intențiile de intervenție pe care le are Comisia însăși, în lumina studiilor de impact cuprinse în Cartea albă ⁽³⁾;
- formularea unor propuneri, conform solicitării Comisiei, care conchide că „va fi posibilă punerea la punct a unui amplu program de monitorizare și evaluare, după ce vor fi fost formulate propuneri detaliate” ⁽⁴⁾.

3. Observațiile CESE cu privire la Cartea albă

3.1 Cartea albă ridică o gamă largă de probleme care trebuie rezolvate și în legătură cu care CESE este solicitat să-și exprime opinia. Este vorba de următoarele 11 teme:

- 1) alegerea produsului necesar;
- 2) rambursarea anticipată;
- 3) mixul de produse;
- 4) registrele de credit;
- 5) evaluările imobiliare;
- 6) procedurile de executare imobiliară;
- 7) registrele naționale;
- 8) normele legislative aplicabile;
- 9) regulile privind variațiile dobânzilor și așa-numitele dobânzi cămătărești;
- 10) finanțarea creditului ipotecar;
- 11) instituțiile nebancare și de servicii.

3.2 Observații cu privire la diferitele aspecte ale studiului de impact

3.2.1 **Informațiile precontractuale** Pentru eliminarea dezechilibrelor de informare în faza precontractuală, CESE consideră că sunt importante circulația și difuzarea informației și cunoștințele specifice, din domeniul creditului ipotecar. Aceasta nu trebuie să ducă la majorarea costurilor pentru cetățean.

3.2.1.1 Creșterea cantității de informație și difuzarea culturii financiare sunt condiții necesare pentru evaluarea eficace a raportului cost-beneficiu care decurge dintr-o situație de risc. Într-adevăr, cel mai bun instrument pentru evitarea eventualelor riscuri exagerate este ca părțile contractuale să conștientizeze expunerea la aceste riscuri.

3.2.1.2 CESE consideră că este important să sublinieze faptul că regulile și normele trebuie să se refere la **modalitățile de circulație a informațiilor** și la stabilirea unor eventuale sancțiuni, pentru cazul în care sunt încălcate. Totuși, Comitetul este de părere că impunerea unei obligații, pur și simplu, doar în sarcina uneia dintre părțile contractante, nu ar avea alt efect decât încercarea acesteia de a transfera obligația respectivă în sarcina celeilalte părți.

⁽³⁾ A se vedea Anexa 2 la Cartea albă, clauza de excludere a răspunderii și p. 5, versiunea engleză.

⁽⁴⁾ A se vedea Anexa 2 la Cartea albă, punctul 8.

3.2.2 **Codurile de conduită.** CESE consideră că trebuie adoptate stimulente pentru adeziunea la codul voluntar de conduită.

3.2.2.1 Această măsură ar permite debitorului să devină mai conștient de riscul pe care și-l asumă și de posibilitatea de a obține condiții de finanțare mai avantajoase.

3.2.2.2 Instrumentul la care se face aluzie ar putea fi solicitarea adresată persoanei finanțate de a răspunde la o listă de întrebări-standard, pentru **evaluarea propriei capacități de susținere a angajamentului financiar pe termen mediu-lung.**

3.2.3 **Rata costului.** CESE consideră că ar trebui ca instituțiile de creditare să indice costul total al operațiunii, prin prezentarea defalcată, pe părți componente, a acestuia, inclusiv a variabilei fiscale.

3.2.4 **Consilierea.** În ceea ce privește consilierea, CESE este de părere că serviciile de consiliere care sunt strâns legate de operațiunile de finanțare ipotecară trebuie să fie îmbunătățite prin **mecanisme autonome de stabilire a prețurilor, care să intre totuși în calculul costului operațiunii.**

3.2.5 Rambursarea anticipată

3.2.5.1 **Aplicabilitatea.** Când se pune problema rambursării anticipate, ar trebui să se facă distincție între: (i) rambursarea anticipată cu stingerea totală sau parțială a datoriei ipotecare; (ii) stingerea datoriei când există posibilitatea negocierii, cu alte instituții financiare, a unor condiții de cost mai avantajoase.

— În prima situație, CESE subliniază că este important ca rambursarea anticipată, chiar parțială, să fie totdeauna acceptată;

— În cea de-a doua, ar trebui să fie transferat contractul de finanțare către o altă instituție financiară.

3.2.5.2 Costul. Cât privește costurile rambursării anticipate, se consideră că acestea trebuie să fie calculate pe baza unor formule matematice și, obligatoriu, precizate în raporturile contractuale. **Costurile ar trebui plătite de client doar în cazul rambursării liber consimțite a finanțării. În cazul unei cesiuni de contract, cheltuielile ar trebui să fie transferate celeilalte instituții financiare.**

3.2.6 **Vânzările legate (product tying).** Pentru a fi valabilă, vânzarea combinată de produse ar trebui să se facă, în primul rând, pe baza capacității de a dovedi utilitatea efectivă a combinației. CESE consideră că această problemă poate fi rezolvată dacă i se impune creditorului obligația prezentării unui calcul al raportului costuri/beneficii și i se lasă la dispoziție persoanei finanțate suficient timp să hotărască dacă propunerea este sau nu acceptabilă, eventual chiar și după semnarea contractului de finanțare.

3.2.7 **Registrele de credit.** În această privință, CESE este de acord cu necesitatea existenței unui registru paneuropean, care să poată fi consultat cu respectarea unor norme specifice de

protecție a vieții private. În opinia CESE, înființarea unui registru de credit paneuropean poate fi, într-adevăr, un element util de stimulare a concurenței dintre diferitele instituții de credit ipotecar. În orice caz, trebuie facilitat accesul transfrontalier la registrele fiecărui stat membru, simplificându-se procedurile de informare.

3.2.8 **Evaluarea imobiliară.** Se pleacă de la premisa că evaluarea imobiliară este mai complexă decât evaluarea financiară generală. Într-adevăr, de trăsăturile specifice ale bunului (de caracterul imobil, în special) depinde utilitatea acestuia, iar evaluarea lui este influențată și de factori externi, legați de teritoriul, precum:

— morfologia,

— serviciile de transport,

— densitatea demografică etc.

În consecință, posibilitatea găsirii unei formule specifice de evaluare imobiliară, care să cumuleze toate elementele determinante ale valorii, este pură utopie.

3.2.8.1 **Criterii de evaluare imobiliară.** CESE subliniază, așadar, gradul înalt de complexitate al evaluării imobiliare, din motivele care au fost deja enunțate și nu consideră util să se recurgă la o formulă universal valabilă. Propune, în schimb, **să se dezvolte așa-numitele „bune practici” la nivel local** și să se impună condiția obligatorie ca evaluarea să fie efectuată de specialiști acreditați de asociații de profil, care să-și asume și răspunderea în ceea ce privește caracterul imparțial (*fairness*) al propunerii lor.

3.2.8.2 **Evaluarea riscurilor imobiliare.** În plus, CESE este de părere că, pe lângă evaluarea imobiliară, este necesară și certificarea stabilității valorii estimate, pentru o evaluare mai obiectivă a garanției pe care o oferă imobilul. În această privință, se sugerează să se recurgă la instrumente deja utilizate de către operatorii pieței financiare și prevăzute, în mare parte, de alte reglementări comunitare, ca, de exemplu, valoarea de risc (*value-at-risk*) ⁽⁵⁾.

3.2.9 **Executările imobiliare.** Când se descompune împrumutul ipotecar într-un credit axat pe bunul imobiliar și un altul axat pe persoana finanțată, ar trebui să se facă și distincția între beneficiarul economic al imobilului și titularul garanției formale.

3.2.10 **Normele aplicabile.** CESE este de părere că posibilitatea efectuării de arbitraje profitabile între diversele posibilități oferite de legislația civilă și de cea fiscală din țările Uniunii trebuie să reprezinte un impuls spre integrarea pieței, care nu poate fi realizată decât pe această cale.

3.2.10.1 În consecință, suntem, în principiu, adepții menținerii diferitelor norme în vigoare în țările membre, oferind contractantului posibilitatea de a o alege pe aceea care contribuie la diminuarea costului total al operațiunii de finanțare, așa cum prevede Convenția de la Roma ⁽⁶⁾.

⁽⁵⁾ A se vedea directiva privind serviciile de investiții, cunoscută ca Directiva MIFID, „Markets in Financial Instruments Directive” (Directiva privind piețele instrumentelor financiare), nr. 2004/39/CE, adoptată la 21 aprilie 2004, publicată în JO și intrată în vigoare la 30 aprilie 2004.

⁽⁶⁾ A se vedea COM(2005) 650 final din 15 decembrie 2005.

3.2.11 **Dobânzile cămătărești.** Referindu-se la acest subiect, CESE confirmă opinia exprimată anterior, mai ales în ceea ce privește dificultatea majoră pe care o presupune corecta definire a unui nivel al dobânzii cămătărești, prin intermediul schemelor normative adoptate pentru creditul de consum. Se subliniază totuși că arma defensivă cea mai eficientă în lupta împotriva cametei rămâne informarea. În consecință, CESE propune să fie puse în funcțiune instrumente de comunicare pe scară largă privind plaja de valori a primelor de risc, practicate pentru diferitele categorii de risc ale debitorilor.

3.2.12 **Refinanțarea creditului ipotecar.** CESE consideră că poziția Cărții albe, care constă în a diferenția regulile de refinanțare în funcție de natura subiectivă a intermediarilor (deosebindu-i pe cei bancari de cei nebankari), poate fi mult prea ușor eludată.

3.2.12.1 **Instituțiile nebankare și de servicii.** Finanțarea ipotecară va trebui să fie totdeauna acordată de o instituție financiară acreditată și supusă controlului. Promovarea și asistența acordată structurilor de intermediere (de exemplu, de consiliere) este permisă, cu condiția să fie vorba de instituții de specialitate, chiar dacă nu sunt neapărat instituții de credit.

4. Propuneri ale CESE care urmează să fie dezvoltate

4.1 Criza recentă a creditelor *subprime* din Statele Unite ale Americii a pus în evidență faptul că volatilitatea prețurilor imobilelor, combinată cu practici superficiale de evaluare a riscului-client, în caz de neplată a ratelor supradimensionate în raport chiar cu valoarea imobilelor ce servesc drept garanție, poate genera crize financiare acute, riscând să destabilizeze întregul sistem. De aceea, este necesar ca orice inițiativă luată în cadru comunitar să țină seama de această experiență, ca și de problemele ridicate la punctul precedent.

4.2 Introducerea, conform sugestiei din Cartea albă, a unui al douăzeci și optulea regim de reglementare a creditului ipotecar, pe lângă cele existente în țările Uniunii, ar putea contribui la o mai bună integrare a pieței comunitare a creditelor ipotecare, sporind astfel posibilitățile de alegere ale contractanților, fără a se pune bazele unei instabilități a sistemului financiar, așa cum s-a întâmplat în cazul crizei creditelor *subprime*.

4.3 Se întâmplă ca alegerea, în cazul cumpărării unui imobil, mai ales dacă acesta este destinat locuirii, să fie influențată parțial de factori emoționali (subiectivi), care nu au nimic în comun cu o evaluare corectă și rațională a bunului (obiectivă). Așadar, orice intervenție a Comisiei care își propune să reglementeze creditul ipotecar în mod eficace nu ar putea să facă abstracție de cadrul (obiectiv sau subiectiv) de referință.

4.4 Ar fi interesant să se pună la punct o propunere pe care CESE ar putea să o aprofundeze, constând în adoptarea unei scheme de interpretare a creditului ipotecar, care să subîmpartă orice operațiune de finanțare într-un portofoliu cu două componente pasive:

- **prima este o finanțare a bunului (asset backed)**, a cărei valoare este dată de prețul pieței și de posibila volatilitate a valorii imobilului;
- cea de-a doua este o **finanțare prospectivă** (axată pe persoană), a cărei valoare este dată de capacitatea și de perspectivele economico-financiare ale contractantului.

4.5 Adoptarea unei scheme cu două componente (*twin-mortgage*) ar putea prezenta unele avantaje, care ar urma să fie verificate prin analiza aprofundată ulterioară, avantaje printre care se numără următoarele:

- simplificarea evaluării riscurilor legate de partea rațională a operațiunii (finanțare *asset backed*), în raport cu riscurile care țin de solvabilitatea financiară a împrumutatului (finanțare axată pe persoană);
- posibilitatea practicării unor prețuri transparente, raportate la diferite situații de risc prin care se caracterizează cele două componente ale operațiunii de finanțare (finanțare obiectivă, axată pe bun, și subiectivă, axată pe persoană);
- reducerea efectelor negative asupra sistemului financiar în caz de neplată de către un număr exagerat de debitori, spre deosebire de consecințele pe care piața financiară a trebuit să le suporte recent (așa-numita criză a creditelor *subprime*).

4.6 CESE speră într-o concluzie mai rapidă, în această privință, a Comisiei, care să se arate mai hotărâtă și să creeze condițiile necesare, astfel încât separarea aspectelor instituționale să stea la baza lansării unui posibil al douăzeci și optulea regim.

Bruxelles, 9 iulie 2008.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind evoluția sectorului construcțiilor în Europa

(2009/C 27/05)

La 6 decembrie 2007, dna Margot WALLSTRÖM, vicepreședinte al Comisiei Europene și comisar însărcinat cu relațiile instituționale și strategia de comunicare, și dl Günter VERHEUGEN, vicepreședinte al Comisiei Europene și comisar însărcinat cu întreprinderile și industria, au invitat Comitetul Economic și Social European să elaboreze un aviz exploratoriu cu privire la

Evoluția sectorului construcțiilor în Europa.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 13 iunie 2008. Raportor: dl HUVELIN.

În cea de-a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 10 iulie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 57 de voturi pentru, 0 voturi împotriva și 2 abțineri.

1. Concluzie

1.1 Deși ar putea exista opinii diferite, viitorul industriei de construcții va depinde mai puțin de fondurile publice alocate (cu toate că o mai bună continuitate în programare ar rămâne, cu siguranță, un avantaj) decât de capacitatea autorităților de resort de a dezvolta cadrul de reglementare impus tuturor, pentru a permite cea mai mare transparență în materie de concurență și cea mai bună utilizare a potențialului și a competențelor întreprinderilor de toate dimensiunile.

1.2 În spiritul celor afirmate mai sus, prezentul aviz recomandă în special:

- instituirea, prin regulament, cât mai repede cu putință, a unor proceduri unitare de cereri de oferte publice, oferindu-le astfel clienților, mai ales celor din sectorul public, o paletă cât mai largă și mai clară cu putință, din care, ca responsabili, își pot alege instrumentul contractual care să răspundă exigențelor proprii;
- deschiderea, în favoarea profesioniștilor din construcții, a unor spații de reglementare care să le permită să răspundă cu o contribuție majoră la provocările dezvoltării durabile: întreprinderile, mici și mari, sunt gata să răspundă acestor provocări și să le facă față cu succes, ținând seama de costul global, recurgând la parteneriate public-privat de toate dimensiunile și prin intermediul finanțărilor bazate pe rezultatele scontate;
- acțiuni menite să îmbunătățească imaginea sectorului construcțiilor, pentru a atrage tinerele generații școlare către aceste meserii și a rezolva problemele legate de lipsa de orientare profesională;
- eforturi susținute dedicate formării pentru profesii care reprezintă un important procent din locurile de muncă care nu pot fi de-localizate din Europa;
- promovarea unei activități de construcție durabile în UE;
- menținerea unui mediu economic sănătos și a unor condiții de muncă ce respectă nevoile oamenilor, în țările în care aceștia lucrează;
- promovarea competitivității europene.

1.3 Sosirea probabilă, într-un viitor apropiat, a unor concurenți din afara Europei, nu va putea fi pregătită decât în asemenea condiții.

2. Introducere (context)

2.1 Într-o scrisoare datată 6 decembrie 2007, comisarul european dna Margot Wallström și dl Günter Verheugen au solicitat CESE, în vederea îndeplinirii obiectivelor Agendei de la Lisabona, să elaboreze un aviz exploratoriu, pentru a verifica dacă legislația privitoare la sectorul construcțiilor și la cel al serviciilor furnizate întreprinderilor „formează un tot coerent, dacă este în concordanță cu mutațiile în curs și cu cele care vor urma și, în sfârșit, în ce măsură ar fi necesar să se lanseze un proces de simplificare, raționalizare și modernizare legislativă în aceste domenii. Trebuie precizat că acest proces nu ar trebui să se limiteze la reglementările care privesc în mod special sectoarele respective, ci ar trebui să se aplice oricărei alte legislații care are o influență asupra dezvoltării acestor sectoare (spre exemplu, sănătate și securitate la locul de muncă, protecția mediului etc.) și să includă interesele legitime care se articulează în jurul acestora”.

2.2 Prin urmare, este necesar să fie examinate, cu rigoare și metodă, toate aspectele menționate în scrisoarea prin care s-a solicitat CESE să elaboreze un aviz, deoarece domeniul de investigație este foarte vast și a făcut deja obiectul mai multor studii de amploare pe care Comisia le-a încredințat unor consultanți externi.

2.3 Cu toate acestea, prezentul aviz va avea în vedere doar aspectele urmărite de către destinatar, și anume modificările sau simplificările dispozițiilor legale sau de reglementare aplicabile sectorului construcțiilor și susceptibile, într-o viziune strategică și obiectivă a sectorului, să aducă îmbunătățiri menite să creeze cele mai bune condiții de funcționare și de dezvoltare.

2.4 În acest scop, prezentul aviz include câteva referiri utile la sectorul construcțiilor, astfel încât să definească în mod corespunzător meseriile acestui sector, ținând cont de contextul și constrângerile care le sunt proprii.

3. Locul sectorului construcțiilor în economia europeană

3.1 Cu 2,7 milioane de întreprinderi, sectorul construcțiilor se prezintă, în UE-27, cu următoarele date:

	2006
Procentul valorii adăugate brute a sectorului construcțiilor raportat la PIB	10,5 %
Procentul remunerațiilor salariaților din domeniul construcțiilor raportat la valoarea adăugată brută a acestui sector	54,5 %
Procentul formării brute de capital fix din domeniul construcțiilor raportat la formarea brută de capital fix totală	50,5 %
Procentul de ocupare a forței de muncă în domeniul construcțiilor raportat la totalul ocupării forței de muncă în ansamblul sectoarelor ⁽¹⁾	7,2 %

(¹) Locurile de muncă din construcții reprezintă 30,4 % din numărul total al locurilor de muncă din industrie. Surse: Eurostat și FIEC.

3.2 Câteva puncte de reper

3.2.1 Construcțiile reprezintă o activitate care nu poate fi de-localizată și care este, prin urmare, esențială pentru viitorul creșterii europene și pentru rețeaua industrială europeană.

3.2.2 Date fiind structura însăși a producției și nevoia de a dispune de puncte geografice fixe, distribuite pe toate teritoriile naționale și profund înrădăcinate în viața locală, construcțiile joacă un rol social și civic care nu trebuie neglijat, ci, dimpotrivă, încurajat.

3.2.3 În sfârșit, construcțiile joacă un rol important în toate acțiunile legate de dezvoltarea durabilă:

- ca actor nelipsit al investițiilor care trebuie făcute în acest context (locuințe, clădiri în general, transporturi, producție de energie etc.);
- prin adaptarea modurilor de execuție, inclusiv a materialelor utilizate, la nevoile și exigențele dezvoltării durabile.

3.2.4 Descrierea de ansamblu a mediului acestui sector de activitate nu ar putea fi exhaustivă dacă nu s-ar menționa faptul că, în pofida eforturilor considerabile pe care le face acest sector de mai bine de 30 de ani, meseriile din domeniul construcțiilor au încă o imagine cu conotație parțial negativă. Această constatare nu este lipsită de interes pentru analiza care face obiectul prezentului aviz, căci stă la baza:

- unei orientări generale a dispozițiilor care reglementează, în unele țări, atribuirea contractelor de achiziții publice și felul în care este privită munca ilegală;
- dificultății evidente întâmpinate în ceea ce privește recrutarea tinerilor (atractivitate directă) și formarea acestora (neîncrederea sistemului de învățământ general față de sectorul construcțiilor).

3.2.5 Natura însăși a acestor meserii, în ceea ce privește atât nevoile clienților, cât și diversitatea competențelor tehnice, face

ca piața din acest domeniu să fie extrem de fragmentată în prezent, dar și în anii viitori, ceea ce duce la coexistența dintre meșteșugari și întreprinderile mici, mijlocii și mari.

În acest context, noțiunea de „întreprindere mare”, care nu intervine decât în operațiuni de anvergură, nu mai trebuie înțeleasă *ad litteram*, căci este știut faptul că, pe piața globală europeană, volumul operațiunilor cu o valoare unitară de peste 20 de milioane de EUR nu reprezintă decât între 2 și 5 % din piața globală a construcțiilor.

3.2.6 Din această cauză, marile grupuri europene, care sunt deseori o prezență activă pe plan mondial, sunt, în majoritate, „fedații” de structuri mici și mijlocii implantate la nivel local și care acționează în același context concurențial ca și rețeaua locală a IMM-urilor independente.

3.2.7 Marii actori europeni din acest sector s-au dezvoltat, în general, după un alt model decât cel „american”, încorporând mijloacele de perpetuare și dezvoltare a propriilor competențe, biziindu-se pe inteligență și pe participarea la proiectare.

3.2.8 Mulțumită acestei abordări, întreprinderile europene și-au ocupat pe piețele mondiale locul dobândit prin forțe proprii. Acest model, axat pe integrarea activităților de proiectare și realizare, nu este neapărat apanajul grupurilor mari, ci poate și trebuie să fie aplicat la întreprinderi de orice dimensiune.

4. Câteva principii fundamentale

4.1 Dincolo de obiectivul simplificării legislației, acest aviz exploratoriu, solicitat de Comisia Europeană, trebuie să propună inițierea unui demers care să permită:

- o adevărată transparență și egalitate de șanse în ceea ce privește procedurile de cereri de oferte publice;
- trecerea de la cultura neîncrederii, moștenire a unui trecut îndepărtat, la cultura încrederii și parteneriatului;
- integrarea celei mai avantajoase oferte din punct de vedere economic (cel mai bun ofertant) și a costului global în durata de viață a lucrărilor;
- garantarea proprietății intelectuale;
- desemnarea unor condiții de muncă minimale în cadrul atribuirii contractelor, precum și controlul și sancționarea nerespectării acestora;
- diminuarea poverii administrative prin limitarea, în măsura posibilului, a reglementării și a procedurilor, cu păstrarea aspectelor legate de securitate și a drepturilor și obligațiilor fundamentale ale contractanților.

4.2 Aceste diferite elemente de care trebuie să țină cont textele de reglementare ar trebui să permită, dincolo de fluctuațiile în volum ale piețelor, care nu fac obiectul prezentului aviz, o dezvoltare normală a actorilor din sectorul construcțiilor, fiind astfel asigurată respectarea unei politici sociale coerente (locuri de muncă-securitate-remunerații) și posibilitatea de îmbunătățire a atractivității pentru toate părțile implicate (tineri, părinți, cadre didactice etc.).

5. Principalele propuneri

5.1 Este de dorit ca autorităților de resort să-și dirijeze eforturile îndeosebi în direcția următoarelor elemente-cheie:

- unificarea și simplificarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice, în vederea garantării transparenței și, simultan, a optimizării mijloacelor și competențelor;
- încurajarea inovării prin rezolvarea problemei proprietății intelectuale asupra ideilor și a variantelor;
- formarea salariaților atât în faza inițială, cât și pe parcursul întregii cariere;
- participarea la schimbarea imaginii pe care o are în rândul tinerilor acest sector profesional, care oferă locuri de muncă;
- normele sociale, cu impact asupra condițiilor de la locul de muncă și, totodată, asupra bunelor practici în domeniul sănătății și securității;
- dezvoltarea durabilă în sensul mai larg al termenului, domeniu în care întreprinderile de construcții au de jucat un rol esențial și în care trebuie să-și asume noi responsabilități.

5.2 Unificarea și simplificarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice

5.2.1 S-ar putea acționa în următoarele direcții:

- transformarea legislației privind achizițiile publice în **regulament**, care să înlocuiască directivele actuale, pentru o reală unificare a procedurilor la nivel european și pentru garantarea unor condiții unitare de concurență;
- promovarea sistematică a opțiunii pentru „cea mai bună ofertă”, în detrimentul celei mai puțin avantajoase;
- stabilirea unui cadru mai riguros al dialogului concurențial, pentru autoritățile contractante, astfel încât acesta să devină, într-adevăr, o procedură de optimizare, și nu de furt al ideilor și al proprietății intelectuale;
- încurajarea abordării „de la proiectare, la realizare”, care permite, încă din faza de proiectare, îmbinarea competențelor întreprinderii cu talentul proiectanților;
- utilizarea, în mai mare măsură, a contractelor globale (construcție-întreținere sau parteneriat public-privat), pentru a se răspunde la provocarea privind dezvoltarea durabilă, pentru a pregăti și organiza o ripostă adecvată la tentativele de dumping ale unor țări pe piața europeană;
- realizarea unei armonizări veritabile a normelor și tehnicilor, în vederea eliminării barierelor tehnice naționale și a unificării pieței europene;
- luarea în considerare a nevoilor întreprinderilor mici și mijlocii, pentru a le permite acestora să reziste, să-și mențină locurile de muncă, evitând astfel o scindare prea accentuată a acestui sector.

Cu privire la această listă, trebuie precizat faptul că se solicită anumite modificări ale reglementării nu pentru a se impune soluții gata pregătite, ci pentru a se pune la dispoziția contractanților o „trusă cu unelte” completă, de care se pot folosi pentru a răspunde exigențelor proprii.

5.2.2 Aceste modificări sau adaptări, în ansamblu, ar trebui să favorizeze transparența și egalitatea de șanse între structuri private, publice și para-publice și să stabilească în mod clar că orice prestație economică necesită o participare la licitație și un contract formal.

5.3 Inovare și proprietate intelectuală

5.3.1 Specificul sectorului construcțiilor constă în faptul că lucrările realizate sunt totdeauna „prototipuri”. Acesta este motivul pentru care trebuie pusă în aplicare o legislație europeană care să asigure protecția proprietății intelectuale, ținând cont de datele specifice ale ideilor în cauză: în esență, acestea se ivesc în contextul unei anumite cereri de ofertă și nu au neapărat un caracter sistematic repetitiv. Ar trebui pusă în aplicare, la nivel european, o legislație specială, care să asigure protecția ideilor tehnice în procesul de participare la licitație și care să stabilească drepturi în beneficiul participanților la cererile de ofertă.

5.4 Formare

5.4.1 În majoritatea țărilor membre, angajații din construcții au făcut o constatare aproape general valabilă, potrivit căreia sistemele educative naționale nu corespund decât în mică măsură nevoilor profesiei, și aceasta la toate nivelurile de formare. Din această cauză, se recomandă îmbunătățirea relațiilor dintre profesii și sistemele educative naționale, dar și un impuls la nivel european, pentru:

- promovarea unei legislații în materie de formare în favoarea sectorului construcțiilor din Europa (recunoașterea și echivalarea diplomelor la toate nivelurile);
- participarea la o valorizare sporită a resurselor umane existente, prin formare continuă. Cunoscut ca fiind un sector care se confruntă cu anumite probleme, sectorul construcțiilor suferă de o imagine defavorabilă în rândul tinerilor și de o criză de ocupare a anumitor posturi. Este o mare nevoie de lucrători competenți, întrucât meseriile acestui sector sunt din ce în ce mai specializate, cerând cunoștințe de bază solide. Odată dobândite, aceste cunoștințe ar trebui valorizate de către întreprinderi, care ar trebui să ofere angajaților posibilități de formare continuă, creându-le astfel condiții de înaintare în carieră;
- generalizarea unui sistem „Erasmus” al cursurilor de formare din sectorul construcțiilor din Europa, la diferite niveluri de formare, valorificând experiențele deja dobândite, la scară foarte mică însă (cu ajutorul FSE, în trei meserii: zugrăvi, tăietori în piatră, restauratori);
- promovarea unor universități europene pentru profesiile din sectorul construcțiilor și a recunoașterii unui titlu european de muncitor calificat;
- înființarea, în Europa, a unor școli de conducere a proiectelor, pentru o mai bună cunoaștere a contractelor și a modurilor de intervenție ale întreprinderilor, de către clienții publici și privați ai acestora;
- dezvoltarea unor instituții de formare europene la nivel trans-sectorial;
- promovarea calificărilor europene (de exemplu, învățarea limbilor străine).

5.5 Norme sociale, de sănătate și de securitate

5.5.1 Normele actuale au avut un impact absolut pozitiv și foarte semnificativ asupra metodelor de lucru din construcții. Ar fi totuși necesare:

- promovarea schimbului de bune practici în privința sănătății și securității;
- combaterea muncii ilegale prin punerea în aplicare a unor instrumente europene (consultarea și interconectarea de baze de date, legitimații și sisteme de identificare a muncitorilor), a sancțiunilor și a unei impozitări adaptate (reducerea TVA, de exemplu);
- facilitarea punerii în aplicare a regulamentului REACH;
- încurajarea fluxurilor de muncitori fără dumping social (acceptarea formalităților deja aplicabile în statele membre în ceea ce privește detașările) și garantarea posibilității de întoarcere a muncitorilor europeni în țările din care provin;
- posibilitatea aplicării sancțiunilor financiare în străinătate;
- baza oricărei forme de mobilitate a lucrătorilor trebuie să o constituie acceptarea condițiilor statului în care aceștia lucrează.

5.6 Dezvoltarea durabilă

5.6.1 Confrunțați fiind cu încălzirea globală și cu provocările de la nivel global, angajații din sectorul construcțiilor au de jucat un rol important, a cărui responsabilitate sunt gata să și-o asume, în măsura în care normele și stimulentele le vor permite acest lucru, pentru a contribui cu propria valoare adăugată pe piața europeană și pentru a-și oferi competențele în domeniu în alte colțuri ale lumii, unde, după cum se știe, pentru a se obține rezultate vizibile, sunt necesare eforturi uriașe.

5.6.2 În acest scop, se recomandă:

- introducerea, în normele licitației publice europene, a unei abordări în termeni de cost global (calculat în funcție de durata de viață a unei investiții) și definirea, posibil prin intermediul criteriului „dezvoltare durabilă”, a noțiunii de „cel mai bun ofertant”. Acest fapt le-ar putea permite contractanților să țină cont pe deplin de dimensiunea „dezvoltare durabilă” în alegerile pe care le fac;
- încurajarea procedurilor de parteneriat public-privat care, îmbinând, prin însăși natura lor, proiectarea cu realizarea și

întreținerea, ar putea reprezenta cea mai bună modalitate de optimizare a noțiunii de „cost global”;

- redistribuirea ajutorului financiar, prin dirijarea acestuia, la nivelul tuturor țărilor membre, înspre imensul șantier al renovării energetice;
- încurajarea proiectelor de anvergură, destinate reabilitării, în ansamblu, a unor monumente și clădiri publice;
- promovarea dezvoltării și punerea în valoare a cartierelor ecologice (crearea unei etichete comunitare, introducerea de stimulente financiare etc.).

5.6.3 Atât în sectorul construcțiilor, cât și în cel al transporturilor, dacă li se oferă posibilitatea de a interveni la nivelul întregului proces „proiectare-realizare-întreținere”, întreprinderile de construcții sunt în măsură să contribuie decisiv la asigurarea finanțării operațiunilor necesare, în special prin capacitatea lor de a gestiona costurile globale și finanțarea investițiilor, prin intermediul economiilor viitoare de energie.

5.7 IMM-urile din sectorul construcțiilor

5.7.1 În sectorul construcțiilor, problema întreprinderilor mici și mijlocii nu se pune în termeni de acces la un anume tip de piață, cum se poate întâmpla în alte activități (cf. punctul 3.2.5 de mai sus).

5.7.2 Din această cauză, reprezentanții acestor profesii consideră, pe bună dreptate, că raționamentul bazat pe „cote”, propus de unii și respins de autoritățile europene, nu este întemeiat; în plus, cifrele furnizate de ambele părți sunt, de fapt, depășite cu mult, în toate țările europene.

5.7.3 Așadar, problema IMM-urilor, pe lângă aspectele luate în considerare în „Small Business Act”, urmează să fie rezolvată prin:

- soluții inteligente de transfer de întreprinderi;
- acordarea de sprijin, servicii reciproce ori mijloace financiare care să garanteze egalitatea șanselor fără a denatura concurența, mai ales în privința accesului IMM-urilor la operațiunile complexe (parteneriat public-privat și dezvoltare durabilă);
- facilitarea accesului IMM-urilor la standardizare și la norme.

Bruxelles, 10 iulie 2008

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind evoluția sectorului serviciilor destinate întreprinderilor în Europa

(2009/C 27/06)

La 6 decembrie 2007, dna Margot Wallström, vicepreședinte al Comisiei Europene și comisar pentru relații instituționale și strategia de comunicare, și dl Günter Verheugen, vicepreședinte al Comisiei Europene și comisar pentru întreprinderi și industrie, au solicitat Comitetului Economic și Social European să elaboreze un aviz exploratoriu cu privire la

Evoluția sectorului serviciilor destinate întreprinderilor în Europa.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 11 iunie 2008. Raportor: dl CALLEJA.

În cea de-a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 9 iulie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 135 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 12 abțineri.

1. Introducere

1.1 Dna Margot Wallström, vicepreședinte al Comisiei Europene pentru relații instituționale și strategia de comunicare, și dl Günter Verheugen, vicepreședinte pentru întreprinderi și industrie, au solicitat CESE să elaboreze un aviz exploratoriu privind serviciile destinate întreprinderilor, bazat pe monitorizarea și continuarea analizei dintr-un aviz anterior⁽¹⁾, care aborda serviciile destinate întreprinderilor și industriei.

1.1.1 Acest studiu ar trebui să aibă în vedere importanța pe care Comisia Europeană o acordă Agendei de la Lisabona în ceea ce privește menținerea și creșterea competitivității industriei europene prin gestionarea procesului de schimbare conform strategiei europene de dezvoltare durabilă și, la nivel social, prin încurajarea apariției unor parteneri sociali reprezentativi, care să poată negocia la nivelul corespunzător.

1.1.2 Realizarea unor astfel de obiective trebuie să aibă loc în paralel cu simplificarea cadrului de reglementare al industriei, prioritate care constituie una dintre axele politicii industriale a Comisiei.

1.1.3 În plus, această politică industrială se caracterizează printr-o abordare integrată, care ține seama de nevoile diferitelor sectoare.

2. Rezumatul concluziilor și recomandărilor

2.1 Recunoașterea importanței sectorului serviciilor în dezvoltarea economică și socială

CESE consideră că sunt urgent necesare o schimbare reală și o viziune extinsă în privința serviciilor, care nu ar mai trebui considerate o simplă anexă a industriei prelucrătoare. Societatea suferă mari transformări, iar serviciile se află în centrul acestora. Prin urmare, Comisia Europeană trebuie să recunoască aceste evoluții și să le acorde mai multă importanță.

2.2 Prioritatea acțiunilor

Data fiind gama largă de acțiuni posibile în domeniul politicilor legate de serviciile destinate întreprinderilor, stabilirea ordinii de prioritate a acestor acțiuni este de cea mai mare importanță. Trebuie realizate progrese urgente cu privire la cele 10 obiective-cheie stabilite în programul comunitar de la Lisabona 2008-2010. Acestea afectează evoluția viitoare a serviciilor, direct sau indirect. Potrivit opiniei CESE, ordinea priorităților ar trebui să fie următoarea:

- *acțiunile privind politicile în domeniul serviciilor destinate întreprinderilor și instituirea unui grup la nivel înalt.* Se recomandă înființarea unui Grup la nivel înalt pentru servicii destinate întreprinderilor, care să întreprindă o analiză de profunzime a acestui sector, trecând în revistă politicile existente, pentru a le identifica și a le evalua pe cele mai eficiente și mai reușite dintre cele destinate unor astfel de servicii, și care să conceapă acțiuni politice concrete de abordare a deficiențelor și necesităților majore. Ar trebui acordată o atenție specială diversității subsectoarelor serviciilor destinate întreprinderilor, pentru a le identifica pe cele care necesită o atenție maximă, precum și nivelul (regional, național, UE) la care se justifică intervenția politică;
- *politicile din domeniul pieței forței de muncă în sectorul serviciilor destinate întreprinderilor.* Din perspectivă socială, este necesară o examinare în profunzime, la nivel sectorial, a provocărilor legate de noile tipuri de locuri de muncă generate de interacțiunile dintre industria prelucrătoare și serviciile destinate întreprinderilor. Această analiză trebuie să cuprindă educația, formarea și învățarea pe tot parcursul vieții, precum și condițiile de angajare a lucrătorilor, inclusiv a celor implicați în procese de externalizare a activităților. Pentru realizarea acestui obiectiv, ar trebui încurajat dialogul social la nivel sectorial. În acest context, ar trebui elaborată o agendă, în cadrul căreia să se discute schimbările specifice ale condițiilor de muncă și ale posibilităților în materie de locuri de muncă rezultate din modificările structurale care afectează sectorul serviciilor destinate întreprinderilor;
- *serviciile destinate întreprinderilor în cadrul politicilor din domeniul inovării.* Ar trebui promovate puternic programe de cercetare-dezvoltare și inovare, precum și acțiuni de inovare în domeniul serviciilor. Domenii precum inovarea organizațională, serviciile destinate întreprinderilor bazate pe utilizarea intensivă a cunoașterii (Knowledge Intensive Business Services, KIBS) și managementul inovării merită mai multă atenție;

⁽¹⁾ JO C 318, 23.12.2006, p. 4 (CCMI/035).

- *elaborarea unor standarde pentru serviciile destinate întreprinderilor.* Întreprinderile trebuie încurajate să contribuie la instituirea de standarde prin autoreglementare, după consultări detaliate cu utilizatorii acestui tip de servicii. Sprijinul CEN și al asociațiilor săi (platformă deschisă) este important pentru difuzarea rezultatelor inovării, în special prin realizarea rapidă și informală a consensului;
- *promovarea științei serviciilor*, ca o nouă disciplină în programele de învățământ și formare;
- *piața internă și reglementările care afectează serviciile destinate întreprinderilor.* CESE a identificat o listă de domenii care trebuie abordate pentru a realiza simplificarea, clarificarea și reducerea sarcinilor administrative, bineînțeles fără a reduce obligațiile curente în ceea ce privește igiena și siguranța la locul de muncă și reprezentarea lucrătorilor. Printre altele, se atrage atenția asupra faptului că nu s-a realizat un studiu referitor la impactul Directivei privind serviciile asupra serviciilor destinate întreprinderilor și că studiul merită efortul, în special după ce directiva a fost transpusă în legislațiile naționale. Studiul ar trebui să cuprindă și identificarea acțiunilor posibile pe viitor, în vederea deschiderii în continuare a comerțului și a concurenței pe piața internă a Uniunii Europene extinse;
- *îmbunătățirea în continuare a statisticilor privind serviciile destinate întreprinderilor.* Statelor membre li se recomandă o mai strânsă colaborare, pentru a îmbunătăți calitatea statisticilor în domeniu și, în special, pentru a dispune de mai multe informații privind funcționarea și efectele serviciilor în economia acestor state — un instrument necesar guvernelor dacă doresc să ajute sectorul să-și dezvolte potențialul. Modificările recente aduse capitolului 74 din NACE nu sunt încă suficiente pentru a furniza detaliile necesare obținerii unor date semnificative privind serviciile destinate întreprinderilor.

3. Observații generale

3.1 *Contextul.* Avizul din proprie inițiativă al CESE adoptat în septembrie 2006 — CCMI/035 — propunea să se acorde mai multă atenție serviciilor destinate întreprinderilor, dată fiind contribuția acestora la funcționarea industriilor prelucrătoare europene. Avizul explica interacțiunile dintre servicii și producție și efectele asupra rezultatelor economice și sociale din perspectiva ocupării forței de muncă, a productivității și a competitivității. Acesta a fost punctul de plecare pentru prezenta analiză și monitorizare a serviciilor destinate întreprinderilor. Este recomandabil ca prezentul aviz să înceapă prin a defini acest tip de servicii ca pe un set de activități care — prin utilizarea lor drept intrări intermediare în procese — afectează calitatea și eficiența activităților de producție, completând sau substituind funcțiile unor servicii din cadrul întreprinderilor respective (*in-house*) (Rubalcaba și Kox, 2007). Această definiție este echivalentă într-o anumită măsură cu NACE rev. 1 (codurile 72-74) și cu noua versiune a NACE (codurile 69-74, 77-78, 80-82 și cu agregarea diferitelor categorii de servicii. Există două mari categorii de servicii destinate întreprinderilor:

- serviciile destinate întreprinderilor bazate pe utilizarea intensă a cunoașterii (cum ar fi serviciile informatice, consultanța de management, contabilitatea, consultanța fiscală și juridică, serviciile de marketing și de sondare a opiniei

publice, serviciile tehnice și de inginerie, serviciile de personal și formarea și recrutarea personalului);

- serviciile operaționale destinate întreprinderilor (cum ar fi serviciile de pază și securitate, serviciile de curățenie, administrație și evidențe contabile, recrutarea forței de muncă temporare, centre de apel telefonic, traducere și interpretare).

Scopul avizului este de a ajuta sectorul să primească mai multă recunoaștere și să se dezvolte liber, precum și de a ajuta economiile europene în eforturile lor de a deveni mai competitive pe piața globală.

3.2 *Importanța serviciilor și a serviciilor destinate întreprinderilor.* Serviciile au o importanță tot mai mare în mentalitatea cetățenilor, specialiștilor, întreprinderilor, regiunilor și țărilor. Serviciile domină în mare măsură noile cereri și noile oferte din sistemele economice și sociale. Deși serviciile sunt prezente în cele mai multe aspecte ale vieții economice și sociale, o mare parte din această activitate nu este cuprinsă în statistici. Defalcarea tradițională în sectoare productive, chiar dacă este incompletă și ascunde interdependențele puternice dintre sectoarele economice, ne permite să estimăm importanța activităților economice. Serviciile ca sector economic au o importanță în creștere în Europa, ponderea în totalul forței de muncă ocupate (70 %) fiind mai mică decât în Statele Unite (80 %) și mai mare decât în Japonia (67 %). În toate aceste trei zone, subsectorul specific al serviciilor destinate întreprinderilor a crescut într-un ritm foarte dinamic, conducând la creșteri similare ale ponderii în totalul forței de muncă ocupate. Întreprinderile care au ca obiect principal de activitate furnizarea de servicii întreprinderilor reprezintă 10-12 % din totalul forței de muncă ocupate și din valoarea adăugată. Dacă la aceasta s-ar adăuga serviciile destinate întreprinderilor care constituie o activitate secundară a prestatorilor respectivi, procentul forței de muncă ocupate ar fi mult mai mare. În Europa, în 2004, țările cu cea mai puternică economie a serviciilor destinate întreprinderilor au fost cele din zona Benelux, Regatul Unit, Franța și Germania. În perioada 1995-2004, unele țări — Ungaria, Polonia, Austria, Letonia și Malta, printre altele — și-au sporit mult sectorul serviciilor destinate întreprinderilor. Aceasta sugerează un anumit proces de convergență între unele țări din UE. Cifrele pentru aceste țări reprezintă numai forța de muncă ocupată în întreprinderile în care serviciile destinate întreprinderilor reprezintă activitatea principală. Cele mai multe dintre acestea sunt IMM-uri.

3.3 *Evaluarea progreselor înregistrate.* CESE a reevaluat acum situația în lumina progreselor înregistrate de la avizul precedent, din septembrie 2006 (CCMI/035), și a luat notă cu satisfacție de creșterea ponderii care se acordă acestor servicii în deciziile Comisiei:

- Comunicarea „Evaluarea intermediară a politicii industriale. O contribuție la strategia UE pentru creștere și locuri de muncă”⁽²⁾, publicată după elaborarea de către CESE a avizului menționat, promovează acțiuni de examinare și analizare a competitivității sectoarelor de servicii și a impactului lor asupra competitivității industriale. Ar trebui realizate și alte monitorizări sectoriale, dacă este necesar. Rezultatele vor permite identificarea tuturor obstacolelor din calea creșterii competitivității și eliminarea posibilelor disfuncții

⁽²⁾ COM(2007) 374 final, 4.7.2007.

ale pieței care ar putea justifica măsuri de soluționare a problemelor specifice din industrie și/sau din sectorul serviciilor. Această analiză aprofundată a Comisiei Europene are loc în acest an și ar trebui să dea rezultate până la sfârșitul anului.

- Publicarea, în iulie 2007, a unui document de lucru al serviciilor Comisiei intitulat „Către o strategie europeană de sprijinire a inovării în servicii: provocări și probleme-cheie pentru viitoarele acțiuni”⁽³⁾, lansarea platformei europene pentru serviciile destinate întreprinderilor în februarie 2008 și următoarea comunicare privind inovarea serviciilor (așteptată spre sfârșitul anului 2008) pot constitui un important pas spre o integrare reală a serviciilor în politicile de inovare ale UE.
- Adoptarea Directivei privind serviciile în cadrul pieței interne⁽⁴⁾, care va trebui pusă în aplicare până la 28 decembrie 2009, va constitui un important punct de cotitură în realizarea unei adevărate piețe interne pentru servicii, cu condiția ca dispozițiile să fie transpuse în legislația națională a statelor membre și să se asigure aplicabilitatea dreptului muncii și a convențiilor colective din țara în care se prestează serviciul. Atât întreprinderile, cât și consumatorii vor putea beneficia pe deplin de posibilitățile pe care le deschide această directivă. De asemenea, directiva ar trebui să încurajeze funcționarea pieței serviciilor destinate întreprinderilor, prin înlesnirea comerțului și a investițiilor între țările UE, și să deschidă noi posibilități întreprinderilor din industria prelucrătoare de a alege servicii mai numeroase, mai bune sau mai ieftine. Apariția unor noi avantaje competitive în utilizarea serviciilor destinate întreprinderilor ar trebui să conducă la o mai bună ocupare a forței de muncă, la o productivitate sporită și la performanțe economice mai bune.

3.4 *Acțiuni de sprijinire a serviciilor destinate întreprinderilor.* Pe lângă acțiunile principale ale UE aflate în curs în scopul promovării serviciilor destinate întreprinderilor în cadrul politicilor industriale și în domeniul inovării și pe lângă posibilele efecte secundare ale Directivei privind piața internă, există și alte acțiuni ale Comisiei care sprijină indirect rolul acestor servicii în industriile prelucrătoare:

- Eurostat a pus în aplicare o revizuire a clasificării NACE pentru a asimila mai multe date referitoare la servicii;
- a fost lansată Rețeaua europeană de sprijinire a întreprinderilor, pentru a promova spiritul antreprenorial și dezvoltarea întreprinderilor din UE prin integrarea rețelei centrelor de informare europeană (Euro Info Centre) și a rețelei de centre-releu pentru inovare (Innovation Relay Centre), punând astfel la dispoziția antreprenorilor peste 500 de puncte de contact⁽⁵⁾. Acest lucru ar trebui să vină în ajutorul IMM-urilor și deci a mării majorități a furnizorilor de servicii destinate întreprinderilor;
- începând din 2005, Comisia Europeană a inițiat propuneri de simplificare și de reducere a sarcinilor administrative. Cea

mai recentă propunere, emisă în 2008, se referă la reducerea rapidă a acestor sarcini⁽⁶⁾. Aceasta este o știre bună pentru IMM-uri, care suferă din cauza dimensiunii lor mici în raport cu sarcinile administrative considerabile;

- în dialogul cu partenerii sociali, a fost discutat documentul Comisiei „Către principii comune ale flexibilității: locuri de muncă mai multe și mai bune prin flexibilitate și securitate”⁽⁷⁾ și s-au realizat progrese. Aceasta ar trebui să faciliteze punerea în aplicare la nivel european a conceptului, cu adaptări în funcție de situațiile specifice din fiecare stat membru. Atunci când sectorul serviciilor destinate întreprinderilor este dinamic, flexibilitatea negociată de partenerii sociali se poate dovedi utilă, dacă se realizează promovarea simultană a numărului și calității locurilor de muncă. Este oportună implicarea partenerilor sociali, pentru ca UE să poată face față presiunilor pe care le generează globalizarea;
- lansarea unui document al Comisiei „Către o contribuție sporită a standardizării la inovare în Europa”⁽⁸⁾ care, printre alte inițiative, promovează accelerarea cooperării dintre industrie și a alte părți interesate în dezvoltarea, punerea în aplicare și utilizarea standardelor care sprijină inovarea legată de o politică industrială durabilă.

3.5 *Nevoile principale ale sectorului serviciilor destinate întreprinderilor.* În ciuda progresului actual al acțiunilor legate de servicii, trebuie să fie luate în considerare deficiențele și nevoile majore existente. Cadrul actual al politicilor europene favorizează masiv sectorul industriilor prelucrătoare, deși serviciile constituie de departe cel mai vast segment al economiei și contribuie la creșterea în toate domeniile vieții economice și sociale.

3.5.1 Cele mai multe dintre inițiativele orizontale și sectoriale din politica industrială a UE, atât la nivel european, cât și la nivel național, se concentrează asupra sectorului industriilor prelucrătoare, indiferent de rolul de sprijin intrinsec pe care îl joacă serviciile destinate întreprinderilor. Prin urmare, există o nevoie urgentă de instituire a unei politici UE echilibrate, care să nu subestimeze importanța acestor servicii pentru competitivitatea generală a sectorului în sine și pentru economie în ansamblul ei. Politicile orizontale care se adresează unui sector economic trebuie să fie cu adevărat orizontale și să corespundă necesităților întreprinderilor și lucrătorilor din noua economie a serviciilor, în care sectoarele industriale și al serviciilor sunt strâns legate, creând astfel noi posibilități pentru economia europeană pe piața globală, ca rezultat direct al sinergiilor dintre ele. Multe dintre inițiativele politice europene care constituie elemente ale politicii industriale trebuie adaptate și aplicate serviciilor; printre acestea sunt: o piață internă a serviciilor pe deplin eficientă, comerțul internațional, normele privind ajutoarele de stat, piața forței de muncă, măsurile sociale, formarea și politica regională, cercetarea și dezvoltarea, inovarea, standardizarea și spiritul antreprenorial, statistici și informații mai bune etc., luând în

⁽³⁾ SEC(2007) 1059, 27.7.2007.

⁽⁴⁾ Directiva 2006/123/CE a Parlamentului European și a Consiliului, 12.12.2006.

⁽⁵⁾ Comunicat de presă IP/08/192, 7.2.2008.

⁽⁶⁾ Memo/08/125, 10.3.2008.

⁽⁷⁾ COM(2007) 359 final.

⁽⁸⁾ COM(2008) 133 final, 11.3.2008.

considerare, după caz, nevoile specifice ale serviciilor. Aceasta nu înseamnă că toate politicile trebuie să fie verticale, adică axate specific pe servicii. Mai degrabă înseamnă că ar trebui analizate implicațiile tuturor acestor politici în domeniul serviciilor, luându-se măsuri specifice, după caz.

3.5.2 În următoarele domenii, se pot identifica câteva nevoi majore:

- *serviciile destinate întreprinderilor în cadrul politicilor industriale.* După includerea recentă a serviciilor destinate întreprinderilor și în urma actualului exercițiu de examinare, ar trebui acordată mai multă atenție condițiilor specifice în care utilizarea serviciilor favorizează performanțele industriale, de exemplu rolului serviciilor în competitivitatea și productivitatea industrială din perspectivă economică. Pentru a face față concurenței globale, Europa trebuie să investească în inovare, cunoaștere, proiectare, logistică, marketing și alte servicii destinate întreprinderilor sau, cu alte cuvinte, în întregul lanț al creării de valoare economică;
- *serviciile destinate întreprinderilor în cadrul politicilor din domeniul formării și ocupării forței de muncă.* Cele mai multe locuri de muncă se găsesc în sectorul serviciilor, iar această situație se va menține. (Factorii politici nu trebuie să uite că 20 % din intrările intermediare în procesele industriei prelucrătoare provin din servicii). Prin urmare, impactul potențial al externalizării/delocalizării globale în sectorul serviciilor (până la 30 %, conform studiului OCDE din 2006) obligă statele membre să consolideze aptitudinile și calificările care să permită industriei proprii să facă față concurenței globale;
- *serviciile destinate întreprinderilor în cadrul politicilor din domeniul inovării și productivității.* Promovarea inovării în servicii este esențială pentru întărirea competitivității industriale prin factori calitativi. Inovarea în servicii are un impact major și pozitiv asupra calității, ocupării forței de muncă și interacțiunilor cu clienții. În același timp, serviciile destinate întreprinderilor pot crea locuri de muncă de calitate, în condiții de muncă mai bune și într-un mediu de muncă cu utilizare intensivă a cunoașterii; în aceste cazuri, lucrătorii contribuie la introducerea inovării în servicii și la reușita acesteia. Inovarea poate permite întreprinderilor să concureze dintr-o poziție mai bună, iar lucrătorilor să-și creeze noi șanse la angajare. Beneficiile inovării în servicii ar trebui să urmărească să compenseze stagnarea ratelor de creștere a productivității din serviciile destinate întreprinderilor. Ratele reduse de creștere a productivității predomină încă în cele mai multe țări, chiar dacă problemele legate de măsurătorile statistice conduc la subestimarea contribuției pe care serviciile destinate întreprinderilor o aduc la creșterea totală a productivității;
- *serviciile destinate întreprinderilor și piața internă.* Obiectivul constă în crearea unei piețe europene a serviciilor, care să permită UE să joace un rol decisiv în procesul de globalizare, prin luarea în considerare a tuturor condițiilor care influențează piețele și competitivitatea. Este nevoie de o monitorizare specială a transpunerii Directivei privind serviciile în statele membre și a impactului acesteia asupra serviciilor destinate întreprinderilor;
- *serviciile destinate întreprinderilor și regiunile.* Multe regiuni înregistrează o prezență slabă a serviciilor destinate întreprin-

rilor, deoarece acestea tind să se concentreze în zonele metropolitane mari și în cele cu venituri ridicate. La nivel regional, este important să se promoveze și să se stimuleze atât cererea, cât și oferta și să se valorifice la maximum rețelele existente capabile să sporească sinergiile între diferiți actori locali;

- *serviciile destinate întreprinderilor și alte politici conexe.* Există două tipuri de politici legate de serviciile destinate întreprinderilor: politici care au ca scop principal reglementarea (piață internă, concurență, o mai bună reglementare, achiziții publice) și politici care nu au ca obiectiv principal reglementarea (inovare, aptitudini, calitatea și ocuparea forței de muncă, standarde, întreprinderi și IMM-uri, politici regionale, cunoaștere și statistică). Ar trebui acordată o atenție specială rolului standardelor, statisticii și noii discipline a științei serviciilor.

3.6 *Interacțiuni între activitățile din cadrul serviciilor destinate întreprinderilor și politicile focalizate.* Experiența a arătat cum acțiunile empirice cuprinzătoare pot interacționa și cataliza dezvoltarea puternică a serviciilor destinate întreprinderilor în vederea confruntării cu provocările viitoare. Ar trebui luate în considerare sinergiile și interacțiunile dintre diferite tipuri de politici.

3.7 *Argumentația economică este necesară la conceperea unor politici europene specifice pentru promovarea activității serviciilor destinate întreprinderilor.* Kox și Rubalcaba au demonstrat recent acest lucru [Serviciile destinate întreprinderilor în cadrul creșterii economice europene (*Business Services in European Economic Growth*), Palgrave-MacMillan, 2007]. În sprijinul argumentelor lor, au subliniat în principal disfuncțiile pieței și disfuncțiile sistemice, cum sunt asimetriile informaționale și externalitățile.

3.8 *Agenda de la Lisabona 2008-2010.* Politicile legate de serviciile destinate întreprinderilor ar putea fi utile în contextul propunerii privind programul comunitar Lisabona 2008-2010 [COM(2007) 804]. Cele mai multe dintre cele zece obiective-cheie care trebuie realizate până în 2010 afectează serviciile, în mod direct sau indirect.

3.8.1 Comisia va propune până la jumătatea anului 2008 o **Agendă socială** reînnoită și va contribui la abordarea problemei calificărilor insuficiente. Pot fi identificate deficite și nevoi importante în cele mai multe dintre serviciile destinate întreprinderilor bazate pe utilizarea intensivă a forței de muncă. În Avizul său privind „Ocuparea forței de muncă pentru categoriile prioritare (Strategia Lisabona)”⁽⁹⁾, CESE a observat că obiectivele ambițioase de ocupare a forței de muncă ale Strategiei de la Lisabona au fost doar parțial îndeplinite și a menționat că o mare parte dintre noile locuri de muncă create în ultimii ani, în special în cazul femeilor, este reprezentată de munca cu fracțiuni de normă. Salariații mai în vârstă continuă să se confrunte cu o lipsă acută de locuri de muncă adecvate și, în special în rândul tinerilor, se constată o creștere puternică a formelor atipice (nestandardizate) de ocupare a forței de muncă, dintre care unele nu oferă suficiente garanții juridice și sociale. Avizul CESE a subliniat că, în contextul flexicurității, ar trebui să existe un nivel înalt de securitate socială, cu politici active pentru piața forței de muncă, cu promovarea educației, formării continue și formării profesionale.

⁽⁹⁾ JO C 256, 27.10.2007, p. 93 (SOC/251).

3.8.2 La începutul anului în curs, Comisia a înaintat **propuneri privind o politică comună în materie de imigrare**. Aceasta poate afecta imigrarea lucrătorilor cu înaltă calificare în domenii precum serviciile destinate întreprinderilor bazate pe utilizarea intensivă a cunoașterii, precum și imigrarea lucrătorilor mai puțin calificați, în activități precum serviciile de curățenie sau securitate.

3.8.3 Comunitatea va adopta un **act legislativ privind întreprinderile mici**, pentru a valorifica potențialul de creștere al IMM-urile pe toată durata ciclului de viață al acestora. Serviciile destinate întreprinderilor reprezintă sectorul cu cel mai ridicat număr de înființări și închideri, astfel încât se consideră adecvat să se acorde o atenție specială IMM-urilor noi. În Avizul „Potențialul întreprinderilor, în special al IMM-urilor”⁽¹⁰⁾, CESE a susținut orientări integrate mai bine raționalizate și focalizate privind IMM-urile, în vederea creșterii economice și a ocupării forței de muncă pentru anii 2008-2010. IMM-urile vor beneficia și de reducerea prevăzută cu 25 % a sarcinilor administrative comunitare până în 2012.

3.8.4 Comunitatea va **consolida piața unică și va crește concurența în domeniul serviciilor**. Același aviz CESE (INT/324, menționat anterior) deplânge piața unică incompletă, în special lăna punere în aplicare a directivelor de către statele membre, sarcinile administrative și lipsa mobilității forței de muncă. Pentru IMM-uri, acestea sunt bariere uriașe, greu de depășit.

3.8.5 Comunitatea va transforma în realitate cea **de-a cincea libertate** (libera circulație a cunoștințelor) și va crea un adevărat spațiu european de cercetare. Serviciile bazate pe utilizarea intensivă a cunoașterii au propriul rol în această direcție prioritară a Strategiei de la Lisabona.

3.8.6 Comunitatea va îmbunătăți **condițiile-cadru pentru inovare**. CESE a elaborat și un aviz privind „Investițiile în cunoaștere și inovație”⁽¹¹⁾. Principala idee a acestuia este că Europa trebuie să-și mențină avansul în domeniul cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării și că sunt necesare finanțarea suplimentară de la bugetul UE, îmbunătățirea infrastructurii educaționale și creșterea generală a standardelor, după caz. Mai sunt necesare: inducerea unui climat social deschis progresului și inovației; crearea condițiilor necesare și luarea unor decizii care să ofere suficientă încredere și optimism investitorilor, pentru ca aceștia să aloce capital noilor întreprinderi din Europa; creșterea gradului de conștientizare a semnificației esențiale a cercetării fundamentale și insuflarea unui spirit antreprenorial celor care sunt dispuși să inoveze și să-și asume riscuri; asumarea unui anumit nivel de eșec și pierderi, inevitabil asociat riscului. De asemenea, CESE a analizat mediul juridic și social necesar spiritului antreprenorial inovator și unei piețe favorabile inovării.

3.8.7 Comunitatea va promova o **politică industrială** axată pe modele mai durabile de producție și consum. Rolul pe care îl au în politica industrială serviciile de mediu destinate întreprinderilor poate fi inclus în această prioritate.

3.8.8 Pe cale bilaterală, Comunitatea va negocia cu principalii săi parteneri comerciali deschiderea **de noi perspective pentru**

comerțul și investițiile internaționale și va crea un spațiu comun al reglementărilor și standardelor legislative.

4. Stabilirea ordinii de prioritate a acțiunilor în favoarea serviciilor destinate întreprinderilor

Este necesară stabilirea unei ordini a priorităților, deoarece sfera serviciilor destinate întreprinderilor implică un domeniu larg al politicilor. În opinia CESE, prioritățile ar fi următoarele:

4.1 **Prioritatea 1:** Comisia Europeană ar trebui să înființeze un Grup la nivel înalt pentru serviciile destinate întreprinderilor, în contextul politicii privind întreprinderile și industria, în vederea asigurării faptului că măsurile politice iau în considerare serviciile în interacțiunea acestora cu industria și activitatea economică în ansamblul ei. Principalele obiective ale unui astfel de Grup la nivel înalt ar putea fi următoarele:

- aprofundarea analizei privind nevoile serviciilor destinate întreprinderilor, inclusiv nevoile diverselor și variatelor subsectoare ale serviciilor destinate întreprinderilor;
- examinarea politicilor existente care afectează serviciile destinate întreprinderilor și conceperea unor acțiuni politice concrete la nivelul corespunzător (regional, național sau UE);
- recomandarea atingerii unor obiective strategice în negocierile din cadrul OMC privind Acordul general privind comerțul cu servicii (GATS), punându-se accentul pe măsurile necesare pentru a da posibilitatea IMM-urilor din domeniul serviciilor să exporte;
- identificarea și gruparea părților interesate în unele domenii ale politicilor, în care reprezentarea este foarte limitată și fragmentată;
- înființarea unui Observator european pentru serviciile destinate întreprinderilor, care să monitorizeze rezultatele măsurilor puse în aplicare prin acțiunile UE și să facă publice cele mai bune practici. Printre membrii observatorului, ar trebui să se numere reprezentanți ai CESE, ai sindicatelor, ai asociațiilor profesionale, precum și experți în servicii destinate întreprinderilor.

4.2 **Prioritatea 2:** ar trebui încurajat un dialog social dedicat anume sectorului serviciilor destinate întreprinderilor, pentru a discuta și formula recomandări despre:

- noi posibilități de angajare;
- învățarea pe tot parcursul vieții;
- provocările externalizării și delocalizării;
- identificarea deficitelor de calificări;
- munca cu fracțiune de normă și munca la distanță;
- argumente pentru flexibilitate în serviciile destinate întreprinderilor (acest subiect a fost deja tratat în termeni generali de către CESE într-un aviz recent — SOC/283);
- lipsa de personal în serviciile bazate pe utilizarea intensivă a cunoașterii (KIBS) și rolul imigrației;
- mobilitate.

⁽¹⁰⁾ JO C 256, 27.10.2007, p. 8 (INT/324).

⁽¹¹⁾ JO C 256, 27.10.2007, p. 17 (INT/325).

În practică, viabilitatea și eficiența unui astfel de dialog social sectorial (respectiv recunoașterea acordurilor, sprijinul organizațional etc.) vor depinde de identificarea și recunoașterea unor organizații ale angajatorilor și ale lucrătorilor reprezentative la nivel european.

4.3 **Prioritatea 3:** cercetarea-dezvoltarea și inovarea în servicii:

- analiza modalităților de inovare în serviciile destinate întreprinderilor și impactul acestora asupra productivității și creșterii sociale și economice;
- rolul serviciilor destinate întreprinderilor bazate pe utilizarea intensivă a cunoașterii în dezvoltarea inovării în domeniul serviciilor;
- relația dintre progresele TIC și inovarea în domeniul serviciilor;
- analiza programelor de cercetare-dezvoltare și inovare pentru evaluarea poziției serviciilor destinate întreprinderilor;
- aplicarea tehnicilor de producție suplă în domeniul serviciilor;
- rolul inovării în domeniul serviciilor și al altor acțiuni din sfera politicilor pentru serviciile bazate pe utilizarea intensivă a cunoașterii la nivel regional; utilizarea politicilor de inovare pentru promovarea cererii și ofertei de servicii destinate întreprinderilor.

4.4 **Prioritatea 4:** elaborarea unor standarde. Standardele au evoluat lent în domeniul serviciilor. În general, acestea sunt determinate de cerere. Există probleme structurale din partea prestatorilor de astfel de servicii. În marea lor majoritate, aceștia sunt întreprinderi mici, care nu fac parte din organizații reprezentative în țara lor, situație care se reflectă și la nivel european, unde categoria nu este bine reprezentată în nici o organizație europeană. Astfel, singura modalitate de îmbunătățire a situației este ca utilizatorii să se mobilizeze pentru exprimarea cerințelor lor. Piața pentru servicii destinate întreprinderilor poate câștiga enorm în urma unor standarde clare în acest domeniu. Elaborarea standardelor poate fi utilă pentru:

- completarea sau chiar înlocuirea reglementării;
- îmbunătățirea calității și stimularea concurenței;
- contribuirea la reducerea asimetriei informațiilor, în beneficiul atât al prestatorului, cât și al utilizatorului, pe o piață lipsită de transparență;
- asigurarea comparabilității atunci când unui utilizator i se fac mai multe oferte și trebuie să decidă între ele;
- diseminarea pe scară mai largă a rezultatelor programelor de cercetare-dezvoltare și inovare, încurajând astfel inovarea pentru îmbunătățirea calității serviciilor;
- reducerea numărului de dispute, prin clarificarea drepturilor și obligațiilor prestatorilor și utilizatorilor de servicii;
- evitarea conflictelor, prin respectarea de către furnizorii de servicii și utilizatori a dreptului muncii și a convențiilor colective aplicabile și prin negocierea colectivă, acolo unde este cazul, la nivelul adecvat;

— facilitarea anumitor economii de scară ale întreprinderilor mici prin oferirea de servicii similare în diferite state membre ale UE, deschizând calea către reducerea obstacolelor din calea integrării pieței;

— dezvoltarea unui sector de export consistent și asistarea licitațiilor de servicii publice și a subcontractării de servicii.

4.5 **Prioritatea 5:** îmbunătățirea în continuare a statisticilor privind serviciile destinate întreprinderilor. Acțiunile din cadrul politicilor depind de analiza tendințelor curente, care pot fi înțelese numai în baza unor statistici clare și coerente. Lipsa aparentă de creșteri satisfăcătoare ale productivității în comparație cu SUA s-ar putea datora în parte unor statistici prea puțin fiabile, bazate pe o metodologie utilizată la măsurarea performanțelor industriei prelucrătoare. Rafinarea statisticilor privind serviciile destinate întreprinderilor necesită nu doar o decizie a Eurostat, ci și colaborarea guvernelor naționale pentru schimbarea metodelor acestora de colectare a datelor statistice. Ar trebui acordată o atenție specială măsurării rolului serviciilor destinate întreprinderilor în cadrul altor sectoare industriale și de servicii.

4.6 **Prioritatea 6:** știința serviciilor

Știința serviciilor (sau știința serviciilor, managementului și ingineriei, SSMI) este o disciplină nou-apărută, care acoperă abordări diverse și fragmentate privitoare la servicii: economia serviciilor, managementul serviciilor, marketingul serviciilor și ingineria serviciilor, printre altele. Cercetătorii și întreprinderile din domeniul serviciilor recunosc necesitatea promovării și integrării mai bune a acestor domenii. Ingineria serviciilor oferă un bun exemplu de știință a serviciilor. Aceasta a fost o disciplină tehnică specifică, referitoare la dezvoltarea sistematică și proiectarea produselor din categoria serviciilor, utilizând modele, metode și instrumente adecvate. Deși ingineria serviciilor se referă și la aspectele administrative ale operațiunilor din sectorul serviciilor, obiectivul esențial îl reprezintă crearea de servicii noi. În același timp, ingineria serviciilor se referă și la proiectarea sistemelor de dezvoltare, cu alte cuvinte la acele chestiuni legate de servicii care țin de managementul general al cercetării-dezvoltării și inovării. Abordările integrate care urmăresc proiectarea comună a bunurilor fizice, produselor software și serviciilor vor deveni un element consacrat.

Cercetarea fundamentală privind noi modele de afaceri, metode și instrumente va da un impuls valoros științei serviciilor. În sfârșit, creșterea armonizării standardelor din domeniul serviciilor va încuraja specializarea și dezvoltarea eficientă a unor noi servicii ⁽¹²⁾.

Ingineria serviciilor este unul dintre puținele domenii din sectorul serviciilor care au fost modelate în mod semnificativ de cercetarea europeană. Integrarea mai strânsă în rețelele internaționale și dezvoltarea sistematică a unei comunități independente a ingineriei serviciilor sunt esențiale pentru susținerea în viitor a unui rol de frunte în acest domeniu ⁽¹³⁾.

⁽¹²⁾ Service engineering — methodical development of new service products (Ingineria serviciilor — crearea metodică de produse noi în sectorul serviciilor), de Hans-Jorg Bullinger, Klaus-Peter Fahrlich, Thomas Meiren.

⁽¹³⁾ Thomas Meiren, Fraunhofer Institute for Industrial Engineering, Stuttgart, Germania.

4.7 Prioritatea 7: piața internă și reglementarea serviciilor destinate întreprinderilor

Reducerea și simplificarea sarcinilor de reglementare. Există mai mulți factori restrictivi care defavorizează firmele din domeniul serviciilor destinate întreprinderilor și le neutralizează eforturilor de sporire a productivității și de extindere în alte state membre. Aici sunt incluse probleme de mobilitate a forței de muncă și de recunoaștere a calificărilor din învățământ. Volumul și complexitatea reglementărilor au crescut în ultimii ani și astfel au crescut sarcinile micilor prestatori de servicii. Cele mai relevante aspecte care necesită atenție sunt următoarele:

- *înființarea și transferarea întreprinderilor:* timpul și banii necesari pentru înființarea unei întreprinderi noi sau pentru transferarea proprietății asupra unei întreprinderi existente se ridică la un nivel prohibitiv pentru IMM-uri;
- *barierele în calea exporturilor de servicii:* resursele necesare pentru urmărirea reglementărilor relevante și costurile consultanței sunt costisitoare pentru IMM-urile care doresc să exporte servicii. Este necesară monitorizarea negocierilor comerciale internaționale în vederea eliminării obstacolelor inutile existente pe piețele externe pentru furnizorii europeni de servicii destinate întreprinderilor. Baza de date privind accesul la piețe elaborată de Comisia Europeană ar trebui să contribuie la identificarea unor astfel de obstacole;
- *restricțiile privitoare la colaborarea pluridisciplinară:* intrarea în vigoare a Directivei privind serviciile ar putea duce la eliminarea unor bariere din calea intrării pe piață a prestatorilor profesionali de servicii;
- *transpunerea deficitară a legislației europene,* precum și legi diferite în statele membre; chiar dacă reglementările nu contravin direct pieței interne, existența unor diferențe mari între țările UE împiedică integrarea pieței;
- *achizițiile publice și reglementările privind concurența* dintre întreprinderile publice și de stat pentru contracte de achiziții publice;
- *barierele care împiedică schimburile de servicii între statele membre:* atitudinile defensive adoptate de asociațiile profesionale în statutele lor împotriva permisului de liberă practică acordat practicienilor din alte state membre;
- *detașarea lucrătorilor cu înaltă calificare:* dificultăți întâmpinate în detașarea lucrătorilor în alte state membre, chiar în cazul posturilor de înaltă calificare; Avizul CESE privind detașarea lucrătorilor ar putea orienta posibilele acțiuni în acest domeniu ⁽¹⁴⁾;
- *recunoașterea calificărilor:* perioada de transpunere a Directivei 2005/36/CE din 7 septembrie 2005 privind recunoașterea calificărilor profesionale s-a încheiat la 20 octombrie 2007. Aceasta a presupus înlocuirea a 15 directive anterioare din domeniul recunoașterii calificărilor profesionale. S-a realizat astfel o modernizare reală și cuprinzătoare a sistemului comunitar, care promovează piața europeană pentru servicii destinate întreprinderilor, printr-o recunoaștere mai flexibilă și automată a calificărilor. În același timp, o inițiativă a Comisiei Europene, denumită IMI, este considerată o abordare practică, pe care autoritățile și angajatorii din statele membre o pot adopta pentru a verifica într-o singură bază de date centrală care este autoritatea competentă desemnată (la nivel regional sau național în fiecare stat membru) să emită certificate de competență și calificare și să verifice autenticitatea acestor certificate;
- *transpunerea Directivei privind serviciile:* o analiză sectorială ar ajuta serviciile destinate întreprinderilor în sensul valorificării maxime a noului mediu de reglementare, în special pentru identificarea obstacolelor rămase în cursul și după transpunerea Directivei privind serviciile. Acest lucru va fi analizat începând din 2010, astfel încât să poată fi evaluate progresele înregistrate în transpunere, iar modul în care aceasta este realizată să fie monitorizat îndeaproape. Ar trebui acordată o atenție specială impactului asupra economiei serviciilor destinate întreprinderilor. Sistemele de informații privind piața internă pot furniza informații utile pentru monitorizarea și simplificarea viitoare a diferențelor de la nivel național.

Bruxelles, 9 iulie 2008

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁴⁾ A se vedea CESE 995/2008, 29.5.2008 (SOC/282). JO C 224, 30.8.2008, p. 95.

ANEXĂ

la avizul Comitetului Economic și Social European

Următorul paragraf al avizului secțiunii a fost modificat în favoarea unui amendament adoptat de către adunare, dar a obținut cel puțin un sfert din voturile exprimate:

Punctul 2.2, a doua liniuță:

„— *Politicile din domeniul pieței forței de muncă în sectorul serviciilor destinate întreprinderilor. Din perspectivă socială, este necesară o examinare în profunzime la nivel sectorial a provocărilor lansate de noile tipuri de locuri de muncă și generate de interacțiunile dintre industria prelucrătoare și serviciile destinate întreprinderilor. Această analiză trebuie să cuprindă educația, formarea și învățarea pe tot parcursul vieții, precum și condițiile de angajare a lucrătorilor, inclusiv a celor implicați în procese de externalizare a activităților. Pentru realizarea acestui obiectiv, agenda de dialog social ar trebui extinsă, pentru a evalua schimbările specifice ale condițiilor de muncă și posibilităților în materie de locuri de muncă rezultate din modificările structurale care afectează serviciile destinate întreprinderilor;*”

Rezultat

87 voturi pentru amendament, 35 împotriva și 13 abțineri.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind produsele cosmetice (reformare)

COM(2008) 49 final — 2008/0035 (COD)

(2009/C 27/07)

La 13 mai 2008, în conformitate cu articolul 95 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind produsele cosmetice (reformare).

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 11 iunie 2008. Raportor: dl Krawczyk.

În cea de-a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 9 iulie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 126 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul este de acord cu scopurile și obiectivele proiectului de regulament, precum și cu reformarea Directivei 76/768/CEE sub formă de regulament.

1.2 Comitetul atrage atenția asupra faptului că pot apărea costuri considerabile, în special pentru IMM-uri, pentru a îndeplini noile cerințe privind bunele practici de fabricație, evaluarea siguranței și pregătirea dosarului de informare cu privire la produs, fără a mai menționa toate testele relevante.

1.3 Comitetul consideră recomandabil să se minimizeze acest impact financiar negativ asupra IMM-urilor, de exemplu prin specificarea faptului că dosarul de informare cu privire la produs și evaluarea siguranței trebuie efectuate în conformitate cu noile cerințe pentru produsele introduse pe piață pentru prima dată.

1.3.1 Comitetul este de acord cu perioada de 36 de luni de la publicare prevăzută pentru intrarea în vigoare a regulamentului. Cu toate acestea, în ceea ce privește actualizarea dosarelor de informare cu privire la produse și a evaluării siguranței produselor cosmetice deja introduse pe piață, Comitetul recomandă o perioadă suplimentară de tranziție de 24 de luni după intrarea în vigoare.

1.4 Comitetul salută introducerea unui regim diferențiat bazat pe evaluarea riscurilor pe care le prezintă substanțele clasificate drept cancerigene, mutagene sau toxice pentru reproducere („CMR”). Interzicerea utilizării acestor substanțe ar trebui menținută.

2. Cuvânt înainte

2.1 Scopul principal al directivei (Directiva 76/768/CEE) este să protejeze sănătatea consumatorului, armonizând în același timp dispozițiile legale privind produsele cosmetice pe piața comună. O evaluare a situației actuale a pieței arată că modificările aduse Directivei 76/768/CEE și lipsa de coerență în transpunerea acestora de către statele membre au condus la numeroase incertitudini și discrepanțe juridice. Acest lucru a dus la creșterea

sarcinilor administrative și la costuri inutile atât pentru autoritățile competente, cât și pentru industrie, fără a contribui însă la siguranța produselor cosmetice.

2.2 Simplificarea Directivei 76/768/CEE a Consiliului din 27 iulie 1976 privind apropierea legislațiilor statelor membre cu privire la produsele cosmetice („Directiva privind produsele cosmetice”) a fost anunțată în Comunicarea Comisiei intitulată „Punerea în aplicare a programului comunitar de la Lisabona: o strategie de simplificare a mediului de reglementare”, în Strategia politică anuală a Comisiei pentru 2007, precum și în programul legislativ și de lucru al Comisiei pentru 2007. Comisia a propus simplificarea prin reformare a Directivei privind produsele cosmetice — o tehnică legislativă care permite codificarea unui text legislativ și a modificărilor aduse acestuia și introducerea de îmbunătățiri substanțiale.

2.3 Pe baza *feedbackului* obținut în urma consultării publice lansate în 2006 și a mai multor studii efectuate de Comisie, aceasta din urmă a realizat o amplă evaluare a impactului înainte de a elabora propunerea de regulament (reformare) ⁽¹⁾.

2.4 Sectorul european al cosmeticelor este compus în principal din IMM-uri. 97 % din întreprinderile cosmetice din UE sunt IMM-uri, iar 80 % dintre acestea au mai puțin de 19 salariați. Aproximativ două treimi din personalul direct angajat în sectorul european al cosmeticelor lucrează în IMM-uri.

2.5 În ceea ce privește ocuparea forței de muncă, industria europeană a cosmeticelor numără aproximativ 150 000 de salariați. Începând din 1999, acest sector a creat în mod constant noi locuri de muncă, înregistrând o creștere anuală de 1,2 %.

2.6 În afară de locurile de muncă create în mod direct, sectorul cosmeticelor are un puternic impact indirect asupra locurilor de muncă din domenii precum vânzarea cu amănuntul, distribuția și transportul. Se poate estima că industria cosmeticelor creează în mod indirect aproximativ 350 000 de locuri de muncă.

⁽¹⁾ COM (2008) 49 final — 2008/0025 (COD).

2.7 Acesta este motivul pentru care ar trebui să se ia în considerare interesele și punctele de vedere ale IMM-urilor din acest sector în momentul analizării impactului prezentei propunerii.

2.8 Începând din anul 1999, exporturile intracomunitare de produse cosmetice au crescut anual cu aproximativ 5 % ca volum și cu 6,5 % ca valoare.

2.9 Industria cosmeticelor este o activitate comercială internațională în care Europa are un rol foarte important. Dimensiunea internațională a acestui sector este deosebit de relevantă pentru UE în calitatea sa de exportator net. În anul 2005, exporturile extracomunitare de produse cosmetice au totalizat 16 miliarde EUR, iar importurile 4,4 miliarde EUR.

2.10 Situația diferă de la un stat membru la altul. Polonia este un exemplu în această privință: o mare parte din sectorul cosmeticelor este încă independentă, cu mai mult de 400 de întreprinderi în activitate, în special IMM-uri. Piața cosmeticelor din această țară (care a înregistrat o creștere de 8,2 % în 2006 și de 7,2 % în 2007, având încă un potențial de creștere considerabil) este un bun exemplu de creștere constantă, care nu se mai înregistrează în cele mai mari 5 economii dezvoltate ale Europei (Regatul Unit, Germania, Franța, Italia și Spania).

3. Introducere

Directiva privind produsele cosmetice este un text legislativ foarte detaliat și normativ. Din anul 1976, textul a fost modificat de 56 de ori, lucru care a dus la incertitudini și incoerențe juridice, precum și la o lipsă totală a unui set de definiții.

3.1 Reformarea propusă a Directivei 76/768/CEE a Consiliului are următoarele obiective principale:

- eliminarea incertitudinilor și incoerențelor juridice rezultate în urma numeroaselor modificări;
- evitarea divergențelor la nivelul transunerii în legislația națională, care nu contribuie la siguranța produsului și, dimpotrivă, sporesc povara normativă și cheltuielile administrative;
- simplificarea și unificarea anumitor proceduri administrative, precum notificarea, „cosmetovigilența” și cooperarea administrativă în cadrul supravegherii pieței;
- garantarea siguranței produselor cosmetice introduse pe piața UE, în special în lumina inovațiilor din acest sector;
- menținerea dispozițiilor referitoare la testarea pe animale care au fost adăugate Directivei privind produsele cosmetice prin „cea de-a șaptea modificare” din 2003;
- introducerea unor cerințe minime clare pentru evaluarea siguranței produselor cosmetice;
- introducerea posibilității, în cazuri excepționale, ca substanțele CMR de categoriile 1 și 2 să fie clasificate pe baza riscului efectiv pe care îl prezintă.

Punctele principale ale propunerii de regulament sunt următoarele:

3.2 Propunerea Comisiei menține domeniul de aplicare al Directivei 76/768/CEE, iar definiția „produsului cosmetic” rămâne neschimbată. În cursul consultării publice realizate de Comisia Europeană, majoritatea părților interesate s-au exprimat în favoarea reformării Directivei 76/768/CEE sub formă de regulament.

3.3 S-a propus un set de noi definiții pentru termeni precum: producător, importator, punere la dispoziție pe piață, introducerea pe piață, standarde armonizate, urme, conservanți, coloranți, filtre UV, efecte nedorite, efecte nedorite grave, retragere și recuperare. Cu toate acestea, nu a fost propusă o nouă definiție a noțiunii înseși de „produs cosmetic”.

3.4 Se introduce conceptul de persoană răspunzătoare stabilită în Comunitate și se stabilește răspunderea în cazul produselor furnizate consumatorului din afara UE, de exemplu prin intermediul internetului.

3.5 S-au introdus, de asemenea, principii ale „noii abordări”: referința la standardele armonizate în actele juridice referitoare la bunele practici de fabricație, eșantionare și analizare, precum și la declarațiile referitoare la produsele cosmetice.

3.6 Se stabilesc cerințele minime pentru evaluarea siguranței și pentru dosarul de informare cu privire la produs (dosarul produsului). Anexa I la proiectul de regulament propune un model de raport privind siguranța produsului cosmetic. Evaluarea siguranței produsului cosmetic se bazează pe profilul toxicologic al ingredientelor acestuia.

3.7 În locul regimului recent instituit, bazat pe conceptul de pericol, se propune un regim diferențiat, bazat pe evaluarea riscurilor (nu a pericolelor) pe care le prezintă substanțele clasificate drept cancerigene, mutagene sau toxice pentru reproducere („CMR”). În general se menține interdicția privind utilizarea substanțelor CMR de categoriile 1 și 2. Cu toate acestea, noua abordare permite utilizarea acestor substanțe, în condiții foarte stricte, dacă au fost evaluate și declarate sigure pentru a fi utilizate în compoziția produselor cosmetice.

3.8 Se mențin atât strategia generală, care vizează interzicerea testării pe animale a produselor finite, cât și calendarele cu termene-limită pentru interzicerea introducerii pe piață a produselor cosmetice care conțin ingrediente sau combinații de ingrediente testate pe animale.

3.9 Se stabilește o abordare uniformă pentru gestionarea efectelor nedorite și a efectelor nedorite grave. Datele privind efectele nedorite și efectele nedorite grave vor figura în raportul privind siguranța produsului cosmetic și vor fi comunicate publicului. În plus, efectele nedorite grave vor trebui aduse la cunoștința autorităților competente.

3.10 S-a propus o modalitate de notificare simplă, centralizată și electronică, de tip „ghișeu unic”. Până în prezent, înainte de introducerea unui produs cosmetic pe piață, notificarea trebuia făcută separat în fiecare stat membru. Natura informațiilor solicitate diferă de la un stat membru la altul. În plus, în mai multe state membre se solicită notificarea separată a centrelor toxicologice.

3.11 Se consolidează colaborarea administrativă dintre autoritățile competente, precum și aplicarea bunelor practici administrative.

4. Observații generale

4.1 Comitetul este de acord cu scopurile și obiectivele proiectului de regulament — simplificarea și unificarea anumitor proceduri administrative, asigurând totodată un nivel ridicat de siguranță a consumatorului. Regulamentul propus este, fără îndoială, transparent. Dispozițiile legale elaborate clarifică ambiguitățile juridice anterioare, care duseseră la interpretări și moduri de aplicare divergente.

4.2 Reformarea Directivei 76/768/CEE sub formă de regulament va asigura aplicarea uniformă a dispozițiilor legale, îmbunătățind libera circulație a produselor pe piața comună și simplificând procedurile administrative pe piețele UE.

4.3 În timp ce simplificarea procedurilor administrative ar putea reduce anumite costuri (respectiv notificarea produselor și notificarea către centrele toxicologice), pot apărea costuri considerabile pentru IMM-uri pentru a îndeplini noile cerințe privind conținutul dosarului de informare cu privire la produs și conformitatea cu standardul armonizat EN ISO 22716 (BPF). Ar trebui subliniat că dispozițiile legale în vigoare nu solicită prezentarea unor date toxicologice atât de detaliate ca și regulamentul propus.

4.4 Este de așteptat ca valoarea costurilor suplimentare necesare pentru îndeplinirea cerințelor stabilite în regulament să depindă substanțial de dimensiunea întreprinderii. Costurile legate de pregătirea dosarelor de informare cu privire la produs și de evaluarea siguranței vor fi suportate în primul rând de IMM-uri, care în trecut trebuiau să prezinte doar informații de bază, în conformitate cu dispozițiile legale în vigoare.

În cazul corporațiilor internaționale de mari dimensiuni, nu sunt de așteptat majorări considerabile ale costurilor, datorită experienței îndelungate, expertizei, resurselor umane, cunoștințelor tehnice și accesului la *know-how*-ul terților. În cazul întreprinderilor mari, producătoare de bunuri pe mai multe piețe ale UE, sistemul centralizat de notificare european va simplifica, cu siguranță, procedurile administrative anterioare, reducând astfel parțial costurile de notificare. În afară de aceasta, întreprinderile internaționale au pus deja în aplicare sisteme de notificare pentru formulele-cadru proprii.

4.5 În cazul IMM-urilor, sunt de așteptat majorări considerabile ale costurilor legate de bunele practici de fabricație,

evaluarea siguranței și pregătirea dosarului de informare cu privire la produs, fără a mai menționa toate testele relevante.

Numai în ceea ce privește cercetarea, dosarul și evaluarea siguranței, costurile IMM-urilor pot crește cu până la 100 % pentru fiecare nouă formulă introdusă pe piață. Acest lucru va crește considerabil costurile de producție ale IMM-urilor și va afecta prețurile de vânzare cu amănuntul ale produselor, repercutându-se astfel asupra intereselor consumatorilor.

Trebuie avut în vedere faptul că, în cazul IMM-urilor, seriile de produse sunt fabricate în volume mult mai reduse decât cele ale marilor concerne internaționale, care comercializează cantități importante de produse. Astfel, costurile de cercetare, de realizare a dosarului și de evaluare a siguranței pe produs sunt mult mai ridicate în cazul IMM-urilor.

Conform evaluării de impact realizate de Comisie, aceste măsuri ar putea fi inadecvate în cazul statelor membre în care există un număr mare de IMM-uri, cum ar fi Spania, Italia, Polonia și Bulgaria.

4.6 Este recomandabil să se minimizeze impactul financiar negativ asupra IMM-urilor, de exemplu prin specificarea faptului că dosarul de informare cu privire la produs și evaluarea siguranței trebuie efectuate în conformitate cu noile cerințe pentru produsele care sunt introduse pe piață pentru prima dată. Pentru produsele deja introduse pe piață, se pare că este necesară prelungirea perioadei de tranziție pentru actualizarea dosarelor de informare cu privire la produs și a evaluării siguranței.

4.6.1 Comitetul este de acord cu perioada de 36 de luni de la publicare prevăzută pentru intrarea în vigoare a regulamentului. Cu toate acestea, în ceea ce privește actualizarea dosarelor de informare cu privire la produse și a evaluării siguranței produselor cosmetice deja introduse pe piață, Comitetul recomandă o perioadă suplimentară de tranziție de 24 de luni după intrarea în vigoare.

4.7 Comitetul salută introducerea unui set de definiții. Acest lucru va facilita interpretarea dispozițiilor regulamentului și va ajuta la îndepărtarea incertitudinilor și consecvențelor juridice. Cu toate acestea, nu a fost propusă o nouă definiție a noțiunii de „produs cosmetic”. Industria cosmeticelor este foarte inovatoare, introducând în fiecare an pe piață noi principii active și categorii de produse. Acest lucru poate cauza probleme în legătură cu clasificarea produselor (cosmetice, produse farmaceutice etc.) și cu „produsele de graniță”. Prin urmare, este necesar să se organizeze campanii de informare și de educare, precum și să se consolideze supravegherea pieței în acest domeniu.

4.8 Comitetul salută introducerea conceptului de „persoană răspunzătoare”. Stabilirea persoanei răspunzătoare, care ar putea fi un întreprinzător, altul decât fabricantul, este utilă și în concordanță cu practicile de piață existente, cum ar fi externalizarea și etichetarea privată. Dispozițiile privind persoana răspunzătoare definesc răspunderea acesteia în cazul comercializării pe piață a unor produse care provin din afara UE, de exemplu prin internet.

4.9 De asemenea, Comitetul consideră că și alte concepte trebuie să facă obiectul unei definiții, astfel încât să se garanteze certitudinea juridică, cu atât mai mult cu cât instrumentul juridic are formă de regulament. Este vorba în special de noțiunile de „parfum” și „ingredient activ”.

4.10 Comitetul salută introducerea notificărilor electronice privind produsele cosmetice și formulele-cadru către centrele toxicologice. Acest lucru va unifica, cu siguranță, procedurile administrative pe piața UE.

4.11 Comitetul este de acord cu introducerea unor principii ale noii abordări în legislația privind produsele cosmetice. Aplicarea unor standarde armonizate, care pot fi aplicate în mod voluntar de către producători și autoritățile competente, permite unificarea metodologiilor aplicate. Standardele armonizate sunt exemple bune de instrumente de autoreglementare care sunt atât utile, cât și utilizate fără ezitare în industria cosmeticelor. Cu toate acestea, Comitetul are rezerve în legătură cu aplicarea fără spirit critic a principiilor noii abordări. Sănătatea consumatorilor și aspectele legate de siguranță trebuie reglementate prin regulamente corespunzătoare.

4.12 Comitetul salută referirea la standardele armonizate pentru declarațiile referitoare la produs. Cu toate acestea, standardele armonizate ar trebui să vizeze metodele de evaluare a eficacității care sunt aplicate pentru a demonstra veridicitatea declarațiilor, și nu declarațiile în sine. Efectele declarate pot fi măsurate prin metode fiabile și reproductibile. În afară de aceasta, standardele armonizate ar trebui să ia în considerare progresul științific și tehnologic și amploarea domeniului.

4.13 Comitetul salută introducerea regimului diferențiat bazat pe evaluarea riscurilor pe care le prezintă substanțele clasificate drept cancerigene, mutagene sau toxice pentru reproducere („CMR”) menționate în Directiva 67/548/CEE [articolul 12 alineatul (2)]. Interzicerea utilizării acestor substanțe ar trebui menținută. Cu toate acestea, sistemul actual este bazat pe nivelul de pericol (respectiv pe proprietățile intrinseci ale substanței) și nu ia în considerare doza și calea de expunere. Acest lucru ar putea duce la interzicerea automată a etanolului (adică a alcoolului) odată cu reclassificarea acestuia în categoria CMR 1 sau 2, în ciuda faptului că acesta nu prezintă risc la utilizarea în produse cosmetice. Proiectul de regulament prevede că substanțele CMR de categoriile 1 și 2 pot intra în componența produselor cosmetice numai dacă îndeplinesc simultan trei condiții [articolul 12 alineatul (2)]. Cu toate acestea, una din aceste condiții presupune că substanța trebuie să fie în mod legal utilizată în domeniul alimentar și al nutriției. Ar putea exista, totuși, cazuri în care substanțe CMR de categoria 1 sau 2 să fie considerate sigure pentru a fi utilizate în produsele cosmetice, dar să nu fie permise pentru produsele alimentare (de ex. formaldehidă, acidul boric etc.). Dispozițiile elaborate exclud orice utilizare a unor asemenea substanțe în industria cosmeticelor.

4.14 Comitetul recunoaște necesitatea unei perioade de tranziție pentru adaptarea dosarului de informare cu privire la produs și a evaluării siguranței pentru produsele deja introduse pe piață (articolul 34). Proiectul nu specifică dacă perioada de

tranziție este valabilă numai pentru produsele care se introduc pe piață sau și pentru produsele care sunt deja prezente pe piață. Stabilirea aceleiași perioade de tranziție (36 de luni) pentru toate produsele, inclusiv pentru cele deja prezente pe piață, ar putea duce la o situație în care produsele care au fost deja introduse pe piață legal ar trebui să fie retrase, din cauză că nu au fost actualizate etichetele sau dosarele de informare cu privire la produs. Comitetul este de acord cu perioada de 36 de luni de la publicare prevăzută pentru intrarea în vigoare a regulamentului. Cu toate acestea, în ceea ce privește actualizarea dosarelor de informare cu privire la produse și a evaluării siguranței produselor cosmetice deja introduse pe piață, Comitetul recomandă o perioadă suplimentară de tranziție de 24 de luni după intrarea în vigoare.

În documentul SEC(2008)117 (raportul de evaluare a impactului), Comisia Europeană afirmă că „Toate statisticile disponibile arată că numărul reacțiilor adverse la produsele cosmetice este foarte redus. (...) În afară de aceasta, de la intrarea în vigoare a Directivei privind produsele cosmetice, în industria cosmetică nu au existat situații de criză majoră privind siguranța produselor, cum s-a întâmplat, de exemplu, în sectorul agroalimentar”.

5. Observații specifice

5.1 Comitetul recunoaște că anumite dispoziții incluse în propunerea Comisiei vor fi greu de îndeplinit. Cele mai sensibile se referă la volumul datelor solicitate pentru dosarul de informare cu privire la produs și evaluarea siguranței (articolul 7 și anexa I).

5.2 Conform articolului 7, evaluarea siguranței produsului cosmetic trebuie efectuată de către o terță parte independentă, cu alte cuvinte din afara întreprinderii în cauză.

5.3 Termenul „studiile de siguranță nonclinice”, din articolul 7 alineatul (3), este neclar. Informațiile disponibile arată că acest termen este interpretat diferit de diferitele state membre ale UE. Conform interpretării autorităților competente poloneze, teste clinice sunt cele privind produsele medicamentoase. Prin urmare, studiile de cercetare efectuate pe voluntari, utilizate în evaluarea produselor cosmetice (teste dermatologice, teste de compatibilitate, teste instrumentale) nu pot fi considerate teste clinice. Cu toate acestea, ele nu pot fi considerate nici studii nonclinice în sensul articolului 7 alineatul (3) al propunerii de regulament. În conformitate cu Directiva 2004/10/CE, dispozițiile privind bunele practici de laborator nu se aplică testelor care implică participarea oamenilor.

5.4 În afară de aceasta, cerința ca toate testele toxicologice și analizele necesare la realizarea evaluării siguranței să fie efectuate în conformitate cu principiile bunelor practici de laborator împiedică utilizarea majorității datelor cuprinse în bazele de date toxicologice și în publicațiile științifice, care reprezintă o sursă valoroasă de informații. În același timp, este foarte greu să se găsească, chiar și în publicațiile științifice recente, date privind respectarea (sau nerespectarea) bunelor practici de laborator de către laboratoarele care efectuează testele respective.

5.5 Cerințele din anexa I articolul 2 și articolul 4 privind evaluarea purității și stabilității materialelor de ambalare, evaluarea interacțiunilor dintre substanțele componente și evaluarea influenței stabilității produsului asupra siguranței acestuia, precum și menționarea perioadei de valabilitate după deschidere ar putea fi greu de îndeplinit, deoarece nu există nicio metodologie comună disponibilă și recunoscută, de exemplu sub forma unor standarde internaționale sau europene ori a unor publicații științifice. În consecință, aceste date sunt dificil de obținut.

5.5.1 Comitetul salută dispozițiile anexei I (Raport privind siguranța produsului cosmetic) privind cerințele minime pentru datele care trebuie furnizate și pentru testele care trebuie efectuate în vederea pregătirii dosarului produsului. Acestea vor îmbunătăți calitatea dosarului, vor facilita supravegherea pieței și, prin urmare, vor contribui la siguranța consumatorilor.

5.6 Valoarea dozei fără efecte adverse observabile NOAEL (*No Observed Adverse Effect Level*), necesară pentru calcularea marjei de siguranță MoS (*Margin of Safety*), nu este disponibilă pentru multe substanțe. Obligația de a stabili valoarea NOAEL va duce la realizarea unor teste pe animale, ceea ce încalcă politica UE de promovare a metodelor alternative. Aceasta contravine și dispozițiilor articolului 14 (Testarea pe animale).

5.6.1 Prin urmare, ar fi oportun ca noile dispoziții să precizeze în mod clar care sunt testele la care producătorul trebuie să supună substanțele utilizate în produsele cosmetice în vederea identificării potențialelor riscuri pentru consumatori.

5.7 Comitetul nu acceptă ca lista ingredientelor să poată fi indicată numai pe ambalaj [articolul 15 alineatul (g)]; mai

degrabă, dacă este posibil, aceasta ar trebui să figureze chiar pe produs (recipient).

5.8 Comitetul consideră că produsele cosmetice trebuie să poarte avertismente speciale în ceea ce privește utilizarea lor de către copii, menționându-se în mod clar și vizibil vârsta minimă, precum și, după caz, faptul că nu trebuie să fie lăsate la îndemâna copiilor.

5.9 De asemenea, Comitetul consideră că regulamentul trebuie să prevadă în mod clar că, în cazul vânzării de produse cosmetice la distanță, ofertele de vânzare trebuie să specifice în mod clar același tip de informații care trebuie să figureze pe etichete și pe ambalaj în cazul produselor vândute în magazine.

5.10 Comitetul este de acord cu promovarea mai intensă a colaborării administrative între autoritățile competente, ca și a aplicării bunelor practici administrative.

5.11 Comitetul se pronunță în favoarea rectificării anexelor anterioare care conțineau liste de substanțe interzise și permise cu restricții pentru a fi utilizate în compoziția produselor cosmetice, prin adăugarea numerelor CAS și EINECS și a denumirilor INCI, ca și prin crearea unui inventar electronic de ingrediente cosmetice.

5.12 CESE consideră oportună renunțarea la fosta anexă I la Directiva 76/768/CEE. Împărțirea pe categorii din fosta listă era mai degrabă arbitrară, existând numeroase repetări ale grupurilor de categorii, de exemplu: „pudre de machiaj” și „produse pentru machiere și demachiere”. În afară de aceasta, fosta listă este deja perimată, deoarece există noi categorii de produse pe piață, cum ar fi plasturii anticelulitici și șervețele demachiant impregnate cu substanțe active.

Bruxelles, 9 iulie 2008

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2001/82/CE și a Directivei 2001/83/CE în ceea ce privește modificări ale condițiilor autorizațiilor de introducere pe piață pentru medicamente

COM(2008) 123 final — 2008/0045 (COD)

(2009/C 27/08)

La 3 aprilie 2008, în conformitate cu articolul 95 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2001/82/CE și a Directivei 2001/83/CE în ceea ce privește modificări ale condițiilor autorizațiilor de introducere pe piață pentru medicamente.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 11 iunie 2008. Raportor: dl CEDRONE.

În cea de-a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 9 iulie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 127 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 7 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE aprobă propunerea de directivă COM(2008) 123 final, de modificare a Directivei 2001/82/CE și a Directivei 2001/83/CE, fiind de acord cu faptul că aceste modificări asigură armonizarea normelor referitoare la toate medicamentele, indiferent de procedura de acordare a autorizației de introducere pe piață.

1.2 Aplicarea acelorași criterii tuturor medicamentelor permite nu doar respectarea acelorași norme de calitate, siguranță și eficacitate, ci și menținerea unui nivel înalt de protecție a sănătății publice, o funcționare mai eficientă a pieței interne și eliminarea unor sarcini administrative și financiare inutile pentru întreprinderi.

1.3 CESE a susținut întotdeauna și susține în continuare eforturile Comisiei de sporire a siguranței medicamentelor, aceasta constituind un factor și un element de importanță fundamentală pentru protecția sănătății umane și animale.

1.4 În consecință, CESE se declară de acord cu abilitarea Comisiei de a extinde sfera de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1084/2003 la modificările care intervin după acordarea autorizațiilor de introducere pe piață, indiferent de procedura utilizată, evitându-se astfel posibilele obstacole în calea liberei circulații a medicamentelor. Comitetul evidențiază în același timp importanța măsurilor care vor trebui adoptate de către Comisie.

1.5 Și cu această ocazie, CESE reafirmă cu tărie convingerea sa că se impune o realizare cât mai rapidă a pieței unice, chiar și în sectoarele în care piața unică nu a existat sau a existat doar în parte.

2. Context

2.1 În noiembrie 2001, Comisia Europeană a prezentat o amplă reformă de reglementare în sectorul medicamentelor, prin intermediul a două instrumente specifice, și anume Directiva 2001/82/CE de instituire a unui cod comunitar cu

privire la produsele medicamentoase veterinare și Directiva 2001/83/CE de instituire a unui cod comunitar cu privire la medicamentele de uz uman ⁽¹⁾.

2.2 Adoptarea acestei legislații a reprezentat continuarea unei reforme profunde, inițiată în 1993 prin înființarea Agenției Europene a Medicamentului (EMA), conform prevederilor Regulamentului (CE) nr. 2309/93, și prin punerea în aplicare a unor noi proceduri de autorizare pentru introducerea pe piață a produselor farmaceutice ⁽²⁾.

2.3 În conformitate cu principiul liberei circulații a mărfurilor, acest regulament prevedea, începând cu 1 ianuarie 1995, două proceduri de autorizare pentru introducerea pe piață a tuturor medicamentelor:

- a) o procedură „centralizată”, de acordare de către EMA a unei autorizații valabile pe tot teritoriul Uniunii Europene, procedură obligatorie în cazul medicamentelor biotehnologice și opțională pentru medicamentele produse după o nouă formulă;
- b) menținerea unei proceduri naționale, așa-zis „descentralizată”, care permitea autorizarea de către un organism național. Această procedură permite, de altfel, utilizarea unor reguli de „recunoaștere reciprocă”, în vederea comercializării pe piețele unor state membre a medicamentelor autorizate într-un alt stat membru.

2.4 Aceste proceduri de autorizare în vederea introducerii pe piață aveau ca obiectiv asigurarea unei evaluări corecte a raportului dintre riscuri și beneficii, definirea unor norme sporite de calitate, siguranță și eficacitate, cu scopul precis de a proteja sănătatea cetățenilor europeni și a animalelor.

⁽¹⁾ JO L 311, 28.11.2001.

⁽²⁾ JO L 214, 24.8.1993.

2.5 Directivele 2001/82/CE și 2001/83/CE consolidează aceste garanții esențiale, prin prevederi specifice referitoare la farmacovigilență, în vederea obținerii unui nivel ridicat de protecție a sănătății publice, prin creșterea frecvenței controalelor și o definiție mai accentuată și mai punctuală a normelor de notificare a efectelor secundare nedorite.

2.6 În cursul verificărilor periodice ale funcționării sistemului de autorizare a produselor farmaceutice, Comisia a identificat probleme legate de modificările ce pot surveni după acordarea autorizațiilor la nivel național, ce reprezintă peste 80 % din totalul autorizărilor de medicamente.

2.7 Aceste modificări ulterioare autorizării pe plan național sunt avute în vedere de Regulamentele (CE) 1084/2003 și 1085/2003, care tratează însă doar aspecte precum procesul de producție, ambalarea medicamentelor și drepturile de proprietate intelectuală, fără să se ocupe de probleme fundamentale, cum ar fi, de exemplu, includerea unor noi indicații terapeutice sau schimbarea modurilor de administrare.

2.8 În consecință, procedurile post-autorizare variază în unele cazuri de la un stat membru la altul, ceea ce face ca același produs să i se aplice reguli și clasificări diferite. Acest fapt poate avea ca rezultat un nivel neomogen de protecție a sănătății, ca urmare a unei clasificări terapeutice diferite sau a unei utilizări diferite a aceluiași produs, pe lângă faptul că poate constitui un obstacol uneori artificial față de libera circulație a medicamentelor prevăzută în UE.

3. Conținutul propunerii Comisiei

3.1 Pentru a evita apariția unor regimuri diferite pentru același medicament, Comisia a decis să propună modificarea Directivelor 2001/82/CE și 2001/83/CE, solicitând ca sfera de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1084/2003, care se referă în prezent doar la medicamentele supuse procedurii centralizate, să fie extinsă la toate medicamentele, indiferent de procedura de autorizare a acestora.

3.2 Prezenta propunere face parte din inițiativele de simplificare care figurează în anexa 2 la Programul legislativ și de lucru al Comisiei pentru 2008 și prevede doar o modificare legislativă ce constă în adaptarea anumitor articole ale Directivelor 2001/82/CE și 2001/83/CE, referitoare la aplicarea Regulamentului (CE) nr. 1084/2003, care devine astfel valabil pentru toate medicamentele.

3.3 Menținerea situației actuale ar reprezenta o sarcină administrativă și financiară inutilă pentru întreprinderile care au intenția să își comercializeze produsele în mai multe state

membre. Aceste întreprinderi se confruntă în statele membre cu reguli diverse și cu practici administrative diferite, ceea ce, într-adevăr, poate constitui în practică un obstacol artificial în calea liberei circulații.

3.4 Propunerea are un caracter exclusiv juridic și prevede modificarea temeiului juridic al Regulamentului (CE) nr. 1084/2003, astfel încât Comisia să fie abilitată să modifice sfera de aplicare a acestuia, asigurând o armonizare efectivă a normelor de autorizare.

3.5 Comisia subliniază că o astfel de intervenție legislativă de modificare a fost supusă unei ample consultări din partea tuturor părților interesate și că varianta unei modificări juridice, aleasă dintre mai multe opțiuni, s-a dovedit a fi cea mai potrivită pentru armonizarea normelor privind etapa ulterioară autorizării introducerii pe piață, cu respectarea unui nivel ridicat de sănătate publică și de coerență juridică.

3.6 Modificările propuse pentru o serie de articole se întemeiază pe articolul 95 din Tratatul CE, care prevede utilizarea procedurii de codecizie și care respectă principiile subsidiarității și proporționalității.

4. Observații generale

4.1 CESE aprobă propunerea de modificare a Directivei 2001/82/CE și a Directivei 2001/83/CE, fiind de acord cu faptul că aceste modificări asigură armonizarea normelor de autorizare privind toate medicamentele, asigurând menținerea unui nivel înalt de protecție a sănătății publice, o funcționare mai eficientă a pieței interne și eliminarea unor sarcini administrative și financiare inutile pentru întreprinderi.

4.2 După cum a făcut-o deja în avizele sale precedente pe această temă, CESE susține și încurajează eforturile Comisiei, orientate către sporirea siguranței medicamentelor, care constituie un factor de importanță fundamentală pentru protecția sănătății umane și animale.

4.3 În consecință, CESE se declară de acord cu armonizarea, printr-o simplă modificare legislativă, a regulilor privind toate medicamentele, indiferent de procedura de autorizare utilizată, aceasta permițând în același timp eliminarea posibilelor obstacole ulterioare în calea liberei circulații a medicamentelor.

4.4 CESE emite un aviz favorabil modificării temeiului juridic, dar așteaptă propunerea legislativă aflată în curs de elaborare, pe care o consideră mai importantă pentru viitorul sectorului farmaceutic.

Bruxelles 9 iulie 2008

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului referitoare la recipientele simple sub presiune (versiune codificată)

COM(2008) 202 final — 2008/0076 (COD)

(2009/C 27/09)

La 26 mai 2008, în conformitate cu articolul 95 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul Uniunii Europene a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului referitoare la recipientele simple sub presiune (versiune codificată).

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu necesită nicio observație din partea sa, în cea de-a 446-a sesiune plenară din 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 9 iulie), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 142 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 6 abțineri.

Bruxelles, 9 iulie 2008

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Consiliu și către Parlamentul European „Către o rețea feroviară cu prioritate pentru transportul de marfă”

COM(2007) 608 final

(2009/C 27/10)

La 18 octombrie 2007, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Consiliu și către Parlamentul European „Către o rețea feroviară cu prioritate pentru transportul de marfă”.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 5 iunie 2008. Raportor: dl BUFFETAUT.

În cea de a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 10 iulie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 111 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 1 abțineră.

1. Concluzii

1.1 CESE este de acord cu diagnosticul Comisiei asupra situației transportului feroviar de marfă din Uniunea Europeană și consideră că propunerile Comisiei merg în direcția bună, chiar dacă rămân timide în comparație cu provocarea căreia trebuie să i se facă față.

1.2 Acesta consideră că îmbunătățirea situației necesită:

- o ofertă de servicii logistice, nu numai o simplă prestare a unui serviciu de transport;
- reducerea costurilor pentru a putea practica prețuri mai competitive;
- o fiabilitate crescută a serviciului furnizat;

— timpuri rezonabili de călătorie „de la un capăt la altul”;

— introducerea flexibilității ofertei și a capacității de reacție în caz de perturbări ale traficului.

1.3 *Un veritabil serviciu logistic*

Ideea de bază este de face să fie simplu pentru client ceea ce este, în mod normal, complex în serviciul feroviar. Acest lucru presupune o supraveghere reală a reacțiilor clientelei, o informație clară și sigură, dezvoltarea ofertei de vagoane private, prestații „de la un capăt la altul” care să includă încărcarea și descărcarea.

1.4 Reducerea costurilor

1.4.1 Pentru a atinge aceste obiective, trebuie urmat demersul de interoperabilitate și de armonizare tehnică în Europa. De-a lungul timpului, fiecare rețea și-a creat propriile reguli și propriile sisteme de reglementare și de siguranță. Este nevoie ca, treptat, toate sistemele să convergă, iar punerea în aplicare, cât mai rapidă, a ERTMS (*European Rail Traffic Management System*) trebuie să fie o prioritate.

1.4.2 Odată cu realizarea, în măsura posibilului, a investițiilor necesare, ar fi trebui să se modifice treptat caracteristicile infrastructurii feroviare în ceea ce privește gabaritul, lungimea trenurilor, rampele și pantele, precum și sarcina pe osie, pentru a le adapta nevoilor transportului de marfă, cum este cazul, de exemplu, în SUA.

1.4.3 O dezvoltare reală a concurenței și a deschiderii pieței ar determina un plus de eficacitate și de productivitate. Această necesitate ridică și problema formării personalului rulant. Într-adevăr, noii operatori care intră pe piață se pot confrunta cu o lipsă de forță de muncă calificată. În consecință, trebuie să se aibă în vedere organizarea de cursuri de formare, pentru a putea răspunde acestei nevoi și pentru a permite crearea de noi locuri de muncă înalt calificate.

1.4.4 Ar trebui să fie revizuită repartizarea costurilor între diferiți operatori, realizată de administratorii de infrastructură, și, de asemenea, costurile externe în cazul modurilor de transport concurente ar trebui să fie mai bine imputate, pentru a se crea condițiile unei concurențe libere și nedaturate.

1.4.5 Ar trebui studiate și susținute inițiative precum linia Betuwe, proiectul „New Opera” sau FERRMED pentru a servi drept exemplu, într-un demers de acumulare de experiențe și bune practici.

1.5 O fiabilitate crescută a serviciului furnizat

1.5.1 Ar trebui stabilite norme contractuale obligatorii privind despăgubirea clienței în cazurile în care serviciile pres-tate nu sunt de calitate, ceea ce ar constitui un stimulent pentru îmbunătățirea calității serviciului acordat.

1.5.2 Ar trebui făcute eforturi în ceea ce privește calitatea și fiabilitatea diferitelor elemente care permit furnizarea serviciului. Aceasta privește atât materialul rulant cât și semnalizarea, căile ferate sau sistemele de informare.

1.5.3 Fiabilitatea crescută a serviciului depinde, de asemenea, de alocarea unor rute bune pentru transportul de marfă, de exemplu prin stabilirea de norme de prioritate a transportului de marfă în caz de conflicte de trafic pe aceste rute, în interesul tuturor utilizatorilor. Ar fi posibil în special să se intervină asupra perioadelor și orarelor de circulație.

1.6 Timpi rezonabili de călătorie „de la un capăt la altul”

1.6.1 Unul dintre reproșurile făcute în general transportului feroviar de marfă se referă la lungimea traseelor și la viteza redusă. Pentru rezolvarea acestor probleme, ar trebui ca rutele pentru transportul de marfă să fie stabilite cu un număr limitat de opriri (sau chiar fără nicio oprire) și să fie concepute astfel încât să existe o probabilitate redusă de conflicte de trafic cu alte trenuri. Din punctul de vedere al administrării operaționale, în caz de conflict de trafic, ar trebui, de asemenea, să li se dea acestora prioritate cât mai des cu putință. Ar trebui să se dezvolte și trenurile de marfă de noapte, de mare viteză.

1.6.2 Este, de asemenea, necesară aprobarea de investiții pentru a adapta infrastructura la viteze mai mari, ținând seama și de faptul că, pe o cale ferată dată, creșterea vitezei echivalează cu o reducere a sarcinii pe osie autorizate. În timp ce viteza redusă actuală a transportului feroviar de marfă trebuie să fie corectată, trebuie subliniat faptul că viteza constantă a convoaielor reprezintă elementul cel mai important. Este de preferat o viteză moderată constantă fenomenului de oprire-pornire, care duce la o acumulare de întârzieri.

1.7 Introducerea flexibilității

1.7.1 Principiile și modalitățile tradiționale de gestionare a traficului care dau prioritate sistematic trenurilor de călători, pe rute teoretic stabilite dinainte, au ca efect involuntar, însă real, faptul că „un tren de marfă cu o întârziere mică la plecare (de exemplu, de 10 minute) ajunge aproape întotdeauna cu o întârziere mare la sosire (de câteva ore sau chiar de o zi întreagă)”.

1.7.2 Datorită evoluției tehnologiilor pe termen mediu sau lung, va fi posibilă fluidizarea traficului trenurilor de marfă în timp real, fără o rută teoretică stabilită în prealabil ca unic punct de reper. Prin intermediul conceptului de „sector de bloc mobil” integrat în ultima etapă a ERTMS, vor fi posibile trecerea mai multor trenuri pe aceeași infrastructură și o reacție mai eficace în caz de perturbări ale traficului. Pentru aceasta, este necesar ca toate statele membre să investească în sistemul ERTMS pentru a ajunge cât mai curând posibil la interoperabilitate și continuitate în exploatarea diferitelor rețele naționale.

1.7.3 Realizarea de investiții în capacitate rămâne necesară pentru eliminarea blocajelor în trafic și pentru platformele de încărcare-descărcare care permit interoperabilitatea sistemelor de transport.

1.7.4 Problema gărilor de triaj și a încărcării și descărcării este importantă, însă este, de asemenea, indisociabil legată de problema rețelelor secundare care deservesc regiunile. În realitate, pentru a fi cu adevărat competitiv, transportul de marfă pe calea ferată trebuie să permită transportul mărfii cât mai aproape de clienți.

1.8 O rețea destinată transportului de marfă

1.8.1 Chiar dacă, în prezent, perspectiva creării unei rețele transeuropene destinată mărfurilor este prea puțin realistă, nu este mai puțin adevărat că o rețea distinctă ar fi cea mai bună modalitate de promovare a transportului feroviar de marfă, care ar deveni astfel mai fiabil și mai punctual, mai ieftin și mai rapid. Opțiunea pentru coridoare orientate către transportul de marfă are meritul de a fi realistă pe termen scurt, însă, în lipsa marilor rețele transcontinentale pentru mărfuri, poate fi avută în vedere includerea în coridoarele orientate către transportul de marfă a unui număr din ce în ce mai mare de secțiuni de linii speciale pentru mărfuri, care să lege centrele economice foarte active, după cum o demonstrează succesul liniei Betuwe dintre portul Rotterdam și Germania. Este necesar ca toate statele membre să se implice în mod real în punerea în aplicare a politicilor și a reglementărilor care să permită creșterea competitivității căilor ferate.

2. Situația actuală

2.1 O constatare îngrijorătoare

2.1.1 Dacă transportul de marfă a crescut cu 2,8 % pe an între 1995 și 2005, cota de piață deținută de transportul feroviar de marfă a continuat să scadă, stabilizându-se în jurul valorii de 10 % începând cu 2005, ceea ce reprezintă cel mai scăzut nivel din 1945 și până în prezent.

2.1.2 Conform Comisiei, cauzele acestei contraperformanțe sunt lipsa fiabilității, insuficiența capacităților, gestionarea defecțuoasă a informațiilor, viteza redusă și lipsa flexibilității. Cu toate acestea, în ciuda acestor handicapuri, ar putea apărea noi oportunități în contextul economic actual, caracterizat de intensificarea schimburilor comerciale, de congestionarea căilor rutiere, de prețul ridicat al carburanților și de preocupările sporite pentru protecția mediului.

2.1.3 În trecut, Comisia a încercat să dezvolte transportul feroviar prin definirea a trei axe politice:

- deschiderea pieței transportului feroviar de marfă, însoțită de restructurări ale operatorilor tradiționali;
- dezvoltarea interoperabilității tehnice și a normelor de securitate comune;
- poziționarea rețelei feroviare în cadrul general al rețelei transeuropene de transport.

2.1.4 Nu se poate nega faptul că rezultatele obținute sunt insuficiente, în special în ceea ce privește traficul transnațional.

2.2 O politică comună în dezvoltare în domeniul transporturilor

2.2.1 Cartea albă privind politica europeană în domeniul transporturilor pentru 2010 își propunea să genereze un transfer de la transportul rutier către cel feroviar și prevedea deja crearea unor „coridoare multimodale cu prioritate pentru transportul de marfă”. După cum se știe, pentru mai mult realism, procesul de revizuire a cărții albe care a avut loc în 2006 a temperat într-o oarecare măsură ambiția trecerii de la trans-

portul rutier către cel feroviar și a dezvoltat ideea comodalității, fără a pierde însă din vedere necesitatea de a încuraja crearea unei rețele feroviare cu prioritate pentru marfă.

2.2.2 Aceasta este ideea care se conturează în comunicarea Comisiei atunci când se stabilește triplul obiectiv de creștere a vitezei, a fiabilității și a capacității pentru traficul în rețea, bazat pe rețelele transeuropene existente.

3. Propunerile Comisiei

3.1 Comisia reamintește inițiativele care au fost luate pentru încurajarea, îmbunătățirea sau promovarea transportului feroviar de marfă: dezvoltarea interoperabilității și a informării (Europtirails), construirea de infrastructuri („Betuwe line”), crearea de structuri de coridoare. Totuși, acestea s-au dovedit a fi insuficiente.

3.2 Sunt prezentate, pentru păstrarea aparențelor, trei opțiuni: menținerea *status quo*-ului, inițierea de măsuri noi destinate creării unei rețele orientate spre transportul de marfă, un program specific care să conducă la o rețea feroviară dedicată transportului de marfă.

3.3 Fidelă principiilor filosofiei antice, Comisia consideră că „*in medio stat virtus*” și elimină prima și a treia opțiune, prima, pe motiv că este prea puțin ambițioasă, iar cealaltă, prea puțin realistă.

3.4 Măsurile propuse

3.4.1 Comisia dorește să creeze coridoare transnaționale pentru realizarea unei rețele orientate către transportul de marfă. Aceasta ar presupune identificarea de coridoare dotate cu o infrastructură adecvată, punând în același timp în practică un sistem eficace de administrare și exploatare. Totuși, acest lucru nu poate fi realizat fără aderarea la proiect a statelor membre, ca administratoare ale infrastructurilor.

3.4.2 Pentru a atinge acest rezultat, Comisia preconizează o serie de măsuri legislative care s-ar înscrie în reformarea primului pachet feroviar, prevăzut pentru anul 2008, măsuri de stimulare și finanțări, acestea din urmă urmând a fi acordate din fondurile existente.

3.4.3 Aceasta propune, de asemenea, să dea o definiție juridică largă pentru coridoarele orientate spre transportul de marfă și să încurajeze statele membre și administratorii infrastructurilor în crearea de coridoare transnaționale orientate spre transportul de marfă și în căutarea de surse de finanțare pentru aceste structuri, însă numai în limitele programelor de finanțare existente.

3.4.4 Una din criticile aduse transportului feroviar este calitatea slabă a serviciilor și lipsa informației pentru clienți. Din acest motiv, Comisia dorește punerea în practică a unei adevărate politici de calitate și de transparență și propune adoptarea unei măsuri legislative privind publicarea indicatorilor de calitate. Aceasta va publica, de asemenea, un raport privind măsurile luate de operatori pentru îmbunătățirea serviciilor feroviare.

3.4.5 Anumite tronsoane ale rețelei sunt saturate, în special în zonele centrale ale Uniunii Europene. În plus, situația riscă să se înrăutățească în anii care urmează. În consecință, este nevoie de investiții pentru ameliorarea capacității infrastructurii, în special în ceea ce privește lungimea trenurilor, gabaritul, sarcina pe osie și viteza maximă. Toate aceste elemente demonstrează necesitatea unor investiții coordonate și bine orientate. Comisia preconizează să solicite structurilor de administrare a coridoarelor să elaboreze planuri de investiții, ceea ce ridică problema finanțării, care ar trebui să se înscrie în limitele programelor existente.

3.4.6 Problema fluidității traficului și a eficacității transportului feroviar de marfă este legată de cea a alocării de rute feroviare pentru transportul de marfă. În prezent, fiecare administrator de infrastructură decide alocarea rutelor, dar în conformitate cu norme proprii fiecărui stat membru. Armonizarea normelor de alocare a rutelor ar fi deci utilă pentru obținerea unor rute fiabile și performante.

3.4.7 Pentru realizarea acestui lucru, Comisia dorește să propună dispoziții legislative privind alocarea internațională a rutelor și prioritatea pentru transportul de marfă, în special în caz de perturbare a traficului.

3.4.8 Însă circulația mărfii necesită terminale și gări de triaj, or, sub presiunea exercitată în ultimii ani asupra terenurilor, tendința a fost mai curând de reducere a numărului de astfel de gări și de terminale în zonele urbane.

3.4.9 Din propunerile Comisiei rezultă cu claritate faptul că pentru succesul măsurilor propuse este nevoie de inițiative și de o mobilizare a statelor membre și a părților implicate în sectorul feroviar.

3.5 *Observații generale*

3.5.1 Observațiile Comisiei privind situația transportului feroviar de marfă nu necesită comentarii speciale, ele nefăcând decât să confirme ceea ce era deja cunoscut în privința problemele din sector. Pentru a îmbunătăți situația, este nevoie de un efort de mobilizare a diversilor factori responsabili din sectorul public și din cel privat, nu doar în ceea ce privește voința politică și dinamismul comercial, ci și finanțarea.

3.5.2 Acesta este, fără îndoială, punctul slab al planului. Comisia propune un număr de măsuri legislative, însă nu anunță nici o alocare nouă de resurse. Demersul legislativ este fără îndoială util, însă cu siguranță insuficient. Fondurile necesare punerii în practică a planului vor trebui să fie găsite în cadrul programelor existente. Aceasta presupune alegeri sensibile și va fi dificil de gestionat, întrucât măsurile luate într-un domeniu vor afecta inevitabil un altul.

3.5.3 În sfârșit, succesul planului presupune angajamentul puternic al statelor membre și al întreprinderilor de administrare, însă primele nu au adesea fonduri suficiente și pot avea și alte priorități feroviare, iar cele din urmă, care au beneficiat totuși de separarea de exploatare a rețelelor cu costuri mari de întreținere, nu se găsesc întotdeauna în cea mai bună situație financiară.

3.6 *Observații specifice*

3.6.1 Crearea coridoarelor transnaționale orientate către transportul de marfă este în mod cert o condiție pentru dezvoltarea transportului de marfă, însă este un fapt cunoscut că acesta a fost până în prezent sacrificat în favoarea transportului de călători. În consecință, se impune un fel de revoluție culturală, care necesită, fără îndoială, asumarea de către statele membre a unor constrângeri și a unor investiții proprii, neuitând faptul că în opinia publică prioritatea pentru trenurile de călători reprezintă un beneficiu obținut care nu poate fi pus în discuție ca atare. Problema este, deci, mai curând, aceea a administrării optime a rețelelor și a definirii rețelelor orientate către transportul de marfă, fără a diminua astfel calitatea și punctualitatea transportului de călători. La crearea coridoarelor transnaționale trebuie să se ia în considerare ecartamentul și materialul rulant existent al societăților de cale ferată ale vechilor și noilor state membre UE, fluxul de marfă din țările candidate și din țările terțe, ca și enclava rusă Kaliningrad.

3.6.2 Problema informării și cea a transparenței sunt fără îndoială importante, însă este evident faptul că prețul, fiabilitatea, rapiditatea, accesul facil la terminale și încărcarea și descărcarea sunt criteriile principale pe care clientul le are în vedere. Elementul-cheie este deci calitatea serviciului, iar acesta depinde, pe de o parte, de mecanismele de organizare a traficului feroviar, iar, pe de altă parte, de realizarea de investiții importante.

3.6.3 În ceea ce privește competitivitatea transportului feroviar de marfă, pare să fie general acceptat faptul că acest tip de transport este rezervat unui anumit gen de mărfuri, în special mărfurilor grele și în tonaje considerabile. Este necesar să se aibă în vedere o mai mare diversificare a clientelei, posibilă în special prin utilizarea containerelor, ceea ce ar permite lărgirea pieței și o competitivitate crescută, în contextul creșterii prețurilor la carburanți și a atenției crescute pentru dezvoltare durabilă.

3.6.4 Comunicarea Comisiei lasă impresia unei lipse de temeinicie în abordarea finanțării, în măsura în care nu prevede nici o finanțare specifică, iar soluția pe care o propune presupune alegeri sensibile în limitele finanțării existente.

Bruxelles, 10 iulie 2008

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei — Comunicarea privind o politică portuară europeană

COM(2007) 616 final

(2009/C 27/11)

La 18 octombrie 2007, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei — Comunicare privind o politică portuară europeană.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 8 mai 2008. Raportor: dl SIMONS.

În cea de-a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 9 iulie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 122 de voturi pentru, 0 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii

1.1 CESE salută noua comunicare a Comisiei privind o politică portuară europeană care propune în principal măsuri juridice fără caracter obligatoriu („soft law”). Mai mult, CESE salută faptul că se pune accentul în principal pe crearea unui climat investițional stabil, dezvoltarea durabilă a porturilor, un climat social bun în porturi și aplicarea coerentă a prevederilor tratatului.

1.2 Peisajul portuar european devine din ce în ce mai diversificat în ceea ce privește numărul de porturi și gama de funcții și servicii portuare oferite. CESE recomandă ca politica portuară a UE să susțină acest proces bazat pe evoluțiile pieței prin crearea condițiilor pentru utilizarea întregului potențial al porturilor într-un mod durabil.

1.3 CESE salută inițiativa Comisiei de a dezvolta o rețea orientată către transportul feroviar de mărfuri și încurajează statele membre să acorde prioritate punerii în aplicare a proiectelor de infrastructură feroviară transfrontaliere de dimensiuni mari care fac legătura cu porturile, fără a prejudicia transportul feroviar de pasageri.

1.4 CESE salută inițiativa Comisiei de a elabora orientări pentru rezolvarea ambiguităților legate de aplicarea legislației comunitare de mediu în ceea ce privește dezvoltarea porturilor și recomandă ca acestea să fie publicate până la sfârșitul anului 2008.

1.5 Comisia Europeană ar trebui să accelereze măsurile pentru asigurarea simplificării procedurilor administrative în porturi. În consecință, CESE salută intenția Comisiei de a prezenta un „spațiu european de transport maritim fără bariere” în 2008. Comisia și, în special, statele membre ar trebui să facă progrese în ceea ce privește modernizarea procedurilor vamale și să acorde acesteia o mai mare prioritate din punct de vedere politic.

1.6 CESE este de acord cu Comisia că asigurarea unor condiții egale pentru toate porturile poate fi consolidată prin

elaborarea de linii directoare privind ajutoarele de stat și prin transparența conturilor financiare. În egală măsură, orientările privind utilizarea concesiunilor, a serviciilor tehnico-nautice și a birourilor de plasare a forței de muncă, incluse în comunicare, sunt considerate în general utile și clare. În sfârșit, Comisia ar trebui să ia măsuri suplimentare pentru asigurarea unei concurențe loiale între porturile din UE și porturile învecinate din afara UE.

1.7 CESE salută obiectivul Comisiei de a promova și consolida cooperarea dintre orașe și porturile acestora. În special, Comitetul invită Comisia să realizeze un studiu corespunzător asupra impactului socioeconomic al porturilor.

1.8 CESE salută decizia Comisiei de a încuraja partenerii sociali europeni să creeze un comitet pentru dialog social sectorial la nivel european pentru porturi.

2. Introducere

2.1 De-a lungul ultimilor zece ani, CESE a participat activ la dezbaterile privind o politică portuară comună a UE. Dat fiind rolul-cheie pe care porturile maritime îl au în dezvoltarea socioeconomică, bunăstarea și coeziunea Uniunii Europene, o astfel de politică comună prezintă o valoare adăugată importantă.

2.2 CESE a adoptat avize privind Cartea verde privind porturile maritime și infrastructura maritimă [COM (1997) 678] ⁽¹⁾, precum și privind cele două propuneri legislative ale Comisiei Europene de a deschide piețele serviciilor portuare în porturile maritime europene ⁽²⁾. CESE a adoptat la 26 aprilie 2007 și un aviz din proprie inițiativă privind o politică portuară a UE ⁽³⁾. Dat fiind climatul polemic care a caracterizat dezbaterile referitoare la directiva privind serviciile portuare, acest aviz s-a concentrat pe acele aspecte ale unei politici europene privind porturile maritime asupra cărora părțile interesate din sectorul portuar au ajuns la un acord.

⁽¹⁾ JO C 407, 28.12.1998.

⁽²⁾ Avizele CESE privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind accesul pe piața serviciilor portuare COM(2001) 35 final, JO C 48 din 21.2.2002, p. 122 și COM(2004) 654 final, JO C 294 din 25.11.2005, p. 25.

⁽³⁾ JO C 168, 20.7.2007, p. 57.

3. Comunicarea Comisiei Europene privind o politică portuară europeană

3.1 Comisia Europeană a publicat la 18 octombrie 2007 Comunicarea privind o politică portuară europeană. Această comunicare este rezultatul unui proces de consultări cu părțile interesate, care a durat un an și care a constat în două conferințe și șase ateliere tematice. Comunicarea se înscrie în strategia generală a Comisiei privind politica maritimă și face parte din noua sa agenda privind transportul de mărfuri.

3.2 Obiectivul noii politici portuare europene este promovarea unui sistem portuar al UE performant, capabil să facă față noilor provocări generate de nevoile de transport ale UE. Conform Comisiei, aceste provocări includ cererea pentru transport internațional, schimbările tehnologice, emisiile și schimbările climatice, dialogul dintre porturi, orașe și părțile interesate și, în final, reconcilierea cu transparența, concurența și cu normele comunitare în general.

3.3 Propunerile politice cuprinse în comunicare constau în general dintr-o combinație între interpretarea dispozițiilor tratatului și un plan de acțiune cuprinzând măsuri suplimentare, care în majoritatea lor sunt dispoziții fără caracter juridic obligatoriu („soft law”).

3.4 Acestea sunt:

- rezultatele activităților portuare și legăturile cu hinterlandul;
- extinderea capacității și protecția mediului;
- modernizarea;
- condiții egale pentru toți, care să promoveze transparența pentru investitori, operatori și utilizatori;
- un dialog structurat între porturi și cetățeni;
- munca în porturi.

4. Observații generale

4.1 CESE salută comunicarea Comisiei întrucât aceasta recunoaște importanța strategică a porturilor maritime pentru comerțul extern și intern al Europei, precum și contribuția acestora la dezvoltarea economică și la ocuparea forței de muncă.

4.2 CESE salută în mod special abordarea Comisiei de a nu propune măsuri intervenționiste, ci de a se concentra — în limitele prevederilor tratatului UE — pe crearea unui climat investițional stabil, pe dezvoltarea durabilă a porturilor și pe crearea unui climat social bun în porturi.

4.3 CESE ia notă cu satisfacție de propunerea Comisiei de a utiliza „soft law” ca o alternativă la măsuri legislative, pe de o parte, și, o abordare de la caz la caz, pe de altă parte.

4.4 Cu toate acestea, CESE are câteva comentarii și recomandări specifice referitoare la diferite capitole ale comunicării Comisiei.

5. Observații specifice

5.1 Contextul economic și provocările sistemului portuar european

5.1.1 CESE ia notă de concluzia Comisiei conform căreia mișcările containerelor de marfă sunt în prezent concentrate în câteva porturi nord-vest europene. Cu toate acestea, ar trebui recunoscut faptul că un număr crescând de porturi tind să participe la piața europeană de transport containerizat în loc ca traficul să fie concentrat prin numai câteva porturi. Porturile pentru transport containerizat care s-au dezvoltat cel mai mult în 2006 au fost porturile mici și medii situate în diferite zone portuare din Europa. Astfel, zone portuare situate la o distanță considerabilă concurează din ce în ce mai mult între ele ⁽⁴⁾. Politica portuară a UE poate susține acest proces prin crearea condițiilor pentru ca porturile europene să fie capabile să își folosească la maxim potențialul.

5.1.2 CESE subliniază în plus față de lista provocărilor identificate de Comisie pe cele legate de globalizarea și de consolidarea care caracterizează sectorul portuar și al transportului naval european. Acest fenomen este vizibil în special pe piața transportului containerizat, însă este întâlnit și pe alte piețe cum ar fi cea a transportului de tip Ro-Ro, a transportului de mărfuri generale și de produse în vrac. Porturile maritime europene lucrează cu grupuri internaționale de armatori și au apărut mari grupuri de operatori de terminale care în prezent oferă servicii în mai multe porturi europene. Pentru autoritatea portuară, provocarea este să asigure angajamentul operatorilor mondiali, cu respectarea, în același timp, a obiectivelor de dezvoltare ale portului, în conformitate cu politicile europene relevante.

5.2 Rezultatele activităților portuare și legăturile cu hinterlandul

5.2.1 CESE împărtășește opinia Comisiei conform căreia prima alternativă pentru gestionarea cererii crescute de capacități portuare și capacități conexe ar trebui să fie optimizarea utilizării facilităților portuare și a căilor de acces existente. CESE este, de asemenea, de acord cu faptul că trebuie să fie făcută o analiză cost-beneficiu și socială completă înainte de planificarea oricărei dezvoltări de infrastructură. Aceasta ar trebui să țină seama de considerentele economice, sociale și de mediu întrucât acestea alcătuiesc pilonii Agendei de la Lisabona a UE.

5.2.2 Așa cum s-a explicat mai sus, mecanismele pieței conduc deja către un peisaj portuar european mai diversificat. Ar trebui utilizată o abordare de jos în sus în care propunerile de proiecte să fie desemnate de către administrația portului împreună cu autoritățile regionale sau naționale, atunci când este cazul. Acest lucru nu afectează bineînțeles faptul că UE trebuie să continue să formuleze obiective și să ofere orientări.

⁽⁴⁾ Văzută pe o perioadă lungă de timp, cota medie de piață pentru transportul containerizat aferentă zonei Hamburg — Le Havre a scăzut de la 61 % în 1975 la 48 % în 2003, în timp ce cota de piață a porturilor din zona Mării Mediteraneene s-a dublat de la 18 % în 1975 la 36 % în 2003. Mai mult, nivelul concentrației porturilor pentru traficul containerizat în Europa (calculat prin coeficientul Gini) a scăzut constant din 1990, indicând astfel o creștere a punctelor de acces la piața europeană. Porturile pentru transportul containerizat care au înregistrat cea mai mare creștere în 2006 (în termeni relativi) au fost în cea mai mare parte porturi de dimensiuni medii și mici localizate în diferite regiuni europene (Amsterdam, Sines, Rauma, Constanța, Kotka, Talin, Bremerhaven, Zeebrugge și Gdynia). Sursa: Institutul de Transport și Management Maritim (Institute of Transport and Maritime Management Antwerp (ITMMA))-Universitatea Antwerpen. Aceasta contrastează puternic, de exemplu, cu situația Statelor Unite, unde nivelul concentrației portuare a crescut dramatic în aceeași perioadă. Sursa: Notteboom, T. (2007), Raport de piață privind industria portuară maritimă europeană (Market report on the European seaport industry), care utilizează date furnizate de Eurostat și porturi individuale).

5.2.3 Comisia poate totuși utiliza revizuirea intermediară a rețelei de transport trans-europene care va avea loc în 2010, pentru rezolvarea blocajelor care afectează legăturile dintre hinterland și porturi. Acest lucru trebuie însă să fie realizat pe baza unor criterii cost-beneficiu obiective.

5.2.4 CESE reiterează solicitarea sa către Comisie ca aceasta să-și intensifice eforturile de rezolvare a blocajelor din hinterland prin instrumentele generale ale politicii sale în domeniul transporturilor, în special în ceea ce privește căile navigabile interne și transportul feroviar de mărfuri. Căile ferate, în special, rămân o sursă de blocaje serioase pentru performanța optimă a porturilor și integrarea acestora în lanțurile logistice. În acest sens, CESE salută inițiativa Comisiei de a dezvolta o rețea orientată către transportul feroviar de mărfuri și încurajează statele membre să acorde prioritate punerii în aplicare a proiectelor de infrastructură feroviară transfrontaliere de dimensiuni mari care fac legătura cu porturile, fără a prejudicia transportul feroviar de pasageri.

5.3 Extinderea capacității și protecția mediului

5.3.1 CESE salută călduros inițiativa Comisiei de a elabora orientări privind aplicarea legislației comunitare de mediu în cazul amenajărilor portuare. Aceasta ar reprezenta un important pas înainte în clarificarea ambiguităților create de legislația UE, cum ar fi directivele „Păsări” și „Habitat” și Directiva-cadru privind apa. Dată fiind urgența problemei, CESE recomandă ca aceste linii directoare să fie publicate înainte de sfârșitul anului 2008.

5.3.2 CESE invită, de asemenea, Comisia să aibă în vedere o serie de măsuri suplimentare pentru consolidarea statutului juridic al proiectelor de amenajări portuare și pentru simplificarea legislației existente, astfel cum se precizează mai în detaliu în avizul din proprie inițiativă al CESE ⁽⁵⁾.

5.3.3 Precizând ferm că sedimentele contaminate trebuie să facă obiectul unui tratament corespunzător, CESE recomandă și ca propunerile legislative aflate în proces de adoptare, care vor afecta gestionarea corpurilor de apă și a sedimentelor, cum ar fi Directiva-cadru privind deșeurile și „directiva fiică” a Directivei-cadru privind apa ⁽⁶⁾, să recunoască faptul că sedimentele necontaminate nu trebuie considerate a fi deșeuri și că nu trebuie să fie supuse tratamentului pentru sedimentele contaminate deoarece operațiile de dragare a sedimentelor necontaminate nu introduc poluanți noi și nici nu adaugă poluanți în corpul de apă.

5.3.4 În sfârșit, CESE este de acord cu propunerile Comisiei privind asigurarea de instalații de colectare a deșeurilor de pe nave în porturi și reducerea emisiilor atmosferice. CESE recomandă ca stimulentele economice, cum ar fi taxele portuare, ar trebuie să fie lăsate, de preferință, la latitudinea fiecărei administrații portuare individuale, deoarece astfel de măsuri ar afecta structura financiară a porturilor, care diferă mult în Europa.

⁽⁵⁾ A se vedea secțiunea 4 a avizului din JO C 168, 20.7.2007, p. 57, Aviz privind o politică portuară comună la nivelul UE.

⁽⁶⁾ Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind deșeurile (2005/0281(COD)) și propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind standardele de calitate a mediului în politica din domeniul apei și de modificare a Directivei 2000/60/CE (COM(2006) 397).

5.4 Modernizarea

5.4.1 CESE salută intenția de a prezenta o propunere legislativă privind crearea unui „spațiu european de transport maritim fără bariere” în 2008 și face trimitere la observațiile specifice pe care le-a exprimat deja în câteva avize anterioare ⁽⁷⁾.

5.4.2 CESE reiterează recomandarea conform căreia UE trebuie să facă progrese în ceea ce privește modernizarea serviciilor vamale și să se asigure că politicile privind serviciile vamale, siguranța maritimă, securitatea, sănătatea publică și calitatea mediului sunt coordonate și armonizate corespunzător și că nu transferă în mod nepermis către porturi responsabilitățile guvernelor.

5.4.3 CESE susține realizarea ghișeelor unice și introducerea pe scară largă a inițiativelor privind transportul maritim electronic (e-maritime), a procedurilor vamale electronice (e-customs) și a transportului electronic de mărfuri (e-freight). În același timp, Comitetul consideră că soluțiile TIC trebuie să fie eficiente din punctul de vedere al costurilor și pentru porturile de dimensiuni mai mici și mijlocii.

5.4.4 În sfârșit, în ceea ce privește creșterea eficienței, CESE susține propunerea Comisiei de a dezvolta un set de indicatori europeni generali până la sfârșitul anului 2009, cu condiția ca aceștia să respecte datele sensibile din punct de vedere comercial. Acești indicatori, bazați pe cei care există în sectoarele transportului aerian, de coastă și feroviar combinat, trebuie dezvoltați în conformitate cu elementele relevante pentru porturi, cum ar fi performanța instalațiilor portuare, colaborarea între porturi și comasarea activităților din hinterland.

5.5 Condiții egale pentru toți — transparență pentru investitori, operatori și utilizatori

5.5.1 CESE împărtășește opinia Comisiei privind rolul autorităților portuare și diversitatea sistemelor de management portuar din Europa. Comitetul subscrive în special ideii că printr-un nivel suficient de autonomie și, în special, printr-o autonomie financiară deplină, sarcinile importante ale autorităților portuare pot fi mai bine realizate.

5.5.2 CESE salută, de asemenea, anunțul Comisiei privind adoptarea în 2008 de orientări privind ajutoarele de stat. În acest sens, CESE face trimitere la principiile de bază privind utilizarea în porturi a finanțărilor din surse publice, pe care le-a elaborat în cadrul avizului său din proprie inițiativă din 26 aprilie 2007.

5.5.3 CESE constată cu satisfacție că recomandarea sa de a extinde prevederile din Directiva 2006/111/CE privind transparența la toate porturile comerciale, indiferent de cifra de afaceri, a fost adoptată de Comisie.

⁽⁷⁾ JO C 168, 20.7.2007, p. 50, Aviz privind Comunicarea Comisiei „Către o viitoare politică maritimă a Uniunii: o viziune europeană asupra mărilor și oceanelor” COM(2006) 275 final.

JO C 168, 20.7.2007, p. 57, Aviz privind o politică portuară comună la nivelul UE (aviz din proprie inițiativă).

JO C 151, 17.6.2008, p. 20, Aviz privind autostrăzile maritime și integrarea lor în lanțul logistic (aviz exploratoriu).

JO C 168, 20.7.2007, p. 68, Aviz privind Comunicarea Comisiei „Evaluarea intermediară a programului de promovare a transportului maritim pe distanțe scurte [COM(2003) 155 final]” COM(2006) 380 final.

5.5.4 În avizul său din proprie inițiativă, CESE a recomandat elaborarea unor orientări privind utilizarea procedurilor de selecție, cum ar fi licitațiile sau alte instrumente acceptabile, și condițiile de concesionare și de atribuire a contractelor de închiriere a terenurilor. Ar trebui elaborate orientări și cu privire la statutul juridic al serviciilor portuare care constituie servicii publice, cum este, de exemplu, cazul securității generale a porturilor.

5.5.5 Comisia a dat curs acestei solicitări prin includerea unor elemente orientative privind utilizarea concesiunilor și a serviciilor tehnico-nautice, în comunicarea sa privind politica portuară. CESE consideră că interpretarea dată de Comisie prevederilor tratatului și jurisprudenței este, în general, utilă și clară. Cu toate acestea, CESE subliniază faptul că serviciile tehnico-nautice au în comun faptul că sunt legate de siguranța navigației, ceea ce ar trebui să justifice încadrarea lor în categoria serviciilor de interes economic general.

5.5.6 O politică inteligentă în domeniul concesiunilor trebuie să asigure atât concurența în interiorul portului cât și o performanță și un angajament optime pentru operatorii de terminale. CESE recomandă realizarea unei revizuirii reglementate de către Comisie a orientărilor furnizate cu privire la concesiuni, pentru a se asigura că ele corespund încă obiectivelor de mai sus și conțin suficiente elemente comune pentru a garanta condiții egale pentru toate autoritățile portuare. Ultimul aspect este relevant în special dacă se ține seama de procesul de consolidare existent pe piața de manipulare marfă, menționat mai sus.

5.5.7 CESE salută propunerea Comisiei de a contribui la diseminarea celor mai bune practici privind transparența în cazul taxelor portuare. CESE este ferm convins că taxele portuare ar trebui să fie stabilite la nivelul portului pentru a putea răspunde cel mai bine cerințelor utilizatorilor portului și interesului general al acestuia.

5.5.8 În sfârșit, CESE își exprimă satisfacția de a observa că Comisia a urmat recomandarea sa de a aborda cazurile de concurență neloială din partea porturilor vecine din afara UE. Prin intermediul politicilor sale privind extinderea sau relațiile externe, Comisia ar trebui să accelereze acțiunile pentru rezolvarea denaturărilor concurenței cauzate de contextul politic cum ar fi embargoul Turciei împotriva navelor aflate sub pavilion cipriot sau provenind din porturile cipriote, problemele turco-grecești din Marea Egee, precum și problemele de trecere a frontierei dintre țările baltice și Rusia.

5.6 Stabilirea unui dialog structurat între porturi și orașe

5.6.1 CESE salută obiectivul Comisiei de a promova și consolida cooperarea dintre orașe și porturile acestora. Integrarea porturilor în orașe și în viața acestora, împreună cu o puternică conștientizare, interes și chiar mândrie a locuitorilor față de activitățile portuare sunt vitale pentru dezvoltarea durabilă a portu-

rilor. În acest sens, CESE susține în mod special sinergiile cu turismul, activitățile recreative, patrimoniul și cultura în general.

5.6.2 CESE atrage atenția și asupra lipsei de informații demne de încredere privind ocuparea directă sau indirectă a forței de muncă și valoarea adăugată generată de porturile europene. De exemplu, Comitetul are impresia că informațiile privind ocuparea forței de muncă utilizate în comunicare subestimează într-o mare măsură situația reală. De aceea, CESE invită Comisia să elaboreze un studiu corespunzător în acest domeniu.

5.6.3 În sfârșit, CESE sprijină intenția Comisiei de a evalua impactul măsurilor de securitate asupra accesului la porturi și de a oferi îndrumare privind modul în care aceste două imperative pot fi reconciliate.

5.7 Munca în porturi

5.7.1 CESE a subliniat nevoia promovării unor condiții și a unui mediu de muncă bune și sigure precum și a unor relații de muncă constructive în porturi. CESE constată cu satisfacție că în comunicarea sa privind politica portuară, Comisia acordă o atenție deosebită acestui subiect.

5.7.2 CESE reiterează opinia conform căreia eficiența activităților în porturi depinde de componenta fiabilitate și securitate care este, în ciuda progresului tehnologic, determinată în mare măsură de factorul uman. Astfel se explică nevoia de forță de muncă calificată și bine pregătită profesional pentru toate serviciile și activitățile, atât pe uscat, cât și pe nave. CESE a făcut recomandarea ca partenerii sociali să joace un rol important în crearea și menținerea acestor condiții și ca, la nivel european, Comisia să sprijine contribuția acestora prin facilitarea dialogului social.

5.7.3 În consecință, CESE își manifestă satisfacția față de decizia Comisiei de a încuraja partenerii sociali europeni în crearea unui comitet pentru dialog social sectorial la nivel european pentru porturi, în sensul Deciziei Comisiei 98/500/CE.

5.7.4 CESE susține intenția Comisiei de a stabili un sistem de pregătire a lucrătorilor portuari ce poate fi reciproc recunoscut, însă propune ca, înainte de aceasta, să se compare diferitele sisteme de calificări profesionale existente în domeniu. Acest lucru ar putea fi realizat cu ușurință în contextul dialogului social la nivel european.

5.7.5 În sfârșit, CESE împărtășește opinia Comisiei conform căreia aplicarea normelor — fie comunitare, fie stabilite de Organizația Internațională a Muncii — privind securitatea și sănătatea lucrătorilor portuari, trebuie să fie atent monitorizată, iar statisticile privind accidentele trebuie îmbunătățite. Cu toate acestea, CESE îndeamnă și să se adopte inițiative la toate nivelurile în cadrul forumurilor adecvate pentru a se asigura o îmbunătățire suplimentară a siguranței și sănătății.

Bruxelles, 9 iulie 2008

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind transportul rutier — timpul de lucru al conducătorilor auto liber profesioniști

(2009/C 27/12)

La 20 noiembrie 2007, în conformitate cu articolul 29 A din Normele de aplicare a Regulamentului de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz suplimentar cu privire la

Transportul rutier — timpul de lucru al conducătorilor auto liber profesioniști.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 5 iunie 2008. Raportor: dl CHAGAS ⁽¹⁾, înlocuit de dl CURTIS.

În cea de-a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 iulie (ședința din 9 iulie 2008), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 121 voturi pentru, 14 voturi împotriva și 6 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE consideră că, începând din 23 martie 2009, toți conducătorii auto liber profesioniști trebuie incluși în domeniul de aplicare al Directivei 2002/15/CE, astfel cum se prevede la articolul 2 din această directivă.

1.2 Această măsură presupune transpunerea corectă a directivei de către statele membre, în special a definiției conducătorului auto independent.

1.3 CESE consideră că această includere este necesară pentru a promova siguranța rutieră, pentru a contribui la crearea unui cadru de concurență echitabilă și pentru a îmbunătăți condițiile de lucru ale lucrătorilor mobili și liber profesioniști, în special nivelul acestora de sănătate psihică și mentală. Se înțelege că sarcinile administrative generale, în sensul definiției din directivă — articolul 3 litera (a) punctul (2) — nu sunt incluse în definiția timpului de lucru.

1.4 Pentru CESE, o piață internă europeană a transportului rutier presupune existența unei concurențe echitabile, care se instaurează prin aplicarea reală și eficientă a legislațiilor sociale legate de acest sector. Prin introducerea unei distincții între lucrătorii mobili și cei liber profesioniști în aplicarea legislației referitoare la timpul de lucru, se creează condițiile unei concurențe neloiale. De aceea, CESE nu poate accepta ca în domeniul de aplicare al directivei să fie incluși numai conducătorii auto „falși liber profesioniști”.

1.5 Pentru a face față posibilelor dificultăți cu privire la punerea în aplicare a acestei includeri, CESE recomandă sistemul de coresponsabilitate a diferiților actori care intervin în lanțul de transport, după cum prevede regulamentul privind durata timpului de conducere și durata perioadei de odihnă.

1.6 CESE atrage atenția asupra faptului că promovarea cooperării la nivel european între diferitele administrații naționale este o condiție fundamentală a aplicării eficiente a directivei.

1.7 Comitetul consideră că includerea conducătorilor auto liber profesioniști în domeniul de aplicare al directivei trebuie făcută evitându-se supraîncărcarea acestora cu sarcini administrative inutile.

2. Introducere

2.1 CESE a lucrat deja în repetate rânduri în domeniul politicii europene în materie de siguranță rutieră, dobândind astfel o solidă competență în materie. În cel mai recent aviz din proprie inițiativă, Avizul privind politica europeană în materia siguranței rutiere și conducătorii auto profesioniști — parcări sigure și păzite (TEN/290) ⁽²⁾, Comitetul a abordat, în cadrul politicii privind infrastructurile rutiere, problema importantă a locurilor de odihnă destinate conducătorilor profesioniști. Timpul de lucru al conducătorilor auto liber profesioniști este o altă temă majoră, care vine în completarea avizului privind parcările sigure și păzite. Diferitele aspecte economice și sociale, precum și cele legate de siguranță, nu au fost încă abordate corespunzător la nivel european. Elaborarea acestui supliment de aviz este motivată, de asemenea, de raportul Comisiei către Consiliu și către Parlamentul European privind consecințele excluderii conducătorilor liber profesioniști din domeniul de aplicare a Directivei 2002/15/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 martie 2002 privind organizarea timpului de lucru al persoanelor care efectuează activități mobile de transport rutier, COM(2007) 266 final.

2.2 Obiectivele Directivei 2002/15/CE sunt, pe de o parte, stabilirea de norme minime privind organizarea timpului de lucru, pentru o mai bună protecție a siguranței și sănătății persoanelor care efectuează activități mobile de transport rutier, precum și a siguranței rutiere, și, pe de altă parte, apropierea condițiilor de concurență. Directiva a intrat în vigoare la 23 martie 2002, iar statele membre au dispus de trei ani, până la 23 martie 2005, pentru a pune în aplicare dispozițiile cu privire la lucrătorii mobili. În conformitate cu articolul 2 alineatul (1) din directivă, aceasta se aplică conducătorilor liber profesioniști începând cu 23 martie 2009. Între timp, Comisia va trebui să transmită Parlamentului European și Consiliului un raport și o propunere legislativă bazată pe acest raport.

⁽¹⁾ Membru demisionar.

⁽²⁾ JO C 175, 27.7.2007, pp. 88-90.

2.3 În cadrul acordului final de conciliere încheiat între Parlamentul European și Consiliu cu privire la această directivă, s-a hotărât ca, cu cel puțin doi ani înaintea acestei date, adică la 23 martie 2007, Comisia să prezinte Parlamentului European și Consiliului un raport care să analizeze consecințele excluderii conducătorilor liber profesioniști din domeniul de aplicare a directivei, din perspectiva siguranței rutiere, a condițiilor concurenței, a structurii profesiei, cât și a diverselor aspecte sociale. Raportul ar trebui să ia în considerare condițiile predominante din fiecare stat membru în ceea ce privește structura sectorului transporturilor și mediul de lucru al profesiei de transportator rutier.

2.4 Pe baza acestui raport, Comisia ar trebui să prezinte o propunere care să aibă ca obiectiv: (a) stabilirea modalităților menite să includă în câmpul de aplicare a directivei lucrătorii liber profesioniști care efectuează activități de transport numai pe plan intern și care se supun unor constrângeri specifice sau (b) neinclusiunea conducătorilor auto liber profesioniști în domeniul de aplicare a directivei.

2.5 De asemenea, articolul 7 alineatul (2) din directivă prevede ca, până la 23 martie 2007, Comisia să evalueze, în cadrul unui raport bianual privind punerea în aplicare a directivei, consecințele dispozițiilor directivei cu privire la munca de noapte.

3. Raportul Comisiei

3.1 Comisia consideră că raportul oferă o imagine generală asupra situației actuale în ceea ce privește punerea în aplicare a directivei de către statele membre, analizează consecințele posibile ale excluderii conducătorilor liber profesioniști din domeniul de aplicare al directivei și evaluează consecințele dispozițiilor directivei cu privire la munca de noapte.

3.2 Prima concluzie este că, în majoritatea statelor membre, nu s-a reușit transpunerea directivei în perioada de trei ani prevăzută. În consecință, Comisia consideră că nu este în măsură să-și publice primul raport bianual, care ar fi trebuit prezentat în martie 2007.

3.3 În ceea ce privește consecințele excluderii conducătorilor liber profesioniști, Comisia reamintește motivele care au condus la propunerea sa de includere a acestora: regulamentul referitor la durata timpului de conducere și perioadele de odihnă, care nu face această distincție între conducătorii auto; evitarea riscului de fragmentare, prin încurajarea acestora să devină „(falși) liber profesioniști”; necesitatea ca obiectivele privind concurența nelocală și îmbunătățirea siguranței rutiere și a condițiilor de lucru să se aplice la întregul sector.

3.4 Bazându-se pe concluziile unui raport elaborat de consultanți externi, Comisia recunoaște că oboseala și consecințele acesteia asupra siguranței rutiere pot afecta orice conducător auto, fie el independent sau lucrător mobil. În plus, mai confirmă raportul, timpul de lucru al conducătorilor auto liber profesioniști este mai mare decât al celor mobili din sectorul rutier, iar timpul de lucru al ambelor categorii este superior celui al lucrătorilor din alte sectoare.

3.5 Recunoscând că, fără îndoială, reducerea duratei de lucru ar putea să contribuie la reducerea stării de oboseală, raportul extern ajunge totodată la concluzia că o astfel de măsură ar putea să genereze mai mult stres, dat fiind efortul conducătorului auto liber profesionist de a efectua un volum mai mare de muncă într-un timp mai scurt pentru a-și păstra rentabilitatea, ceea ce poate duce la o stare de oboseală sporită și la accidente. Comisia pare să fie de acord cu această opinie.

3.6 În ceea ce privește condițiile de concurență, Comisia acceptă concluziile raportului, conform cărora excluderea lucrătorilor liber profesioniști din domeniul de aplicare a directivei ar stimula tendința actuală de fragmentare, ceea ce nu ar trebui să afecteze în mod semnificativ concurența din acest sector. Dimpotrivă, includerea liber profesioniștilor s-ar traduce pentru aceștia într-o creștere a costurilor și o reducere a timpului de lucru, astfel încât avantajul de care aceștia se bucură în contextul concurențial din sectorul transportului de mărfuri s-ar reduce substanțial. Prin urmare, Comisia pare să considere că numai „falșii liber profesioniști” ar trebui incluși în domeniul de aplicare a directivei.

3.7 De asemenea, Comisia este de părere că „în timp ce continuarea excluderii ar putea fi preferată din considerente economice, posibilele impacturi sociale ale excluderii sau ale includerii sunt mai puțin evidente. Este posibil ca excluderea să nu servească la atenuarea problemelor legate de sănătate și siguranță; pe de altă parte, includerea ar putea genera stres și munci administrative suplimentare pentru liber profesionist, reducând, în același timp, veniturile acestuia”.

3.8 În concluzie, Comisia sugerează că includerea riscă atât să provoace conducătorului auto liber profesionist stres emoțional și dificultăți financiare mai mari, cât și să fie dificil de pus în aplicare și, prin urmare, ineficace.

3.9 În ceea ce privește evaluarea consecințelor dispozițiilor directivei asupra muncii de noapte, concluzia Comisiei este că aspectul monitorizării aplicării normelor merită o examinare mai aprofundată.

4. Observații generale

4.1 Comitetul ia notă de prezentarea raportului Comisiei privind consecințele excluderii conducătorilor auto liber profesioniști din domeniul de aplicare al directivei privind organizarea timpului de lucru al persoanelor care efectuează activități mobile de transport rutier.

4.2 Excluderea lucrătorilor liber profesioniști din domeniul de aplicare al directivei a favorizat, după cum susțin mai mulți parteneri sociali, o denaturare a concurenței din sectorul rutier, ceea ce, foarte de curând, a determinat Comitetul să adopte, în avizul său privind examinarea intermediară a Cărtii albe privind transporturile (TEN 257, raportor: dl Barbadillo Lopez) ⁽³⁾, următoarea solicitare:

⁽³⁾ JO C 161, 13.7.2007, p. 89.

„În ceea ce privește normele sociale ale transportului rutier, trebuie respectată egalitatea de tratament între lucrători, fie ei salariați sau independenți, motiv pentru care Directiva 15/2002 din 11 martie 2002 privind organizarea timpului de lucru al persoanelor care efectuează activități mobile de transport rutier trebuie să se aplice imediat lucrătorilor care desfășoară activități independente, fără să se aștepte perioada de tranziție prevăzută, dat fiind că scopul urmărit de această directivă este asigurarea siguranței rutiere, evitarea denaturărilor concurenței și promovarea celor mai bune condiții de lucru” (punctul 4.3.1.2).

4.3 În acest context, CESE pune sub semnul întrebării concluziile privind aspectele referitoare la siguranța rutieră, condițiile de concurență și aspectele sociale prezentate în rezultatele studiului.

4.4 În opinia CESE, pentru a promova siguranța rutieră, pentru a contribui la crearea unui cadru de concurență echitabilă și pentru a îmbunătăți condițiile de lucru ale lucrătorilor mobili și liber profesioniști, în special nivelul de sănătate psihică și mentală al acestora, este necesară includerea conducătorilor auto liber profesioniști în domeniul de aplicare a Directivei 2002/15/CE.

4.5 O durată de lucru excesivă este un factor important al stării de oboseală care determină deseori ațipirea la volan, ceea ce pune în pericol siguranța rutieră. Condițiile concurenței loiale sunt create atunci când marile întreprinderi organizatoare de distribuție și de transportul de mărfuri plătesc subcontractanților prețuri care reflectă aplicarea corespunzătoare a legislației sociale din acest sector, atât pentru lucrătorii mobili, cât și pentru cei liber profesioniști.

4.6 Nu este atât de sigur că excluderea lucrătorilor liber profesioniști din Directiva 2002/15/CE nu sporește stresul, întrucât aceștia vor fi constrânși de contractanți să scadă prețurile. Astfel, vor fi nevoiți să lucreze mai mult timp pentru a-și menține veniturile, cu prețul siguranței rutiere, al sănătății și al echilibrului, deja precar, dintre viața profesională și cea familială.

4.7 Cu toate acestea, pentru CESE, includerea conducătorilor liber profesioniști în domeniul de aplicare al Directivei 2005/15/CE presupune o transpunere corectă a acestei directive, în special o definiție corespunzătoare a conducătorului liber profesionist.

4.8 În calitate de gardian al tratatului, Comisia trebuie să vegheze la transpunerea corectă de către statele membre a definiției „conducătorului auto liber profesionist” prevăzută la articolul 3 litera (e) ⁽⁴⁾ din directivă. O transpunere corectă este

⁽⁴⁾ Articolul 3 litera (e): „conducător liber profesionist”, orice persoană a cărei activitate profesională constă în efectuarea de transporturi rutiere de pasageri sau mărfuri, fiind remunerat în conformitate cu legislația comunitară în vigoare și care posedă o licență comunitară sau un alt tip de abilitare profesională pentru a efectua transporturile menționate, care este abilitată să lucreze pe cont propriu și nu este legată de un angajator printr-un contract de muncă sau prin orice altă relație de subordonare profesională, care dispune de libertatea necesară pentru a-și organiza activitatea proprie, ale cărei venituri depind în mod direct de beneficiile realizate și care este liberă să stabilească, individual sau în cooperare cu alți conducători profesioniști, relații comerciale cu mai mulți clienți.
În sensul prezentei directive, conducătorii care nu satisfac aceste criterii se supun aceluiași obligații și beneficiază de aceleași drepturi care sunt prevăzute prin prezenta directivă pentru lucrătorii mobili.

prima condiție care trebuie îndeplinită de către un stat membru care dorește să combată fenomenul „falșilor liberi profesioniști”.

4.9 În plus, această includere trebuie însoțită de o modificare a directivei, privind responsabilitatea comună a diferiților participanți la lanțul de transport. În regulamentul privind timpul de conducere și timpul de odihnă ⁽⁵⁾, articolul 10 alineatul (4), se prevede că „Întreprinderile, exportatorii, expeditorii, operatorii din turism, furnizorii principali de transport, subcontractanții și agenții care utilizează conducători auto se asigură ca orarele de transport convenite prin contract să fie conforme cu prezentul regulament”. Această responsabilitate comună trebuie extinsă la aplicarea legislației privind timpul de lucru, ceea ce ar permite punerea într-o situație de egalitate a lucrătorilor mobili și a conducătorilor auto liberi profesioniști; într-adevăr, când lucrează în regim de subcontractare, aceștia sunt constrânși să scadă prețurile și să mărească excesiv timpul de lucru. Se poate evita astfel o situație de concurență neloială, defavorabilă lucrătorilor mobili.

4.10 CESE consideră concluziile studiului cu privire la stresul suplimentar pe care l-ar avea ca efect includerea conducătorilor liber profesioniști în directivă ca fiind nejustificate. Definiția timpului de lucru utilizată de consultanți este lipsită de claritate. În situația în care conducătorii liberi profesioniști trebuie să efectueze sarcinile legate de administrarea și gestionarea activităților de transport în cadrul aceluiași timp de lucru de care dispun lucrătorii mobili, care nu au astfel de sarcini, este evident că cei dintâi sunt supuși unui factor de stres suplimentar. Dacă însă aceștia desfășoară același tip de activitate ca și lucrătorii mobili în aceeași perioadă de timp, nu există niciun motiv ca aceștia să se considere supuși unui stres mai mare decât lucrătorii mobili. Se înțelege că sarcinile administrative generale, în sensul definiției din directivă — articolul 3 litera (a) punctul (2) — nu sunt incluse în definiția timpului de lucru.

4.11 În plus, dacă reducerea timpului de lucru contribuie la reducerea stării de oboseală, dar produce stres, lucrătorilor liber profesioniști nu li se oferă nicio soluție cu adevărat utilă. În opinia CESE, siguranța rutieră primează, iar oboseala provocată de o durată excesivă de lucru, din care face parte și timpul de conducere, poate reprezenta un factor de (ne)siguranță rutieră, indiferent dacă este vorba de un conducător auto mobil sau liber profesionist.

4.12 De altfel, studiul nu menționează (iar Comisia adoptă acest raționament) faptul că stresul conducătorilor auto poate persista și poate crește chiar și în cazul excluderii acestora din domeniul de aplicare al directivei, întrucât contractanții nu vor ezita să profite de această posibilitate pentru a-i constrânge să scadă prețurile.

4.13 Comisia pune în evidență faptul că Consiliul nu a acceptat nicio cerință privind un minim control sistematic asupra normelor privind timpul de lucru. Ca și Comisia, CESE

⁽⁵⁾ Regulamentul (CE) nr. 561/2006 privind armonizarea anumitor dispoziții ale legislației sociale în domeniul transporturilor rutiere, de modificare a regulamentelor (CEE) nr. 3821/85 și (CE) nr. 2135/98 ale Consiliului și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 3820/85 al Consiliului.

regretă situația, dar consideră că acest fapt nu trebuie utilizat ca motiv pentru a nu adapta legislația la nevoile conducătorilor auto liberi profesioniști. Dificultatea monitorizării timpului de lucru al conducătorilor auto liber profesioniști nu înseamnă că aceasta nu trebuie efectuată. Din acest motiv, coresponsabilitatea a actorilor care intervin în lanțul de transport în aplicarea legislației poate constitui un element interesant. În situația în care contractele încheiate între diverșii actori ai lanțului de transport se dovedesc a fi încheiate astfel încât durata medie de 48 de ore devine imposibil de aplicat, va exista un element care să protejeze conducătorul auto liber profesionist de un timp de lucru sau de conducere excesiv.

4.14 Pentru CESE, o piață internă europeană a transportului rutier presupune funcționarea unei concurențe echitabile, care se instaurează în special prin aplicarea reală și eficientă a legislațiilor sociale din acest sector. Prin introducerea unei distincții în aplicarea legislației referitoare la timpul de lucru între lucrătorii mobili și cei liber profesioniști, se creează condițiile unei concurențe neloiale. De aceea, CESE nu poate accepta posibilitatea ca în domeniul de aplicare al directivei să fie incluși numai conducătorii auto „falși liber profesioniști”.

4.15 De altfel, CESE dorește să menționeze că mai multe state, cu structuri de piață diferite în materie de operatori de transport rutier, precum Estonia (puțini liber profesioniști) și Slovacia (70 % liber profesioniști) au ales să includă conducătorii auto liber profesioniști în Directiva 2002/15/CE. Așa stând lucrurile, CESE nu înțelege de ce dorește Comisia să mențină cu orice preț, din rațiuni economice, lucrătorii independenți în afara domeniului de aplicare al Directivei 2002/15/CE.

4.16 Pe bună dreptate, Comisia înglobează în conceptul „aspecte sociale” nu numai sănătatea, siguranța și condițiile de lucru ale lucrătorilor mobili și liber profesioniști, dar și remunera-

rarea acestora și echilibrul dintre viața profesională și cea familială.

4.17 În opinia Comisiei, opțiunea pentru categoria liber profesioniștilor oferă „posibilitatea unui control mai mare asupra serviciului lor precum și venituri mai mari, totul necesitând o investiție mai mare de timp și energie pentru a face munca rentabilă”.

4.18 CESE reamintește că definiția dată timpului de lucru al lucrătorilor liber profesioniști nu este clară și/sau presupune că sarcinile administrative generale nu fac parte din timpul de lucru. În ultimul caz, CESE nu este de acord ca veniturile mai ridicate ale lucrătorilor liber profesioniști să poată fi atribuite excluderii acestora din directiva privind timpul de lucru.

4.19 CESE atrage atenția asupra faptului că promovarea cooperării la nivel european între diferitele administrații naționale este o condiție fundamentală a aplicării eficiente a directivei.

4.20 Comitetul consideră că includerea conducătorilor auto liber profesioniști în domeniul de aplicare a directivei trebuie făcută evitându-se supraîncărcarea acestora cu sarcini administrative inutile.

4.21 După acest studiu, Comisia dorește să realizeze încă o analiză de impact mai aprofundată, înainte de elaborarea propunerii legislative; această analiză ar trebui să țină cont de noi elemente, precum noul regulament privind timpul de conducere și perioadele de odihnă. În plus, Comisia își propune să mențină în această analiză de impact excluderea adevăraților independenți de la aplicarea normelor sectoriale în materie de timp de lucru. CESE are îndoieli în ceea ce privește valoarea adăugată a unei alte analize de impact.

Bruxelles, 9 iulie 2008.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, către Parlamentul European, către Comitetul Economic și Social European și către Comitetul Regiunilor — Un plan strategic european pentru tehnologiile energetice (PLANUL SET) „Către un viitor cu emisii reduse de carbon”

COM(2007) 723 final

(2009/C 27/13)

La 22 noiembrie 2007, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Consiliu, către Parlamentul European, către Comitetul Economic și Social European și către Comitetul Regiunilor — Un plan strategic european pentru tehnologiile energetice (Planul SET) „Către un viitor cu emisii reduse de carbon”.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 5 iunie 2008. Raportor: dl ZBORIL.

În cea de-a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 9 iulie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 127 de voturi pentru, 0 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul Economic și Social European (CESE) salută comunicarea Comisiei și documentele de lucru complementare și subscie la analiza și descrierea situației actuale a tehnologiilor energetice. Este foarte greu să se dezbate tema atenuării schimbărilor climatice în absența unei strategii bine studiate privind dezvoltarea tehnologiilor energetice. În consecință, CESE este în favoarea adoptării Planului SET.

1.2 Comunicarea subliniază clar elementul-cheie al politicii energetice, și anume siguranța aprovizionării, și aceasta atât în sens fizic, cât și din punctul de vedere al durabilității sociale și de mediu. Siguranța aprovizionării cu energie nu implică numai accesul fizic la energie, ci și posibilitatea de a o achiziționa la prețuri acceptabile pentru societate.

1.3 În comunicare, Comisia așază în mod corect dezvoltarea tehnologiilor energetice pe primul loc printre eforturile de limitare a amplitudinii schimbărilor climatice, aceasta fiind în acord cu concluziile celei de-a 13-a Conferințe a Părților (COP 13), care s-a desfășurat în Bali în decembrie 2007 ⁽¹⁾.

1.4 Comunicarea Comisiei subliniază pe bună dreptate importanța factorului temporal, care joacă un rol determinant în punerea în aplicare a strategiei propuse (planul SET), dacă UE dorește să reducă, până în 2020, emisiile de gaze cu efect de seră în conformitate cu angajamentul asumat în martie 2007.

1.5 Pentru a accelera dezvoltarea și utilizarea în practică a noilor tehnologii energetice, UE trebuie să dispună de mai multe

mecanisme direcționate și eficiente, cu ajutorul cărora va fi exploatat potențialul finanțării publice, al industriei și al cercetării, și care vor face posibilă creșterea efectului sinergic. Trebuie instituită la nivel internațional și o cooperare largită menită să împiedice fracționarea activităților de cercetare.

1.6 CESE salută abordarea Comisiei, care preconizează, în comunicarea sa, mobilizarea de resurse nu numai financiare, ci în primul rând umane, și anume la patru niveluri: în sfera privată, la nivel național, european și mondial. CESE susține că una dintre condițiile esențiale în vederea mobilizării resurselor umane este asigurarea unui sprijin general și adecvat în favoarea învățământului științific și tehnic.

1.7 În afară de stabilirea priorităților la nivelul Uniunii Europene, planul strategic ar trebui să definească și obiective specifice la nivelul statelor membre, având în vedere capacitățile și experiența de care acestea dispun, să prevadă alocarea unor resurse financiare suficiente în cadrul bugetelor (naționale și europene), să exploateze la maximum capacitățile de cercetare și dezvoltare, să implice sectorul privat, suficient stimulat de tendințele pieței de energie, și să prevadă alte instrumente legislative și fiscale.

1.8 CESE observă că ar fi dezavantajos ca în materie de limitare a schimbărilor climatice, instrumentul care este fără nicio îndoială cel mai important, și anume strategia de dezvoltare și de punere în aplicare a tehnologiilor energetice, să fie expedit pe planul al doilea de alte teme care trebuie, în mod obiectiv vorbind, să ofere acestui proces de dezvoltare cadrul necesar de sprijin și stimulare (este vorba în special de sistemul de comercializare a cotelor de emisie, de sprijinul pentru utilizarea surselor de energie regenerabile, de al treilea pachet „Energia” etc.) Numai evoluțiile tehnologice concrete, care permit perfecționarea tehnologiilor mai eficiente, fie pentru producția, fie pentru consumul oricărei forme de energie, se vor putea traduce printr-o diminuare efectivă a emisiilor de gaze cu efect de seră.

⁽¹⁾ A se vedea decizia celei de-a 13-a Conferințe a Părților cu privire la Convenția-cadru a Națiunilor Unite privind schimbările climatice — planul de acțiune din Bali.

1.9 Situația actuală se dovedește foarte nesatisfăcătoare, iar analiza acesteia, deosebit de pertinentă și obiectivă, pune în mod justificat accentul pe problemele de organizare și gestionare care trebuie plasate, după exemplul celor științifice și tehnologice, în centrul preocupărilor societății.

1.10 La nivel comunitar, se recomandă cu insistență orientarea spre tehnologiile care exploatează sursele de energie regenerabile, spre modurile ecologice de generare a căldurii și către infrastructurile cele mai recente utilizate pentru transportul și stocarea energiei, ca și sprijinirea în mod corespunzător a acestora. Din punct de vedere economic, anumite energii regenerabile au totuși costuri foarte ridicate și le vor menține pe termen lung. Din nefericire, sunt neglijate tehnologiile care economisesc energie în faza de consum final, tehnologiile curate, care se bazează pe combustibili fosili sau care utilizează energie atomică (prin fisiune sau fuziune), precum și stocarea deșeurilor nucleare. Nu trebuie uitat că numeroase țări depind de combustibili fosili și de energie nucleară și că situația nu se va schimba în viitorul apropiat.

1.11 CESE consideră că este imperativ necesar ca în acest proces să fie implicat din plin sectorul privat. UE și guvernele naționale trebuie să instituie condiții favorabile nu numai prin definirea principiilor, priorităților și obiectivelor politicilor energetice, ci și prin crearea instrumentelor necesare punerii lor în aplicare.

1.12 Aspectul principal îl reprezintă crearea de reguli de piață în sectorul energetic, luând în considerare costurile externe, inclusiv costurile sociale, care formează prețul ansamblului surselor de energie. UE și statele membre vor trebui probabil să creeze condițiile legislative și fiscale care vor permite combinarea mai avantajoasă a instrumentelor financiare publice și private destinate cercetării și dezvoltării în domeniul energiei.

1.13 Condițiile naturale concrete și accesul fizic la sursele de energie ar trebui să constituie criteriul de bază atunci când se evaluează măsura în care sunt exploatabile sursele de energie regenerabile în fiecare stat membru și cea în care acesta poate să se implice în programele de dezvoltare a tehnologiilor energetice.

1.14 Avântul luat de tehnologiile energetice moderne destinate publicului larg trebuie să favorizeze dezvoltarea durabilă. Coordonarea strategică preconizată a cercetării și dezvoltării în domeniul energiei, care include prioritățile (atât la nivelul conținutului cât și al termenelor) care trebuie stabilite la nivel comunitar și național și care dispune de mecanisme operaționale indispensabile, cum ar fi sistemele de gestionare, control și flux al informațiilor, ar putea contribui în mod semnificativ la îndeplinirea obiectivelor stabilite în acest domeniu.

1.15 În ceea ce privește consolidarea, dincolo de granițele Uniunii Europene, a cooperării în materie de cercetare și dezvoltare în domeniul noilor tehnologii energetice, ar trebui, înainte de încheierea unor noi convenții, să se acorde întâietate utilizării

optime a instituțiilor, tratatelor și acordurilor existente, și în special a celor care și-au dovedit eficiența în trecut.

1.16 Planul SET reprezintă o orientare strategică fundamentală a economiei europene în materie de dezvoltare și de aplicare a tehnologiilor menite să limiteze schimbările climatice prin intermediul scăderii volumului emisiilor de gaze cu efect de seră până în anul 2020, și apoi până în 2050.

2. Introducere

2.1 La 22 noiembrie 2007, Comisia a publicat o propunere privind crearea unui plan strategic european pentru tehnologiile energetice (planul SET) „Către un viitor cu emisii reduse de carbon” (COM(2007) 723), în paralel cu următoarele documente de lucru: „Versiunea integrală a studiului de impact” SEC (2007) 1508, „Rezumatul studiului de impact” SEC(2007) 1509, „Cartografia tehnologiilor” SEC(2007) 1510 și „Cartografia capacităților” SEC(2007) 1511. Această serie de documente sintetizează soluțiile și mijloacele disponibile care trebuie mobilizate în vederea atingerii obiectivelor planului SET. Documentele menționate lansează un apel urgent la o cooperare mai strânsă și mai bine coordonată în domeniul cercetării și dezvoltării, la toate nivelurile (²).

2.2 Este vorba de o orientare strategică într-un domeniu esențial, chiar central, menită să limiteze schimbările climatice prin intermediul reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră. În mod concret, UE va trebui să își reducă emisiile de gaze cu efect de seră cu 20 % până în anul 2020, chiar cu 30 % în cazul în care comunitatea internațională se alătură UE în această inițiativă la scară planetară. Aceste obiective de bază în domeniul luptei împotriva schimbărilor climatice, precum și principalele aspecte politice ale inițiativei „O politică energetică pentru Europa”, au fost definite în cadrul Consiliului European din 9 martie 2007.

2.3 Vor fi necesare progrese considerabile în domeniul tehnologiilor energetice pentru stabilizarea concentrațiilor atmosferice ale dioxidului de carbon la un nivel acceptabil. Nu este cazul să fie pusă la îndoială necesitatea inovației tehnologice, aceasta fiind indiscutabilă. Problema este în ce măsură politica ar trebui să se axeze pe stimularea acestei inovații (³). Ar fi extrem de periculos să ne mulțumim cu „tehnologiile de care dispunem deja”, corecta elaborare și aplicare a Planului SET reprezentând un pas fundamental pe calea atingerii obiectivelor de reducere a emisiilor.

3. Documentele Comisiei

3.1 Europa trebuie să acționeze de îndată, reunindu-și forțele în vederea asigurării aprovizionării sigure cu energie durabilă și la prețuri competitive. Utilizarea tehnologiilor este o condiție esențială în vederea îndeplinirii obiectivelor politicii energetice pentru Europa, adoptată de Consiliul European din 9 martie 2007. Pentru îndeplinirea obiectivelor stabilite în acest

(²) CESE a emis diverse avize fundamentale privitoare la această chestiune, după modelul avizului JO C 241, 7.10.2002, p. 13 „Cercetare și energie” sau al altora care sunt încă de actualitate.

(³) Pielke, R. Jr et al, „Dangerous assumptions” (Ipoteze periculoase), Nature, vol. 452/3 p. 531, 532, 3 aprilie 2008.

domeniu, este necesară reducerea costurilor energiilor nepoluante și situarea întreprinderilor comunitare pe o poziție fruntașă în sectorul tehnologiilor cu nivel redus de carbon, care înregistrează o creștere rapidă. Pe termen lung, trebuie dezvoltate noi generații de tehnologii, prin progrese în domeniul cercetării, pentru a atinge obiectivul și mai ambițios de reducere cu 60-80 % a emisiilor de gaze cu efect de seră până în anul 2050.

3.2 Tendințele actuale și estimările pe baza acestora nu preconizează îndeplinirea obiectivelor politicii energetice. Facilitatea accesului la resurse ne-a creat o dependență de combustibilii fosili, reducând interesul pentru inovare și investiții în noile tehnologii energetice. Bugetele publice și private de cercetare în domeniul energetic din UE au scăzut substanțial față de punctul maxim atins în anii '80. Aceasta a cauzat o permanentizare a investițiilor insuficiente în capacitățile și infrastructurile de cercetare din domeniul energiei. Dacă guvernele din UE ar investi astăzi la fel ca în 1980, totalul cheltuielilor publice ale UE pentru dezvoltarea tehnologiilor energetice ar fi de patru ori mai mare decât nivelul actual al investițiilor, care este de aproximativ 2,5 miliarde EUR pe an.

3.3 Pătrunderea pe piață a noilor tehnologii în domeniul energetic este împiedicată și de caracterul comercial al energiei. Barierele legale și administrative completează acest cadru nefavorabil inovării. În aceste condiții, intervenția publică pentru sprijinirea inovării în domeniul energetic este atât necesară, cât și justificată.

3.4 Principalii actori la nivel mondial, Statele Unite și Japonia, dar și economiile emergente precum China, India și Brazilia, se confruntă cu aceleași provocări și își intensifică eforturile pentru a dezvolta și comercializa noi tehnologii energetice. Dimensiunile piețelor și capacitățile de investiție și de cercetare ale acestor state le depășesc cu mult pe cele ale majorității statelor membre. Fragmentarea eforturilor, strategiile de cercetare multiple și necorelate și capacitățile aflate sub nivelul critic rămân o caracteristică dominantă a cercetării în Uniunea Europeană. Dacă rămânem în urmă în cursa mondială din ce în ce mai înverșunată pentru câștigarea piețelor tehnologiilor cu nivel redus de carbon, riscăm să devenim dependenți de tehnologiile importate pentru a ne atinge obiectivele, privând întreprinderile din UE de posibilități comerciale imense.

3.5 Trecerea la o economie cu nivel redus de carbon va dura zeci de ani și va afecta fiecare sector economic, dar nu ne putem permite să acționăm cu întârziere. Deciziile luate în următorii 10-15 ani vor avea consecințe profunde în privința siguranței energetice, a schimbărilor climatice, a creșterii și locurilor de muncă în Europa.

3.6 În primul rând este necesară o schimbare radicală în ceea ce privește eficiența transformării, furnizării și utilizării finale a energiei. În domeniul transporturilor, al construcțiilor și al industriei, soluțiile tehnologice actuale trebuie transformate în oportunități de afaceri. Trebuie să exploatăm în întregime

capacitatea tehnologiilor informației și comunicării, ca și inovarea organizațională, și să folosim instrumentele politicii publice și de piață (*) pentru administrarea cererii și încurajarea noilor piețe.

3.7 În documentele publicate, Comisia indică faptul că tehnologiile care vor contribui la atingerea obiectivelor pentru anul 2020 sunt în prezent disponibile sau se află în stadii finale de dezvoltare. Cu toate acestea, chiar și o viziune optimistă nu ar putea să nege faptul că este esențială mobilizarea la timp a tehnologiilor disponibile și că, în general, tehnologiile cu nivel redus de carbon rămân costisitoare și întâmpină obstacole în calea penetrării pe piață. Este necesară o dublă abordare: consolidarea cercetării pentru reducerea costurilor și îmbunătățirea performanței, dar și măsuri pro-actives de sprijinire pentru crearea oportunităților de afaceri, stimularea dezvoltării pieței și abordarea barierelor non-tehnologice care descurajează inovarea și introducerea pe piață a tehnologiilor eficiente și cu nivel redus de carbon.

Pentru a îndeplini obiectivele fixate pentru anul 2050, care constau, în practică, în utilizarea tehnologiilor fără carbon, trebuie să dezvoltăm o nouă generație de tehnologii, prin progrese majore în domeniul cercetării. Chiar dacă unele dintre aceste tehnologii vor avea un impact redus până în anul 2020, este vitală consolidarea în prezent a eforturilor, pentru a asigura apariția acestora cât mai devreme posibil.

3.8 Măsurile existente adoptate în ultimii ani au oferit o bază pentru noi acțiuni în cadrul UE: crearea de platforme tehnologice europene, utilizarea instrumentului spațiului european de cercetare (ERA-Net), pentru a pune bazele unei programări comune a cercetării între statele membre, și cooperarea centrelor de cercetare în domenii specifice, prin intermediul rețelelor de excelență. Planul SET va concentra, va consolida și va da coerență efortului general în Europa, cu obiectivul de a accelera procesul de inovare în domeniul tehnologiilor europene avansate cu nivel redus de carbon. Planul SET propune atingerea următoarelor obiective: (i) o nouă planificare strategică comună, (ii) o implementare mai eficientă, (iii) o creștere a resurselor și (iv) o abordare nouă și consolidată a cooperării internaționale.

3.9 O nouă modalitate de lucru la nivel comunitar necesită un mijloc complet, dinamic și flexibil pentru orientarea acestui proces, definirea priorităților și propunerea de noi măsuri — o abordare colectivă a planificării strategice. Actorii trebuie să înceapă să comunice și să ia decizii în mod mai structurat și orientat către un obiectiv precis, prin conceperea și punerea în practică de acțiuni împreună cu CE, într-un cadru de cooperare. Pentru a gestiona punerea în aplicare a planului SET, consolidând coerența între eforturile naționale, cele europene și cele internaționale, Comisia va institui, în cursul anului 2008, un grup director pentru tehnologiile energetice strategice. Comisia va organiza un summit european privind tehnologiile energetice în prima jumătate a anului 2009.

(*) Cartea verde privind instrumentele de piață utilizate în politica de mediu și alte politici conexe, COM(2007) 140 final, 28.3.2007.

3.10 Planificarea strategică eficientă în cadrul grupului director necesită informații și date regulate și fiabile. Comisia va institui un sistem de management al informației și al cunoștințelor cu acces liber. Acesta va include o „cartografiere a tehnologiilor” și o „cartografiere a capacităților”, care vor fi întreprinse de Centrul comun de cercetare al Comisiei ⁽⁵⁾.

3.11 Pentru a accelera procesele de dezvoltare și de introducere pe piață, avem nevoie de mecanisme mai concentrate și mai puternice, care să poată amplifica potențialul intervenției publice, al industriei și al cercetătorilor europeni. Aceste mecanisme se vor concretiza în: (i) inițiative industriale europene, (ii) o alianță europeană de cercetare în domeniul energetic, (iii) rețele și sisteme energetice transeuropene ale viitorului.

3.12 Încurajarea direcționării și a coordonării diferitelor moduri și surse de finanțare va contribui la optimizarea investițiilor, la consolidarea capacității de cercetare și la asigurarea continuității în finanțarea tehnologiilor pe parcursul diferitelor etape de elaborare a acestora. Trebuie menționate două provocări: **mobilizarea resurselor financiare suplimentare** pentru cercetare și infrastructurile conexe, proiecte demonstrative la scară industrială și proiecte în primă aplicație comercială, și **promovarea învățământului și a formării de specialitate**, pentru a genera resurse umane în cantitate și de calitate suficiente pentru a exploata la maximum deschiderile tehnologice create de politica energetică europeană.

3.13 Comisia își propune ca, la sfârșitul anului 2008, să prezinte **o comunicare privind finanțarea tehnologiilor cu conținut redus de carbon**. Măsurile luate de statele membre în vederea sporirii bazei de resurse umane necesită o mai bună coordonare, pentru a maximiza sinergiile și a intensifica mobilitatea în acest sector.

3.14 Măsurile propuse de planul SET ar trebui să favorizeze o strategie consolidată de cooperare la nivel internațional. De asemenea, trebuie să se garanteze faptul că Uniunea Europeană se exprimă pe o singură voce în cadrul forumurilor internaționale, pentru a se obține un efect de parteneriat mai coerent și mai puternic.

3.15 În prezent, procesul de inovare a tehnologiilor energetice se bazează pe programe și stimulente naționale, folosind resurse naționale pentru îndeplinirea obiectivelor naționale. Acest model ține de o epocă trecută a energiei ieftine și a lipsei restricțiilor privind emisiile de carbon. Pentru ca schimbările dramatice necesare în secolul XXI în sectorul energiei să se poată produce, trebuie urmărită o nouă strategie.

4. Observații generale

4.1 CESE salută comunicarea Comisiei și documentele de lucru complementare și subscie la analiza și descrierea situației actuale a tehnologiilor energetice. Reacția la riscurile pe care le

reprezintă schimbările climatice pentru planetă și satisfacerea în același timp a consumului mare de energie a țărilor industrializate, ca și a cererii tot mai semnificative a țărilor în curs de dezvoltare, reprezintă o provocare internațională esențială. În absența unei strategii atent elaborate care să urmărească dezvoltarea tehnologiilor energetice mai economice și mai eficiente, reflecția asupra posibilităților de a limita amploarea schimbărilor climatice pare puternic compromisă.

4.2 Comunicarea subliniază clar elementul-cheie al politicii energetice, și anume siguranța aprovizionării, și aceasta atât în sens fizic, cât și din punctul de vedere al durabilității sociale și de mediu. Siguranța aprovizionării cu energie nu implică numai accesul fizic la energie, ci și posibilitatea de a o achiziționa la prețuri acceptabile pentru societate.

4.3 În comunicare, Comisia așază în mod corect dezvoltarea tehnologiilor energetice pe primul loc printre eforturile de limitare a amplitudinii schimbărilor climatice, aceasta fiind în acord cu concluziile celei de-a 13-a Conferințe a Părților (COP 13) care s-a desfășurat în Bali în decembrie 2007 ⁽⁶⁾. Cooperarea internațională actuală și viitoare în acest domeniu ar trebui să devină și ea o prioritate a UE, deoarece prezintă oportunități pentru economia europeană în materie de difuzare a tehnologiilor necesare.

4.4 Comunicarea Comisiei subliniază pe bună dreptate importanța factorului temporal, care joacă un rol determinant în punerea în aplicare a strategiei propuse (Planul SET), dacă UE dorește să reducă, până în 2020, emisiile de gaze cu efect de seră în conformitate cu angajamentul asumat în martie 2007. Fără o accelerare a procesului de organizare și a analizei finale a orientărilor strategice de bază privitoare la evoluțiile tehnologice (după exemplul orientărilor strategice de bază ale cercetării și dezvoltării din Statele Unite și Japonia), va fi aproape imposibil să fie mobilizate în mod eficient forțele și mijloacele necesare pentru a încheia prima etapă în orizontul anului 2020 și pare cu atât mai puțin posibil ca această mobilizare să se poată face pentru a doua etapă, până în 2050.

4.5 Pentru a accelera dezvoltarea și utilizarea în practică a noilor tehnologii energetice, UE trebuie să dispună de mai multe mecanisme direcționate și eficiente, cu ajutorul cărora va fi exploatat potențialul finanțării publice, al industriei și al cercetării, și care vor face posibilă creșterea efectului sinergic dintre acestea. În domeniul energetic, Europa dispune de institute naționale de cercetare foarte performante și de echipe excelente de cercetători în universități și în centrele specializate. Din nefericire, lucrările nu sunt coordonate și instrumentele care au fost până în prezent aplicate în acest scop s-au dovedit insuficiente. Elementul-cheie de care depinde succesul planului propus este exploatarea optimă a acestui potențial. Trebuie instituită o cooperare largită și la nivel internațional.

⁽⁵⁾ A se vedea documentele de lucru ale Comisiei SEC(2007)1510 „Technology Map” și SEC(2007)1511 „Capacities Map”.

⁽⁶⁾ A se vedea decizia celei de-a 13-a Conferințe a Părților cu privire la Convenția-cadru a Națiunilor Unite privind schimbările climatice — planul de acțiune din Bali.

4.6 CESE salută abordarea Comisiei, care preconizează, în comunicarea sa, mobilizarea de resurse nu numai financiare, ci în primul rând umane, și anume la patru niveluri: în sfera privată, la nivel național, european și mondial. Până în prezent, mobilizarea resurselor financiare s-a confruntat cu probleme legate de prioritatea și durata procedurilor. Planul SET propus ar trebui să favorizeze o schimbare de atitudine și să accelereze procesele decizionale. Mobilizarea resurselor umane, care se înscrie încă într-o perspectivă pe termen lung, este menționată și în Strategia de la Lisabona; cu toate acestea, eforturile depuse în vederea găsirii resurselor necesare pentru punerea în aplicare a strategiilor propuse se dovedesc a fi încă insuficiente și prea lente. Prima condiție indispensabilă în vederea mobilizării resurselor umane este asigurarea unui sprijin general și adecvat în favoarea învățământului științific și tehnic.

4.7 Comitetul constată că este indispensabilă ajungerea la un acord asupra concepțiilor, priorităților și obiectivelor politicii energetice, dar și asupra unui plan strategic referitor la tehnologiile energetice.

4.8 CESE observă că ar fi dezavantajos ca în materie de limitare a schimbărilor climatice, instrumentul care este fără nicio îndoială cel mai important, și anume strategia de dezvoltare și de punere în aplicare a tehnologiilor energetice, să fie expediat pe planul al doilea de alte teme care trebuie, în mod obiectiv vorbind, să ofere acestui proces de dezvoltare un cadru de sprijin important (este vorba în special de sistemul de comercializare a cotelor de emisie, de sprijinul pentru utilizarea surselor de energie regenerabile, de al treilea pachet „Energia” etc.) Numai evoluțiile tehnologice concrete, care permit punerea la punct a unor tehnologii mai eficiente, fie pentru producția, fie pentru consumul de energie, se vor putea traduce printr-o diminuare efectivă a emisiilor de gaze cu efect de seră. Finanțarea dezvoltării tehnologice ar putea fi asigurată, printre altele, prin scoaterea la licitație a cotelor de emisie de gaze cu efect de seră, cu condiția ca propunerea care vizează introducerea acestei proceduri să fie adoptată. Această sursă de finanțare nu trebuie în niciun caz să rămână singura, mai ales dacă nu devine funcțională decât după 2013.

5. Observații specifice

5.1 Situația actuală se dovedește foarte nesatisfăcătoare, iar analiza acesteia, deosebit de pertinentă și obiectivă, pune în mod justificat accentul pe problemele de organizare și gestionare care trebuie plasate, după exemplul celor științifice și tehnologice, în centrul preocupărilor societății.

5.2 Documentele UE pornesc de la premisa că există un foarte mare număr de tehnologii energetice care pot influența în mod semnificativ progresul în domeniu și pot contribui la realizarea obiectivelor stabilite. Dată fiind multitudinea acestor tehnologii, numai includerea lor într-un adevărat portofoliu poate conduce la obținerea de rezultate. În lipsa unei analize amănunțite, este imposibilă excluderea din oficiu a unei orientări, fie ea cât de puțin promițătoare. Cu toate acestea, este utilă eliminarea opțiunilor celor mai puțin favorabile într-o fază cât mai timpurie a procesului, pentru a nu exploata în mod inutil

resursele. Pe baza unui cadru strategic adoptat, fiecare stat membru, chiar fiecare regiune, ar trebui să aibă posibilitatea să-și definească propriile priorități, în funcție de domeniile sale de competență, de capacitățile de punere în practică și de experiența de care dispune.

5.3 La nivel comunitar, documentele care tratează această chestiune recomandă orientarea spre tehnologiile care exploatează sursele de energie regenerabile, spre modurile ecologice de generare a căldurii (inclusiv în cazul căldurii destinate producției de electricitate) și către infrastructurile cele mai recente utilizate pentru transportul și depozitarea energiei. CESE susține aceste priorități. Nu trebuie neglijate tehnologiile curate, pe bază de combustibili fosili, care continuă să reprezinte, chiar și pe termen lung, principala sursă de energie primară, fără a pierde din vedere tehnologiile care utilizează energie atomică datorită principiilor fisiei sau fuziunii, precum și stocarea deșeurilor nucleare. Acestea trebuie să facă în continuare parte din activitățile de cercetare și de dezvoltare ale UE.

5.4 CESE este de acord că, pentru moment, piața de energie nu furnizează informații clare factorilor de decizie din domeniul energetic, guvernelor și investitorilor privați, despre urgența cu care trebuie aplicate noile tehnologii energetice, deoarece prețurile diferitelor surse de energie și diferiților carburanți nu iau în considerare într-o măsură suficientă ansamblul externalităților, inclusiv costurile sociale. Din același motiv încă nu există un acord la nivel comunitar asupra priorităților în materie de cercetare și dezvoltare energetică, și nici de mobilizare a resurselor financiare și a altor instrumente necesare sprijinirii acestor priorități.

5.5 CESE consideră că, în afară de stabilirea priorităților la nivelul Uniunii Europene, acest plan strategic ar trebui să definească rapid și în mod coordonat obiective specifice la nivelul statelor membre, să prevadă alocarea unor resurse financiare suficiente în cadrul bugetelor (naționale și europene), să exploateze la maximum capacitățile de cercetare și dezvoltare, să implice sectorul privat, suficient stimulat de tendințele pieței de energie, și să prevadă alte instrumente legislative și fiscale. Este imperativ necesar ca în acest proces să fie implicat din plin sectorul privat. UE și guvernele naționale trebuie să instituie condiții favorabile, nu numai prin definirea principiilor, priorităților și obiectivelor politicilor energetice, ci și prin crearea instrumentelor necesare punerii lor în aplicare.

5.6 Elementul-cheie îl constituie instaurarea normelor de piață în sectorul energetic, ținând seama de externalități, inclusiv de costurile sociale din prețul energiei, ceea ce va permite pieței să trimită la timp semnale investitorilor și operatorilor privați cu privire la necesitatea de a proceda la modificări tehnologice astfel încât să poată modifica mixul surselor energetice și să-l exploateze cât mai eficient. UE și statele membre vor trebui probabil să creeze condiții legislative și fiscale care să permită asocierea mai avantajoasă a instrumentelor financiare publice și private consacrate cercetării și dezvoltării energetice, fără a omite mecanismele de voluntariat, care vor conduce la o mai bună utilizare a resurselor.

5.7 Statele care beneficiază de condiții naturale favorabile au mari perspective de a progresa rapid în utilizarea mai intensă a surselor de energie regenerabile. Dar există state care sunt lipsite de aceste condiții naturale sau care nu le pot exploata la un preț acceptabil din punct de vedere economic. Condițiile naturale concrete și accesul fizic la sursele de energie ar trebui să constituie criteriul de bază atunci când se evaluează măsura în care sunt exploatabile sursele de energie regenerabile în fiecare stat membru și cea în care acesta poate să se implice în programele de dezvoltare a tehnologiilor energetice.

5.8 CESE consideră că prioritățile menționate în comunicarea Comisiei cu privire la planul SET sunt oarecum limitate, în primul rând în ceea ce privește sursele de energie regenerabile. Acestea au o importanță care nu poate fi trecută cu vederea, nu numai în creșterea siguranței aprovizionării energetice, ci și în reducerea dependenței statelor membre de importurile de energie și, în sfârșit, în dezvoltarea durabilă. Din punct de vedere economic, anumite energii regenerabile au totuși costuri foarte ridicate și le vor menține pe termen lung. De asemenea, integrarea piețelor energetice nu ridică numai probleme de ordin politic și organizațional, fiind necesară și implementarea de programe de cercetare și de dezvoltare destinate, de exemplu, rețelelor inteligente.

5.9 Comitetul recomandă să se țină seama de faptul că numeroase țări depind de combustibili fosili și de energie nucleară, și că situația nu se va schimba în viitorul apropiat. Aceasta privește și țările terțe cu care UE trebuie să-și coordoneze eforturile prin care urmărește accelerarea cercetării și a dezvoltării în materie de energie. Prin urmare, Comitetul consideră că prioritățile europene nu trebuie să se axeze în prea mare măsură pe tehnologiile legate de utilizarea energiilor regenerabile

și că trebuie să se acorde o importanță egală tehnologiilor care permit economisirea energiei în faza de consum final și tehnologiilor nepoluante bazate pe carburanți fosili (inclusiv tehnologiile de captură și stocare a carbonului). Cercetarea și dezvoltarea în domeniul tehnologiilor nucleare dispun de un calendar și o coordonare specifice. Este totuși util să se insiste asupra importanței cercetării și dezvoltării în materie de energie atomică (în prezent sub formă de fisiune, poate cândva sub formă de fuziune nucleară) de exploatare a instalațiilor nucleare, întrucât acestea din urmă joacă un rol esențial în garantarea securității aprovizionării cu energie a UE și în reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră din UE.

5.10 Se înțelege de la sine că eforturile de economisire a energiei, atât în faza de transformare, cât și în faza de consum final, pot avea o mare contribuție la dezvoltarea durabilă, la fel ca și progresul tehnologiilor energetice moderne. La nivelul UE, utilizarea resurselor financiare și umane disponibile în acest vast domeniu poate fi îmbunătățită prin coordonarea strategică a cercetării și dezvoltării energetice, elaborată și aplicată în mod corespunzător. Această coordonare va defini prioritățile (atât la nivelul conținutului, cât și al termenelor) care trebuie urmărite la nivel comunitar și național, precum și mecanismele operaționale necesare, cum sunt sistemele de gestiune, de control și de flux informațional. În această privință, o armonizare a procedurilor și a instalațiilor va juca și ea un rol esențial.

5.11 În ceea ce privește consolidarea, dincolo de granițele Uniunii Europene, a cooperării în materie de cercetare și dezvoltare în domeniul noilor tehnologii energetice, ar trebui, înainte de încheierea unor noi convenții, să se acorde întâietate utilizării optime a instituțiilor, tratatelor și acordurilor existente, și în special a celor care și-au dovedit eficiența în trecut.

Bruxelles, 9 iulie 2008.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind relația dintre schimbările climatice și agricultura în Europa

(2009/C 27/14)

Prin scrisoarea din 25 octombrie 2007, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Președinția franceză a Consiliului a solicitat Comitetului Economic și Social European să elaboreze un aviz exploratoriu cu privire la

Relația dintre schimbările climatice și agricultura în Europa.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 4 iunie 2008. Raportor: dl RIBBE, coraportor: dl WILMS.

În cea de a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 9 iulie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 94 de voturi pentru, 30 de voturi împotriva și 13 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Prin scrisoarea din 25 octombrie 2007, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Președinția franceză a Consiliului a invitat Comitetul Economic și Social European să elaboreze un aviz exploratoriu cu privire la „*Relația dintre schimbările climatice și agricultura la nivel european*”. Cu această ocazie, Președinția franceză a solicitat în mod explicit să se abordeze și problematica biocarburanților.

1.2 Comitetul manifestă cea mai mare îngrijorare față de efectele negative pe care le vor produce schimbările climatice asupra agriculturii europene și, prin urmare, asupra capacității economice a multor zone rurale. Cele mai grave efecte ar putea să se manifeste în sudul Europei, în special din cauza perioadelor mai lungi de secetă la care trebuie să ne așteptăm și care vor putea conduce la o penurie de apă. S-ar putea asista chiar și la prăbușirea totală a activităților agricole din această zonă. Însă și agricultorii din celelalte regiuni ale Europei vor avea de înfruntat mari probleme ca urmare a schimbărilor climatice, care se vor manifesta, de exemplu, prin decalaje mari în calendarul pluviometric. La acestea s-ar putea adăuga eventual probleme legate de apariția sau recrudescența bolilor plantelor sau a infestărilor parazitare.

1.3 Prin urmare, Comitetul invită autoritățile politice să acționeze rapid și să introducă în ansamblul domeniilor politice o secțiune pentru politica privind clima.

1.4 Agricultură nu este doar o victimă a schimbărilor climatice, ci contribuie ea însăși la emisia de gaze cu efect de seră. În acest caz, majoritatea emisiilor nu privesc dioxidul de carbon (CO₂), ci metanul și protoxidul de azot rezultate în urma modificărilor în exploatarea solurilor și chiar în urma producției agricole însăși. Comitetul solicită Comisiei să analizeze cu mai multă atenție caracteristicile diferitelor forme de practicare a agriculturii, pentru a defini apoi opțiunile politice, de exemplu în domeniul politicii de sprijinire a producătorilor agricoli. În acest context, Comitetul salută anunțul făcut de Comisie privind integrarea tot mai puternică a protecției climatei în politica agricolă comună în viitor.

1.5 Agricultură poate contribui într-o măsură considerabilă la protecția climatei, asigurând nu doar conservarea rezervoarelor de carbon încă prezente în soluri, ci și mărirea acestora, printr-o

acțiune îndreptată spre favorizarea constituirii de humus, precum și reducând cantitatea de energie de care are nevoie și furnizând în scopuri energetice biomasă produsă prin metode care nu afectează natura și mediul.

1.6 Deosebit de tributară importurilor de materii prime agricole, după cum anunță Comisia, strategia viitoare a UE privind biocarburanții, strategie care se conturează în prezent, nu constituie în opinia CESE mijlocul potrivit pentru a îndeplini, într-un mod eficient din punct de vedere economic, obiectivele fixate în materie de protecție a climatei, crearea de noi locuri de muncă în agricultură, ca și generare de venituri suplimentare din sectorul agrar. În locul acestei strategii privind biocarburanții ar trebui mai degrabă să fie elaborată o nouă strategie privind biomasa, bine gândită, care să nu depindă de importuri, ci să încerce să transforme subprodusele sau reziduurile agricole în energie utilizabilă, într-o măsură mult mai mare decât până acum, și să acorde agricultorilor un rol activ în circuite energetice care ar trebui organizate pe noi baze, într-un mod descentralizat.

2. Elemente principale și contextul avizului

2.1 Dintre toate sectoarele economice, agricultura depinde probabil în cea mai mare măsură de situația naturală și, astfel, de condițiile climatice, pe care le valorifică, le modifică sau le modelează.

2.2 Principiul pe care se bazează agricultura constă, prin intermediul fotosintezei vegetale, în exploatarea sistematică a energiei solare pentru a produce astfel energie utilizabilă de către om sub formă de alimente destinate consumului sau de hrană pentru animale. Energia bazată pe fotosinteză este de asemenea utilizată de mult timp ca sursă de căldură (de exemplu, biomasă sub formă de lemn).

2.3 Pentru agricultură, care se caracterizează prin structuri foarte variate și printr-o mare diversitate, condițiile climatice specifice constituie un factor decisiv — în cazul Europei, acestea au fost până în prezent foarte propice practicării sale. De asemenea, aceasta înseamnă că modificarea acestor condiții va avea repercusiuni asupra agriculturii și asupra structurilor regionale care îi sunt inerente din punct de vedere ecologic, economic și social.

3. Observații generale

Agricultura, victimă a schimbărilor climatice

3.1 Schimbările climatice și mai ales creșterea temperaturilor la care trebuie să ne așteptăm, precum și, mai mult, variațiile în volumul precipitațiilor, vor avea efecte negative de o amploare devastatoare asupra agriculturii din unele regiuni europene. În special în sudul Europei este posibil ca secetele persistente, care vor putea merge până la ariditatea completă și eventualele deșertificări care vor rezulta, să împiedice producția agricolă. Mai mult, incendiile de mare amploare pot afecta masiv suprafețele cultivate ⁽¹⁾. Economia acestor regiuni poate înregistra pierderi masive. Conform tuturor studiilor științifice, schimbările climatice vor avea impact asupra dăunătorilor și a bolilor, care vor reduce în mod semnificativ randamentul culturilor celor mai importante pentru alimentație. Modificarea ciclului de viață al agenților patogeni va determina:

- modificări în distribuția geografică a acestora;
- modificări în ceea ce privește incidența și gravitatea bolilor;
- schimbări în strategia de control al bolilor.

3.2 În acest context, Comitetul menționează diversele publicații și inițiative ale Comisiei pe această temă, cum ar fi comunicarea intitulată „Rezolvarea problemei deficitului de apă și a secetei în Uniunea Europeană” ⁽²⁾ și conceptele și planurile elaborate în aceasta sau chiar Cartea verde „Adaptarea la schimbările climatice”, și ține să semnaleze, de asemenea, că necesitatea elaborării unor strategii de exploatare a solului a fost subliniată de către Comisie. În afară de acesta, în mai multe țări, activități în acest sens sunt în curs de desfășurare.

3.3 Majoritatea europenilor, dar și factorii politici de decizie nu sunt probabil capabili să înțeleagă, de exemplu, implicațiile pe care le-ar avea o conjunctură în care, din lipsa unui volum suficient de apă și din cauza unor perioade de temperaturi extreme, sudul Europei ar trebui să renunțe la exploatarea agricolă a unor întinderi vaste din teritoriul său. Acest lucru ar avea consecințe negative pentru ocuparea forței de muncă în regiunile afectate, din cauza modificărilor în utilizarea solului.

3.4 Referitor la acest punct, CESE îndeamnă toate instanțele decizionale să întreprindă totul pentru a menține la nivelul cel mai redus posibil repercusiunile schimbărilor climatice asupra agriculturii prin intermediul unui program vast și profund de protecție a climei. De asemenea, este indispensabilă efectuarea acțiunilor destinate adaptării activității agrare la schimbările climatice. Sectorul agrar va trebui să se adapteze în mod eficient și rapid la transformările și la modificările pe care le va suferi clima, întrucât de succesul sau de eșecul acestor acțiuni va depinde continuitatea activității agrare.

⁽¹⁾ Pot fi amintite aici incendiile din 2007 din Grecia, care au distrus, de exemplu, plantațiile de măslini.

⁽²⁾ COM(2007) 414 din 18.7.2007, Avizul JO C 224, 30.8.2008, p. 67 adoptat la 29 mai 2008.

3.4.1 Conform ultimului raport al OCDE și FAO, cercetarea și inovarea trebuie să constituie elemente-cheie în combaterea schimbărilor climatice. Printre acțiunile de adaptare care trebuie întreprinse ar trebui luată în considerare dezvoltarea de noi specii și varietăți vegetale mai bine adaptate la schimbările climatice. În acest sens, sunt deosebit de importante progresele înregistrate în ameliorarea materialului vegetal și animal.

Contribuția agriculturii la schimbările climatice

3.5 CESE consideră că este necesar să nu se dezbată doar efectele negative ale schimbărilor climatice asupra agriculturii, ci să se examineze și contribuția agriculturii la schimbările climatice și să se adopte măsuri pentru reducerea efectelor negative ale agriculturii asupra climei. De asemenea este important să se ia în considerare diferitele moduri în care agricultura poate contribui la combaterea schimbărilor climatice.

3.6 De aceea, Comitetul își exprimă satisfacția că, în comunicarea sa intitulată „Pregătire în vederea verificării eficienței reformei PAC” ⁽³⁾, Comisia Europeană a menționat schimbările climatice printre cele patru noi „provocări” pentru PAC.

3.7 Pe baza definiției oferite de IPCC, emisiile provenite direct din agricultură reprezintă 10-12 % din totalul emisiilor. Se estimează că întreaga contribuție a agriculturii la emisiile de gaze cu efect de seră se situează între 8,5 și 16,5 miliarde de tone de CO₂e ⁽⁴⁾, adică între 17 % și 32 % ⁽⁵⁾ din totalul acestor emisii.

3.8 În cazul Europei, emisiile estimate de gaze cu efect de seră care sunt imputabile agriculturii se situează la un procentaj clar mai mic decât la nivel mondial. Pe baza metodelor de calcul utilizate de Grupul interguvernamental privind schimbările climatice (IPCC), Comisia estimează că acest procent se ridică la 9 %. Din anul 1990, agricultura a reușit să reducă aceste emisii cu 20 % în UE-27 și cu 11 % în UE-15 ⁽⁶⁾. Totuși, metoda de calcul a IPCC nu include nici emisiile care rezultă din modificările exploatarei solului, nici consumul de energie necesar pentru producerea de îngrășăminte și produse fitosanitare și nici carburantul necesar funcționării tractoarelor. Astfel, Comisia Europeană estimează că partea agriculturii în emisiile de gaze cu efect de seră din Germania este de 6 %, în timp ce guvernul federal avansează cifra de 11 % până la 15 %, pentru că include în calculul său totalitatea emisiilor cauzate de agricultură.

Importanța diferită a gazelor cu efect de seră cauzate de agricultură

3.9 Agricultura nu joacă decât un rol limitat ca emițător net de CO₂. Acest lucru se datorează faptului că plantele absorb mai întâi CO₂ și îl transformă în masă organică. Odată ce biomasa a fost utilizată, carbonul care fusese absorbit va fi din nou eliberat sub formă de dioxid. Acesta circulă deci într-un ciclu care este, într-o mare măsură, închis.

⁽³⁾ COM(2007) 722 final.

⁽⁴⁾ CO₂e sau „echivalent dioxid de carbon”.

⁽⁵⁾ *Cool Farming: Climate impacts of agriculture and mitigation potential* (Efectele agriculturii asupra climei și potențialul de reducere), studiu Greenpeace, decembrie 2007.

⁽⁶⁾ Sursa: Agenția Europeană de Mediu, Raportul AEM 5/2007.

3.10 Conform celui de-al patrulea Raport de evaluare al IPCC ⁽⁷⁾, eforturile politicii climatice în domeniul agricol trebuie să aibă ca obiect prioritar emisiile de metan și de protoxid de azot. În Europa, agricultura este responsabilă pentru aproximativ 40 % din emisiile totale de CH₄ și N₂O, care au un impact foarte puternic asupra climei: potențialul de efect de seră al protoxidului de azot este de aproximativ 296 de ori mai mare, iar al metanului de aproximativ 23 de ori mai mare decât al dioxidului de carbon.

3.11 În principal, în agricultură se pot distinge patru mari aspecte deosebit de relevante din punct de vedere climatic:

- a) transformarea pădurilor, a turbăriilor, a suprafețelor umede și a pășunilor în teren arabil,
- b) gazele cu efect de seră cauzate de terenurile cultivate și de animalele din crescătorii, ca și
- c) energia consumată pentru practicarea agriculturii și în exploatarea agricole, precum și în sectoarele situate în amonte și în aval, de exemplu sub formă de carburanți și de combustibili, de îngrășăminte minerale, de pesticide sau de alte produse ⁽⁸⁾, și
- d) producerea de biomasă în scopuri energetice.

3.12 Privită din punct de vedere global, transformarea în pământuri agricole a terenurilor care până atunci aveau altă utilizare are o importanță considerabilă. Emisiile astfel provocate le devansează cu mult pe cele care sunt cauzate de producția agricolă și pe cele cauzate de energia pe care aceasta o consumă. Orice transformare a unui teren în suprafață arabilă are drept efect degajarea de gaze cu efect de seră, căci, cu excepția deșerturilor și a mediilor semidesertice, precum și a suprafețelor cultivate, acest tip de sol reține, în medie, cantitatea cea mai mică de carbon ⁽⁹⁾.

3.13 Dezbaterile privind defrișarea pădurilor amazoniene sau indoneziene prezintă deci o importanță capitală. CESE menționează că despăduririle masive care au loc în aceste zone sunt întrucâtva legate de Europa și de agricultura acesteia ⁽¹⁰⁾.

Modificarea utilizării solurilor și „rezervoarele” de carbon

3.14 Una dintre problemele principale constă în impermeabilizarea de suprafețe importante, care continuă în fiecare zi în Europa, distrugând astfel suprafețe care ar putea fi utilizate pentru producția agricolă sau ca „rezervoare” de carbon. Comitetul deplânge faptul că nu a fost încă adoptată directiva privind protecția solurilor, care ar putea aduce o contribuție considerabilă cu privire la acest punct.

⁽⁷⁾ IPCC, grupul de lucru III, capitolul 8 (2007), agricultură.

⁽⁸⁾ Inclusiv plantele furajere.

⁽⁹⁾ Solurile constituie, după oceane, a doua sursă de carbon ca mărime. Câteva cifre (CESE este conștient că uneori există mari diferențe): pământurile arabile conțin aproximativ 60 de tone de carbon la hectar, pășunile și solurile forestiere stochează aproape dublu (în cazul pădurii, trebuind adăugate volumele care sunt înmagazinate în arbori), în timp ce un hectar de turbărie poate acumula până la 1 600 de tone.

⁽¹⁰⁾ În principal, această relație se prezintă sub forma cultivării de soia destinată hrănirii șeptelului crescătorilor europeni și a producției de ulei de palmier sau de jatropha în scopuri energetice („biocarburanți”).

3.15 Există șase mari „rezervoare” de carbon ⁽¹¹⁾ pe care politica climatică trebuie să le ia în calcul. Cele care privesc agricultura sunt, în primul rând, biomasa de suprafață și solurile. Fiind bazată pe principiul recoltei anuale a biomasei produse, agricultura nu creează astfel noi „rezervoare” importante de suprafață de stocare a carbonului sub formă de biomasă.

3.16 Transformarea pădurilor, turbăriilor și a pășunilor în terenuri arabile are ca efect eliberarea carbonului care era reținut în sol. De aceea, agricultura europeană trebuie să vegheze la conservarea în forma lor actuală a tuturor terenurilor care prezintă încă un stoc mare de carbon. Mai mult, trebuie create, cu ajutorul instrumentelor de finanțare adecvate, stimulente pentru utilizarea metodelor de cultivare corespunzătoare.

3.17 Conform cunoștințelor actuale și din motive de protecție a climei, turbăriile și pădurile ar trebui plasate imediat sub un regim care să interzică transformarea acestora.

3.18 În cursul ultimelor decenii, în Europa s-a realizat o masivă transformare a pajiștilor în terenuri arabile, iar acest lucru, în ciuda a diverse recomandări ⁽¹²⁾, este încă departe de a se opri aici și, mai mult, în anumite regiuni, cunoaște un reviriment pe fondul recurgerii masive la energia de origine agricolă.

3.19 Motivul pentru care pășunile sunt din ce în ce mai mult transformate în terenuri arabile este faptul că acestea din urmă oferă agricultorilor un profit care este în mod clar mai ridicat. Exploatarea pajiștilor cere mai multă muncă, iar pentru vitele la care se cer randamente înalte nu mai este suficientă o iarbă banală pentru a oferi performanțele „dorite”. Aceste vite au nevoie de „furaie de înaltă valoare”, a căror producere nu este posibilă decât cu prețul unui aport de energie mai ridicat.

3.20 Comitetul va examina cu atenție tratamentul care va fi rezervat politicii de mediu și celei agricole, de exemplu în cadrul propunerilor legislative privind „starea de sănătate” a politicii agricole comune. În afară de aceasta, Comitetul solicită să aibă loc o dezbatere politică intensă privind modul în care formele de exploatare a solului compatibile cu protecția naturii și a climei să redevină atrăgătoare pentru agricultori.

Gazele cu efect de seră rezultate din producția agricolă

3.20.1 Utilizarea îngrășămintelor azotate, atât a celor sintetice, cât și a celor organice, constituie sursa principală a emisiilor de protoxid de azot. Atunci când este împrăștiat în doze puternice, azotul riscă întotdeauna să nu poată fi absorbit în totalitate și suficient de repede de plante și să se împrăștie astfel în mediu sub formă de protoxid de azot. Dacă politica de mediu aferentă își concentrase până în prezent atenția asupra poluării apelor de suprafață și subterane, în prezent problematica climei aduce un argument suplimentar la dezbaterile privind o abordare mai critică a ciclului îngrășămintelor.

⁽¹¹⁾ Mai exact zăcămintele de petrol, de cărbune și de gaze, biomasa de suprafață, carbonul stocat în soluri și, în sfârșit, oceanele.

⁽¹²⁾ A se vedea de exemplu „criteriile de condiționalitate”.

3.20.2 Într-un studiu privind emisiile de protoxid de azot în lanțul de producție de la rapiță la biomotorină ⁽¹³⁾, climatologul Paul Crutzen ajunge la concluzia că numai prin emisiile puternice ale acestui gaz care rezultă din îngrășământul natural, metilesterul de rapiță poate avea efecte climatice chiar mai nocive decât motorina extrasă din petrol.

3.20.3 O altă sursă de emisie de protoxid de azot, chiar dacă din punct de vedere cantitativ mai puțin semnificativă, constă în descompunerea materiei organice în sol, mai ales pe câmpuri.

3.20.4 În Europa, rumegătoarele, bovinele mai ales, constituie principala sursă a emisiilor de metan cauzate de agricultură. CESE este conștient de faptul că poluarea cu metan cauzată de rumegătoare ia o amploare sporită la scară planetară ⁽¹⁴⁾ și că problema se va agrava odată cu extinderea șeptelurilor din lumea întreagă. În ultimii ani, deși numărul de bovine s-a redus ⁽¹⁵⁾, Europa este importator net în acest domeniu.

3.21 Consumul de carne are consecințe asupra climei. Producția unei calorii de origine animală necesită aproximativ zece calorii de origine vegetală. Dacă se consumă mai multă carne, va trebui să se extindă culturile de alimente pentru animale, cu aportul de energie pe care acestea îl necesită și presiunea asupra randamentului care se va accentua pe suprafețele exploatate. Europa, care are un consum de carne relativ ridicat, importă o bună parte din hrana destinată animalelor sale, cultivarea acesteia (a se vedea, de exemplu, culturile de soia în bazinul amazonian) punând adesea probleme grave. De aceea, Comitetul preconizează elaborarea și punerea în aplicare a unei strategii europene în materie de proteine.

3.22 Nu doar volumul producției de carne este important, ci și modul de creștere a animalelor. Astfel, carnea și laptele pot fi produse într-un sistem de pășunat extensiv, în care vitele, în perioada de vegetație, pasc pe fânețe, al căror rol în protecția climei a fost subestimat până în prezent. Carnea și laptele pot proveni și din exploatarea a căror funcționare necesită un aport mare de energie, care au renunțat la pășuni și unde alimentația animalelor se bazează în principal pe porumb însilozat sau pe alte plante furajere cu înalt conținut energetic.

Consumul energetic al agriculturii

3.23 Avantajul agriculturii, acela de a transforma direct energia solară în energie vegetală utilizabilă, se reduce proporțional cu energia de origine fosilă care este consumată în procesul său de producție și cu renunțarea la utilizarea umană directă a producțiilor vegetale în beneficiul „înnobilării” lor în produse animale.

⁽¹³⁾ Articolul „N₂O release from agro-biofuel production negates global warming reduction by replacing fossil fuels” („Emisiile de N₂O rezultate din producția de biomotorină anulează efectele climatice pozitive ale înlocuirii combustibililor fosili”), publicat în *Atmospheric Chemistry and Physics Discussion*, 7, 11191-11205, 2007.

⁽¹⁴⁾ Aceste emisii cresc anual cu aproximativ 3,3 miliarde de tone de echivalent CO₂.

⁽¹⁵⁾ Șeptelul bovin la scară mondială a trecut de la 1 297 milioane de capete, în 1990, la 1 339 milioane, în 2004; între aceste două date, numărul a scăzut în UE 25 de la 111,2 milioane la 86,4 milioane și a crescut în China de la 79,5 milioane la 106,5 milioane.

3.24 De exemplu, fermele exploatate conform principiilor ecologice renunță la utilizarea îngrășămintelor minerale și a produselor fitosanitare de fabricație industrială care sunt solubile în apă, utilizarea acestora deteriorând starea energetică și climatică a agriculturii convenționale.

3.24.1 Unele studii comparative referitoare la situația agriculturii în ceea ce privește consumul de materii prime și de energie, dar și stocarea de carbon, demonstrează că agricultura ecologică necesită în medie un aport energetic și azotat mai mic decât agricultura convențională. Chiar dacă se ține cont de randamentele mai ridicate atinse de agricultura convențională, agricultura ecologică se distinge printr-un potențial mai redus de emisii de gaze cu efect de seră ⁽¹⁶⁾. Acesta este motivul pentru care guvernul federal german, de exemplu, consideră că promovarea acesteia reprezintă un sprijin acordat protecției climei ⁽¹⁷⁾.

3.24.2 Alte studii ajung la alte rezultate.

3.25 De aceea, chiar dacă datele disponibile sunt în parte insuficiente și contradictorii, CESE invită Comisia să analizeze cu atenție diferențele, din punctul de vedere al climei, dintre diversele forme de exploatare agricolă și neagricolă, pentru a defini apoi opțiunile politice, de exemplu în domeniul politicii de sprijinire a producătorilor agricoli.

Contribuția agriculturii la soluționarea problemei schimbărilor climatice

3.26 Agricultura este așadar în măsură să contribuie în diverse moduri la reducerea emisiilor actuale de gaze cu efect de seră. Printre acestea se numără renunțarea la transformarea suprafețelor împădurite, a turbăriilor, a zonelor umede și a pășunilor în terenuri arabile, ca și reducerea emisiilor sale de protoxid de azot și de metan prin metode de cultivare care conservă solurile, asigurând atât cât este posibil acoperirea lor permanentă (culturi intercalate), prin asolamente cu mai multe componente (de exemplu pentru a limita problemele legate de paraziți), prin fertilizare potrivită etc.

3.27 Mult timp s-a considerat că aportul de energie nu reprezintă o problemă, mai ales pentru că energia era foarte ieftină. CESE consideră că este foarte necesar să se acorde mai multă atenție în viitor formelor de agricultură deosebit de eficiente din punct de vedere energetic și să se sprijine aceste forme cu mai multă vigoare. Agricultura ecologică și producțiile așa numite „cu aport redus” (precum pășunatul extensiv) pot aduce o contribuție în acest domeniu.

⁽¹⁶⁾ A se vedea îndeosebi dosarul tematic „Klimaschutz und Öko-Landbau” („Protecția climei și agricultura biologică”), Heft 1/2008.

⁽¹⁷⁾ A se vedea răspunsul guvernului federal german la scurta interpelare a grupului Alianța 90/Verzii (BÜNDNIS 90/ Die Grünen) privind tema „Agricultura și protecția climei”, documentul 16/5346, punctul 13.

3.28 Au fost obținute rezultate foarte promițătoare din încercările de „culturi mixte”. Aceasta constă, de exemplu, în semănarea pe o singură parcelă a leguminoaselor și a plantelor oleaginoase, împreună cu diferite soiuri de cereale, ceea ce duce la diminuarea puternică a cantității de îngrășăminte și pesticide și, în același timp, mărește biodiversitatea și favorizează formarea de humus.

3.29 Gestionarea humusului are o importanță decisivă pentru protecția climei. Pe viitor va trebui să se vegheze mai mult la menținerea unui nivel de humus cât de stabil și de ridicat posibil, mai ales în cazul pământurilor arabile, ceea ce adesea necesită rotația culturilor. CESE solicită Comisiei să colaboreze cu institutele de cercetare din statele membre pentru a evalua rezultatele studiilor care s-au efectuat până acum și, dacă este cazul, să lanseze altele pentru a identifica cele mai bune practici posibile și pentru a le sprijini.

3.30 În acest context, va trebui de asemenea să se examineze problema importanței care ar trebui acordată gestionării tradiționale a bălegarului. Mai mult, trebuie clarificat dacă așa numita utilizare integrală a plantelor, astfel cum se prevede în contextul biocarburanților din a doua generație, nu aduce eventual atingere obiectivelor fixate în materie de dezvoltare a stratului de humus.

4. Bioenergia și biocarburanții de origine agricolă

4.1 Președinția franceză a solicitat Comitetului să se dedice, în cadrul prezentului aviz, și problematicii „biocarburanților”. Conformându-se cu plăcere acestei solicitări, Comitetul face trimitere totuși și la avizele sale pe această temă⁽¹⁸⁾, în care își argumentează în detaliu poziția critică față de strategia privind biocarburanții, așa cum este ea înțeleasă în prezent.

4.2 Pe baza nivelului ridicat de emisii de CO₂ produse de cărbune, petrol și gazele naturale, începe să se pună problema, în mod justificat, a utilizării directe și în măsură crescândă a energiei vegetale. Deși în principal s-a exprimat de mai multe ori în favoarea utilizării bioenergiei, CESE dorește să reamintescă principiile fundamentale pe care le consideră necesare.

4.2.1 CESE subliniază că dreptul la hrană adecvată este recunoscut în mod explicit ca un aspect important al drepturilor omului, înțeles într-un sens mai larg. Producția de alimente de bază trebuie să aibă prioritate în fața celei de energie.

4.2.2 De asemenea, este important să nu se ia în considerare realizarea de culturi energetice pe terenurile care, în prezent, constituie „rezervoare” mari de carbon sau joacă un rol central din punct de vedere al biodiversității. CESE salută recunoașterea de către Comisie a faptului că realizarea culturilor energetice trebuie să respecte criteriile de durabilitate. Referitor la întrebarea dacă criteriile de durabilitate conținute în proiectul de directivă privind energia din surse regenerabile sunt suficiente sau nu, CESE își va exprima punctul de vedere detaliat în avizul său privind proiectul de directivă. CESE se exprimă în favoarea aplicării unor criterii corespunzătoare de durabilitate pentru toți

combustibilii în general, indiferent de originea lor, ca și pentru furaje.

4.2.3 Deșeurilor agricole sau, de exemplu, biomasa care rezultă din operațiunile de întreținere a peisajelor reprezintă în Europa mari potențiale energetice, care sunt în prezent exploatare doar limitat, întrucât culturile energetice specifice (consumatoare de energie) sunt considerate a fi mai rentabile din punct de vedere economic. Referitor la acest punct, politica de sprijinire a producătorilor agricoli a transmis până acum semnale false.

4.2.4 În cazul utilizării bioenergiei trebuie să se aibă în vedere obținerea unei eficiențe maxime. Nu are sens, de exemplu, să se producă biogaz plecând de la porumbul cultivat cu un consum mare de energie, în cazul în care căldura degajată din producerea de curent nu este recuperată. În această situație, două treimi din energia obținută se vor pierde.

4.2.5 În prezent, culturile energetice sunt adesea produse, într-o primă fază, printr-un aport masiv de energie, iar apoi vegetalele sau uleiurile astfel obținute sunt supuse unui proces de prelucrare industrială costisitor din punct de vedere energetic. De aici rezultă că, pe plan energetic și climatic, mulți biocarburanți prezintă rezultate nete slabe sau chiar negative care sunt în parte fatale.

4.2.6 De aceea, în studiul său intitulat „Biocarburanții în context european”, Centrul comun de cercetare (CCC) al Comisiei se îndoiește că se poate îndeplini obiectivul Comisiei de reducere a gazelor cu efect de seră prin realizarea unui amestec de carburant care să fie biocarburant în proporție de 10 %. Alte studii⁽¹⁹⁾ au ajuns la concluzii similare.

4.2.7 Studiul CCC prezintă o idee care, în opinia CESE ar trebui să devină principiu politic. Utilizarea biomasei produse trebuie să se efectueze acolo unde aceasta va fi cea mai benefică. Eficiența trebuie să fie cuvântul de ordine⁽²⁰⁾. Atunci când aceste structuri moleculare vegetale se pretează deja la o utilizare energetică directă, cum se va justifica încercarea de a fi supuse unei prelucrări ulterioare, printr-un tratament industrial care cere un aport energetic puternic? Documentul CCC subliniază că în UE, centralele termice sau electrice consumă tot atât de mult petrol ca și vehiculele cu motorină. Dacă s-ar folosi produse de culturi energetice, 1 MJ de biomasă ar putea înlocui 0,95 MJ de petrol fosil, pe când 1 MJ de biomasă nu înlocuiește decât aproximativ 0,35-0,45 MJ de petrol brut, atunci când este folosit în sectorul transportului.

4.2.8 Totuși, emisiile de gaze cu efect de seră din sectorul transporturilor ar putea fi reduse prin utilizarea unor autovehicule cu motor electric acționate prin intermediul energiei electrice produse prin arderea biomasei.

4.3 În avizul său intitulat „Mixul energetic în transporturi”⁽²¹⁾, CESE explică faptul că, în transporturi, motorul cu combustie va ceda locul tracțiunii electrice. Tipul de abordare atât de inefficient al culturilor vegetale care pare să se profileze în domeniul biocarburanților este lipsit de sens.

⁽¹⁸⁾ JO C 44, 16.2.2008, p. 34, precum și Avizul TEN/338 privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, aflat în faza de elaborare, COM(2008) 019.

⁽¹⁹⁾ Este, de exemplu, cazul studiului efectuat de Consiliul consultativ științific al Ministerului Federal al Agriculturii din Germania.

⁽²⁰⁾ JO C 162, 25.6.2008, p. 72.

⁽²¹⁾ JO C 162, 25.6.2008, p. 52.

4.4 Într-un studiu comparativ, Empa ⁽²²⁾ a efectuat următorul calcul: pentru ca un autoturism Volkswagen Golf să poată parcurge 10 000 km cu biomotorină, trebuie cultivată o suprafață de rapiță de 2 062 m². În schimb, va fi suficientă o suprafață de 37 m² de panouri solare, adică aproximativ a șaizecea parte dintr-un câmp de rapiță, pentru a capta energia necesară parcurgerii aceleiași distanțe.

4.5 Și rostul „înnobilării” uleiurilor vegetale în scopul utilizării la motoarele de combustie trebuie pus sub semnul întrebării: de ce să nu se adapteze motoarele la structurile moleculare vegetale? Au fost create motoare, de exemplu, de tractoare și de camioane, care ar putea să funcționeze cu ulei vegetal pur și care respectă toate normele de emisie stabilite sau preconizate de UE. Inovațiile de acest tip ar trebui susținute mai intens.

4.6 Uleiurile necesare alimentării acestor motoare pot fi produs în policulturi, tratate la nivel regional și utilizate la nivel local. Altfel spus, agricultorii ar fi capabili, printr-un „proces cu aport redus” care să nu dăuneze mediului și climei, să producă nu doar propria lor energie de acționare, ci și să inițieze noi circuite energetice regionale. Astfel, procesele industriale și energofage de prelucrare ar deveni inutile!

4.7 De aceea, CESE consideră că Europa nu are nevoie de o strategie pură pentru biocarburanți, ci de o strategie europeană pentru biomasă, mai bine gândită, care să poată fi în mod clar mai eficientă pentru protecția climei și pentru crearea de locuri de muncă decât strategia pentru biocarburanți care se conturează în prezent și care se va baza în mod considerabil pe importul de plante energetice.

5. Protecția climei în agricultură și politica agricolă — surse de locuri de muncă

5.1 Schimbările climatice pun agricultura în pericol în unele regiuni europene, însă aceste schimbări reprezintă și o șansă pentru agricultură și pentru agricultorii europeni, dacă agricultura și-ar lua în serios și ar promova rolul care îi revine în reorientarea politicii climatice.

5.2 În continuare, agricultura se numără printre principalii furnizori de locuri de muncă din UE. Într-o comunicare, Comisia Europeană a examinat în detaliu problema dezvoltării ocupării forței de muncă în zonele rurale ⁽²³⁾. În comunicare se subliniază că, deși agricultura nu furnizează decât un număr destul de modest de locuri de muncă, sectorul agrar are o mare importanță pentru regiunile rurale. Comisia se așteaptă ca, până în 2014, cele zece milioane de locuri de muncă (calculate în echivalent normă întreagă) pe care le are în prezent să fie diminuate cu 4-6 milioane.

⁽²²⁾ Empa este un institut de cercetare privind știința materialelor și tehnologia. Acesta face parte din Universitatea Tehnică Federală din Zürich (ETH).

⁽²³⁾ COM(2006) 857, Comunicarea Comisiei către Consiliu și Parlamentul European privind ocuparea forței de muncă în zonele rurale: depășirea deficitului de locuri de muncă.

5.3 În același timp, se estimează că un mare număr de țări europene vor suferi de o penurie de lucrători calificați, mai ales pentru asumarea funcțiilor de conducere din întreprinderi sau pentru manevrarea instalațiilor tehnice complexe. Lipsa de atractivitate a locurilor de muncă existente agravează și mai mult penuria de lucrători calificați. Comitetul a atras deja atenția în mod expres asupra acestei evoluții și a afirmat cu claritate că trebuie să aibă loc o dezbatere despre calitatea locurilor de muncă ⁽²⁴⁾.

Bioenergia — potențial de creare de locuri de muncă

5.4 În 2006, un studiu al Agenției Europene de Mediu a examinat potențialul producerii nepoluante de biomasă în scopuri energetice în Europa. Dacă se adaugă biomasa rezultată din deșeuri (de exemplu, gunoaiile menajere) și din economia forestieră și silvicolă, s-ar putea produce astfel în anul 2030 aproximativ 15-16 % din necesarul de energie primară prognozată al UE-25. Astfel, în zonele rurale, s-ar putea asigura sau chiar crea între 500 000 și 600 000 de locuri de muncă.

5.5 Crearea locurilor de muncă prin producerea de bioenergie și numărul acestor locuri de muncă depinde de strategia care va fi aleasă. Consiliul consultativ științific al Ministerului Federal german al Agriculturii apreciază că efectele asupra ocupării forței de muncă și asupra protecției climei vor fi maxime dacă se vor concentra eforturile pentru ca aceasta să se facă „în instalații de cogenerare termică electricitate-căldură sau în forje alimentate cu rumeguș, precum și cu biogaz rezultat din amestecul din gunoi de grajd lichid și din deșeuri”. În schimb, rezultatul pentru locurile de muncă din mediul rural va fi negativ dacă se alege ca producerea de bioenergie să fie stimulată în detrimentul creșterii animalelor sau dacă se va baza pe importuri, după cum se poate vedea în cazul biocarburanților.

5.6 Chiar de acum sunt disponibile exemple de implementare reușită de circuite închise de producție de bioenergie, care demonstrează că producerea anumitor forme de bioenergie poate fi avantajoasă din punct de vedere economic, ecologic și social, ca și al agriculturii și al piețelor regionale ale forței de muncă. Comunele Mureck și Güssing (ambele în Austria) sau Jühnde (Germania) cu un grad de alimentare cu energie regenerabilă de până la 170 % sunt exemple în acest sens. Acest bilanț impresionant este însoțit de un efect pozitiv pentru piața locală a forței de muncă (artizanat), fără măcar a lua în considerare ocuparea agricultorilor, care furnizează materia primă ⁽²⁵⁾.

5.7 Dat fiind faptul că se estimează o mărire a decalajului dintre centrele urbane și zonele rurale din punct de vedere al veniturilor și al bunăstării, trebuie să se acorde o atenție deosebită politicii de ocupare a forței de muncă în zonele rurale. Cultura durabilă de plante destinate producerii de energie și conversia acestora în energie pot asigura și crea locuri de muncă la sate, dacă valorile create rămân în regiunile respective.

Asigurarea locurilor de muncă rurale de calitate

5.8 Obiectivul protecției climei se va putea îndeplini doar cu ajutorul lucrătorilor calificați. Pentru aceasta, întreprinderile trebuie să ofere lucrătorilor lor cadrul corespunzător pentru formarea continuă.

⁽²⁴⁾ JO C 120, 16.5.2008, p. 25.

⁽²⁵⁾ Pentru mai multe informații, a se vedea <http://www.seeg.at>.

Stabilirea și asigurarea normelor sociale

5.9 În opinia generală, cererea pentru biomasa importată din țările în curs de dezvoltare sau din țările recent industrializate va continua să crească și va lua amploare. În acest context, nu se pot accepta eventuale prețuri avantajoase pe seama deteriorării condițiilor ecologice și sociale din țările producătoare. Producerea de bioenergie trebuie să se facă cu respectarea normelor fundamentale și a normelor de protecție a muncii ale Organizației Internaționale a Muncii (OIM) ⁽²⁶⁾.

Participarea lucrătorilor și a sindicatelor

5.10 Transformările structurale din agricultură vor avea o influență considerabilă asupra calității locurilor de muncă și asupra veniturilor. De aceea trebuie ca salariații și sindicatele să se implice în aceste procese de schimbare. Dat fiind că modelele de codecizie variază semnificativ în Europa, structurile europene

și naționale trebuie să acorde mai multă atenție dorinței de participare a salariaților din sectorul agricol. Acest lucru trebuie să aibă loc luând în considerare în special faptul că aceste forme de comunicare și de schimb de idei vor putea asigura și menține locurile de muncă.

5.11 Având rol de organism reprezentativ de parteneriat social în chestiunile privind ocuparea forței de muncă și evoluția noilor obiective ale agriculturii, Comitetul de dialog social european din agricultură, care există din 1999, este un organism calificat de experți și de consultanță. CESE recomandă Comisiei să întărească rolul acestui organism și din punctul de vedere al politicii climatice. La nivel național, ar trebui întărit rolul partenerilor sociali în comitetele de monitorizare a dezvoltării zonelor rurale, în calitate de experți în chestiunile climatice importante pentru agricultură.

Bruxelles, 9 iulie 2008.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

⁽²⁶⁾ http://www.ilo.org/global/What_we_do/InternationalLabourStandards/lang-en/index.htm.

Avizul Comitetul Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2003/87/CE în vederea îmbunătățirii și extinderii sistemului comunitar de comercializare a cotelor de emisie de gaze cu efect de seră

COM(2008) 16 final — 2008/0013 (COD)

(2009/C 27/15)

La 13 februarie 2008, în conformitate cu articolul 175 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul Uniunii Europene a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2003/87/CE în vederea îmbunătățirii și extinderii sistemului comunitar de comercializare a cotelor de emisie de gaze cu efect de seră.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 4 iunie 2008. Raportor: dl ADAMS.

În cea de a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 9 iulie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 124 de voturi pentru, 2 voturi împotriva și 8 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Valoarea sistemului UE de comercializare a cotelor de emisii (ETS) va fi măsurată prin impactul acesteia asupra emisiilor de gaze cu efect de seră din Europa, prin relevanța sa și prin exemplul pe care îl oferă în stimularea acțiunii globale și/sau transformarea într-un sistem global cuprinzător. În acest context:

— este binevenită tendința de a extinde licitarea cotelor de emisie, întrucât aceasta respectă principiul „poluatorul plătește”, evită profiturile nejustificate, stimulează și finanțează instalațiile cu emisii reduse de dioxid de carbon și sprijină inovarea;

— ar trebui luate în considerare măsuri de protecție pentru acele sectoare și subsectoare mari consumatoare de energie care sunt vulnerabile în fața concurenței internaționale, în absența unui acord internațional eficient privind schimbările climatice care să impună obligații privind reducerea emisiilor de dioxid de carbon tuturor industriilor respective la nivel global, în scopul evitării „scurgerilor de dioxid de carbon”. Sistemul ETS al UE nu trebuie să aibă un impact negativ asupra competitivității industriei europene;

— reglementarea licitațiilor ar trebui să fie pregătită și adoptată cât de curând posibil, pentru a evita o situație de incertitudine inutilă;

— Comisia ar trebui să facă propuneri privind modul în care își poate realiza angajamentul de a trece la o reducere de 30 %, în loc de 20 %, în cazul unui acord internațional;

— trebuie depuse toate eforturile pentru a influența și forma o platformă comună cu legislația privind mecanismele de limitare și de comercializare (*cap and trade*), care este în curs de elaborare în SUA și în alte țări ale OCDE;

— transportul maritim ar trebui să fie inclus în ETS, în cazul în care Organizația Maritimă Internațională nu prezintă urgent propuneri concrete.

1.2 ETS trebuie perceput ca un sistem de stimulare a unei economii cu emisii reduse de dioxid de carbon și de încurajare a protecției climei, a adaptării și atenuării în acest domeniu.

— Dacă se acordă cote de emisii gratuite, acest lucru ar trebui făcut în contextul unor analize comparative riguroase și al unor obiective bazate pe rezultate.

— Cel puțin 50 % din veniturile obținute din licitarea cotelor de emisie ar trebui să fie destinate sprijinirii măsurilor definite în articolul 10.3 literele a-f.

— Ar trebui eliminate eventualele măsuri de descurajare care ar putea limita contribuția și creșterea sistemelor de cogenerare (CHP — producția combinată de energie termică și electrică) și a sistemelor eficiente de încălzire locală.

— Acțiunile desfășurate în ceea ce privește folosirea pădurilor ca puțuri de stocare a dioxidului de carbon, defrișările și utilizarea terenurilor trebuie să fie mai pronunțate decât permite în prezent pachetul Comisiei.

1.3 ETS ar trebui să urmărească minimizarea obstacolelor birocratice și obținerea clarității și a transparenței.

— Acele măsuri din propunere care sunt supuse în prezent procedurii de comitologie, necesită atenție și clarificări urgente.

— Comisia ar trebui să ia în considerare posibilitatea de a crește — de la 10 000 la 25 000 de tone de dioxid de carbon — limita de excludere din sistemul ETS pentru instalații mici, cu condiția să existe măsuri echivalente și compensatorii.

1.4 ETS trebuie perceput ca un sistem echitabil în cadrul UE, recunoscând totodată nevoia stringentă a țărilor recent industrializate și mai puțin dezvoltate de a avea o creștere durabilă și de a reduce sărăcia.

— Trebuie studiată posibilitatea reechilibrării sarcinii între sectoarele acoperite de ETS și cele din afara ETS.

— Ar trebui revizuite implicațiile restricționării utilizării creditelor obținute prin mecanismul de aplicare comună sau prin cel de dezvoltare nepoluantă (AC/MDN), în absența unui acord internațional.

— Trebuie găsită o soluție la posibilele greutăți cu care s-ar putea confrunta acele state membre din Europa de Est a căror rețea de electricitate are ca furnizor Rusia, și nu UE.

2. Introducere

2.1 ETS a fost creat prin Directiva 2003/87/CE în octombrie 2003. Prin ETS, se urmărește controlul factorilor care contribuie la schimbările climatice, în special gazele antropice cu efect de seră, prin oferirea de stimulente economice pentru reducerea emisiilor. ETS este un sistem de limitare și de comercializare (*cap and trade*), prin care se stabilește o limită privind cantitatea de substanțe poluante (în principal CO₂) care poate fi emisă. ETS este cel mai important mecanism comunitar de limitare a emisiilor de gaze cu efect de seră, preferat taxării directe a emisiilor de dioxid de carbon sau reglementării directe.

3. Principii generale

3.1 ETS actual se aplică la peste 10 000 de instalații din sectorul energetic și din cel industrial, responsabile de 40 % din emisiile de gaze cu efect de seră din UE. Instalațiile primesc permise de emisie *ex ante* și sunt obligate să renunțe la un număr de cote de emisie (sau credite) care reprezintă dreptul de a emite o anumită cantitate echivalentă cu emisiile lor actuale. Cantitatea totală de cote de emisie și de credite nu poate depăși limita prestabilită, emisiile totale menținându-se la acest nivel. Întreprinderile care emit un volum mai mare de gaze cu efect de seră decât numărul de cote de emisie pe care l-au primit trebuie să cumpere credite de la cei care poluează mai puțin sau pot cumpăra drepturi de emisie suplimentare la licitații.

3.2 Transferul cotelor de emisie este denumit *comercializare*. De fapt, prin acest sistem, orice emitent plătește pentru poluare, în timp ce orice instalație va fi recompensată dacă va reduce emisiile mai mult decât este necesar. Astfel, în teorie, cei care pot să reducă emisiile cu ușurință și cu costuri mici vor face acest lucru, obținând o reducere a poluării cu cele mai reduse costuri posibile pentru societate. În cadrul ETS, o cotă de emisie echivalează cu dreptul de a emite echivalentul unei tone de dioxid de carbon pe o perioadă specifică — alte gaze cu efect de seră fiind convertite în echivalentul de CO₂.

3.3 Statele membre pot de asemenea să permită utilizarea, în același fel ca și cotele de emisie, a creditelor din proiectele de

reducere a emisiilor în țările terțe. Astfel de proiecte pot fi desfășurate în contextul mecanismelor de aplicare comună sau de dezvoltare nepoluantă (AC/MDN), prevăzute de Acordul de la Kyoto.

4. Perioadele de comercializare în cadrul ETS

4.1 Prima perioadă de comercializare ETS: 1.1.2005-31.12.2007

4.1.1 În prima fază, de învățare, s-a creat infrastructura de comercializare a cotelor de emisii, însă eficiența acestei etape a fost puternic limitată de supra-alocarea de cote de emisie de către statele membre (pentru faza întâi și pentru cea de-a doua, statele membre au elaborat planuri naționale de alocare, PNA, stabilind un nivel total al emisiilor și numărul de cote de emisie pentru fiecare instalație). Au existat mari variații ale prețului de comercializare a cotelor de emisie în această perioadă, inclusiv o prăbușire a prețului dioxidului de carbon la sfârșitul primei perioade de comercializare.

4.1.2 Au existat numeroase critici aduse ETS care s-au concentrat pe metodele inițiale de alocare și pe proceduri, pe nivelul limitei, pe problemele de echitate, complexitate, monitorizare și aplicare, pe riscul încurajării relocării marilor întreprinderi poluante în țările în care nu există reglementări, pe valoarea, credibilitatea și siguranța creditelor AC/MDN și pe impunerea în viitor a unor costuri de producție dezavantajoase. A reieșit cu claritate că aceste chestiuni vor trebui abordate în cadrul revizuirii ETS, pentru ca sistemul să devină credibil atât pentru industrie, cât și pentru ONG-uri.

4.2 A doua perioadă de comercializare ETS: 1.1.2008-31.12.2012

4.2.1 Această fază se aplică tuturor celor 27 de state membre și coincide cu perioada primului angajament al Protocolului de la Kyoto și cu cerința de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră. Până acum, prețurile de comercializare a cotelor de emisie au cunoscut o tendință ascendentă, la niveluri care încurajează puternic măsurile de reducere. Prețul de comercializare actual (mai 2008) este de aproximativ 25 EUR/tonă. Pentru această perioadă, Comisia a efectuat o evaluare sistematică a limitelor propuse de statele membre pe baza emisiilor verificate și, ca urmare, emisiile produse de sectoarele acoperite de sistemul ETS au fost limitate la o medie de 6,5 % sub nivelurile din 2005. Au existat puține posibilități de schimbare sau modificare a sistemului în a doua perioadă de comercializare, deși emitenții continuă în mod activ să reacționeze și să se adapteze. Verificările de date și experiențele de comercializare continuă să se înmulțească, ceea ce, în cea mai mare parte, confirmă conceptul care stă la baza sistemului.

4.3 A treia perioadă de comercializare ETS: 2013-2020

4.3.1 Comisia propune acum schimbări semnificative ale sistemului ETS, care vor intra în vigoare în această fază. Aceasta este scopul modificării Directivei 2003/87/EC.

5. Rezumatul propunerii de modificare a directivei

5.1 Deși sistemul ETS al UE a creat cea mai mare piață unică de dioxid de carbon din lume ⁽¹⁾, alocările inițiale excesive de cote de emisie (gratuite) în cadrul PNA au reprezentat un pas înapoi și, în mod evident, nu au fost în concordanță cu o reducere eficientă a emisiilor în sectoarele acoperite de sistemul ETS, în UE. În contextul unor angajamente ferme de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră, sistemul ETS revizuit este considerat esențial pentru furnizarea unui indicator privind prețul dioxidului de carbon pe termen lung, permițând oferirea de stimulente pentru investițiile cu emisii reduse de bioxid de carbon și transformând Europa într-o economie cu emisii reduse de gaze cu efect de seră.

5.2 Aceste modificări:

- vor introduce o limită pe tot cuprinsul UE privind cotele de emisie, în locul a 27 de limite naționale, PNA încetând astfel să existe;
- vor mări considerabil proporția de cote de emisie licitate și vor armoniza reglementările privind cotele de emisie gratuite pentru sprijinirea tehnologiilor eficiente sub aspectul emisiilor de dioxid de carbon;
- vor defini o parte dintre drepturile de licitație pe baza venitului pe cap de locuitor;
- vor simplifica definițiile-cheie și vor spori claritatea din punct de vedere juridic și tehnic;
- vor include noi domenii (substanțele petrochimice, amoniacul și aluminiul) și noi gaze cu efect de seră (protoxidul de azot și perfluorcarburile), măbind acoperirea cu 6 %;
- vor permite instalațiilor mai mici să fie excluse din sistemul ETS, sub rezerva unor măsuri compensatorii;
- vor stabili reguli pentru utilizarea creditelor care provin din proiectele AC/MDN.

5.3 Începând cu 2013, cotele de emisie se vor reduce anual ⁽²⁾, ajungându-se până în 2020 la o reducere de 21 % a emisiilor de gaze cu efect de seră în sectoarele acoperite de ETS din UE, în raport cu 2005. Acest proces de reducere va continua în cea de-a patra fază (2021-2028), în același ritm. În paralel, proporția de cote de emisie licitate va fi mărită, începând de la 60 % în 2013. S-a propus ca sectorul generator de electricitate să nu primească cote de emisie gratuite, fiind astfel obligat să cumpere toate cotele de emisie la licitație sau pe o piață secundară începând cu 2013, pe fondul unei eliminări treptate generale în alte sectoare până în 2020. Excepție vor face sectoarele considerate a prezenta un risc considerabil de „scurgere de dioxid de carbon” (relocalizarea în țări fără constrângeri comparabile în privința emisiilor), ceea ce ar duce la creșterea nivelului

global al emisiilor. Astfel de sectoare pot primi cote de emisie gratuite de până la 100 %. Această decizie va fi luată în 2011. Statele membre vor organiza licitații și vor fi încurajate, chiar dacă nu obligate, să investească o parte a veniturilor în politici nepoluante.

5.4 Se consideră că creditele AC/MDN (din țările terțe), care pot fi cumpărate acum de operatorii din UE, vor putea fi utilizate în perioada de până în 2020. Numărul total care va fi utilizat în această perioadă este egal cu volumul total care a fost utilizat în a doua perioadă de comercializare, adică 1,4 miliarde de cote de emisie, ceea ce corespunde unei treimi din efortul general de reducere a emisiilor. Când UE își va intensifica eforturile de reducere a emisiilor în contextul pactului internațional privind clima, 50 % din efortul suplimentar poate fi realizat prin credite AC/MDN.

5.5 Deși creditele obținute din utilizarea terenurilor („puțuri de stocare a dioxidului de carbon”, cum sunt pădurile) nu vor fi autorizate, creditele interne obținute din sistemele de reducere a emisiilor neacoperite de ETS vor putea fi autorizate, cu condiția definirii unor reguli clare.

5.6 S-au elaborat dispozițiile necesare pentru ca ETS al UE să fie conectat cu alte sisteme de comercializare, pentru a se încuraja apariția unui sistem mondial.

5.7 În cazul încheierii unui acord internațional, volumul de cote de emisie din cadrul ETS va fi redus conform acestui acord, în timp ce va crește posibilitatea de a recurge la MDN.

5.8 Se va alocă un volum de 5 % din drepturile de emisie pentru noile instalații care intră în sistem după 2013. Este probabil că emisiile generate de aeronave vor deveni parte a ETS către finalul celei de-a doua perioade, dar acest lucru este abordat într-o propunere separată ⁽³⁾.

5.9 Nu se prevede includerea transportului maritim în ETS.

6. Observații generale

6.1 ETS al UE nu este un exercițiu academic și nici un tip de taxare „verde”. ETS combină elementele unei abordări de tip piață liberă cu reglementările și direcția generală negociată și adaptată printr-un proces politic. Întreprinderile individuale sunt libere să aleagă cum sau dacă își vor reduce emisiile. Ele ar trebui să recurgă la cel mai puțin costisitor mod de a se conforma reglementărilor privind poluarea. Prin urmare, rolul principal al ETS este de a crea stimulente care să reducă costul realizării obiectivului de reducere a poluării. CESE este de acord cu această abordare și o susține.

⁽¹⁾ Banca Mondială — „Situația și tendințele pieței dioxidului de carbon”, mai 2007.

⁽²⁾ De la 1 974 milioane de tone la 1 720 milioane de tone de CO₂.

⁽³⁾ Avizul CESE, JO C 175, 27.7.2007, p. 47.

6.2 Se estimează că obiectivul actual de reducere a poluării (de a stabili emisiile de gaze cu efect de seră în atmosferă la 455-550 ppm până în 2050) va costa în jur de 1 % din PIB-ul global. Dacă nu se acționează eficient, PIB-ul global s-ar putea reduce cu 20 %⁽⁴⁾. Cu toate acestea, dovezile și cercetările continue⁽⁵⁾ indică o accelerare a generării de gaze cu efect de seră, o reducere a capacității de absorbție a planetei și ridică semne de întrebare în privința adecvării obiectivelor de reducere.

6.3 ETS urmărește efectiv dobândirea rolului de lider absolut în procesul care trebuie să se transforme într-un efort global. Acest proces are loc într-un cadru global, întrucât atmosfera face parte dintre bunurile comune globale. De aceea, evaluarea sistemului nu poate exclude interacțiunea acestuia cu poluatorii din întreaga lume și impactul asupra acestora.

6.4 Se remarcă faptul că legislația generală din SUA, care probabil va intra în vigoare odată cu noua administrație, se bazează pe un sistem de limitare și comercializare care are caracteristici similare. Posibilitatea unui program comun SUA-UE ar fi un pas foarte important către un sistem global, așa cum ar fi și legăturile cu alte sisteme propuse în țările OCDE.

6.5 De aceea, CESE a acordat o atenție deosebită rolului ETS și impactului echitabil și durabil al acestuia asupra reducerii globale a emisiilor de gaze cu efect de seră. Demonstrează acest lucru că acțiunile europene sunt atât credibile, cât și eficiente? Trebuie afirmat, în acest context, că obiectivul UE de reducere cu 20 % a emisiilor de gaze cu efect de seră până în 2020 în raport cu nivelul anului 1990 (care stă la baza ETS și a propunerii de împărțire a sarcinilor) este mai redus decât obiectivul de 25-40 % pentru țările industrializate, susținut de UE la Conferința de la Bali privind schimbările climatice din decembrie 2007. Comisia pornește de la obiectivele asupra cărora s-a căzut de acord în cadrul Consiliului European de primăvară din 2007, fără a analiza dacă acest nivel de reducere este într-adevăr suficient pentru realizarea obiectivelor globale sau dacă este doar nivelul maxim de reducere care ar putea fi probabil acceptat, având în vedere echilibrul intereselor pe termen scurt, motivate politic și economic, dintre statele membre. CESE conchide că dovezile care se acumulează în privința schimbărilor climatice impun revizuirea obiectivelor, pentru a se obține reduceri mai mari a emisiilor de gaze cu efect de seră.

6.6 CESE susține utilizarea pe scară mai largă a licitațiilor pentru cotele de emisie. Licitațiile sunt conforme cu principiul „poluatorul plătește”, evită profiturile nejustificate, stimulează și generează fonduri pentru instalațiile cu emisii reduse de carbon și sprijină inovarea.

6.7 Există în prezent multe chestiuni nerezolvate care privesc afacerile europene în general. Acestea se axează pe un ETS revizuit, care impune o poziție concurențială dezavantajoasă pentru industrie, în special în raport cu țările recent industrializate din afara UE. Aceste țări afirmă, cu oarecare temei, că trebuie să se țină seama de cele două secole de industrializare occidentală și emisiile corespunzătoare de gaze cu efect de seră, precum și de

eforturile lor de a scoate din sărăcie categorii considerabile de populație. Un acord global care să rezolve aceste chestiuni va trebui să beneficieze de un sprijin mai larg și de o mai mare înțelegere a acestor factori din partea consumatorilor, ca și din partea sectorului industrial din țările OCDE.

7. Observații specifice

7.1 Dacă se dorește ca sistemul UE de comercializare a cotelor de emisii (ETS) să devină standardul global în materie de comercializare a emisiilor de dioxid de carbon, este esențial ca acesta să fie cât mai solid și mai eficient posibil. Prin urmare, CESE recomandă următoarele:

7.1.1 Alocarea, cu titlu gratuit, de cote de emisie acelor sectoare și subsectoare mari consumatoare de energie care sunt vulnerabile în fața concurenței internaționale ar trebui să fie luată în considerare numai în lipsa unui acord internațional eficient cu privire la schimbările climatice, care să impună obligații privind reducerea emisiilor de dioxid de carbon tuturor industriilor respective la nivel global. Sistemul ETS al UE nu trebuie să aibă un impact negativ asupra competitivității industriei europene.

7.1.2 În măsura posibilului, ar trebui să se ia o decizie timpurie în ceea ce privește sectoarele care, dat fiind riscul de relocalizare a emisiilor de dioxid de carbon, vor primi cote de emisie gratuite. Aceste sectoare vor fi identificate până în iunie 2010, dar luarea unei decizii ar trebui să aibă loc mai devreme, pe baza directivelor, astfel încât să se evite incertitudinea în mediul investițional, iar sectoarele respective să poată elabora planurile necesare pe termen lung.

7.1.3 Deși se preconizează ca licitația să constituie metoda principală de alocare a cotelor, aproape că nu există nicio indicație cu privire la modul de organizare a unei astfel de licitații. Prevederea referitoare la introducerea unui regulament privind licitația nu mai devreme de 31 decembrie 2010 reprezintă o sursă suplimentară de incertitudine pentru toți participanții la sistemul ETS al UE din perspectiva enormelor investiții ce rămân a fi efectuate în sectorul energetic.

7.1.4 Ar trebui să se studieze posibilitatea reechilibrării sarcinilor între sectoarele acoperite de ETS și cele din afara ETS. CESE își pune întrebarea dacă distribuția obligațiilor de reducere a emisiilor între sectoarele acoperite de ETS (-21 % în comparație cu nivelurile din 2005) și celelalte sectoare (-10 % în comparație cu nivelurile din 2005) este justificată. Cercetarea⁽⁶⁾ indică faptul că, în anumite sectoare care nu sunt acoperite de ETS, în special în cele două sectoare cele mai importante, construcțiile și transporturile, există posibilitatea de a reduce emisiile la zero sau chiar posibilitatea de a obține costuri negative. Mai mult, acestea sunt sectoare în care riscul de relocalizare a emisiilor de dioxid de carbon este relativ scăzut sau inexistent. Pe lângă aceasta, sectorul construcțiilor dispune de un mare potențial de creare de locuri de muncă în cadrul UE.

⁽⁴⁾ Raportul Stern 2006.

⁽⁵⁾ Conform Observatorului Mauna Loa din Hawaii, nivelurile de CO₂ din atmosferă se află deja la 387 ppm, cel mai ridicat nivel din ultimii 650 000 de ani cel puțin.

⁽⁶⁾ Vattenfall/McKinsey, „The Climate Map”: http://www.vattenfall.com/www/ccc/cc/Gemeinsame_Inhalte/DOCUMENT/567263vattenfall/P0271636.pdf

7.1.5 Toate cotele de emisie alocate transportului aerian ar trebui să fie atribuite prin licitație ⁽⁷⁾ atunci când acest sector se va alătura ETS.

7.1.6 În perspectiva creșterii emisiilor de gaze cu efect de seră generate de transportul maritim (1,12 miliarde de tone la nivel global, de două ori mai mult decât emisiile din aviație ⁽⁸⁾), Comisia ar trebui să propună măsuri pentru includerea transportului maritim în ETS, dacă Organizația Maritimă Internațională nu prezintă, de urgență, propuneri eficiente.

7.1.7 Veniturile obținute din atribuirea prin licitație a cotelor de emisii, în prezent estimate la 50 de miliarde de euro pe an până în 2020, ar trebui să fie utilizate, într-o măsură mult mai mare, pentru a finanța măsuri de protejare a mediului, de atenuare și adaptare la schimbările climatice, punându-se accentul asupra țărilor vulnerabile și mai puțin dezvoltate și investindu-se în cercetare și dezvoltare. Alocarea a 20 % din aceste venituri, sugerată în cadrul propunerii [articolul 10 alineatul (3)], este insuficientă și nu stimulează evoluția către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon. CESE recomandă ca valoarea acestei alocări să fie mărită la cel puțin 50 % din venituri. Ar trebui să se acorde atenție sprijinirii rolului silviculturii și reîmpăduririlor, și să se prevină despăduririle în UE și în alte părți ale lumii în care pădurile s-au dovedit a fi eficiente în absorbția dioxidului de carbon.

7.1.8 Acele măsuri din propunere care sunt supuse în prezent procedurii de comitologie, necesită o mai mare atenție și claritate.

7.1.9 Comisia ar trebui să ia în considerare posibilitatea de a crește — de la 10 000 la 25 000 de tone de dioxid de carbon — limita de excludere din ETS pentru instalațiile mici, cu condiția să existe măsuri compensatorii echivalente.

7.1.10 Propunerea ar trebui să fie mai clară cu privire la modul în care, odată ce a fost stabilit un acord internațional, UE își va îndeplini angajamentul de a continua să reducă emisiile de CO₂ de la 20 % la 30 %.

7.1.11 Statele membre ar trebui să își revizuiască sistemele de prețuri fixe („*feed-in tariffs*”), pentru a preveni un impact negativ asupra creșterii și contribuției sistemelor de cogenerare (CHP).

7.1.12 În ceea ce privește termoficarea, ar trebui să fie luate măsuri pentru a se evita descurajarea exemplelor de astfel de programe eficiente.

7.1.13 Ar trebui să se găsească o soluție la posibilele greutăți cu care s-ar putea confrunta acele state membre din Europa de Est a căror rețea de electricitate are ca furnizor Rusia, și nu UE.

7.1.14 Propunerea actuală de a limita posibilitatea utilizării de credite rezultate din mecanismele de aplicare comună sau de dezvoltare nepoluantă (AC/MDN) ar trebui să fie studiată în continuare, atâta timp cât nu s-a ajuns la un acord internațional, în special din perspectiva efectelor negative pe care aceasta le-ar avea asupra dezvoltării de piețe internaționale de capital destinate finanțării acestor programe.

Bruxelles, 9 iulie 2008

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁷⁾ În conformitate cu recomandarea anterioară a Comitetului, formulată în JO C 175, 27.7.2007, p. 47.

⁽⁸⁾ Raportul din februarie 2008 al Organizației Maritime Internaționale.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind efortul statelor membre de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră astfel încât să respecte angajamentele Comunității de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră până în 2020

COM(2008) 17 final — 2008/0014 (COD)

(2009/C 27/16)

La 11 februarie 2008, în conformitate cu articolul 175 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind efortul statelor membre de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră astfel încât să respecte angajamentele Comunității de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră până în 2020.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 4 iunie 2008. Raportor: dl MORKIS.

În cea de a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 9 iulie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 116 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 8 abțineri.

1. Sinteza observațiilor și recomandărilor CESE

1.1 Comitetul Economic și Social European salută inițiativa Comisiei Europene de a propune statelor membre partajarea eforturilor în cadrul combaterii schimbărilor climatice în ceea ce privește îndeplinirea angajamentului comunitar de a reduce, între 2013 și 2020, emisiile de gaze cu efect de seră din surse nereglementate de Directiva 2003/87/CE (neacoperite de sistemul UE de comercializare a emisiilor — ETS).

1.2 Comitetul recunoaște și salută rolul de lider al UE în negocierile internaționale privind angajamentele în materie de mediu și de protecție a climei. Prin angajamentele pe care și le-a asumat, UE oferă un bun exemplu și încearcă să stimuleze și să determine alte țări să ia măsuri comparabile.

1.3 Comitetul este de părere că societății civile îi revine un rol foarte important în punerea în aplicare a deciziei și în îndeplinirea obligațiilor asumate de statele implicate. Statele membre ar trebui să promoveze mai puternic inițiativele sociale care contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și să dezvolte modalități de sprijinire a acestor inițiative.

— Societatea civilă în ansamblul ei poate avea o contribuție importantă la punerea în aplicare a acestei decizii. În acest sens este necesară o mai amplă diseminare a cerințelor deciziei, precum și a mijloacelor de aplicare la nivelul fiecărui stat membru.

— De asemenea, trebuie pus un accent mai puternic pe conștientizarea și educarea populației pentru a înțelege necesitatea eforturilor de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră.

— În plus, este absolut necesar să se formeze specialiști și să se dezvolte în general gradul de conștientizare a opiniei publice în domeniile economisirii energiei, al protecției climei și al schimbărilor climatice.

1.4 Comitetul este de părere că măsurile de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră ar trebui implementate în așa

fel încât să protejeze și chiar să mărească competitivitatea economică a Europei pe termen lung. Dezvoltarea energiei regenerabile și produsele și modurile de producție eficiente din punct de vedere energetic vor fi cerute din ce în ce mai mult în lume, iar Europa deține o poziție bună din care poate obține un avantaj concurențial dacă devine lider mondial în multe din aceste domenii. UE și statele membre trebuie să susțină cercetarea și dezvoltarea în aceste domenii.

1.5 În temeiul articolului 3 alineatul (3) din propunerea de decizie, un stat membru poate transfera din anul următor un volum egal cu 2 % din limita de emisii de gaze cu efect de seră a respectivului stat membru prevăzută la alineatul (2). În cazul în care emisiile unui stat membru se situează sub limita prevăzută la alineatul (2), respectivul stat membru poate transfera în anul următor reducerile de emisii excedentare. Această dispoziție este prea rigidă, deoarece termenul de un an nu are flexibilitatea necesară pentru a aplica proiecte pe scară mare și a obține rezultate bune. Acest lucru este deosebit de important pentru statele membre care aplică proiecte pe scară mare de reducere a efectelor emisiilor de gaze cu efect de seră.

Comisia propune ca fiecare stat membru să-și pregătească un plan de realizare a valorilor-țintă naționale, însă media emisiilor anuale în perioada 2013-2020 nu ar trebui să depășească media emisiilor din perioada 2005-2020. În opinia Comitetului, va fi important ca implementarea acestor planuri să fie monitorizată regulat la nivel național și european pentru a se permite identificarea imediată a oricăror divergențe și adoptarea măsurilor corective.

1.6 Pentru a consolida rentabilitatea generală în cadrul implementării tuturor obligațiilor Comunității și în scopul îndeplinirii obiectivelor comunitare cu costuri minime, Comitetul consideră că un stat membru ar trebui să poată transfera altui stat membru o parte din cota sa admisibilă de emisii, pe baza acordurilor interstatale bilaterale.

1.7 Comitetul este de părere că trebuie găsit un echilibru adecvat între măsurile orientate către reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în cadrul UE și solidaritatea cu privire la introducerea unor măsuri de reducere a emisiilor în țările în curs de dezvoltare, prin utilizarea unor instrumente flexibile în cadrul proiectelor în vederea aplicării în comun a mecanismului de dezvoltare nepoluantă (CDM). Cu toate acestea, utilizarea instrumentelor flexibile ar trebui să fie considerată adecvată numai acolo unde reduce într-adevăr emisiile globale de gaze cu efect de seră. Aceste instrumente nu trebuie să stimuleze transferul emisiilor de la țările UE la cele non-UE.

1.8 Comitetul sprijină angajamentele luate și aprobă partajarea eforturilor între statele membre. Comitetul consideră că publicul trebuie informat mai bine despre principiile care stau la baza partajării eforturilor. La partajarea eforturilor, trebuie evaluate pentru fiecare stat în parte condițiile date și cheltuielile asociate reducerii emisiilor, precum și efectele asupra competitivității și dezvoltării statului respectiv. Decizia privind partajarea eforturilor ar trebui să conducă, pentru fiecare țară, la un cost relativ egal al reducerii efectelor acestor emisii.

1.9 Comitetul solicită Comisiei un regim de respectare automată a legii, în cadrul căruia să se prevadă o amendă pentru statele membre în cazul depășirii cotelor de emisii stabilite.

2. Introducere: documentul Comisiei

2.1 Comisia Europeană a prezentat la 23 ianuarie 2008 un pachet de propuneri privind combaterea schimbărilor climatice și promovarea energiilor regenerabile.

2.2 Propunerea Comisiei are rolul de a servi la transpunerea în practică a acordului obținut la ședința Consiliului European din 8 și 9 martie 2007, prin care Uniunea Europeană se angajează să reducă cu 20 % emisiile de gaze cu efect de seră până în 2020 față de 1990 și își propune în plus ca, până în 2020, 20 % din energie să provină din surse regenerabile.

2.3 Efortul total de reducere a gazelor cu efect de seră este partajat între sectoarele UE ETS și non-ETS. Comisia propune următoarea abordare: până în 2020, o reducere cu 21 % a emisiilor sectorului UE ETS și o reducere cu 10 % a sectoarelor UE nereglementate de ETS, față de 2005. Împreună, aceste reduceri vor reprezenta o reducere globală de 14 % față de 2005, ceea ce echivalează cu o reducere de 20 % față de 1990.

2.4 Consiliul a stabilit obiective și mai ambițioase pentru eventualitatea în care se semnează un acord global și cuprinzător pentru perioada de după 2012, alte țări industrializate se angajează la reduceri comparabile ale emisiilor, iar țările în curs de dezvoltare mai avansate economic se obligă să contribuie în conformitate cu responsabilitățile și posibilitățile proprii. În aceste condiții, Comunitatea ar trebui să își propună ca obiectiv

reducerea cu 30 % a emisiilor de gaze cu efect de seră, până în 2020.

2.5 În propunerea de decizie privind efortul statelor membre de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră astfel încât să respecte angajamentele Comunității de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră până în 2020 se stabilește contribuția necesară a statelor membre astfel încât Comunitatea să își poată respecta angajamentele privind reducerea, între 2013 și 2020, a emisiilor de gaze cu efect de seră din surse nereglementate de Directiva 2003/87/CE (neacoperite de sistemul UE de comercializare a emisiilor).

2.6 Propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului conține reguli prin care se stabilește contribuția statelor membre la îndeplinirea angajamentului Comunității de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră între 2013 și 2020.

2.7 Comisia consideră, de asemenea, că eforturile de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră trebuie partajate între state ținându-se seama de diferențele economice și de PIB-ul pe cap de locuitor al fiecărui stat membru. De aceea, statele membre care în prezent înregistrează un PIB pe cap de locuitor relativ scăzut și care se pot aștepta în viitor la o puternică creștere a PIB-ului ar trebui să poată emite în 2020 o cantitate mai mare de gaze cu efect de seră decât în 2005.

2.8 Ținând seama de diferențierea propusă, Comisia recomandă stabilirea pentru fiecare stat membru a unor limite prin care nu se cere niciunui stat membru să își reducă emisiile sale de gaze cu efect de seră până în 2020 cu mai mult de 20 % în raport cu 2005 și nu se permite niciunui stat membru să își sporească emisiile sale de gaze cu efect de seră cu mai mult de 20 % în raport cu 2005.

2.9 Comisia prevede ca fiecare stat membru să își limiteze până în 2020 emisiile de gaze cu efect de seră din surse nereglementate de Directiva 2003/87/CE în raport cu nivelurile emisiilor din anul 2005 în funcție de procentul stabilit pentru fiecare stat membru în anexa acestei decizii.

2.10 Comisia consideră că emisiile de gaze cu efect de seră trebuie reduse anual în perioada 2013-2020. Este însă prevăzută și o anumită flexibilitate: fiecărui stat membru i se permite să transfere din anul următor un volum egal cu 2 % din limita de emisii de gaze cu efect de seră a respectivului stat membru. De asemenea, se permite statelor membre ale căror emisii se situează sub limitele impuse să transfere în anul următor reducerile de emisii excedentare.

2.11 Fiecare stat membru trebuie să își limiteze în fiecare an în mod linear emisiile de gaze cu efect de seră pentru a se asigura că aceste emisii nu vor depăși în 2020 limita stabilită în anexa deciziei.

2.12 Pentru a oferi statelor membre mai multă flexibilitate în îndeplinirea obligațiilor lor, precum și pentru a promova dezvoltarea durabilă în țări terțe (în special în țări în curs de dezvoltare) și pentru a oferi securitate investitorilor, Comisia propune să se prevadă posibilitatea ca statele membre să folosească în continuare credite de reducere a emisiilor de gaze din cadrul CDM (mecanismul de dezvoltare nepoluantă), astfel încât și după 2012 să existe o piață pentru aceste credite.

2.13 Pentru garantarea existenței unei astfel de piețe, reducerea în continuare a emisiilor de gaze cu efect de seră în UE și îndeplinirea obiectivelor Comunității în materie de surse de energie regenerabilă, securitate energetică, inovație și competitivitate, se propune limitarea cotei până la care statele membre pot folosi anual credite din cadrul unor proiecte de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră întreprinse în țări terțe, până la încheierea unui acord internațional privind protecția climei, la 3 % din emisiile din surse nereglementate de sistemul de comercializare a emisiilor în anul 2005 ale fiecărui stat membru. Această cantitate maximă reprezintă aproximativ o treime din eforturile unui stat membru de reducere a emisiilor în anul 2020. Fiecare stat membru ar trebui să aibă posibilitatea de a transmite altui stat membru volumul pe care nu îl utilizează din această cantitate.

2.14 Comisia consideră că, după încheierea unui acord internațional pentru protecția climei, statele membre ar trebui să accepte doar credite de reducere a emisiilor reglementate printr-o abordare comună și din țări care au ratificat respectivul acord.

2.15 În afară de aceasta, Comisia consideră că, după semnarea unui acord internațional privind protecția climei de către Comunitate, limitele de emisii ale statelor membre trebuie adaptate în conformitate cu noul angajament al Comunității, prevăzut de acest acord, de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră. Volumul total al reducerilor suplimentare de emisii de gaze cu efect de seră, necesare îndeplinirii acestui angajament mai ambițios, va fi împărțit între sursele reglementate de sistemul UE de comercializare a emisiilor și celelalte surse.

2.16 Se prevede ca statele membre, conform articolului 3 din Decizia nr. 280/2004/CE, să informeze prin raporturi anuale cu privire la emisiile anuale care rezultă din aplicarea articolului 3 și să raporteze cu privire la utilizarea creditelor conform articolului 4. În afară de aceasta, statele membre trebuie să prezinte un raport actualizat al progreselor estimate înainte de 1 iulie 2016.

3. Observații generale

3.1 Inițiativa Comisiei Europene de a propune statelor membre partajarea eforturilor în cadrul combaterii schimbărilor climatice în ceea ce privește îndeplinirea angajamentului comunitar de a reduce, între 2013 și 2020, emisiile de gaze cu efect de seră din surse nereglementate de Directiva 2003/87/CE (neacoperite de sistemul UE de comercializare a emisiilor) reprezintă un pas important dintr-un lanț de decizii referitoare la combaterea schimbărilor climatice.

3.2 Comitetul este convins că decizia Consiliului și a Parlamentului European va contribui la îndeplinirea sarcinilor

comune în domeniul protecției mediului și al schimbărilor climatice. Politica UE în acest domeniu trebuie să garanteze o reducere evidentă a emisiilor de gaze cu efect de seră, impunând cerințe obligatorii statelor membre, a căror respectare să fie controlată strict.

3.3 În același timp, Comitetul dorește să atragă atenția asupra faptului că eficiența deciziei Parlamentului și a Consiliului privind partajarea eforturilor pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră depinde în mare măsură de celelalte două componente ale pachetului „energie și schimbări climatice” — Directiva privind resursele regenerabile și Directiva UE — ETS. Acestea funcționează deci în directă asociere, orice modificare a uneia având efect asupra celorlalte.

3.4 În măsura în care se va încheia un acord internațional, angajamentele Comunității trebuie adaptate. Mari speranțe se leagă de negocierile care au început în decembrie 2007 la Bali (Indonezia) și care pot fi de o importanță decisivă pentru măsuri la scară mondială până în 2020. Ar fi bine ca negocierile să ajungă la o concluzie, iar în 2009, în cursul summitului privind clima, la Copenhaga, să se obțină un acord privind protecția climei. Înaintea acestuia se va desfășura încă un summit privind clima, la Poznań, de la care se așteaptă un impuls.

3.5 Trebuie salutat faptul că în cadrul acestor negocieri UE joacă un rol de lider. Prin angajamentele pe care și le-a asumat, UE oferă un bun exemplu și încearcă să stimuleze și să determine alte țări să ia măsuri comparabile. Este de înțeles că state emergente precum China, India și Brazilia nu își vor reduce emisiile, însă pot să diminueze creșterea acestora în raport cu creșterea economică. CESE încurajează Comisia să depună toate eforturile pentru a ajunge la un acord internațional (post-Kyoto), astfel încât țările dezvoltate să se angajeze la o reducere de până la 30 % a emisiilor de gaze cu efect de seră, până în 2020, față de nivelurile înregistrate în 1990, deoarece aceasta ar fi în concordanță cu previziunile celui de-al 4-lea raport IPCC, care evaluează necesitatea unei reduceri, până în 2020, cu 25-40 % față de nivelul anului 1990, pentru a limita încălzirea globală cu până la 2 grade Celsius față de nivelul preindustrial. Dacă se ajunge la acest acord internațional, va fi, bineînțeles, necesar să se reexamineze atât această propunere, cât și celelalte propuneri din cadrul pachetului „energie și schimbări climatice” al Comisiei, pentru a se realiza o reechilibrare între obiectivele acestora și obiectivul mai strict impus de acest acord. Prin urmare, este important ca toate părțile implicate să accepte ideea că obiectivele propuse în prezent pentru 2020 nu constituie decât o primă etapă și că vor fi necesare obiective mai stricte în timp util, posibil începând cu 2020 și cu siguranță în cursul anilor următori, și ca aceste părți implicate să își elaboreze proiectele ținând seama de acest lucru.

3.6 Comitetul este de părere că măsurile pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră ar trebui puse în aplicare astfel încât să protejeze și chiar să sporească competitivitatea economică a Europei pe termen lung. Dezvoltarea resurselor regenerabile și produsele și modurile de producție eficiente din punct de vedere energetic vor face obiectul unei cereri din ce în ce mai mari la nivel mondial, iar Europa este bine plasată pentru a câștiga un avantaj competitiv, jucând rolul de lider mondial în

multe dintre aceste domenii. Astfel de evoluții trebuie să se bucure de sprijinul UE și al statelor membre în domeniul cercetării și dezvoltării. În plus, este absolut necesar să se formeze specialiști și să se dezvolte în general gradul de conștientizare a opiniei publice în domeniile economisirii energiei, al protecției climei și al schimbărilor climatice.

3.7 Comitetul este de părere că societății civile îi revine un rol foarte important în îndeplinirea obligațiilor asumate de state. Statele membre ar trebui să promoveze mai puternic inițiativele sociale care contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și să dezvolte modalități de sprijinire a acestor inițiative.

- Societatea civilă în ansamblul ei poate avea o contribuție importantă la punerea în aplicare a acestei decizii. În acest sens este necesară o mai amplă diseminare a cerințelor deciziei, precum și a mijloacelor de aplicare la nivelul fiecărui stat membru.
- De asemenea, trebuie pus un accent mai puternic pe conștientizarea și educarea populației pentru a înțelege necesitatea eforturilor de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră.
- În plus, este absolut necesar să se formeze specialiști și să se dezvolte în general gradul de conștientizare a opiniei publice în domeniile economisirii energiei, al protecției climei și al schimbărilor climatice.

4. Observații speciale

4.1 Comitetul este de părere că trebuie găsit un echilibru adecvat între măsurile orientate către reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în cadrul UE și solidaritatea cu privire la introducerea unor măsuri de reducere a emisiilor în țările din lumea a treia, prin utilizarea unor instrumente flexibile în cadrul proiectelor în vederea aplicării în comun a mecanismului de dezvoltare nepoluantă. Cu toate acestea, utilizarea instrumentelor flexibile ar trebui să fie considerată adecvată numai acolo unde reduce într-adevăr emisiile globale de gaze cu efect de seră. Aceste instrumente nu trebuie să stimuleze transferul emisiilor de la țările UE la cele non-UE.

4.2 Comisia propune ca statele membre să poată folosi în continuare creditele de reducere a emisiilor de gaze din cadrul CDM pentru a garanta existența unei piețe pentru aceste credite chiar după 2012. Comitetul își manifestă preocuparea cu privire la calitatea reducerilor certificate de emisii (CER) provenite din CDM și propune ca, pentru proiectele începute înainte de 2013, statele investitoare să beneficieze de reducerile certificate numai după recalcularea nivelului de referință și verificarea continuării producerii efectelor. Pentru noile proiecte ale CDM avute în vedere drept contribuție a statelor membre la partajarea eforturilor de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră, ar trebui luate în considerare numai acele tipuri de proiecte care utilizează BAT (*best available techniques*) ca nivel de referință.

4.3 Comisia subliniază doar principiul general conform căruia statele cu un PIB mare pe cap de locuitor trebuie să se

angajeze la reduceri mai serioase, iar statele cu un PIB mai scăzut pe cap de locuitor, la reduceri mai puțin importante; este însă posibil ca state diferite cu un PIB pe cap de locuitor similar să necesite eforturi diferite pentru a obține aceleași rezultate în materie de reducere a emisiilor. La partajarea eforturilor, trebuie evaluate pentru fiecare stat în parte condițiile date și cheltuielile asociate reducerii emisiilor, precum și efectele asupra competitivității și dezvoltării statului respectiv. Decizia privind partajarea eforturilor ar trebui să conducă, pentru fiecare țară, la un cost relativ egal al reducerii efectelor acestor emisii.

4.4 Comitetul atrage atenția supra unei contradicții clare în textul deciziei. Comisia propune 2005 ca an de referință pentru evaluarea eforturilor statelor membre de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră, iar anul 2020 ca an de încheiere a perioadei respective. În articolul 3 alineatul (2) al doilea paragraf se afirmă că fiecare stat își limitează aceste emisii în fiecare an, în mod linear. Totodată, în primul paragraf al aceluiași alineat se prevede că fiecare stat membru urmează să ia măsuri pentru ca, în 2013, emisiile sale totale de gaze cu efect de seră din surse care nu sunt reglementate de Directiva 2003/87/CE să nu depășească media emisiilor sale anuale din respectivele surse înregistrate în decursul anilor 2008, 2009 și 2010, astfel cum au fost declarate și verificate în conformitate cu Directiva 2003/87/CE și cu Decizia 280/2004/CE. Aceasta înseamnă că pentru evaluarea situației din 2013, vor servi drept referință anii 2008, 2009 și 2010.

4.5 În temeiul articolului 3 alineatul (3) din propunerea de decizie, un stat membru poate transfera din anul următor un volum egal cu 2 % din limita de emisii de gaze cu efect de seră a respectivului stat membru prevăzută la alineatul (2). În cazul în care emisiile unui stat membru se situează sub limita prevăzută la alineatul (2), respectivul stat membru poate transfera în anul următor reducerile de emisii excedentare. Această dispoziție este prea rigidă, deoarece termenul de un an nu are flexibilitatea necesară pentru a aplica proiecte pe scară mare și a obține rezultate bune. Acest lucru este deosebit de important pentru statele membre care aplică proiecte pe scară mare de reducere a efectelor emisiilor de gaze cu efect de seră.

Comisia propune ca fiecare stat membru să elaboreze un plan pentru realizarea propriilor sale valori-țintă naționale, însă media emisiilor anuale în perioada 2013-2020 nu ar trebui să depășească media emisiilor din perioada 2005-2020. Comitetul consideră important ca punerea în aplicare a acestor planuri să facă obiectul unei monitorizări periodice la nivel național și european, pentru a se identifica rapid orice divergențe și pentru a se lua măsurile corective necesare.

4.6 Pentru a consolida rentabilitatea generală în cadrul implementării tuturor obligațiilor Comunității și în scopul îndeplinirii obiectivelor comunitare cu costuri minime, Comitetul consideră că un stat membru ar trebui să poată transfera altui stat membru o parte din cota sa admisibilă de emisii, pe baza acordurilor interstatale bilaterale.

4.7 Comitetul solicită Comisiei un sistem automatizat de respectare a obligațiilor, în cadrul căruia să se prevadă o amendă pentru statele membre în cazul depășirii cotei de emisie stabilite.

4.8 De asemenea, în termeni de distribuire echitabilă din punct de vedere geografic a proiectelor, textul de la articolul 4 alineatul (1) litera (c) nu este suficient de specific în privința aplicării măsurilor la achiziționarea de credite.

4.9 Pentru aplicarea acestei decizii, Comisia ar trebui să pună la dispoziția statelor membre direcții de acțiune, instrumente și măsuri. În acest sens un bun început ar putea fi un ghid cu exemple de succes deja aplicate în UE.

4.10 În vederea atingerii obiectivului stabilit de această decizie, se recomandă statelor membre să utilizeze fondurile

structurale și de coeziune în proiecte care să nu conducă și chiar să reducă emisiile de gaze cu efect de seră.

4.11 Întrucât în următoarea perioadă de alocare, între 2013 și 2020, se prevede pentru instalațiile cuprinse în sistemul UE ETS licitarea cotelor de emisie, se vor obține astfel fondurile necesare reducerii de emisii de gaze cu efect de seră pentru sectoarele UE non-ETS. O parte din fondurile astfel obținute ar trebui să fie orientate către sectoarele economice care depun eforturi de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră, ca stimulente. Cealaltă parte ar trebui să se constituie într-un fond de solidaritate cu țările în curs de dezvoltare și să fie distribuită acestora pentru acțiuni de adaptare la schimbările climatice.

Bruxelles, 9 iulie 2008

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind stocarea geologică a dioxidului de carbon și de modificare a Directivelor 85/337/CEE și 96/61/CE ale Consiliului, a Directivelor 2000/60/CE, 2001/80/CE, 2004/35/CE, 2006/12/CE și a Regulamentului (CE) nr. 1013/2006

COM(2008) 18 final — 2008/0015 (COD)

(2009/C 27/17)

La 8 februarie 2008, în conformitate cu articolul 175 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la:

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind stocarea geologică a dioxidului de carbon și de modificare a Directivelor 85/337/CEE și 96/61/CE ale Consiliului, a Directivelor 2000/60/EC, 2001/80/CE, 2004/35/CE, 2006/12/CE și a Regulamentului (CE) nr. 1013/2006.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 4 iunie 2008. Raportor: dl WOLF.

În cea de a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 9 iulie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 138 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 4 abțineri.

Cuprins:

1. Concluzii și recomandări
2. Introducere
3. Propunerea Comisiei
4. Observații generale
5. Observații specifice

1. Concluzii și recomandări

1.1 Captarea și stocarea pe termen lung (CSC) a dioxidului de carbon (CO₂) eliberat la utilizarea (arderea) combustibililor fosili

ar contribui substanțial la combaterea schimbărilor climatice. De aceea, această tehnologie ar trebui dezvoltată mai rapid și utilizată cât mai curând posibil.

1.2 Comitetul salută directiva propusă de Comisie, ca fiind o condiție preliminară pentru dezvoltarea și utilizarea CSC, și sprijină în mare parte conținutul acesteia.

1.3 Directiva abordează cele mai importante aspecte și stabilește dispoziții pentru tratarea acestora. Sunt acoperite în special chestiunile privind siguranța oamenilor și a mediului, împreună cu responsabilitățile conexe, contribuind astfel la asigurarea acceptării din partea publicului a directivei și la abordarea preocupărilor cetățenilor legate de mediu.

1.4 Dezvoltarea lanțului general de valoare adăugată CSC, respectiv captarea, transportul și stocarea CO₂ rămâne într-o fază de început, iar în unele cazuri într-o fază de explorare. Dispozițiile directivei trebuie să ia acest lucru în considerare, fiind necesare anumite ajustări în unele domenii.

1.5 Pentru a permite o punere în aplicare rapidă a proiectelor inițiale, unele secțiuni ale directivei ar trebui modificate, pentru a le face mai ușor de utilizat atât de către autoritățile naționale relevante, cât și de întreprinderile dispuse să facă investiții, asigurându-se astfel o certitudine a planificării și un stimulente pentru acțiunea. Acest lucru este valabil, de exemplu pentru clarificarea chestiunilor privind răspunderea, ca și a naturii și volumului plăților aferente garanțiilor financiare.

2. Introducere

2.1 Ca urmare a deciziilor Consiliului, din martie 2007, privind schimbările climatice și securitatea alimentării cu energie, Comisia a propus un pachet de măsuri, sub forma unor documente separate, pentru a îndeplini obiectivele stabilite de deciziile Consiliului. Aceste măsuri pun accentul pe eficiența energetică, promovarea surselor de energie regenerabilă și dezvoltarea și utilizarea tehnologiilor inovatoare relevante. Comitetul a elaborat avize specifice pentru fiecare măsură ⁽¹⁾.

2.2 Un domeniu de importanță-cheie îl reprezintă în acest context dezvoltarea de metode pentru reducerea durabilă a emisiilor de gaze cu efect de seră rezultate din utilizarea combustibililor fosili. Despre acest lucru este vorba în acest aviz. Acesta se referă la propunerea Comisiei privind o Directivă privind stocarea geologică a dioxidului de carbon (CO₂).

2.3 Prezentul aviz este completat de un alt aviz al Comitetului privind aceeași tehnologie, care se referă la Comunicarea Comisiei ⁽²⁾ privind sprijinirea demonstrației incipiente a producerii de energie electrică durabilă din combustibili fosili.

3. Propunerea Comisiei

3.1 Având în vedere (i) că este probabil ca cererea crescândă la nivel internațional de surse de energie urmează a fi acoperită predominant prin combustibili fosili și (ii) obiectivul de reducere a emisiilor de CO₂ până în anul 2050 cu 50 % la nivel global și între 60 %-80 % în statele industrializate, Comisia consideră că este necesar să fie exploatare complet toate posibilitățile de reducere a emisiilor. În acest context, captarea și stocarea CO₂ (prescurtat CSC) ⁽³⁾ este de o importanță majoră.

3.2 Ca urmare a solicitării Consiliului European din martie 2007, propunerea înaintată de către Comisie reprezintă

⁽¹⁾ CESE 1201/2008, CESE 1202/2008, CESE 1203/2008 din 9 iulie 2008, încă nepublicat în Jurnalul Oficial.

⁽²⁾ COM(2008) 13 final.

⁽³⁾ CCS: Carbon Capture and Storage (Captarea și stocarea carbonului (respectiv a dioxidului de carbon)). TEN/340 — CESE 562/2008 recomandă utilizarea abrevierii CCTS: Carbon Capture, Transport and Storage (Captarea, transportul și stocarea carbonului) în locul celei precedente.

un element în direcția obiectivului de a realiza cadrul tehnic, economic și de reglementare necesar pentru a face posibilă aplicarea CSC în mod ecologic. În primul rând este vorba de cadrul de reglementare, respectiv de temeiul juridic constituit de articolul 175 alineatul (1) din Tratatul de instituire a Comunității Europene. În afară de aceasta, prin această propunere se urmărește simplificarea procedurilor juridice și administrative pentru autoritățile UE sau pentru autoritățile naționale.

3.3 Dispozițiile existente deja, cum ar fi cele din Directivele 96/61/CE, 85/337/CEE, 2004/35/CE și 2003/87/CE sunt în acest caz luate în considerare sau adaptate.

3.4 Cu privire la conținutul concret al propunerii Comisiei:

3.4.1 Capitolul 1 se referă la obiectul, scopul și domeniul de aplicare. În afară de aceasta, se urmărește aici și stabilirea unor definiții.

3.4.2 Capitolul 2 tratează problema alegerii siturilor de stocare și a autorizațiilor de explorare. Statele membre trebuie să hotărască ce zone vor fi puse la dispoziție pentru stocare și ce reguli se aplică pentru acordarea autorizațiilor de explorare.

3.4.3 Capitolul 3 se referă la autorizațiile de stocare și la condițiile de acordare a acestora și la atribuțiile relevante ale Comisiei Europene. Este importantă evaluarea efectelor asupra mediului, inclusiv studiul de impact și consultarea publică.

3.4.4 Capitolul 4 se referă la exploatarea și închiderea siturilor, obligațiile ulterioare închiderii acestora, inclusiv criteriile de acceptare a CO₂, obligațiile în materie de supraveghere și raportare, inspecții, măsurile în caz de nereguli și/sau scurgeri, obligațiile privind închiderea și ulterioare închiderii siturilor, precum și prevederea unor garanții financiare.

3.4.5 Capitolul 5 tratează problema accesului la rețelele de transport și de stocare.

3.4.6 Capitolul 6 se referă la dispozițiile generale privind autoritatea competentă, colaborarea transfrontalieră, sancțiuni, elaborarea de rapoarte către Comisia Europeană, modificări și procedurile de comitologie relevante.

3.4.7 Capitolul 7 conține modificările necesare privind alte acte legislative, inclusiv adaptările necesare legislației în materie de apă și deșeuri. De asemenea, sunt definite condiții suplimentare pentru autorizarea noilor centrale electrice.

3.4.8 În anexa I sunt stabilite criteriile detaliate privind caracterizarea sitului și evaluarea riscurilor. Anexa II conține criteriile detaliate privind supravegherea. Comisia Europeană poate modifica anexele, caz în care Parlamentul European are drept de codecizie.

4. Observații generale

4.1 Comitetul a atras în mod repetat atenția asupra faptului ⁽⁴⁾ că energia la prețuri accesibile este forța motrice a economiilor sociale moderne și condiția oricărei aprovizionări de bază. În acest context, un rol deosebit de important îl are dezvoltarea susținută de noi tehnologii ⁽⁵⁾.

4.2 Comitetul salută directiva propusă de Comisie privind acest subiect, ca fiind o condiție preliminară importantă pentru dezvoltarea și utilizarea CSC ca tehnologie pentru atingerea acestui obiectiv, sprijinind în mare parte conținutul acesteia.

4.3 În acest sens, Comitetul a atras atenția asupra faptului ⁽⁶⁾ că în momentul actual, combustibilii fosili — cărbunele, petrolul și gazul — reprezintă elementele de bază ⁽⁷⁾ al furnizării de energie atât în Europa, cât și la nivel global și că probabil importanța acestora nu se va diminua nici în următoarele decenii.

4.4 Acest lucru nu se află în contradicție cu obiectivul declarat de a mări într-un mod semnificativ proporția resurselor de energie regenerabilă, întrucât chiar având în vedere obiectivul UE, ca până în anul 2020 ⁽⁸⁾ procentul de energie regenerabilă să reprezinte cel puțin 20 % din consumul general, va mai exista încă de-a lungul multor decenii o nevoie sporită de alte surse de energie pentru a acoperi restul de 80 % din consum, respectiv de aproximativ 50 % până în anul 2050.

4.5 Până în prezent, dintre sursele de energie regenerabilă, numai energia hidroelectrică și biomasa ⁽⁹⁾ pot fi utilizate astfel încât să răspundă cererii de energie de pe piață, în timp ce energia eoliană și solară au o disponibilitate redusă, dependentă de vreme. Pe de altă parte, ar trebui făcute eforturi substanțiale în direcția dezvoltării și utilizării continue a acestor surse, dezvoltând în același timp și posibilități adecvate și economice de stocare în acest sens. Cu toate acestea, această temă face obiectul altui aviz al Comitetului.

4.6 De aici rezultă că pentru acoperirea sigură a necesarului energetic de bază — în completare la și/sau ca înlocuire ⁽¹⁰⁾ a energiei nucleare — trebuie utilizate în continuare, într-o proporție considerabilă, centralele electrice cu combustibili fosili. În afară de aceasta, pentru compensarea alimentării fluctuante cu energie eoliană va nevoie de un număr din ce în ce mai mare de centrale electrice ale căror capacități de generare să fie rapid reglate, pentru a pune la dispoziție capacități de rezervă suficiente, atât pozitive, cât și negative.

⁽⁴⁾ De exemplu JO C 162, 25.6.2008, p. 72.

⁽⁵⁾ A se vedea CESE 1199/2008 din 9 iulie 2008, încă nepublicat în Jurnalul Oficial.

⁽⁶⁾ De exemplu CESE 6437/2005 și mai recent CESE1246/2007, încă nepublicat în Jurnalul Oficial.

⁽⁷⁾ Utilizarea CSC este prevăzută, pentru început, în special pentru generarea de energie din combustibili fosili. În prezent, aproximativ 30 % din energia generată în UE provine din energie nucleară, care practic nu produce emisii de CO₂.

⁽⁸⁾ Decizia Consiliului din martie 2007.

⁽⁹⁾ Biomasa are un impact pozitiv asupra bilanțului de emisii de CO₂ (numai) dacă aportul energetic pentru producție, transport și prelucrare nu depășește energia obținută. Articolul 12 alineatul (a) din Directiva privind sistemul de comercializare a emisiilor prevede opțiunea unui sprijin adecvat pentru centrale pe biomasă echipate cu instalații CSC.

⁽¹⁰⁾ Respectiv în statele membre care au decis să nu producă sau să nu mai producă energie nucleară.

4.7 Pentru asigurarea capacității maxime și a capacităților de rezervă, pe lângă hidrocentralele cu acumulare prin pompare sunt avute în vedere în special centralele energetice pe gaz. Cu toate acestea, există un potențial limitat pentru dezvoltarea de centrale cu acumulare prin pompare, deoarece condițiile geografice specifice pe care le necesită au fost în mare parte utilizate până în prezent.

4.8 Pentru alimentarea de bază și intermediară se utilizează, pe lângă centralele nucleare, în primul rând centrale pe cărbuni. În statele membre care decid să nu producă energie nucleară pe plan intern, utilizarea cărbunelui pentru generarea de energie devine și mai importantă pentru acest tip de generare de energie.

4.9 În cazul utilizării cărbunilor se urmărește ca emisia de CO₂ să fie cât mai scăzută cu putință. În acest scop se vor urma două direcții, aflate la stadii diferite de maturitate tehnică și care au efecte diferite: pe de o parte, centrale cu eficiență și mai ridicată, pe de altă parte, centrale cu echipamente CSC ⁽¹¹⁾, în care cea mai mare parte a CO₂ rezultat nu mai ajunge în atmosferă, existând în schimb inevitabil o diminuare considerabilă a eficienței datorită energiei suplimentare necesare pentru funcționarea echipamentelor CSC. În afară de aceasta, este nevoie și de dezvoltarea unor tehnologii de captare a CO₂ rezultat din procesele industriale de producție.

4.10 Dezvoltarea CSC, incluzând captarea, transportul și stocarea de CO₂, se află încă într-o fază de început și, parțial într-o fază de explorare. Pe de altă parte, deși gradul de eficiență a tehnologiilor convenționale utilizate de centralele electrice se află într-o continuă creștere, treptat se ating și limitele fezabilității fizice. Având în vedere că în următorul deceniu va exista o nevoie urgentă și crescută de înlocuire a capacităților centralelor electrice, Comitetul recomandă o abordare pragmatică, în cadrul căreia ambele tehnologii să fie dezvoltate în paralel. În timp ce dezvoltarea unui grad de eficiență înalt poate să se orienteze și pe viitor în mare parte în funcție de cererea pieții, tehnologiile CSC — centralele electrice, precum și infrastructura — au nevoie în faza de demonstrație și de introducere pe piață de un sprijin suplimentar.

4.11 Dezvoltarea tehnologiilor CSC se va realiza pe mai multe căi: ca tehnologie integrată în centralele electrice, în care CO₂ — în cazul gazeificării cărbunelui — va fi captat înainte de procesul de ardere, sau prin procesul *oxyfuel*, prin care CO₂ este îmbogățit și ulterior separat în timpul procesului, sau prin procesul cunoscut sub numele de tehnologie post-combustie, în care, după ardere, CO₂ este spălat din fumul emis (spălare de CO₂). Este indicat ca, în cazul unei dezvoltări ulterioare corespunzătoare, ultima metodă să intre în dotarea centralelor electrice noi, de înaltă eficiență, care se construiesc în prezent, în măsura în care acestea sunt proiectate pentru a răspunde la aceste cerințe („Capture Ready”). Aceste metode tehnologice au în comun faptul că CO₂ captat trebuie transportat de la locul centralei electrice până la locul corespunzător de stocare.

⁽¹¹⁾ A se vedea CESE 1246/2007, încă nepublicat în Jurnalul Oficial.

4.12 CO₂ poate fi stocat numai în formațiuni geologice adecvate și sigure. Cercetările actuale indică faptul că rezervoarele acvifere saline și zăcămintele epuizate de petrol și gaze ar fi cele mai bune opțiuni, în timp ce minele de cărbune abandonate ar fi probabil mai puțin corespunzătoare. Este vital să existe o izolație în mare parte intactă din rocă, pentru a preveni scurgerile de CO₂ (cu cât mai puține canale de legătură cu suprafața).

4.13 În cazul în care se alege un sit de stocare de către experți, în conformitate cu normele propuse stabilite de directivă, pot fi considerate minime riscurile asociate stocării. În cazul unor formațiuni adecvate pentru stocare, „descărcarea” bruscă a unor cantități mari de CO₂ este practic imposibilă⁽¹²⁾. În același timp riscul unor șocuri seismice induse se poate exclude, în cele mai multe cazuri, deoarece presiunea de stocare maximă trebuie aleasă astfel încât să fie puțin inferioară celei care ar distruge straturile de rocă de acoperire și pe cele utilizate pentru stocare⁽¹³⁾, acestea trebuind să fie conservate pentru a asigura stocarea.

4.14 Problema stocării sigure și de lungă durată a CO₂ este de o importanță deosebită pentru acceptarea politică și socială a acestui aspect.

4.15 De aceea, Comitetul consideră că este foarte important ca cetățenii să fie informați deplin de către Comisie dar și, în special, de statele membre și de potențialii operatori cu privire la toate aspectele acestei noi tehnologii și să fie implicați printr-un proces de dialog transparent în respectivele luări de decizii. În acest sens ar trebui elaborate etapele procedurale adecvate.

4.16 La sfârșitul acestei secțiuni, Comitetul dorește să sugereze o altă măsură preventivă. Aceasta se referă la posibilitatea unei cereri viitoare de CO₂ în viitorul îndepărtat, fie pentru o utilizare care nu este previzibilă în prezent ca substanță chimică de bază, fie ca variabilă reglabilă în cadrul ciclurilor climatice „naturale” pe termen lung. De aceea, Comitetul recomandă, ca o măsură preventivă suplimentară în vederea durabilității, ca realizarea stocării CO₂ să aibă loc într-un mod sigur, dar ca în cadrul planului de închidere, să se ia în considerare posibilitatea de realizare a unei reemisi⁽¹⁴⁾ controlate sau să se prevadă elaborarea unei documentații privind posibilitățile de reemisie potențiale din siturile de stocare specifice. Desigur că siguranța, în măsura posibilului, și etanșeitatea sitului de stocare trebuie să constituie o prioritate.

⁽¹²⁾ Numai dacă se întâmplă acest lucru ar exista un risc pentru persoanele care trăiesc în imediata vecinătate a sitului, deoarece CO₂, spre deosebire de CO, nu este toxic și nu este periculos pentru viața oamenilor decât la o concentrație în aer de peste 8 % (în prezent, concentrația medie de CO₂ în aer este de cca. 380 ppm (ppm: părți per milion)).

⁽¹³⁾ Spre deosebire de utilizarea energiei geotermale.

⁽¹⁴⁾ Pe baza analizei mostrelor forate din gheață s-au aflat informații privind evoluția climei globale din ultimii 600 000 de ani. Din această analiză reiese că, în trecut, perioadele calde și perioadele glaciare au alternat în intervale periodice de 100 000 de ani, în mod tipic, acest lucru putând fi ilustrat printr-un grafic de temperatură — cu care se poate corela și concentrația de CO₂ din atmosferă — asemănător șirului dinților unui ferăstrău. Având în vedere că ne aflăm de mai mult timp într-o perioadă caldă, adică pe segmentul superior al unei astfel de curbe tip dinte de ferăstrău, și că sfârșitul ultimei ere glaciare a avut loc acum peste de 100 000 de ani, este astfel posibil ca, în viitorul previzibil să aibă din nou loc o scădere treptată a temperaturii și a concentrației de CO₂, în cazul în care actualele emisii antropogene de gaze cu efect de seră nu vor duce tocmai la o situație contrară.

4.17 Comitetul salută, în general, propunerea de directivă a Comisiei și își exprimă în următorul capitol punctul de vedere cu privire la anumite detalii ale acesteia.

5. Observații specifice

5.1 Proiectul de directivă conține dispozițiile esențiale necesare pentru a pune la dispoziția operatorilor de instalații CSC cadrul juridic necesar, cu toate că anumite dispoziții depășesc cadrul necesar îndeplinirii acestui obiectiv.

5.2 Cu toate acestea, unele puncte ale proiectului de directivă ar trebui clarificate, pentru a face posibilă punerea în aplicare și pentru a asigura certitudinea juridică.

5.3 Potrivit propunerii Comisiei ar trebui ca, în cadrul comercializării emisiilor, CO₂ captat și stocat să fie considerat ca „neemis”, și în consecință să nu fie prezentate certificate de CO₂ (considerentul 23 cu trimitere la Directiva 2003/87/CE). De aici reiese că există un stimulente de piață util pentru investițiile în instalații CSC, — chiar dacă în faza de demonstrație acesta nu este încă satisfăcător.

5.3.1 Din acest motiv Comitetul salută propunerea pentru integrarea acestor măsuri în sistemul de comercializare a emisiilor, deoarece o abordare din perspectiva pieței este evident de preferat unei obligații privind CSC, mai ales că în stadiul actual de dezvoltare a tehnologiilor CSC o asemenea obligație privind CSC ar fi prematură.

5.3.2 Pe de altă parte, este corect ca noile centrale electrice să fie obligate să aloce spațiu suficient pentru instalațiile de captare și comprimare a CO₂. Cu toate acestea, și aceste măsuri, de regulă costisitoare, ar trebuie corelate cu stimulentele corespunzătoare ale economiei de piață⁽¹⁵⁾ (de exemplu certificate CO₂ avantajoase, utilizarea pentru CSC a unei părți din profitul licitațiilor din sistemul de comercializare a emisiilor).

5.4 Pentru a evita limitarea posibilităților de stocare, ar trebui ca interdicția formulată în articolul 2 alineatul (3) din propunerea comisiei să nu se refere la „stocarea în formațiuni geologice”, ci la „siturile de stocare”. Potrivit definiției de la articolul 3 alineatul (4), formațiunile geologice se pot întinde până la zona definită în articolul 2 alineatul (1), în timp ce, în comparație cu aceasta, întinderea unui sit de stocare este mult mai redusă. Ar trebui introdusă o clauză, pentru a permite posibilități suplimentare de stocare, prin convenții contractuale fiabile cu state din afara UE.

⁽¹⁵⁾ A se vedea recomandările generale de la punctul 3.3 din JO C 162, 25.6.2008, p. 72.

5.5 Potrivit articolului 3 alineatul (3), definiția unui „sit de stocare” se referă numai la acea „subdiviziune” a „formațiunilor geologice specifice” „utilizată pentru stocarea geologică a CO₂”. (O formațiune geologică specifică poate avea o întindere — sub aspectul proiecției suprafeței — de până la milioane de km², de aceea numai o parte din aceasta poate fi considerată „un sit de stocare”). Este foarte posibil, ba chiar probabil, ca pe o formațiune geologică să existe mai multe situri de stocare, ceea ce de altfel se va și întâmpla.

5.6 Potrivit propunerii Comisiei, articolul 4 alineatul (1), dreptul de stabilire a siturilor de stocare adecvate este de competența nivelului național. În acest sens, ar trebui clarificat faptul că zonele adecvate în principiu pentru stocarea CO₂ ar trebui stabilite chiar de statele membre, în măsura în care nu există argumente importante împotriva.

5.7 Comitetul salută faptul că în dispozițiile propuse se solicită un nivel maximum de siguranță. Acest lucru este necesar atât pentru protecția oamenilor, mediului și a climei ⁽¹⁶⁾, cât și pentru asigurarea integrității comercializării emisiilor.

5.7.1 Acest obiectiv trebuie garantat prin introducerea unor sisteme adecvate de supraveghere, corespunzătoare nivelului actual de dezvoltare tehnologică. Acest lucru trebuie luat în considerare de către statele membre la acordarea autorizațiilor ⁽¹⁷⁾.

5.7.2 Sistemele de monitorizare fac necesară și trebuie să asigure înțelegerea și modelarea cât mai bună a proceselor care au loc în interiorul sitului de stocare (numai măsurătorile la nivelul solului sau în apropierea acestuia nu furnizează suficiente date). De aceea, modelele utilizate ar trebui analizate, respectiv certificate, dacă este posibil, prin două sisteme de simulare și modelare.

5.7.3 Termenul „scurgere” ar trebui definit în felul următor: „o eliberare de CO₂ din complexul de stocare, care poate fi detectată prin sisteme de supraveghere de ultimă generație”. O etanșeitate perfectă (respectiv de 100 %) nu există, și din cauza emisiilor naturale de CO₂ ale solului, aceasta nici nu ar putea fi dovedită. În afară de aceasta, nici din motive de siguranță tehnică, nici din motive de protecție a climei ⁽¹⁸⁾, nu este necesar acest lucru. Această definiție, bazată pe tehnologia de ultimă generație disponibilă la un moment dat ar avea face ca nivelul sistemelor de supraveghere — favorizat și de dezvoltarea echipamentelor CSC — să se afle în continuă dezvoltare, contribuind astfel dinamic la o siguranță tot mai mare.

⁽¹⁶⁾ Deseori se solicită și pentru „sănătate, securitate și mediu” — în engleză „Health, Security, Environment” HSE.

⁽¹⁷⁾ A se vedea și articolul 13 alineatul (2) din propunerea de directivă și anexa II.

⁽¹⁸⁾ În caz contrar, ar trebui prezentate certificate de emisii (sistemul de comercializare a emisiilor).

5.7.4 În măsura în care, pentru funcționarea de rutină ulterioară, se intenționează definirea unor valori-limită admisibile ale scurgerilor, s-ar putea alege acea valoare la care nu apar efecte climatice sau de securitate și, astfel, nici nu ar avea vreo influență asupra certificatelor de emisie, de exemplu o scurgere de 1,1 %/100a.

5.8 Durata de acordare a autorizațiilor de explorare, care a fost propusă de Comisie în articolul 5 alineatul (3), este prea scurtă. Experiența practică din domeniul explorării arată că, și în condiții optime, este nevoie de cel puțin patru ani pentru a pune în aplicare programul de lucru de explorare. În niciun caz nu trebuie să se ajungă la întreruperea unei explorări doar din cauză că a expirat termenul acesteia inclusiv perioada de prelungire, chiar în cazul în care mai trebuie obținute doar puține date. De aceea, pentru a evita blocarea potențialelor situri de stocare prin explorări întârziate, ar trebui prevăzută o reglementare flexibilă care să ia în considerare circumstanțele respective de la fața locului și care în același timp să ceară din partea operatorului o abordare precisă a programului de explorare.

5.9 Explorarea unui potențial sit de stocare necesită know-how, personal calificat, timp și bani, în timp ce succesul în nici un caz nu este garantat. De aceea un stimulent decisiv pentru explorare ar dispărea, dacă pentru întreprinderi acest angajament nu ar fi legat de o anticipare a utilizării stocării. Dispoziția propusă de Comisie la articolul 5 alineatul (4) ar trebui completată cu un drept de acces la situl de stocare, de exemplu cu fraza (care deja era cuprinsă în dezbateri): „După această perioadă, autorizația de explorare a stocării de CO₂ va fi transformată fie într-o autorizație de stocare a CO₂, fie va fi abandonată pentru întreaga suprafață în cauză”.

5.10 Este corect să se elaboreze un plan de măsuri corective. Cu toate acestea, acest plan de măsuri corective [articolul 9 alineatul (6) și articolul 16 alineatul (1)] ar trebui să se bazeze pe definiția modificată a „scurgerii” [articolul 3 alineatul (5)].

5.11 Articolele 6-9, propuse de Comisie, reglementează solicitările pentru autorizațiile de stocare, ca și condițiile de acordare și conținutul autorizațiilor de stocare. De aici rezultă că într-o formațiune geologică pot acționa mai mulți operatori.

5.11.1 Comitetul salută, în principiu, ideea de acces nediscriminatoriu. Cu toate acestea, în ceea ce privește răspunderea referitoare la scurgeri și transferarea responsabilității către stat, ar putea apărea dificultăți privind delimitarea responsabilităților.

5.11.2 Din acest motiv, ar trebui să fie valabilă regula că numai un singur operator poate primi autorizație pentru fiecare sit de stocare. Astfel s-ar asigura atribuirea clară a responsabilității. Accesul nediscriminatoriu la situl de stocare ar fi asigurat și pe baza articolului 20.

5.12 Conform propunerii Comisiei, o autoritate națională trebuie să informeze Comisia cu privire la acordarea finală a autorizațiilor (articolul 10 și articolul 18) și apoi, timp de șase luni, să aștepte avizul Comisiei. Avizul Comisiei trebuie luat în considerare în autorizație sau, dacă este cazul, în motivarea unui aviz diferit de cel al Comisiei.

5.12.1 Reglementarea propusă ar conduce la întârzieri și la cheltuieli administrative crescute. În plus, aceasta nu corespunde principiului subsidiarității.

5.12.2 De aceea, Comitetul recomandă ca aceste dispoziții ale directivei să fie astfel modificate încât să existe, pe de-o parte, o uniformitate suficientă privind procedurile aplicate de statele membre și, pe de altă parte, să nu apară întârzieri care pot fi evitate și să fie respectat în mod suficient principiul subsidiarității. O posibilitate în acest sens ar fi limitarea procesului de autorizare la obligația de informare a Comisiei de către autoritățile naționale. În caz de încălcare a dispozițiilor, Comisia ar putea recurge la instrumentul confirmat în practică al procedurii privind încălcarea dreptului comunitar, potrivit articolului 226 din Tratatul CE. Prin urmare, textul articolului 10 ar trebui modificat în felul următor: „Autoritatea națională competentă informează Comisia, în scopul verificării, despre decizia privind autorizațiile de stocare”.

5.13 După părerea Comitetului, autoritățile naționale au nevoie de instrumente eficiente și de controale periodice, pentru a asigura în orice moment siguranța stocării. Din partea Comitetului există îndoieli în privința faptului dacă verificarea suplimentară a autorizațiilor de stocare la interval de cinci ani, care a fost propusă de Comisie, contribuie la garantarea siguranței stocării. Aceasta nu ar conduce la o creștere suplimentară a siguranței, ci ar aduce doar costuri administrative suplimentare pentru toate părțile interesate.

5.14 În articolul 18 al propunerii Comisiei sunt stabilite cerințe ridicate în privința transferului de responsabilitate pentru stocare pentru fiecare stat membru. Acest lucru este corect și este salutat de către Comitet.

5.14.1 În articolul 18 alineatul (1), se solicită totuși ca toate datele disponibile să indice că CO₂ stocat va fi „complet” reținut pentru o perioadă de timp nedeterminată. Cu toate acestea, o etanșeitate absolută nu poate exista și, în consecință, nici nu ar trebui solicitată. De aceea Comitetul face trimitere la afirmațiile de la punctele 5.7.3 și 5.7.4.

5.14.2 Pentru a nu crea obstacole de netrecut pentru realizarea transferului, textul ar trebui modificat în felul următor: „... că nu sunt de așteptat scurgeri în viitorul definit”⁽¹⁹⁾. (Aceasta se bazează pe definiția de la punctul 5.7.3).

5.15 Conform propunerii Comisiei este necesar ca la deschiderea siturilor de stocare și începerea operațiilor de stocare, întreprinderile să prezinte o garanție financiară (articolul 19). Comitetul este de acord cu propunerea Comisiei și referitor la aceasta salută faptul că statelor membre le revine sarcina de a stabili forma acestei garanții.

5.15.1 Cu toate acestea, Comitetul nu consideră că este adecvat ca această garanție să fie depusă în totalitate deja înainte de depunerea solicitării. Această garanție financiară ar trebui mai degrabă orientată, în principiu, către necesitatea de a oferi siguranța necesară în funcție de stadiul proiectului. În caz contrar s-ar reduce stimulentele financiare, și așa insuficient până în prezent, pentru întreprinderi de a investi în această nouă tehnologie.

5.15.2 În cazul unor scurgeri care ar putea avea impact asupra schimbărilor climatice, va fi nevoie de achiziția ulterioară a unor certificate de emisii suplimentare. Având în vedere investigațiile de amploare care preced acordarea de autorizații de stocare, este puțin probabil ca asemenea scurgeri să apară. De aceea, în acest caz, dovedirea existenței unor active corespunzătoare și accesibile chiar în cazul în care operatorii de stocare ar deveni insolabili, ar trebui să constituie o garanție financiară suficientă. Ținând seama de probabilitatea redusă ca acest lucru să se întâmple, orice cerințe suplimentare ar constitui o povară disproporționată asupra capacității de investiție a întreprinderii.

5.16 Unele din procedurile solicitate în anexa I pentru caracterizarea și evaluarea siturilor de stocare se află încă în faza de cercetare-dezvoltare. Pentru a asigura abordarea practică a acestor proceduri, drept referință pentru cerințele privind elaborarea documentației ar trebui să servească „stadiul actual al tehnologiei”.

5.17 În anexele 1-4, ca și cu privire la evaluarea riscului siturilor de stocare potențiale ar trebui clarificată noțiunea de biosferă. Prin biosferă, care nu trebuie să fie afectată negativ, nu ar trebui avută în vedere numai biosfera de la suprafața solului, ci și biosfera care ajunge până în zona acviferă potabilă.

5.18 În afară de aceasta, ar trebui clarificate componența și procedura de lucru ale grupului de experți responsabil cu actualizarea curentă a anexei.

Bruxelles, 9 iulie 2008

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁹⁾ Comitetul atrage atenția asupra faptului că termenul „nedefinit”, utilizat în propunerea Comisiei, produce evident confuzie și contradicție. Corect și logic ar fi să fie utilizat termenul „definit”.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2006/66/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind bateriile și acumulatorii și deșeurile de baterii și acumulatori, în ceea ce privește articolul 6 alineatul (2) privind introducerea pe piață a bateriilor și acumulatorilor

COM(2008) 211 — 2008/0081 (COD)

(2009/C 27/18)

La 22 mai 2008, în conformitate cu articolul 95 alineatul (1) și cu articolul 251 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2006/66/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind bateriile și acumulatorii și deșeurile de baterii și acumulatori, în ceea ce privește articolul 6 alineatul (2) privind introducerea pe piață a bateriilor și acumulatorilor.

Deoarece susține fără rezerve conținutul propunerii și și-a exprimat deja punctul de vedere pe această temă în avizul 655/2004-2003/0282 COD, adoptat la 28 aprilie 2004 (*), Comitetul a hotărât, în cea de-a 446 sesiune plenară din 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 9 iulie), cu 138 voturi pentru, 1 vot împotriva și 3 abțineri, să emită un aviz de susținere a propunerii și să facă trimitere la poziția adoptată în documentul menționat anterior.

Bruxelles, 9 iulie 2008

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

(*) Avizul CESE privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind bateriile și acumulatorii și deșeurile de baterii și acumulatori, JO C 117, 30.4.2004.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind industria minieră neenergetică din Europa

(2009/C 27/19)

La 17 ianuarie 2008, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Industria minieră neenergetică din Europa.

Comisia consultativă pentru mutații industriale, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 24 iunie 2008. Raportor: dl Fornea. Coraportor: dl Pop.

În cea de a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 9 iulie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 135 voturi pentru, 1 vot împotriva și 10 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Viitorul securității aprovizionării cu materii prime în Europa se bazează pe patru piloni principali: **aprovizionarea internă, aprovizionarea internațională, consolidarea capacităților și eficiența resurselor.**

- Politica în domeniul **aprovizionării interne** cu materii prime ar trebui să ia în considerare industria, politica de mediu și amenajarea teritoriului, într-o abordare integrată. Cele mai bune practici în domeniu ar trebui extinse la noile sectoare potențiale. Accesul la resursele interne din statele membre ar trebui încurajat prin asigurarea echilibrului necesar între politica de mediu și politica de dezvoltare industrială, precum și prin introducerea de stimulente armonizate destinate protecției și dezvoltării, extinzând siturile existente și deschizând unele noi acolo unde acestea sunt, pe de o parte, dorite și viabile din punct de vedere economic și social și, pe de altă parte, durabile din punct de vedere ecologic.
- Impactul globalizării asupra **aprovizionării internaționale** cu minerale ar trebui evaluat în mod corespunzător de către UE și statele membre, ori de câte ori are preponderență importul de materii prime din afara UE. Standardele sociale și de mediu ale UE ar trebui respectate în abordarea aspectelor legate de politica de investiții și de relocalizarea industrială. Ar trebui să se garanteze accesul utilizatorilor europeni la materiile prime și să se reducă dependența strategică a UE.
- **Consolidarea capacităților** în industriile extractive neenergetice europene este legată de o serie întreagă de provocări, precum obstacolele administrative, necesitatea de a îmbunătăți imaginea sectorului, nevoia de mână de lucru calificată, tehnicile de gestionare, educația și formarea.
- **Sporirea eficienței** proceselor de extracție a resurselor depinde de progresele înregistrate în alte sectoare, active atât în domeniul extracției mineralelor, cât și în alte domenii, și necesită cooperarea între Comisia Europeană și statele membre.

1.2 Comitetul Economic și Social European invită Comisia și statele membre să ia măsuri în conformitate cu următoarele recomandări (a se vedea punctul 3.2 pentru recomandări detaliate):

- **o mai bună reglementare** prin: îmbunătățirea cadrului juridic și a sistemului de autorizare; schimbul de bune practici în materie de politici de planificare; reducerea sarcinilor administrative excesive la emiterea autorizațiilor; sprijinirea activităților de explorare; promovarea dezvoltării durabile în extinderea siturilor de extracție și conservarea zăcămintelor minerale ⁽¹⁾;
- **creșterea compatibilității** de extracție și de protecție a mediului prin: propagarea bunelor practici în zonele Natura 2000 și în jurul acestora; susținerea principiului proximității în procedurile de transport, pentru a reduce poluarea și costurile, precum și îmbunătățirea accesului la resurse ⁽²⁾;
- **îmbunătățirea calității informațiilor cu privire la minerale** la nivelul UE prin crearea unui serviciu geologic european și prin instituirea unui sistem european de informații cu privire la resursele minerale, elaborat pe baza capacităților organismelor naționale de studii geologice din statele membre.

2. Prezentare de ansamblu a sectorului

2.1 Mineralele sunt esențiale pentru dezvoltare și deci pentru calitatea vieții și crearea unor comunități durabile. Mineralele neenergetice ⁽³⁾ sunt elemente de bază în viața cotidiană: o casă conține până la **150 de tone de minerale**, încorporate în: ciment, lut, ghips, carbonat de calciu, materiale compozite, sticlă, vopsea, ceramică, țigle și tone de metale; un automobil conține până la **150 de kilograme de minerale** (în cauciuc, materiale plastice, sticlă și peste **o tonă de metale**); **50 %** din vopsele și hârtie sunt constituite de minerale; ceramica și sticla

⁽¹⁾ A se vedea punctul 3.2.1 pentru recomandări detaliate.

⁽²⁾ A se vedea punctul 3.2.2 pentru recomandări detaliate.

⁽³⁾ Conform SEC (2007) 771, mineralele neenergetice se clasifică astfel: minerale metalice (cupru, fier, argint etc.); minerale industriale (sare, feldspat, caolin etc.) și minerale de construcții. Conform IP/07/767, în materie de minerale metalice, capacitatea Europei de a-și asigura aprovizionarea prin extracție indigenă este foarte limitată. De exemplu, în anul 2004 UE a importat 177 de milioane de tone de minerale metalice, în valoare totală de 10,4 miliarde EUR, în timp ce producția UE s-a situat în jurul a 30 de milioane de tone.

conțin de asemenea până la **100 % minerale** (*). Planificarea minieră garantează că acoperirea nevoilor sociale și economice, precum și efectele extracției și prelucrării asupra oamenilor și mediului sunt gestionate în mod integrat, luând în considerare întregul ciclu de viață al minei/carierii, încă de la începutul procesului de extracție, și incluzând întreținerea la închidere și după închidere în procesul de planificare. În contextul globalizării și al concurenței din ce în ce mai puternice pe piața materiilor prime, valoarea strategică a sectorului minier este în continuă creștere. În ceea ce privește tehnologia de extracție, Europa a devenit lider mondial, însă această poziție trebuie consolidată în vederea dezvoltării ulterioare.

2.2 Astăzi, 70 % din industria prelucrătoare europeană depinde de substanțele extrase, în timp ce UE-27 se confruntă cu o amplă restructurare a industriei miniere, iar prețul metalelor pe piața globală este în continuă creștere. Pentru a răspunde acestei tendințe, politicile industriale europene trebuie să ia în considerare faptul că siguranța aprovizionării și cererea de materii prime ar trebui să aibă prioritate în contextul forțelor unei piețe libere.

2.3 Sectorul industriilor extractive neenergetice europene asigură locuri de muncă pentru **295 000 de angajați** în aproximativ **18 300 de întreprinderi**, realizând o cifră de afaceri de **45,9 miliarde EUR**, și include multe IMM-uri (**). Acest sector promovează responsabilitatea ecologică și dezvoltarea durabilă prin organizațiile membre și este preocupat de responsabilitatea socială a întreprinderilor.

2.4 Mulți europeni nu recunosc importanța mineritului, însă, în viitor, dezvoltarea durabilă a Europei va depinde masiv de substanțele extrase pe plan local, în timp ce o mare cerere de minerale din țări precum China și India ar putea să afecteze siguranța aprovizionării în UE (**). În contextul abordării globale, aceste regiuni tind să dobândească partea leului din materiile prime și din resursele financiare, rezultatul fiind restructurarea sectorului și relocizarea investițiilor la scară internațională.

2.5 Pentru a face față globalizării și schimbărilor climatice, politica energetică a UE și politica integrată în domeniul mineritului sunt elemente strategice vitale. Acest lucru a fost recunoscut chiar de la începutul construcției europene (??). Deoarece statele membre s-au angajat să sprijine eforturile UE de promovare a surselor regenerabile de energie și utilizarea eficientă a energiei, este important să se înțeleagă că acest lucru poate fi realizat numai dacă industriile europene au acces sigur la mineralele neenergetice, în special la metalele de bază și la cele utilizate în tehnologia de vârf, precum și la mineralele esențiale

(*) Euromines.

(?) Eurostat.

(**) *China's commodity hunger. Implications for Africa and Latin America* (Foamea de mărfuri a Chinei. Implicațiile pentru Africa și America Latină) — studiu realizat de Deutsche Bank.

(?) Tratatul de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului, semnat în 1951.

pentru „economii verzi”. Schimbarea comportamentului, eficiența energetică și sursele regenerabile de energie au condus la multiplicarea tehnologiilor și a activităților de cercetare-dezvoltare. Este știut că echipamentele tehnologice încorporează mari cantități de metale, dintre care o proporție semnificativă o reprezintă metalele rare și prețioase, care, trebuie să fim conștienți, sunt aproape indisponibile în Europa (**).

2.6 CESE salută propunerea Comisiei Europene de a publica în 2008 o comunicare privind îmbunătățirea accesului durabil la materiile prime. Comunicarea ar trebui să recomande acțiuni realizabile, realiste și utile, prin care industriile să poată obține un acces durabil mai bun la resurse. Acest lucru este deosebit de important, deoarece industriile se confruntă cu provocări importante în materie de aprovizionare:

- reducerea zăcămintelor accesibile, adecvate extracției miniere, din cauza planificării insuficiente sau pe termen scurt a amenajărilor funciare sau din cauza utilizării deficiente a cunoștințelor de geologie;
- sarcini și costuri administrative împovărătoare pentru obținerea autorizațiilor de extracție, determinate de reglementările suplimentare și de studiile preliminare îndelungate;
- dificultăți în obținerea autorizațiilor de extracție, atât pentru cariere și activități miniere noi, cât și pentru extinderea celor existente.

2.7 CESE apreciază contribuția specialiștilor Comisiei la documentul de lucru al serviciilor Comisiei intitulat „Analiza competitivității industriei extractive neenergetice din UE” (??) și subliniază că, în ciuda extinderii UE, capacitatea acesteia de a-și asigura propria aprovizionare cu minerale metalice prin extracție indigenă este încă limitată.

2.7.1 Siguranța aprovizionării industriilor europene poate fi îmbunătățită prin investiții substanțiale în sectorul minier al noilor state membre cu potențial geologic, utilizând și îmbunătățind mecanismele de asistență deja existente ale UE.

2.7.2 Sunt disponibile resurse minerale majore în țările din Europa de Est, unde structura geologică a permis dintotdeauna desfășurarea activităților miniere. Cu toate acestea, în noile state UE acest sector a fost insuficient finanțat de stat, astfel încât situația prezentă nu reflectă potențialul real al industriei miniere neenergetice. Din această perspectivă, este esențial să se investească și capital privat în aceste întreprinderi, pentru a furniza resursele financiare care până acum au fost asigurate în cea mai mare parte de stat.

(**) Această abordare se regăsește în cel de-al patrulea raport al Grupului la nivel înalt pentru competitivitate, energie și mediu din 27 noiembrie 2007 și la summitul G8 de la Heiligendamm, 6-8 iunie 2007. Grupul la nivel înalt pentru competitivitate, energie și mediu asigură o platformă de consolidare a angajamentului politic necesar pentru a lansa o strategie coerentă de facilitare a accesului la materiile prime.

(?) SEC(2007) 771.

2.7.3 Pentru a asigura aprovizionarea cu materii prime a industriei europene și a consolida competitivitatea acesteia, este esențial să fie abordată problema inegalității condițiilor în termeni de aprovizionare durabilă și acces la resursele minerale. Aceste provocări trebuie abordate la nivel înalt, dintr-o perspectivă amplă, care să cuprindă o gamă largă de domenii politice, precum comerțul, dezvoltarea, energia, infrastructura și transportul, politica privind întreprinderile și politica de protecție a consumatorului.

2.7.4 Industria extractivă interacționează cu numeroase sectoare industriale, precum cel al furnizorilor de tehnologie și de utilaje, cel al cercetării, serviciile financiare, de consultanță și de protecție a mediului etc. ⁽¹⁰⁾. Din această cauză, de regulă, o operațiune de extracție creează, în medie, de patru ori mai multe locuri de muncă indirecte decât directe în regiunea în care este situată. Potențialul regional de creștere este considerabil, în special în zonele în care nu sunt accesibile alte forme de dezvoltare economică.

2.7.5 Comitetul Economic și Social European solicită Comisiei să revizuiască cele mai bune practici și modelele de exploatare existente la nivelul statelor membre, pentru a le dezvolta și a le promova la nivel comunitar, luând în considerare nu numai aspectele tehnologice, ci și experiența acumulată de statele membre în efectuarea studiilor geologice și gestionarea minelor și a carierelor ⁽¹¹⁾.

La nivel internațional a fost dezvoltat un proiect de dotare cu resurse ⁽¹²⁾, care oferă orientări și studii de caz referitoare la modul în care pot fi utilizate cele mai bune resurse minerale în vederea dezvoltării economice. Un astfel de studiu de caz ar putea fi realizat și în Uniunea Europeană.

3. Principalii piloni ai aprovizionării cu materii prime în viitor. Recomandări

3.1 Aprovizionarea internă

3.1.1 Accesul limitat la resurse, sarcinile administrative împovărătoare și costurile tot mai mari ale procedurilor de autorizare conduc la scăderea investițiilor în industria neenergetică a UE, chiar în sectoarele în care cererea este mare. O politică europeană în domeniul aprovizionării cu materii prime trebuie să ia în considerare atât politicile din domeniul industriei și cel al mediului, cât și amenajarea teritoriului, pentru a asigura o mai bună coordonare între autoritățile de planificare de la nivel național și nivelurile politice europene.

3.1.2 Unele inițiative naționale privind planificarea minieră pentru comunități și autorități locale pot constitui exemple utile

⁽¹⁰⁾ De exemplu, în minierit modern, serviciile financiare sunt foarte importante pentru evoluția unei mine. Produsele financiare diferă în funcție de stadiu: explorare, stadiul de fezabilitate, dezvoltarea minei, exploatare, închiderea minei.

⁽¹¹⁾ A se vedea studiile de caz existente în Finlanda, Suedia, Regatul Unit și alte țări europene.

⁽¹²⁾ Inițiativă lansată în anul 2004 de Consiliul internațional pentru minierit și metale. Urmărește identificarea bunelor practici privind investițiile în minierit și metale la nivel național/regional și la nivelul întreprinderilor în țările în curs de dezvoltare.

de gestionare integrată a nevoii de minerale a societății și a economiei, pe de o parte, și a efectelor extracției și ale prelucrării asupra oamenilor și a mediului, pe de altă parte.

3.2 CESE solicită Comisiei ca, în comunicarea sa, să recomande următoarele:

3.2.1 Îmbunătățirea cadrului juridic și a sistemului de autorizare (o mai bună reglementare) prin:

- îmbunătățirea politicilor de planificare minieră, prin schimbul de bune practici în cadrul Grupului CE pentru aprovizionare cu materii prime ⁽¹³⁾, în special în ceea ce privește, pe de o parte, utilizarea studiilor geologice și a expertizei și cunoștințelor furnizate de acestea în materie de zăcăminte și, pe de altă parte, consultările cu operatorii deja prezenți în zonele pentru care se realizează planificarea infrastructurii și a protecției mediului;
- crearea unui sistem de tip „ghişeu unic” (un singur punct de contact pentru toate părțile implicate în emiterea autorizațiilor, care să fie în măsură să evalueze aspectele economice, sociale și de mediu), pentru a îmbunătăți procesele de amenajare a teritoriului și de acordare a autorizațiilor. Crearea unui astfel de sistem intră în competența fiecărui stat membru UE;
- facilitarea explorării, încurajând activitățile de explorare în Europa prin îmbunătățirea reglementărilor naționale, prin următoarele măsuri:
 - acordarea de stimulente întreprinderilor de explorare pentru lucrările de explorare efectuate;
 - îmbunătățirea garanțiilor pentru proprietățile care fac obiectul explorărilor, pentru a crește încrederea investitorilor;
 - reducerea duratei de achiziționare a terenurilor care fac obiectul unei explorări;
 - organizarea de campanii de promovare pentru a încuraja înființarea întreprinderilor de explorare și pentru a atrage întreprinderi din exteriorul Comunității să desfășoare activități de explorare pe teritoriul UE ⁽¹⁴⁾;
- facilitarea explorărilor și a extracției prin revizuirea legislației existente și asigurarea unei mai bune aplicări a acesteia prin proceduri și termene mai eficiente;
- asigurarea unei aplicări coerente în ceea ce privește compatibilitatea obiectivelor de protecție a mediului cu extracția de resurse minerale;

⁽¹³⁾ Grupul pentru aprovizionare cu materii prime este un grup al părților interesate alcătuit din reprezentanți ai industriei, ai ONG-urilor de mediu, ai sindicatelor, ai statelor membre și ai Comisiei.

⁽¹⁴⁾ Conform celei de-a 18-a ediții a studiului anual *Corporate Exploration Strategies* realizat de Metals Economic Group, prețurile ridicate ale produselor de bază au făcut ca valoarea totală a explorărilor de minerale neferoase la nivel mondial să atingă 10,5 miliarde USD în 2007. Primele zece țări din lume în funcție de bugetele alocate explorării miniere sunt următoarele: Canada 19 %, Australia 12 %, SUA 7 %, Rusia 6 %, Mexic 6 %, Peru 5 %, Chile 4 %, Africa de Sud 4 %, China 3 %, Brazilia 3 %.

- evaluarea aspectelor legate de durabilitatea extinderii unui sit de extracție de materii prime deja existent, mai degrabă decât deschiderea unui nou sit în altă parte, pentru a face față cererii, precum și examinarea obiectivelor economice, sociale și de protecție a mediului;
- simplificarea legislației existente și eliminarea sarcinilor administrative inutile, cum ar fi raportarea multiplă;
- conservarea zăcămintelor minerale, acordând mai multă prioritate resurselor minerale în cadrul politicilor UE (concurență, dezvoltare, mediu, cercetare, industrie, dezvoltare regională), astfel încât resursele cunoscute să nu devină inaccesibile din cauza altor acțiuni, fără legătură cu mineritul. Acest lucru ar putea fi realizat prin:
 - asigurarea faptului că fiecare stat membru al UE are o politică națională de aprovizionare, publicată periodic și integral în limba engleză;
 - identificarea potențialului actual și viitor al UE în materie de resurse minerale, actualizarea regulată a informațiilor în acest domeniu și facilitarea accesului la acestea;
 - identificarea mineralelor de importanță strategică pentru UE și coordonarea politicilor naționale de aprovizionare referitoare la aceste minerale.

3.2.2 Creșterea compatibilității extracției cu protecția mediului prin:

- dezvoltarea unui sistem de informații bazat pe GIS ⁽¹⁵⁾ privind localizarea, natura, resursele și rezervele de minerale europene, atât terestre cât și maritime, pentru a facilita integrarea potențialului mineral în amenajarea teritoriului, în vederea selectării și definirii zonelor protejate, printre altele;
- realizarea de studii de caz privind cele mai bune practici pentru aplicarea articolului 6 din Directiva „Natura 2000”;
- îmbunătățirea eficacității și a eficienței studiilor de impact social și de mediu, prin elaborarea unor linii directoare de aplicare mai bune și mai clare pentru statele membre, vizând următoarele obiective:
 - asigurarea unei abordări armonizate în întreaga UE;
 - scurtarea intervalelor de timp pentru elaborarea acestor studii, precum și a timpului de răspuns din partea autorităților, asigurând astfel un grad mai mare de stabilitate juridică și de previzibilitate pentru investitori;
- promovarea celor mai bune practici de extracție pentru a stopa procesul de reducere a biodiversității;
- susținerea principiului proximității în aprovizionarea cu minerale în interiorul UE, acolo unde acest lucru este posibil,

pentru a reduce transportul, precum și emisiile și zgomotul generate de acesta;

- asigurarea accesului la zonele îndepărtate prin includerea accesului la zăcămintele minerale în planificarea infrastructurii de către Comisia Europeană și statele membre, asigurând, în același timp, după caz, modalități de transport mai ecologice pentru materialele în vrac cu volum mare, precum trenurile, barjele și transportul maritim;
- agregatele marine;
- reducerea efectului „nu la mine în curte” printr-un program de cercetare destinat reducerii inconvenientelor, determinând astfel creșterea gradului de acceptare de către comunități.

3.2.3 Îmbunătățirea calității informațiilor despre minerale la nivelul UE prin:

- asigurarea accesului factorilor de decizie politică la date mai cuprinzătoare privind resursele: producție, angajați, venituri generate, teren utilizat pentru extracția minieră și teren redat altor utilizări, pentru a asigura luarea deciziilor pe baza celor mai corecte date disponibile;
- acordarea unei atenții sporite, atât la nivel european, cât și la nivel național, importanței crescânde a metalelor, mineralelor industriale și agregatelor europene, la nivel politic și legislativ;
- luarea în considerare a informațiilor geologice în amenajarea teritoriului, precum și ca sursă de informații cu privire la zăcămintele pentru bazele de date utilizate la stabilirea destinației terenurilor; crearea unui serviciu geologic european, bazat pe organismele naționale și regionale de studii geologice și pe capacitățile acestora. Competențele acestuia ar putea include:
 - identificarea resurselor strategice și recomandarea acestora pe lângă statele membre, ca priorități-cheie în amenajarea teritoriului;
 - integrarea în Schema de Dezvoltare a Spațiului Comunitar ⁽¹⁶⁾ (cadru politic care nu a mai fost aplicat din 1999) a perspectivei UE asupra accesului la resursele minerale și corelarea acestora cu politicile de planificare minieră ale statelor membre;
 - analizarea impactului politicilor privind schimbările climatice asupra aprovizionării cu minerale și asupra aspectelor legate de autoaprovizionare;
 - îmbunătățirea cunoștințelor privind distribuția și calitatea resurselor minerale în UE, precum și importanța strategică a acestora; evaluarea potențialului acestora în cadrul monitorizării globale pentru mediu și securitate (GMES);

⁽¹⁵⁾ *Geographic Information System* (Sistem de informații geografice).

⁽¹⁶⁾ Obiectivul politicilor de dezvoltare a spațiului, așa cum a fost definit de Consiliul informal al miniștrilor UE însărcinați cu amenajarea teritoriului, care a avut loc la Potsdam, la 10-11 mai 1999, este să acționeze în vederea dezvoltării echilibrate și durabile a teritoriului Uniunii Europene, pentru a realiza coeziunea economică și socială, pentru a permite conservarea și gestionarea resurselor naturale și a patrimoniului cultural, precum și pentru a atinge o competitivitate mai echilibrată a UE.

- dezvoltarea unei baze de date geologice paneuropene, întemeiată pe principiul INSPIRE ⁽¹⁷⁾ și pe evaluarea potențialului de zăcăminte ascunse de metale și minerale în principalele zone metalifere;
- utilizarea informațiilor și serviciilor oferite de programele de observare a pământului, precum GMES, care este o inițiativă comunitară lansată în 2001, la summitul de la Göteborg, împreună cu Strategia europeană de dezvoltare durabilă. Unul dintre aceste programe, Serviciul de bază de monitorizare a suprafețelor continentale (*Land Monitoring Core Service* — LMCS) din cadrul GMES, va furniza, începând din 2008, hărți vectoriale digitale ale exploatarei/acoperirii reale a terenurilor de pe întreg teritoriul Europei (38 de țări, inclusiv Turcia), hărți integrale și de precizie din ce în ce mai mare (cu o unitate cartografică minimă de 1 ha, spre deosebire de baza de date utilizată în prezent, *Corine Land-cover*, cu o unitate de 25 ha). O altă parte a LMCS selectează orașe și alte „zone fierbinți” cu o precizie și mai mare (0,25 ha) și propune un conținut adaptat gestionării zonelor intens exploatate și care suferă schimbări frecvente.

De asemenea, permite extinderea cunoștințelor cu privire la potențialul mineral al siturilor de profunzime din principalele regiuni metalifere ale Europei: în timp ce datele și cunoștințele geologice cu privire la primii 100 de metri de sub scoarța terestră sunt de foarte bună calitate pentru cea mai mare parte a teritoriului Europei, cunoștințele și datele spațiale referitoare la părțile mai de adâncime ale acestor regiuni rămân limitate, deși este probabil ca acestea să conțină zăcăminte minerale de care Europa va avea nevoie pentru a-și satisface necesitățile viitoare. Exploatarea zăcămintelor de adâncime prezintă mai multe avantaje: o amprentă la suprafață foarte redusă, prin urmare un grad sporit de acceptare socială și efecte limitate asupra mediului;

- este în curs de dezvoltare și o componentă mondială a acestui program, destinată susținerii politicilor externe ale UE. Aceste informații vor permite:
 - colectarea de date suficiente privind mineritul, reprezentative din punct de vedere geografic și previzibile;
 - identificarea și cuantificarea zonelor de exploatare la zi și/sau a infrastructurilor miniere;
 - identificarea zonelor potențiale de conflict (de exemplu, siturile naturale protejate) sau a zonelor de compensare;
 - monitorizarea impactului asupra apei de uz casnic și a efectelor poluării;
 - monitorizarea procesului de renaturalizare după închiderea sitului;
 - adoptarea de măsuri urgente în caz de accidente.

⁽¹⁷⁾ Directiva 2007/2/CE a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a unei infrastructuri pentru informații spațiale în Comunitatea Europeană (Inspire).

4. Aprovizionarea internațională

4.1 UE și statele membre nu au evaluat până în prezent toate efectele globalizării asupra cererii și ofertei de resurse minerale ⁽¹⁸⁾. CESE recunoaște că există numeroase motive pentru a importa materii prime din afara UE. Însă importul unor mărfuri care s-ar putea să nu fi respectat standardele sociale și de mediu ale UE în procesul de producție ar putea să conducă nu numai la o pierdere de competitivitate a economiei comunitare, ci și la deplasarea problemelor sociale și de mediu.

4.2 CESE solicită Comisiei ca, în comunicarea sa, să recomande următoarele:

- identificarea resurselor strategice și recomandarea acestora pe lângă statele membre, ca priorități-cheie în amenajarea teritoriului;
- crearea unor condiții de stimulare a competitivității industriei extractive europene, prin valorificarea la maximum a realizărilor în materie de cercetare și inovare și prin promovarea investițiilor;
- identificarea și documentarea fluxurilor de importuri și exporturi de materii prime și evaluarea fiabilității politice și economice pe termen lung;
- elaborarea de noi programe, finanțate prin fonduri europene, pentru îmbunătățirea durabilității extracției, a transportului și a utilizării mineralelor în regiunile cu un bun potențial al resurselor;
- garantarea, prin intermediul Comisiei Europene, al OCDE și al Forumului materiilor prime durabile al UNEP, a modului de producție durabil al materiilor prime importate;
- încurajarea investițiilor europene în țări terțe, cu accent special pe America Latină, Africa, Rusia și țările din Asia Centrală ⁽¹⁹⁾;
- promovarea aplicării standardelor europene în țările de origine, prin programe de cooperare;
- îmbunătățirea accesului și stabilitatea pe termen lung a fluxurilor de aprovizionare sunt două teme care trebuie incluse pe ordinea de zi la elaborarea politicilor externe ale UE și care ar trebui abordate de reprezentanții UE în cadrul summiturilor și al reuniunilor bilaterale la nivel înalt.

5. Consolidarea capacităților

5.1 Industriile extractive neenergetice europene se confruntă cu diferite provocări în ceea ce privește dezvoltarea capacităților existente și crearea altora noi. Un element important îl reprezintă îmbunătățirea imaginii acestui sector. Însă aceasta nu este singura măsură care trebuie luată pentru a atrage tineri și oameni noi, pentru a menține în sector forța de muncă europeană existentă și pentru a îmbunătăți capacitatea acesteia de a face față modernizării sectorului.

⁽¹⁸⁾ La nivel mondial, Conferința Organizației Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare a realizat o evaluare pe această temă în cea de-a doua parte a Raportului său din 2007 privind investițiile mondiale.

⁽¹⁹⁾ Conform *Raw Materials Data*, Stockholm, ianuarie 2008, investițiile în industria minieră mondială la sfârșitul anului 2007 totalizau 308 miliarde USD. Această sumă reprezintă 50 % din investițiile anului 2006, care la rândul lor reprezintă 20 % din investițiile anului 2005.

5.2 CESE îndeamnă Comisia ca, prin comunicarea sa, să încurajeze următoarele:

- elaborarea, cu sprijin național sau european, a unui program de dezvoltare a competențelor, destinat forței de muncă specializate existente care necesită formare și instruire suplimentară, precum și a unei politici eficiente pentru învățare pe tot parcursul vieții;
- lansarea de programe europene specifice pentru a valorifica la maximum mâna de lucru calificată existentă pentru viitoarele oferte de muncă și investițiile în zonele miniere potențiale, ca unul dintre principalii factori (tehnologie, *know-how*, cunoștințe despre sectorul minier) care oferă acces la zăcămintele minerale importante din întreaga lume;
- investiții în universități și programe educaționale, pentru a mări capacitatea generală a sectorului prin revizuirea sprijinului național acordat în prezent mineritului și prelucrării mineralelor, precum și departamentelor care se ocupă de geologie, pentru a atrage un număr mai mare de studenți către acest domeniu și pentru a promova activitățile de cercetare în cadrul acestor discipline;
- încurajarea, de către factorii de decizie, a dezvoltării de *cluster*e și parcuri tehnologice în interiorul zonelor miniere, având în vedere că industria extractivă interacționează în mare măsură cu alte sectoare industriale și furnizori de servicii și știut fiind că un loc de muncă creat în sectorul minier creează la rândul său patru locuri de muncă suplimentare;
- sensibilizarea cu privire la rolul mineralelor și la durabilitatea industriilor, prin cursuri educative, ateliere, dezbateri, conferințe, într-o abordare interdisciplinară: de exemplu, promovarea în școli și universități a unor concepte precum *ecomineritul*, geologia economică, utilizarea responsabilă a resurselor minerale etc.;
- promovarea sănătății și a siguranței la locul de muncă, precum și a cercetării în aceste domenii, ca necesități de bază pentru durabilitatea sectorului resurselor minerale;
- acordarea unei atenții speciale reducerii riscurilor profesionale și măsurilor medicale preventive.

6. Eficiența resurselor

6.1 Pentru utilizarea eficientă a resurselor, este esențială implicarea altor sectoare în procesul de extracție a mineralelor. Trebuie subliniat că o industrie extractivă activă în Europa reprezintă forța motrice pentru dezvoltarea furnizorilor europeni de servicii și tehnologie de nivel mondial.

Bruxelles, 9 iulie 2008

6.2 CESE solicită Comisiei ca, în comunicarea sa, să recomande următoarele:

- încurajarea Comisiei să acorde sprijin deplin Platformei tehnologice europene pentru resurse minerale durabile⁽²⁰⁾, având în vedere că aceasta a fost recent recunoscută oficial;
- promovarea participării acestui sector industrial la programele de cercetare-dezvoltare naționale și europene desfășurate în cooperare cu Comisia Europeană destinate să sporească durabilitatea extracției, precum și la un program privind utilizarea materiilor prime prin îmbunătățiri tehnologice;
- implicarea producătorilor de mașini și utilaje într-un astfel de program, pentru a reduce:
 - zgomotul, sporind în același timp siguranța;
 - praful, în colaborare cu producătorii de filtre;
 - nivelurile de CO₂ și consumul de energie, în cooperare cu întreprinderile din sectorul energetic;
 - vibrațiile la locul de muncă;
 - utilizarea apei în industrie;
- îmbunătățirea gestionării și a acceptabilității operațiunilor prin:
 - reciclare;
 - prelucrarea mineralelor în vederea îmbunătățirii eficienței (adică să facem mai mult cu mai puține mijloace);
 - utilizarea mineralelor pentru a economisi resursele rare și prețioase;
 - utilizarea, când este cazul, a materiilor prime alternative, inclusiv a materiilor prime secundare și a deșeurilor;
 - promovarea contribuției industriilor la ciclul de viață;
- promovarea sinergiilor de mediu, de exemplu stimularea producției locale pentru a evita problemele de transport;
- încurajarea, prin Direcțiile Comisiei, a evaluării situației actuale a structurii costurilor de transport (cale ferată, barje și nave) și a competitivității acestora pe plan internațional, așa cum se procedează în sectorul energetic;
- încurajarea studiilor privind biodiversitatea în zonele cu mine și cariere;
- promovarea utilizării materiilor prime secundare, în acord cu dezvoltarea durabilă.

Președintele

Comitetul Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

⁽²⁰⁾ ETP SMR (*European Technology Platform on Sustainable Mineral Resources*), site internet: <http://www.etpsmr.org/>.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind integrarea minorităților — romii

(2009/C 27/20)

La 27 octombrie 2006, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Integrarea minorităților — romii.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 10 iunie 2008. Raportor: dna Sigmund; coraportor: dna Sharma.

În cea de-a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 9 iulie 2008), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 130 de voturi pentru, 4 voturi împotriva și 10 abțineri.

Recomandări

Transformarea radicală necesară a relațiilor dintre minorități (⁽¹⁾), în special romi, și populația majoritară, integrarea acestora și transformarea situației lor socio-economice reprezintă un proces de lungă durată, care presupune o dublă abordare:

- a) pe termen scurt, soluționarea unor probleme care necesită o acțiune urgentă, precum adoptarea de către statele membre a unei legislații care să permită aplicarea legislației europene privind lupta împotriva discriminării, care apără drepturile cetățenilor;
- b) lansarea unui proces pe termen lung, care se va întinde pe mai multe decenii, în special la nivelul statelor membre și/sau la nivel local și regional, menit să îmbunătățească educația copiilor și a tinerilor romi, să promoveze cultura și limba acestora.

Soluțiile nu se află așadar numai la nivelul Uniunii Europene, ci, în special, în interiorul statelor membre, precum și la nivel local și regional, ceea ce necesită consolidarea cooperării și a parteneriatelor.

Integrarea minorităților, în special a romilor, necesită:

1. o bază de acțiune conformă situației juridice, care să se întemeieze pe *acquis*, precum și pe domeniile relevante ale Metodei deschise de coordonare (educație, ocuparea forței de muncă, protecția socială și incluziunea socială);

(⁽¹⁾) Recomandarea 1201 (1993) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind Convenția europeană pentru drepturile omului referitoare la minoritățile naționale; sintagma „minoritate națională” desemnează un grup de persoane dintr-un stat care: locuiesc pe teritoriul acestui stat și sunt cetățenii acestui stat; au legături vechi, solide și durabile cu acest stat; prezintă caracteristici etnice, culturale, religioase sau lingvistice specifice; sunt suficient de reprezentativi, dar mai puțin numeroși decât restul populației acestui stat sau a unei regiuni a acestui stat; sunt animați de voința de a păstra tot ceea ce formează identitatea lor comună, în special cultura, tradițiile, religia sau limba.
<http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta93/EREC1201.htm>.

2. o strategie-cadru politică coerentă și pe termen lung a Comisiei;
3. cooperarea structurată, transparentă și durabilă a tuturor actorilor societății civile organizate, precum și promovarea dezvoltării capacităților organizațiilor neguvernamentale;
4. implicarea activă și responsabilă a reprezentanților autentici ai romilor în proces;
5. o platformă instituționalizată responsabilă pentru punerea în practică de măsuri concrete;
6. lansarea de programe de acțiune pozitive în domeniul educației, formării și ocupării forței de muncă, în special în ceea ce privește activitatea liberilor profesioniști.

În plus, Comitetul propune crearea unei catedre Jean Monnet pentru limba romă (rromani sau rromanes) și cultura romă.

Recomandările nu vor da rezultate dacă se recurge la o abordare de sus în jos. Pentru a obține schimbări pozitive, trebuie convinsă de utilitatea acestora comunitatea romă, în special liderii acesteia. Aceasta presupune investiții în acțiunile de formare a romilor. Fondurile Structurale europene ar putea fi utilizate în acest sens.

1. Introducere

1.1 Prin scrisoarea din 27.10.2006, dna Margot WALLSTRÖM, vicepreședinte al Comisiei și comisarul pentru afaceri interinstituționale, a cerut Comitetului Economic și Social European, cu ocazia Anului european al egalității de șanse pentru toți, să elaboreze un aviz exploratoriu cu privire la modalitățile de conjugare a eforturilor în vederea optimizării eficienței și impactului tuturor instrumentelor destinate combaterii discriminării și integrării minorităților, în special a romilor.

1.2 Întrucât s-a pronunțat deja în mai multe avize ⁽²⁾ cu privire la discriminarea minorităților în diferite domenii, Comitetul face referire în primul rând la constatările efectuate în acest context și la relevanța acestor avize pentru romi, concentrându-se în prezentul aviz asupra situației speciale a romilor în toate domeniile vieții. Comitetul speră să contribuie prin propunerile sale la o abordare integratoare și subliniază importanța unei strategii-cadru coerente pentru apropierea romilor de acțiunea europeană de integrare.

2. Romii în Europa

2.1 **Romii și istoria lor:** deoarece istoria apariției unei minorități are efecte asupra identității sociale și politice a acesteia, precum și asupra potențialului de conflict asociat, cunoașterea propriei istorii este de o importanță capitală atât pentru minoritate, cât și pentru majoritate.

Romii trăiesc în Europa de peste șapte sute de ani. Prezența unor grupuri diferite de romi în aproape toate țările europene este documentată începând cu sfârșitul secolului 15, ca și acțiunile de discriminare, marginalizare și persecuție. În anumite țări, romii au fost victimele sclaviei și, în secolul 20, romii au fost expuși unor forme de persecuție de o mare cruzime, ordonată public: în timpul național-socialismului, mai mult de 500 000 de romi, conform estimărilor, au devenit victime ale persecuției rasiale și genocidului.

În concluzie, trebuie constatat că istoria romilor în Europa este marcată de persecuție și de discriminare permanente, ceea ce explică o traumă generală a acestei comunități.

Astfel, trebuie întreprinse toate eforturile pentru a ajuta romii să își depășească poziția de victime, astfel încât să devină din obiecte — tratate cu mai multă sau mai puțină neîncredere — subiecte, actori care sunt dispuși și capabili să se integreze activ în societate.

2.2 **Romii și demografia lor:** Date demografice relevante despre romi nu există în absența unor statistici fiabile. Astfel, estimările privind numărul de romi care trăiesc în Europa sunt cuprinse între 10 și 12 milioane de persoane (dintre aceștia 7-9 milioane în UE). Dintre aceștia se apreciază că aproximativ

⁽²⁾ Avizul CESE din 13.9.2006 privind imigrația, integrarea și rolul organizațiilor societății civile, raportor: dl Pariza Castaños (JO C 318 din 23.12.2006), Avizul CESE din 10.12.2003 privind imigrarea, integrarea și ocuparea forței de muncă, raportor: dl Pariza Castaños (JO C 80 din 30.9.2003), Avizul CESE din 5.6.2000 privind măsurile de combatere a discriminării, raportor: dl Sharma (JO C 204 din 18.7.2000), Avizul CESE din 10.12.2003 privind Observatorului European al Fenomenelor Rasiste și Xenofobe, raportor: dl Sharma (OJ C 80 din 30.4.2004).

60 % trăiesc într-o sărăcie extremă și la marginea societății ⁽³⁾. Forma și amploarea discriminării sunt similare în toate statele membre, însă există diferențe motivate istoric și socio-politic.

Evoluția demografică a romilor nu corespunde tendinței populației majoritare: pe termen lung, cota în creștere a romilor în ansamblul populației europene, în ciuda unei mortalități infantile ridicate și a speranței de viață scăzute, reprezintă o mare provocare pentru toate domeniile politicii sociale și de educație. Dacă nu se reușește îmbunătățirea clară a nivelului de educație școlară și a competențelor romilor, în statele membre va exista un număr în creștere de persoane cu educație redusă și prost calificate, care frânează dezvoltarea economică și epuizează sistemele sociale. În consecință, sunt necesare politici și strategii în domeniul educației și al ocupării forței de muncă care țin seama de tradițiile și condițiile socio-economice ale vieții romilor. Romii pot să își aducă contribuția care se așteaptă pe bună dreptate de la ei în cadrul societății în care trăiesc doar prin intermediul unor oferte de formare acceptate și de ei și al unei educații corespunzătoare.

2.2.1 **Romii și limba lor:** rromani (sau romanes) este o limbă indo-europeană vorbită în numeroase variante în diferitele comunități de romi din Europa. Deși această limbă cuprinde mai multe variante/dialecte, există un vocabular comun, înțeles de majoritatea romilor din Europa. Rromani reprezintă chiar limba maternă în interiorul a numeroase comunități. Excepție fac acele țări în care limba s-a pierdut în parte, deoarece a fost interzisă — ca de exemplu în Spania. Recunoașterea importanței limbii rromani, standardizarea și predarea acestei limbi este de cea mai mare importanță în interiorul și în exteriorul comunității, în interesul coeziunii sociale. În afară de Paris (*Institut des langues et des civilisations orientales*), la Universitatea din București există de asemenea un lectorat la Facultatea de limbi străine. La Universitatea Karlova din Praga se derulează activități privind un dialect rom local, în timp ce la Universitatea Eötvös din Budapesta s-a lansat o inițiativă privind un curs de limbă în cadrul Cartei europene pentru limbi minoritare și regionale. De asemenea, există activități de cercetare în cadrul Universității din Manchester.

O limbă comună creează o identitate comună. De aceea, promovarea limbii este pentru recunoașterea socială și identitatea culturală a romilor de o importanță fundamentală.

⁽³⁾ Iată referințele câtorva documente cu privire la aceste probleme. Paginile internet propun numeroase alte legături și referințe, precum și exemple de bune practici și eventual mai multe versiuni lingvistice.

„The Situation of Roma in an Enlarged Europe” (Situația romilor într-o Europă lărgită), raport al Comisiei Europene, 2004

(http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/roma/).

„Avoiding the Dependency Trap” (Cum se evită capcana dependenței) UNDP, 2003

(<http://roma.undp.sk/>).

„Raport final privind situația actuală în ceea ce privește respectarea drepturilor omului în cazul romilor, Sinti și nomazilor, Consiliul European”, 2006, Alvaro Gil Robles, Înaltul comisar pentru drepturile omului

(http://www.coe.int/t/dg3/romatravellers/documentation/default_en.asp).

„Action Plan on Improving the Situation of Roma and Sinti Within the OSCE Area” (Planul de acțiune privind îmbunătățirea situației romilor și a Sinti în spațiul OSCE)

(www.osce.org/odihr/).

„Analysis of the Anti-Segregation Policies in the Countries Participating in the Decade of Roma Inclusion” (Analiza politicilor de combatere a segregării în țările participante la „Deceniul integrării romilor”)

(www.romadecade.org).

Comitetul propune crearea unei catedre Jean Monnet pentru romii și cultura romă.

2.3 Romii ca parte componentă a culturii europene

În cursul secolelor, romii și-au adus contribuția la diversitatea culturii europene, așa cum poate fi dovedit prin numeroase exemple din domeniul muzicii sau al artelor plastice. 2008, ca An european al dialogului intercultural, oferă numeroase ocazii de evidențiere și intensificare a acestor legături.

3. Romii și cele două medii de viață

3.1 Romii: o viață sub semnul discriminării. În prezent, discriminarea socială și instituțională, în special atitudinile „anti-țigănești” (țiganofobia), se manifestă aproape zilnic și adesea se repercutează în media, ceea ce este inacceptabil conform legislației comunitare. Romii sunt cetățeni ai Europei extinse și, în conformitate cu tratatul ratificat, în special cu articolul 13, au drepturi egale cu ale tuturor cetățenilor europeni; în cazul în care aceste drepturi nu sunt garantate, se ajunge la o situație de discriminare (inclusiv instituțională).

3.1.1 Înainte și după naștere. Discriminarea indusă de sistemele sociale are drept consecință faptul că numeroase tinere rome sărace, subalimentate și lipsite de educație, suferă la maturitate de subnutriției, dând naștere la copii aflați sub greutatea normală. Asistența prenatală lipsește în general din comunitățile minoritare, atât mamele cât și copiii prezentând carențe nutriționale. Asistența la naștere este limitată, pentru că acțiunile sanitare de pe teren și vizitele infirmierelor care să ofere sfaturi tinerelor mame sunt rare, iar accesul la aceste comunități depinde de infrastructurile de transport și de mijloacele financiare de care dispun viitoarele mame. Prin urmare, bebelușii nu sunt înregistrați legal, nici vaccinați la timp. Pentru a evita aceste tendințe negative în domeniul sănătății, nu va fi suficient ca romii să fie admiși pur și simplu în sistemele de sănătate existente. Este urgentă adoptarea unor măsuri adaptate la cultura romilor, care să urmărească, de exemplu, sensibilizarea acestora la problemele legate de sănătate, de planningul familial, de vaccinare și de depistarea tuberculozei din interiorul acestor comunități. Aceste măsuri ar trebui încurajate și prin implicarea în aceste acțiuni a femeilor rome (prin acțiuni de formare a acestora) și a mediatorilor în probleme de sănătate de origine romă, prin crearea de unități sanitare mobile și prin acțiuni de informare clară a acestor comunități. Statele membre trebuie să asigure înscrierea fiecărui nou-născut rom în registrele de stare civilă și eliberarea unui certificat de naștere.

3.1.2 Dezvoltarea în perioada primei copilării este esențială pentru o viață școlară reușită precum și pentru reușita procesului de integrare, primii ani de viață fiind esențiali pentru dezvoltarea ulterioară. În acest sens, programele și grupurile de activități ludice mamă-copil au o contribuție la fel de importantă în formarea mamelor ca și programele educative, oferind în plus un demers integrat din toate punctele de vedere și luând în considerare nevoile familiale. Programul Sure Start, care a fost introdus în Marea Britanie și s-a răspândit în numeroase state membre, constituie un bun exemplu de includere a mamelor și copiilor mici, precum și de organizare a unor centre de primire

de zi de calitate. Capacitatea acestora, față de obiectivele Barcelona, este insuficientă în aproape toate statele membre, iar copiii de origine romă sunt deseori refuzați.

3.1.3 Vârsta școlară (6-14 ani): nivelul scăzut al frecvenței școlare în rândul rândul romilor. Neînregistrarea copiilor și faptul că părinții nu sunt dispuși să-și trimită copiii la școală (în special fetele), segregarea și sistemul de învățământ necorespunzător constituie factori suplimentari recunoscuți în numeroase rapoarte⁽⁴⁾. Instrumentele menite să sporească frecvența școlii și să combată segregarea sunt esențiale pentru a îmbunătăți nivelul general de educație al romilor. Sistemul de transfer condiționat al unor sume de bani (*Conditional Cash Transfer*), adoptat în anumite țări, constituie o opțiune menită să stimuleze frecvența școlară; acest sistem presupune prezentarea de către părinți a unei dovezii de înregistrare și a certificatului de naștere al copilului. În general, se constată frecvența unei instituții de învățământ atunci când copiii sunt integrați și beneficiază de toate serviciile și metodele de educație necesare (limbă, termene etc.). Este necesară reintroducerea gratuității meselor de prânz (pe baza criteriului veniturilor) și a manualelor școlare pentru copiii care frecventează școala primară. Educația constituie o prioritate pe termen lung, de aceea guvernele trebuie să-i acorde toată atenția.

Segregarea în educație este mai întâi consecința segregării geografice între zonele locuite de romii și cele locuite de populația majoritară. În plus, se observă că populația ne-romă își ia copii de la școală dacă observă că ponderea copiilor romi într-o clasă este prea ridicată, ceea ce duce la crearea unor școli sau clase segregate. Din motive diferite, aceste școli nu au un nivel corespunzător, ceea ce are drept consecință suplimentară faptul că unii copii romi cu abilități normale ajung în școli speciale, aflându-se astfel în imposibilitatea de a beneficia de o educație de nivel superior și intrând într-un cerc vicios.

O problemă deosebită o reprezintă trimiterea copiilor romi în școli speciale pentru copii cu handicap psihic. Acest lucru se întâmplă adesea datorită unor teste de admitere în școală discriminatorii, dar în parte și unor stimulente false (transport gratis sau mâncare oferită în școală). Practica trimiterii nejustificate în școli speciale reprezintă o violare clară a drepturilor fundamentale și trebuie controlată prin toate mijloacele juridice și administrative.

În acest context trebuie menționat faptul că sărăcia este un motiv de nefrecvență a școlii, deoarece părinții nu pot suporta costurile respective sau vor să-și utilizeze copiii ca forță de muncă, fie pentru a contribui la întreținerea familiei, fie pentru a se ocupa de frații lor mai mici. Ultimul aspect se referă în special la fete.

⁽⁴⁾ 40 % dintre copiii romi nu merg la școală (în comparație cu 0,5 % dintre copiii populației majoritare). Mai mult, 38 % dintre copiii romi întrerup școala (în comparație cu 4 % în cazul majorității). Fetele sunt mai puternic afectate: doar o treime din fete termină școala primară (în comparație cu 19 fete din 20 în cazul majorității). Doar 8 % dintre copiii romi termină o școală profesională sau liceul (în comparație cu 64 % în rândul populației majoritare) și mai puțin de 0,5 % dintre romii încep un studiu universitar (nu există date despre câți obțin o diplomă universitară). Sursa: PNUD.

3.1.4 Vârsta adultă

3.1.4.1 **Situația locativă** este marcată de condiții de viață proaste și de segregare persistentă. Locatarii unor adăposturi de urgență, cu proastă dotare de bază sau aflate într-o stare degradată, cu alimentare cu electricitate, gaz și apă deficitară și o igienă insuficientă, situate în zone murdare, nu au drepturi de proprietate și nu pot indica un domiciliu stabil atunci când solicită prestații sociale sau candidează pentru un loc de muncă sau atunci când utilizează servicii în domeniile educației, al ocupării forței de muncă și al sănătății. Multe dintre aceste probleme se datorează discriminării sociale și atitudinii „anti-țigănești”. Merită menționat faptul că starea lor nomadă a fost mai degrabă rezultatul decât cauza marginalizării lor. Chiar dacă majoritatea covârșitoare a romilor sunt în prezent sedentari, alegerea unui mod de viață nomad este menționată încă frecvent în încercarea de a explica marginalizare lor.

3.1.4.2 **Educația** reprezintă una din investițiile de bază pentru viitor. Cota ridicată de analfabetism și nivelul general scăzut de educație al romilor determină cele mai sumbre prognoze. Statele membre trebuie să ia măsurile necesare pentru a suprima segregarea romilor din cadrul sistemelor lor educative și să instituie pentru adulți programe de citire, scriere, calcul și programe de învățare pe parcursul întregii vieți.

Pentru romi, este deosebit de dificil să obțină o educație în școli de nivel mai ridicat și o bună formare profesională. Pe lângă eforturile de a-i integra în sistemul regulat de educație și formare, statele membre ar trebui să utilizeze și modele pentru recunoașterea aptitudinilor obținute informal și să procedeze cu mai multă generozitate la recunoașterea calificărilor obținute în afara țării.

Politica integratoare în materie de învățare a limbilor străine introdusă de Comisie, care vizează printre altele promovarea învățării limbilor minoritare, ar trebui utilizată și în beneficiul romilor.

3.1.4.3 **Integrarea economică** presupune, în cazul membrilor minorităților, depășirea unor obstacole care se întăresc adesea reciproc ⁽⁵⁾. Aceste persoane sunt defavorizate și pentru că fie nu posedă diplome școlare sau profesionale, fie acestea sunt insuficiente, precum și pentru că nu au calificări, sau cele pe care le au nu sunt recunoscute. În plus, atitudinea „anti-țigăneasă” face ca aceste obstacole să fie și mai greu de depășit. O dovedesc zeci de cazuri: discriminarea rasială stă adesea la originea șomajului în rândul romilor. Nu există practic acces la acțiuni de învățare pe tot parcursul vieții pentru membrii comunităților minoritare.

Romii sunt perfect capabili să dea dovadă de spirit întreprinzător; ar trebui, prin urmare, să se identifice mijloacele de scoatere a romilor din economia subterană și să li se permită acestora să participe la o activitate economică corespunzătoare, de exemplu prin acordarea de microcredite și prin mecanisme de

(5) Grupul de experți de rang înalt privind integrarea socială a minorităților etnice și participarea deplină a acestora la piața forței de muncă și-a prezentat în decembrie 2008 Raportul Minoritățile etnice pe piața forței de muncă. Acesta enumeră cele mai importante obstacole în calea accesului la piața forței de muncă (http://ec.europa.eu/employment_social/employment_strategy/pdf/emco_workgroupprod06_en.pdf).

sprijinire și de lansare de întreprinderi, pentru a putea înlătura obstacolele și a răspunde acestor provocări.

Multe gospodării rome sunt dependente financiar în mare măsură de prestațiile sociale și de alte prestații ale statului (de exemplu pensii sau alocații pentru copii), în timp ce participarea la economia formală este comparativ redusă. În acest mod, participarea romilor la sistemele de protecție socială este asimetrică (comunitatea primește mai mult decât oferă). Această asimetrie este un motiv important de tensiuni sociale și de prejudecăți și în cele din urmă de marginalizare.

Ar putea fi acordate ajutoare suplimentare pentru a spori atractivitatea muncii declarate, conform unui principiu care ar consta în vărsarea de ajutoare sociale celor care au depus eforturi, ceea ce ar constitui singurul mijloc de eliminare a unei surse majore de excludere rasială legată de sistem. S-ar putea lansa programe menite să asigure trecerea de la statutul de asistat la cel de lucrător, în parteneriat cu organizațiile din sectorul public și din cel privat.

Discriminarea la locul de muncă și la angajare este dovedită prin numeroase documente și se impun măsuri legislative de eliminare a acestor practici. Cu toate acestea, pentru o schimbare culturală totală, trebuie asigurat accesul la pregătire profesională al romilor necalificați sau slab calificați.

3.1.4.4 **Sănătatea.** Nivelul de trai scăzut (venituri deficitare) și condițiile proaste de viață (poluare, igienă insuficientă, lipsa apei curate) implică riscuri importante pentru sănătate. Accesul la servicii de sănătate în așezările de romi este limitat, deoarece, în primul rând, cea mai mare parte a celor afectați nu sunt înregistrați oficial după naștere și de aceea nu sunt preluați în sistemul de sănătate (și acesta este un cerc vicios!). Când sunt admiși într-o instituție medicală, romii sunt deseori plasați într-o încăpere separată, ceea ce reprezintă o măsură discriminatorie. Accesul la servicii de calitate constituie un drept fundamental al tuturor cetățenilor europeni.

3.1.4.5 **Femeile rome** au de regulă un statut inferior în ierarhia familială, o educație școlară scăzută sau nu au educație și în consecință beneficiază de posibilități profesionale foarte scăzute; acestea se căsătoresc adesea la o vârstă timpurie și sunt frecvent însărcinate. Violența familială reprezintă, de asemenea, o temă serioasă ale cărei proporții reale nu sunt cunoscute. La aceasta se adaugă astăzi — ceea ce este extrem de preocupant — și prostituția, sterilizarea forțată și traficul de ființe umane.

Cu toate acestea, trebuie subliniat că, deși nu este ușor de observat din afară, femeile rome sunt cele care fac să evolueze comunitatea, în special în ceea ce privește dezvoltarea capacităților, precum și pe plan cultural, ele fiind de exemplu cele care insistă asupra necesității școlarizării copiilor, în special a fetelor. Integrarea și implicarea mamei în asociațiile de părinți de elevi este foarte utilă pentru școlarizarea copiilor.

3.1.4.6 **Discriminarea socială și atitudinea „anti-țigănească”** în forma unor clișee și prejudecăți față de minorități, în special față de romi, au rădăcini adânci și rezultă din necunoașterea și diferențe culturale care se întind pe generații. Este foarte răspândit stereotipul conform căruia aceste comunități au o valoare socială redusă. Apare un alt cerc vicios compus din izolare, sărăcie, violență și marginalizare suplimentară.

3.2 Integrarea romilor

3.2.1 Integrarea nu reprezintă o cale cu un singur sens, ci un proces care decurge în două direcții și necesită eforturi atât din partea minorităților, cât și a majorității. Din teama de a trebui să renunțe în procesul integrării la principiile, tradițiile și identitatea lor, mulți romi au rezerve mari față de măsurile de integrare. În plus, discriminarea inerentă de-a lungul atâtor generații, împiedică depășirea cu ușurință a prejudecăților de către populația non-romă și deschiderea acesteia față de cultura romă.

3.2.2 Pe de altă parte, acei 40 % dintre romi care nu trăiesc în sărăcie, ci într-o anumită prosperitate, — chiar dacă uneori doar modestă — (și care nu fac parte din grupurile de romi vizibile), demonstrează capacitatea fundamentală a romilor de a se integra în societatea în care trăiesc fără a renunța la identitatea lor de romi.

3.2.3 O documentație abundentă publicată de asociațiile de romi și menită să sporească vizibilitatea, participarea socială activă și gradul de conștientizare reprezintă un important pas înainte ⁽⁶⁾. De asemenea, s-ar putea recurge la investiții care să implice angajamente, drepturi de proprietate și responsabilități. Microcreditele, în general utilizate în sectorul întreprinderilor, pot servi de pârghie de finanțare pentru a sprijini infrastructurile și sistemele de învățare. S-ar putea împrumuta sume mici în schimbul unui angajament privind, de exemplu, frecventarea școlii de către copii sau controalele medicale regulate ⁽⁷⁾.

3.2.4 Participarea cu drepturi egale a minorităților la societate presupune măsuri eficiente pe termen lung, concepute în funcție de situație. Acestea trebuie să vizeze grupul respectiv, dar fără a exclude alte grupuri. Aceste măsuri cer ca responsabilii din domeniul politic, din cel economic și social să manifeste voința de a impune principiul nediscriminării, promovarea eficientă a egalității de șanse și gestionarea diversității. Fondurile Structurale europene ar putea fi utilizate pentru sprijinirea acestor programe.

⁽⁶⁾ De exemplu: <http://www.soros.org/initiatives/roma>, http://www.romeurope.org/?page_id=14, <http://www.romnews.com/community/index.php>, <http://www.enar-eu.org/>, http://www.unionromani.org/union_in.htm, <http://www.romanicriss.org/>, <http://www.erionet.org/>, <http://www.grtleeds.co.uk/index.html>, <http://www.etudestsiganes.asso.fr/>, <http://www.fnasat.asso.fr/>, <http://romove.radio.cz/en/>, <http://www.spolu.nl/index.html>.

⁽⁷⁾ Muhammad Yunus, Premiul Nobel în 2006. Modelul bengali Grameen Bank ar putea fi aplicat în cazul comunității romie.

Pornind de la cunoașterea faptului că acest proces de integrare va dura generații, trebuie întreprinse toate eforturile pentru eliminarea rezervelor și prejudecăților existente atât la romi, cât și la ne-romi, nu doar prin luarea măsurilor practice necesare, ci și prin elaborarea unor strategii pentru viitor comune cu ajutorul personalităților și al mediatorilor ambelor părți. Figurilor reprezentative din comunitățile de romi le revine un rol special.

4. Romii și Europa

4.1 Comisia Europeană

4.1.1 Comisia se străduiește de mult timp să contribuie la rezolvare problemelor în materie de integrare. Prin înființarea cu câțiva în urmă a unui grup interdepartamental pentru chestiuni legate de romi, a putut fi îmbunătățit fluxul informațional între diferitele servicii ale Comisiei și s-a obținut o anumită coordonare între numeroasele domenii de acțiune.

4.1.2 Grupul consultativ de experți de rang înalt, stabilit în ianuarie 2006 de către Comisie pentru integrarea minorităților etnice și-a prezentat în decembrie 2007 raportul său ⁽⁸⁾ în parte critic, care conține recomandări „de măsuri pentru îmbunătățirea situației romilor cu privire la educație, ocuparea forței de muncă, asistență medicală și locuințe”. Grupul de experți a evidențiat în raportul său că doar un amestec corespunzător de politici, bazat pe o abordare pragmatică, poate oferi soluții durabile.

4.1.3 Și **Agencia Europeană pentru Drepturile Fundamentale** se ocupă în detaliu de această temă ⁽⁹⁾. În acest context, trebuie menționate și numeroasele studii, rapoarte și evenimente datorate instituției care i-a precedat, **Observatorul European al Fenomenelor Rasiste și Xenofobe**.

4.2 Parlamentul European

4.2.1 Parlamentul European se implică de mult timp cu fermitate și la nivelul tuturor grupurilor parlamentare în chestiuni legate de minorități și în special pentru integrarea romilor și combaterea discriminării acestora. Au fost adoptate deja numeroase rezoluții cu privire la această temă, ultima la 31 ianuarie 2008 ⁽¹⁰⁾.

⁽⁸⁾ „În ciuda a numeroase programe și inițiative care îi vizează pe romi, transformările nu se produc decât încet, iar rezultatele s-au dovedit mai proaste decât se aștepta datorită în special unor probleme structurale. Trebuie subliniat că deși abordarea integratoare a aspectelor egalității ar trebui să constituie un obiectiv strategic al UE și al statelor membre, este nevoie de măsuri specifice și precise pentru integrarea romilor.” (a se vedea nota de subsol 6).

⁽⁹⁾ „Roma and Travellers in Public Education”, EUMC/FRA, 2006, (http://fra.europa.eu/fra/material/pub/ROMA/roma_report.pdf).

⁽¹⁰⁾ Rezoluție adoptată de Parlamentul European la 31.1.2008 privind o strategie comună pentru romi, punctul 6: „cere în mod insistent Comisiei să elaboreze o strategie-cadru europeană pentru integrarea romilor cu scopul de a asigura la nivel comunitar o politică UE coerentă, precum și un plan cuprinzător de acțiune comunitară pentru sprijinirea financiară a acestei strategii.” (<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0005+0+DOC+XML+V0//EN>).

4.3 Consiliul

4.3.1 Consiliul European din 14 decembrie 2007 s-a ocupat ultima dată de această temă în cadrul lucrărilor sale cu privire la Anul European al egalității de șanse ⁽¹¹⁾.

4.4 Consiliul Europei și OSCE

Ambele organizații au contribuit deja în numeroase domenii la îmbunătățirea situației și își continuă eforturile prin intermediul unor măsuri adresate în mod special romilor. Convenția-cadru privind protecția minorităților naționale și Carta europeană pentru limbile minoritare și regionale a Consiliului Europei sunt deosebit de importante pentru protecția minorităților (și deci a romilor). Campania „Dosta!” constituie de asemenea un excelent exemplu pozitiv de conștientizare a marelui public împotriva prejudecăților și a stereotipurilor negative.

4.5 **Curtea Europeană pentru Drepturile Omului** a creat deja printr-o serie de decizii novatoare elementele de bază esențiale pentru transpunerea în practică a drepturilor romilor ⁽¹²⁾.

4.6 **ONU** se ocupă de mai mulți ani (în special în cadrul UNICEF și UNESCO) de promovarea integrării romilor.

4.7 Societatea civilă organizată

4.7.1 *Open Society Institute* (OSI) este, cu sprijinul Băncii Mondiale, inițiatorul „Deceniului integrării romilor 2005-2015” ⁽¹³⁾.

4.7.2 **EU Roma Policy Coalition (ERPC)** ⁽¹⁴⁾, înființată recent, se simte obligată să respecte „principiul integrării prin participare și «are drept scop să promoveze participarea romilor la toate procesele relevante»”.

⁽¹¹⁾ Concluziile Președinției, punctul 50. În acest context, Consiliul European, care este conștient de situația specifică a romilor în întreaga Uniune, invită statele membre și Uniunea să utilizeze toate mijloacele pentru a asigura o mai bună integrare a romilor. În acest scop, solicită Comisiei să examineze măsurile și instrumentele existente și să prezinte un raport Consiliului înainte de sfârșitul lunii iunie 2008 cu privire la progresele obținute (http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=432&lang=fr&mode=g).

⁽¹²⁾ <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/portal.asp?sessionId=7828574&skin=hudoc-en&action=request>.

⁽¹³⁾ Conceptul „Deceniului european pentru integrarea romilor 2005-2015” a fost adoptat în iunie 2003 la Conferința „Romii într-o Europă în extindere. Provocări pentru viitor”, cu implicarea activă a Comisiei. Țările participante (Republica Cehă, Republica Slovacă, Ungaria, Croația, România, Bulgaria, Serbia, Macedonia, Muntenegru) au adoptat planuri de acțiune împreună cu propuneri de realizare a obiectivelor prioritare — educație, ocuparea forței de muncă, sănătate și locuințe. La această conferință a fost creat și un fond pentru educația romilor. (<http://www.romadecade.org/>, <http://romaeducationfund.hu/>).

⁽¹⁴⁾ „Amnesty International (AI), European Roma Rights Center (ERRC), European Roma Information Office (ERIO), European Network against Racism (ENAR), Open Society Institute (OSI), Spolu International Foundation (SPOLU), Minority Rights Group International (MRGI), European Roma Grassroots Organisation (ERGO)” (<http://www.romadecade.org/portal/downloads/News/Towards%20an%20EU%20Roma%20Policy%20ERPC%20-%20Final.pdf>).

4.7.3 **Forumul European al Romilor și Nomazilor (ERTF)** ⁽¹⁵⁾ merită să fie menționat în mod special: a fost înființat la inițiativa președintei finlandez Tarja Halonen și, în baza unui acord de parteneriat cu Consiliul Europei, beneficiază de un statut privilegiat în cadrul acestei organizații care îi acordă posibilitatea de a participa activ la lucrările acesteia.

4.7.4 Deoarece, dintre domeniile prioritare ale integrării romilor, în special ocuparea forței de muncă face parte din domeniul lor de acțiune, **partenerii sociali** au un rol important de jucat în acest domeniu. Experiențele CES, dar și ale federațiilor sindicale naționale, precum și ale organizațiilor patronale naționale și europene pot reprezenta elemente esențiale ale procesului care trebuie lansat.

5. Concluzii

5.1 Constatarea că rezultatele tuturor eforturilor de până acum, precum și integrarea romilor și impunerea drepturilor lor nu sunt satisfăcătoare apare în toate rezultatele activităților desfășurate.

5.2 Măsurile necesare sunt atât de competența Uniunii cât și de cea a statelor membre. Conform articolului 13 din Tratatul de la Amsterdam, în anul 2000 au fost adoptate directive anti-discriminatorii, care insuflă un elan important și oferă un cadru instituțional luptei împotriva discriminării romilor. Comisia ar trebui să aibă în vedere dezvoltarea legislației comunitare în sensul abordării problemei romilor, adoptând, de exemplu, o directivă privind combaterea segregării. În plus, integrarea romilor ar trebui să constituie o prioritate în cadrul Fondurilor Structurale.

5.3 În măsura în care problemele legate de romi sunt de competența statelor membre, o soluție a fost găsită în anii '90 prin Metoda deschisă de coordonare (MDC) ⁽¹⁶⁾. Comitetul propune ca, în domeniul minorităților, în special în cel al integrării romilor, să se pornească de la metoda de coordonare deschisă. Ca un prim pas, se sugerează ca situația romilor să fie luată în considerare în diferitele procese existente în cadrul MDC (în special în cele privitoare la ocuparea forței de muncă, incluziunea socială și educație). MDC și instrumentele acesteia pot fi utilizate în comun de către statele membre pentru a evalua modele oferind cele mai bune practici, analizând totodată modelele generale sau proiectele bazate pe comunitatea existentă. Pentru a reuși și a avea un caracter durabil, aceste proiecte trebuie să fie intersectoriale și să dezvolte planuri de acțiune cu toate părțile interesate, în special cu organizațiile romilor. Aceste planuri de acțiune trebuie să cuprindă angajamente, activități, evaluări, un sistem de comunicare a informațiilor și mecanisme de difuzare, fiind susținute prin finanțări adecvate, inclusiv prin

⁽¹⁵⁾ „European Forum of Roma and Travellers” (<http://www.ertf.org/en/index.html>).

⁽¹⁶⁾ Consiliul European de la Lisabona a hotărât utilizarea MDC în cadrul procesului de la Lisabona pentru domeniile ocupării forței de muncă, protecției sociale, învățământului și formării, al politicii antreprenoriale, al politicii de inovare și cercetare, precum și pentru reforma economică: Consiliul European de la Göteborg extinde domeniul de aplicare al acesteia la imigrație și azil. Între timp, MDC se aplică și în domeniul tineretului. Comisia Europeană a propus în Comunicarea sa privind o agendă europeană pentru cultură într-o lume în proces de globalizare [COM(2007) 242] introducerea MDC pentru domeniul cultural. În această comunicare, Comisia a stabilit în mod explicit că Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor ar trebui să fie implicate în proces.

intermediul Fondurilor Structurale. Comitetul este convins că metoda deschisă de coordonare este cea mai potrivită pentru a rezolva în mod eficient multe probleme juridice, sociale, dar și emoționale, cauzate de tradiție, legate de minorități și în special de situația romilor.

5.4 Pentru reușita activităților, va fi decisivă înființarea unei rețele funcționale de cooperare a **tuturor** actorilor. Comitetul și-a dovedit deja de mai multe ori valorarea de punte către societatea civilă organizată ⁽¹⁷⁾ și își va aduce contribuția, prin intermediul cooperării instituționalizate și durabile, la soluționarea problemei integrării minorităților, în special a romilor.

5.5 Conferința privind romii, planificată de Comisia Europeană pentru septembrie, ar putea oferi un cadru adecvat pentru discutarea publică a propunerilor acesteia de îmbunătățire a eficienței UE și a politicilor naționale și de inițiere a primilor pași concreți în procesul deja menționat.

Cu această ocazie, Comitetul ar putea să prezinte măsurile sale planificate concrete, în continuarea acestui aviz. Trebuie luate în considerare și forme de cooperare cu mass-media care urmăresc scopuri pe termen lung și care nu se limitează la raportarea unor incidente actuale.

Bruxelles, 9 iulie 2008.

6. Observații finale

6.1 Comitetul și-a început lucrările în „Anul egalității de șanse”, dar le-a transferat apoi — de comun acord cu Comisia — în contextul „Anului dialogului intercultural”.

Cultura în sensul în care o înțelege Comitetul, ca un proces care include toate domeniile vieții, ca recunoaștere a unor valori comune, ca „mod de viață” comun este un factor esențial al înțelegerii în cadrul eforturilor de îmbunătățire a integrării în toate domeniile, deoarece asociază raționalitatea și emotivitatea, oferind astfel o soluție de ansamblu la problemele care trebuie rezolvate. Această dimensiune socială a culturii contribuie la transformarea dialogului intercultural într-un instrument al păcii și al echilibrului, atât în interior, cât și în exterior. Cu privire la minorități și în special la romi, aceasta înseamnă că dialogul intercultural este mijlocul cel mai potrivit pentru eliminarea treptată a stereotipurilor apărute în curs de secole referitoare la neîncredere, rezerve, lipsă de înțelegere și pentru a găsi într-o atmosferă de respect reciproc o formă de integrare acceptabilă pentru ambele părți, înscrisă într-un cadru legislativ solid.

6.2 Comitetul își exprimă speranța că, încă din Anul dialogului intercultural, vor fi realizați primii pași concreți pentru transpunerea propunerilor sale, care ar putea fi în parte apoi aplicate în cursul anului 2009, Anul European al relației dintre creativitate și inovare, precum și în 2010, Anul european al combaterii excluderii sociale și sărăciei.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁷⁾ A se vedea Comisia consultativă pentru mutații industriale (CCMI), sub-comitetul „Strategia de la Lisabona”), Grupul de contact cu societatea civilă europeană.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Elemente pentru structura, organizarea și funcționarea unei platforme care să asigure o participare mai largă a societății civile la promovarea politicilor de integrare a resortisanților din țări terțe în UE”

(2009/C 27/21)

Prin scrisoarea din 24 iulie 2007, dna Margot Wallström și dl Franco Frattini, vicepreședinți ai Comisiei Europene, în conformitate cu dispozițiile articolului 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, au solicitat Comitetului Economic și Social European elaborarea unui aviz exploratoriu cu privire la

Elemente pentru structura, organizarea și funcționarea unei platforme care să asigure o participare mai largă a societății civile la promovarea politicilor de integrare a resortisanților din țări terțe în UE.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 10 iunie 2008. Raportor: dl. Pariza Castaños.

În cea de-a 446-a sesiune plenară care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 9 iulie 2008), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 136 voturi pentru, 4 voturi împotriva și 7 abțineri.

1. Introducere

1.1 Prin intermediul vicepreședinților Franco Frattini și Margot Wallström, Comisia Europeană a solicitat CESE elaborarea unui aviz exploratoriu pe tema „Elemente pentru structura, organizarea și funcționarea unei platforme care să asigure o participare mai largă a societății civile la promovarea politicilor de integrare a resortisanților din țări terțe în UE”.

1.2 În decursul ultimilor ani, Comitetul a elaborat o serie de avize ⁽¹⁾ care situau integrarea în centrul politicilor europene de azil și imigrare și a colaborat foarte activ cu Comisia, Parlamentul și Consiliul la promovarea acestor politici.

1.3 Comitetul a încurajat organizațiile societății civile, actori fundamentali ai politicilor de integrare, să ia parte la elaborarea avizelor. În acest sens, încă din anul 2002, CESE și Comisia Europeană au invitat partenerii sociali și organizațiile societății civile din statele membre la o conferință importantă ⁽²⁾, care a constituit un prim pas către o abordare comună a politicilor europene de integrare și care propunea, în concluziile sale, elaborarea unui program comunitar de integrare și crearea unui fond destinat finanțării obiectivelor.

⁽¹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European din 21.3.2002 pe tema „Imigrarea, integrarea și rolul societății civile organizate”. Raportor: Rariza Castaños, JO C 125, 27.5.2002.

Avizul Comitetului Economic și Social European din 10 și 11 decembrie 2003 privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind „Imigrarea, integrarea și ocuparea forței de muncă”. Raportor: Pariza Castaños (JO C 80, 30.3.2004). Avizul Comitetului Economic și Social European din 13/14.9.2006 pe tema „Imigrația în UE și politicile de integrare: colaborarea dintre guvernele regionale și locale și organizațiile societății civile”. Raportor: Pariza Castaños (JO C 318, 23.12.2006).

⁽²⁾ Conferința pe tema „Rolul societății civile în integrare”, Bruxelles, 9-10 septembrie 2002.

2. Cadrul european pentru integrarea resortisanților din țări terțe

2.1 În avizul său din 21 martie 2002 ⁽³⁾ privind imigrarea, integrarea și rolul societății civile organizate CESE a subliniat necesitatea elaborării de politici clare și eficiente de integrare într-un program-cadru al UE. Deși elaborarea cadrului comun pentru integrarea imigranților a întâmpinat dificultăți, Uniunea Europeană va dispune, după ratificarea Tratatului de la Lisabona, de mecanisme politice, economice și juridice îmbunătățite, necesare aplicării sale.

2.2 Programul de la Haga ⁽⁴⁾ pentru consolidarea spațiului de libertate, securitate și justiție al UE subliniază că integrarea resortisanților din țări terțe reprezintă o strategie politică cheie pentru consolidarea libertății în cadrul UE pentru perioada 2005-2009 ⁽⁵⁾.

2.3 Consiliul European a pus în evidență necesitatea de a favoriza coordonarea dintre politicile naționale de integrare și inițiativele comunitare, desfășurată în conformitate cu principiile de bază comune (PBC), care reprezintă un cadru comun pentru integrarea imigranților și care au fost adoptate de Consiliul Justiție și Afaceri Interne din 19 noiembrie 2004 ⁽⁶⁾. Această

⁽³⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European din 21.3.2002 pe tema „Imigrarea, integrarea și rolul societății civile organizate”. Raportor: Rariza Castaños (JO C 125, 27.5.2002).

⁽⁴⁾ Consiliul European „Programul de la Haga: consolidarea libertății, a securității și a justiției în Uniunea Europeană” (JO C 53/1, 3.3.2005).

⁽⁵⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European din 15.12.2005 privind Comunicarea Comisiei către Consiliu și Parlamentul European — Programul de la Haga: Zece priorități pentru următorii cinci ani — Un parteneriat pentru reînnoirea europeană în domeniul libertății, securității și justiției. Raportor: dl Pariza Castaños (JO C 65, 17.3.2006).

⁽⁶⁾ Consiliul Uniunii Europene, sesiunea nr. 2618 a Consiliului Justiție și Afaceri Interne, Bruxelles, 19 noiembrie 2004, 14615/04.

orientare a fost confirmată și de Comisia Europeană în Comunicarea sa „Programul de la Haga: Zece priorități pentru următorii cinci ani” ⁽⁷⁾ care face referire la necesitatea stabilirii unui cadru comunitar pentru integrare bazat pe principiile de bază comune (PBC), care să garanteze respectarea valorilor și drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene și care să sprijine lupta împotriva discriminării.

2.4 Aceste principii de bază comune oferă o abordare coerentă a conceptului european de integrare a resortisanților din țări terțe prin obiectivul de „integrare civică”, obiectiv care, potrivit propunerii Comitetului ⁽⁸⁾, se bazează pe „punerea pe picior de egalitate a imigranților cu restul populației, în termeni de drepturi și obligații, precum și de acces la bunurile, la serviciile și la canalele de participare cetățenească, în condiții de egalitate a șanselor și de tratament”. PBC au o dublă perspectivă, întrucât integrarea presupune eforturi de adaptare și de responsabilitate reciprocă de care trebuie să facă dovadă imigranții și populația gazdă.

2.5 În Comunicarea sa din 1 septembrie 2005 pe tema „Programul comun pentru integrare — Cadru privind integrarea resortisanților din țări terțe în Uniunea Europeană” ⁽⁹⁾, Comisia Europeană prezintă măsuri concrete destinate punerii în practică și consolidării aplicării PBC la nivelul statelor membre și al Uniunii în ansamblul său. De asemenea, Comisia recunoaște că este necesară participarea tuturor părților interesate pentru a garanta reușita integrării și punerea în practică a unei abordări globale și coerente în cadrul UE.

2.6 În această perspectivă, s-au propus, în colaborarea cu rețeaua de puncte de contact naționale, crearea unui site internet, elaborarea de manuale și de rapoarte anuale privind migrația și integrarea și crearea unui **Forum european pentru integrare**, printre alte inițiative.

2.7 În concluziile sale, Consiliul din iunie 2007 afirmă: „Consiliul European salută cu satisfacție eforturile care au fost depuse pentru a ameliora cooperarea la nivelul UE și între statele membre în domeniul integrării și al dialogului intercultural, care a continuat și s-a aprofundat. Acesta se felicită îndeosebi pentru concluziile Consiliului din 12 iunie privind consolidarea politicilor de integrare în Uniunea Europeană prin promovarea unității în diversitate. Consiliul subliniază că este important să fie lansate și alte inițiative pentru a facilita schimbul de experiențe în domeniul politicilor de integrare ale statelor membre” ⁽¹⁰⁾.

2.8 CESE împărtășește abordarea globală formulată recent de Consiliul European, întrucât integrarea și dialogul intercultural

trebuie să constituie două elemente fundamentale ale politicii UE în domeniul imigrației.

2.9 În concluziile sale, Consiliul Justiție și Afaceri Interne din 12 și 13 iunie 2007 a recunoscut legătura complementară și indisolubilă dintre imigrare și integrare ⁽¹¹⁾. Adoptând astfel recomandările făcute în cadrul întâlnirii informale care a reunit, la 10 și 11 mai 2007, la Postdam, miniștrii pentru integrare și la care CESE a participat, Consiliul a subliniat necesitatea de a reexamina parcursul politic al noilor măsuri care să vizeze consolidarea cadrului european de integrare și politicile de integrare ale statelor membre.

2.10 Organizațiile societății civile și partenerii sociali joacă un rol esențial în asigurarea coerenței și eficienței proceselor sociale de integrare a imigranților, în cadrul definirii politicilor și evaluării acestora în UE. În Avizul său pe tema „Imigrația în UE și politicile de integrare: colaborarea dintre guvernele regionale și locale și organizațiile societății civile” din 13 septembrie 2006 ⁽¹²⁾, CESE considera că o colaborare activă cu societatea civilă și partenerii sociali reprezintă un element esențial în promovarea politicilor europene în domeniul integrării. CESE subliniază îndeosebi importanța partenerilor sociali, a organizațiilor de protecție a drepturilor omului, a organizațiilor de imigranți, a asociațiilor culturale și sportive, a comunităților religioase, a asociațiilor de cartier, a comunităților educative, a școlilor și universităților, a mass-media etc., prin rolul pe care îl joacă acestea în procesul de integrare la nivel național, regional și local și subliniază că este necesar să se dezvolte, să se consolideze și să se recunoască aceste organisme la nivel european pentru a moderniza cadrul comunitar pentru integrarea imigranților.

2.11 Lansarea de politici și de programe de primire și de integrare a imigranților trebuie să fie însoțită de o largă participare a organizațiilor societății civile și a asociațiilor de imigranți și de o implicare directă din partea acestora. Această optică a fost confirmată și în cel de-al treilea Raport anual privind imigrația și integrarea, publicat la 11 septembrie 2007 de Comisia Europeană ⁽¹³⁾. Raportul reia propunerea de a institui un **Forum european pentru integrare**, în cadrul căruia actorii vizați care acționează în favoarea integrării în cadrul UE ar putea face schimb de experiențe și ar elabora recomandări ⁽¹⁴⁾.

2.12 În plus, adoptarea unui cadru financiar solid și ambițios va contribui semnificativ la promovarea politicilor de integrare și la schimbul de experiențe. În cadrul programului de solidaritate și de gestionare a fluxurilor migratorii pentru perioada

⁽⁷⁾ Comunicarea Comisiei: „Zece priorități pentru următorii cinci ani — Un parteneriat pentru reînnoirea europeană în domeniul libertății, securității și justiției”, COM(2005) 184 final, Bruxelles, 10.5.2005.

⁽⁸⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European din 21 martie 2002 pe tema „Imigrarea, integrarea și rolul societății civile organizate”. Raportor: Rariza Castaños (JO C 125, 27.5.2002).

⁽⁹⁾ Comunicarea Comisiei „Programul comun pentru integrare — Cadru privind integrarea resortisanților din țările terțe în Uniunea Europeană”, COM(2005) 389, Bruxelles, 1.9.2005.

⁽¹⁰⁾ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressData/fr/ec/94933.pdf, paragraful 20.

⁽¹¹⁾ Consiliul Uniunii Europene, sesiunea nr. 2807 a Consiliului Justiție și Afaceri Interne, 12 și 13 iunie 2007, 10267/07.

⁽¹²⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European din 13 și 14.9.2006 pe tema „Imigrația în UE și politicile de integrare: colaborarea dintre guvernele regionale și locale și organizațiile societății civile”. Raportor: Pariza Castaños (JO C 318, 23.12.2006).

⁽¹³⁾ Comunicarea Comisiei Al treilea raport anual privind imigrarea și integrarea, COM(2007) 512 final, Bruxelles, 11.9.2007.

⁽¹⁴⁾ A se vedea punctul 3.1 al Comunicării COM(2007) 512 final.

2007-2013, Fondul european de integrare a resortisanților din țări terțe ⁽¹⁵⁾ va facilita elaborarea de politici naționale inspirate de PBC și va favoriza reînnoirea politicii UE de integrare a imigranților.

2.13 Tratatul de reformă adoptat la 18 octombrie 2007 la Lisabona (Tratatul de la Lisabona) a recunoscut în mod formal că punerea în aplicare a unei politici comune europene de integrare pentru imigranți constituie una dintre politicile-cheie ale Uniunii Europene. Pentru prima oară, noul titlu V din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) conferă Uniunii Europene un temei juridică (articolul 63a 4, noul articol 79.4) pentru elaborarea de măsuri legislative comune pentru încurajarea și sprijinirea acțiunii statelor membre de integrare a resortisanților din țări terțe ⁽¹⁶⁾.

3. Propunerea CESE în vederea constituirii Forumului european pentru integrare

3.1 Comitetul consideră că trebuie îmbunătățită coerența politicilor UE în urma punerii în aplicare a numeroase instrumente (Programul comun pentru integrare, Fondul european pentru integrare, punctele de contact naționale pentru integrare, „*Handbook on Integration*”, rapoartele anuale privind migrația și integrarea, site-ul internet etc.). Comitetul consideră că este oportună redeschiderea dezbaterii privind metoda deschisă de coordonare. Comisia Europeană trebuie să propună Consiliului punerea în aplicare a metodei deschise de coordonare privind integrarea, care a fost respinsă de Consiliu cu câțiva ani în urmă.

3.2 Comitetul estimează că, pentru a consolida coerența acestei politici și a instrumentelor sale, este necesar să se treacă la crearea unei **platforme de participare a societății civile**. De aceea Comitetul salută și este onorat de inițiativa prin care Comisia Europeană a solicitat elaborarea prezentului aviz exploratoriu.

3.3 După modelul platformelor existente în cadrul altor politici UE și al experiențelor naționale, Comitetul propune ca platforma europeană, astfel cum a propus Comisia ⁽¹⁷⁾, să fie denumită Forumul european pentru integrare (**European Integration Forum**).

3.4 Comitetul consideră că Forumul trebuie creat în mod progresiv. Prima întrunire trebuie să aibă loc în toamna anului 2008, în vederea elaborării agendei de lucru și a completării structurii sale.

⁽¹⁵⁾ http://ec.europa.eu/justice_home/funding/integration/funding_integration_en.htm.

⁽¹⁶⁾ Articolul 63a 4: „Parlamentul European și Consiliul vor putea stabili, în conformitate cu procedura legislativă ordinară, măsuri pentru încurajarea și sprijinirea acțiunii statelor membre menită să faciliteze integrarea resortisanților țărilor terțe cu reședința legală pe teritoriul acestora, cu excluderea oricărei armonizări a dispozițiilor legale și reglementare ale statelor membre”.

⁽¹⁷⁾ COM(2005) 389 final.

3.5 Funcțiile Forumului european pentru integrare

3.5.1 Comitetul a menționat în diverse avize ⁽¹⁸⁾ necesitatea unei abordări globale asupra integrării; în acest scop, este necesară implicarea tuturor actorilor, în special a partenerilor sociali și a organizațiilor societății civile.

3.5.2 În comunicarea sa privind Programul comun pentru integrare ⁽¹⁹⁾, Comisia consideră că „funcțiile principale ale Forumului vor fi «consultarea, schimbul de expertiză și formularea de recomandări»”.

3.5.3 Comitetul subscrie la această poziție și consideră că Forumul va putea îndeplini aceste funcții prin elaborarea de rapoarte (care pot include orientări) privind politicile de integrare.

3.5.4 Comisia, Parlamentul și Consiliul pot consulta Forumul pe teme privind politicile europene de integrare.

3.5.5 De asemenea, Forumul poate elabora, pentru instituțiile UE, rapoarte din proprie inițiativă pentru ameliorarea integrării resortisanților din țări terțe.

3.5.6 Schimbul de cunoștințe tehnice și de bune practici, în colaborare cu rețeaua punctelor de contact naționale, trebuie să constituie o funcție foarte importantă a Forumului.

3.5.7 Forumul va putea, de asemenea, să colaboreze la conferințele care se bazează pe *Handbook on Integration* și la reuniunile punctelor de contact naționale.

3.5.8 Activitățile Forumului, precum și rapoartele și concluziile acestuia, vor fi publicate pe site-ul de internet al CESE, precum și pe site-ul Comisiei consacrat integrării, care va fi, de asemenea, un vector care să permită participarea cetățenilor europeni și a resortisanților din țări terțe (Forumul virtual).

3.6 Membrii Forumului

3.6.1 Forumul va fi alcătuit din 100 de membri și se va reuni de două ori pe an.

3.6.2 Comisia consideră că „valoarea adăugată a Forumului va fi să reunească mai multe părți interesate active în domeniul integrării la nivelul UE; ar putea fi vorba, de exemplu, de organizații coordonatoare care dispun de aderenți în mai multe state membre” ⁽²⁰⁾. CESE subscrie la acest criteriu avansat de către Comisie și estimează că una dintre priorități este integrarea pe piața muncii în condiții de egalitate, drept care este necesar ca și partenerii sociali să participe la Forum.

⁽¹⁸⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European din 21.3.2002 pe tema „Migrația, integrarea și rolul societății civile organizate”, raportor: dl Pariza Castaños (JO C 125, 27.5.2002) și Avizul din 13 și 14.9.2006 pe tema „Migrația în UE și politicile de integrare: colaborarea dintre guvernele regionale și locale și organizațiile societății civile”, raportor: Pariza Castaños (JO C 318, 22.12.2006).

⁽¹⁹⁾ COM(2005) 389 final.

⁽²⁰⁾ COM(2005) 389 final.

3.6.3 Este fundamental ca Forumul să lucreze cu o abordare europeană, pe baza experienței și practicilor naționale. Din acest considerent, Comitetul propune ca la Forum să participe reprezentanții organizațiilor de la nivel comunitar și național.

3.6.4 O treime din participanții la Forum vor reprezenta aceste organizații de la nivel comunitar care acționează în domeniul integrării imigranților, inclusiv partenerii sociali.

3.6.5 Restul participanților vor fi membri ai organelor consultative ale statelor membre (între unu și patru reprezentanți). În acest fel, vor trebui să participe la Forumul european forumuri, platforme, consilii și organizații similare din statele membre, în special atunci când participă organizații de imigranți. În statele membre care nu dispun de asemenea instituții, vor putea participa consiliile economice și sociale (sau instituțiile similare).

3.6.6 CESE consideră că este esențial să se faciliteze participarea la Forumul pentru integrare a organizațiilor de imigranți, care, în majoritate, sunt organizate doar la scară națională, fără a dispune de o rețea europeană, motiv pentru care forumurile, platformele, consiliile sau CES din statele membre vor desemna reprezentanții organizațiilor de imigranți considerate a fi cele mai reprezentative.

3.7 În numirea participanților, organizațiile vor trebui să ia în considerare echilibrul de gen.

3.7.1 Forumul va putea invita la reuniunile sale observatori și experți, în special reprezentanți ai agențiilor europene specializate, academicieni și cercetători, precum și rețelele europene ale autorităților locale.

3.7.2 În vederea promovării unei participări mai ample, Forumul european pentru integrare trebuie să lucreze în rețea cu organizațiile societății civile (organizații locale, regionale, naționale și europene).

3.7.3 La ședințele Forumului va participa CESE, în conformitate cu dispozițiile de la punctul 3.7; vor putea participa, de asemenea, reprezentanți ai Comisiei, ai Parlamentului European și ai Comitetului Regiunilor.

3.8 Angajamentul Comitetului Economic și Social European

3.8.1 Comitetul se va angaja în mod activ în activitățile Forumului și, în acest scop, va constitui în cadrul Secțiunii SOC un grup de studiu permanent privind integrarea, compus din cincisprezece membri. Prin intermediul acestui grup permanent, Forumul va colabora cu CESE la elaborarea avizelor.

3.8.2 Membrii grupului de studiu permanent vor participa la ședințele plenare ale Forumului.

3.8.3 Având în vedere noua bază juridică a Tratatului de la Lisabona, Comitetul va elabora noi avize conținând propuneri și recomandări politice, în vederea încurajării și sprijinirii acțiunii statelor membre în ceea ce privește integrarea.

3.9 Structura Forumului

3.9.1 CESE propune ca Forumul să aibă o structură foarte simplă:

- un/o președinte(-ă) numit(-ă) de CESE cu acordul Comisiei;
- trei vicepreședinți/vicepreședinte desemnați/desemnate de Forum;
- Un Birou format din președinte și trei vicepreședinți, care se va reuni cel puțin de patru ori pe an;
- un mic secretariat format din două persoane de la CESE;
- Forumul se va întruni în clădirile CESE, unde își va avea sediul;
- Plenul Forumului se va întruni de două ori pe an, în urma convocării președintelui;
- pentru elaborarea rapoartelor, se vor putea constitui grupuri de studiu restrânse.

3.10 Agenda Forumului

3.10.1 Pe baza principiilor fundamentale comune se va stabili foaia de parcurs pentru activitățile Forumului și, prin urmare, agenda acestuia.

3.10.2 Agenda de lucru va fi elaborată de Biroul Forumului, având în vedere agenda instituțiilor UE și agendele organizațiilor societății civile.

3.10.3 Obiectivele și programele Fondului european al integrării, precum și celelalte instrumente prevăzute în cadrul politicii europene de integrare vor putea fi evaluate în cadrul Forumului.

3.11 Regulamentul de procedură

3.11.1 CESE propune ca regulamentul de procedură să fie aprobat de Comisie, la propunerea CESE.

3.11.2 CESE propune ca participanții la Forum să fie desemnați de Comisie, la propunerea CESE.

3.12 Cadrul financiar

3.12.1 Forumul va trebui finanțat prin resurse economice oferite de instituțiile UE.

Bruxelles, 9 iulie 2008

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind un nou program european de acțiune socială

(2009/C 27/22)

La 25 octombrie 2007, Comitetul Economic și Social European a primit o solicitare de aviz din partea viitoarei Președinții franceze a Uniunii Europene privind

Un nou program european de acțiune socială.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 10 iunie 2008. Raportor: dl. OLSSON.

În cadrul celei de-a 446-a sesiuni plene din 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 9 iulie 2008), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 133 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 4 abțineri.

În momentul adoptării prezentului aviz și ținând seama de rezultatul referendumului din 12 iunie privind Tratatul de la Lisabona, statutul și viitorul tratatului necesită clarificări. Avizul face ample referiri la Tratatul de la Lisabona și la dimensiunea și potențialul politicii sale sociale. Comitetul are convingerea că un nou program european de acțiune socială, ambițios și participativ, rămâne în continuare relevant și chiar și mai necesar.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Elaborarea unui nou program european de acțiune socială (PEAS) este necesară pentru ca dezvoltarea socială din UE să poată ține pasul cu evoluția economică și a pieței și este, de asemenea, oportună, având în vedere noul Tratat de la Lisabona, care creează noi posibilități, responsabilități și obiective pentru relansarea unei Europe sociale mai participative și mai dinamice. Noul PEAS ar trebui să promoveze, la modul practic, obiectivele și ambițiile politicii sociale a UE dincolo de anul 2010 și ar trebui să constituie o foaie de parcurs cuprinzătoare.

1.2 Dialogul social rămâne una dintre componentele sale de bază și trebuie susținut. Programul ar trebui să refacă legătura cu cetățenii și cu societatea civilă organizată, pentru a permite interacțiunea dintre procedurile de participare „de jos în sus”, inclusiv dialogul civic, și inițiativele UE.

1.3 Programul ar trebui să abordeze în mod special domenii politice precum calitatea vieții, drepturile sociale fundamentale, capacitatea cetățenilor, solidaritatea socială, locurile de muncă și munca de înaltă calitate, spiritul antreprenorial în societate, gestionarea schimbărilor, promovarea standardelor sociale de bază în cadrul relațiilor externe ale UE, în special în domeniul comerțului. Ar trebui utilizate pentru aceasta toate instrumentele și posibilitățile disponibile. Metoda deschisă de coordonare (MDC) a Comunității ar trebui utilizată în continuare, însă trebuie adaptată și completată de alte „metode noi”. Resursele financiare ale bugetului existent pot fi realocate pentru a susține programul, iar reforma bugetară de după 2013 trebuie să țină seama de coeziunea socială.

2. Introducere — context

2.1 Viitoarea Președinție franceză a Uniunii Europene a prezentat Comitetului Economic și Social European ideea unui program european de acțiune socială.

2.2 Sesiunea franceză poate fi privită ca o continuare a avizului anterior al Comitetului privind bilanțul realității societății europene, care propunea următoarele: „pentru a pune baza unui nou consens asupra provocărilor sociale cu care se confruntă Europa, un nou «program de acțiune socială» poate fi elaborat, ținându-se cont atât de realitățile economice, cât și de necesitățile sociale”⁽¹⁾.

2.3 Avizul menționat făcea referire la programul european de acțiune socială din 1989, care făcea parte integrantă din ceea ce poate fi descris drept *modelul social european* și care demonstra realitatea *dimensiunii sociale* a pieței interne unice. Acesta a fost un program de acțiune pe 3 ani, „un sprijin central al inițiativelor Comisiei în sfera socială”, cu 45 de măsuri clare, considerate „imperative pentru a progresa și a da o expresie tangibilă, la nivel comunitar, principiilor stabilite în Carta comunitară a drepturilor sociale fundamentale ale lucrătorilor”⁽²⁾. Măsurile au fost legislative și nelegislative și au acoperit acțiunile Comunității aproape în toate domeniile sociale, pentru a atinge obiectivul tratatului de „îmbunătățire a condițiilor de viață și de muncă”.

2.4 Realizările sociale europene datorate programului de acțiune socială din 1989 nu au reușit să țină pasul cu provocările economice și sociale de astăzi, generate de globalizare, de schimbările climatice și de evoluțiile demografice. Aceste provocări devin tot mai acute, din cauza încetinirii creșterii economice, a turbulențelor de pe piețele financiare și a crizei alimentare care se apropie. În anumite grupuri și în rândul unora dintre cetățeni, există chiar o impresie de stagnare a politicilor sociale europene în raport cu evoluția politicilor privind piața internă.

⁽¹⁾ Avizul CESE din 18.1.2007 privind bilanțul realității societății europene de astăzi, raportor: dl Olsson (JO C 93, 27.4.2007), punctul 5.8.

⁽²⁾ De la Cartă la program, Europa socială 1/90, pag 28.

2.5 Bilanțul realității sociale din Europa a arătat că o societate europeană prosperă și în schimbare rapidă oferă mai multe șanse, dar prezintă și noi riscuri sociale. La realizarea bilanțului, au fost puse în evidență și probleme cum sunt veniturile și posibilitățile diferite, schimbările de pe piața forței de muncă, egalitatea de tratament și remunerarea diferită a bărbaților și femeilor, sărăcia în rândul copiilor și excluderea socială, „prăpastia dintre generații”, modelele familiale în schimbare și accesul la locuințe și la serviciile de îngrijire a copiilor, situația persoanelor cu handicap, migrarea și integrarea.

3. Un nou cadru pentru un program european de acțiune socială

3.1 Politicienii sunt tot mai conștienți de necesitatea unor noi orientări politice, care să permită abordarea cu succes a provocărilor modelului social european. Cetățenii europeni așteaptă noi acțiuni de politică socială care să fie progresiste din punct de vedere social și durabile din punct de vedere economic.

3.2 Tratatul de reformă de la Lisabona creează noi posibilități de realizare a unui program european de acțiune socială, furnizând UE noi obiective sociale ⁽³⁾ — „ocuparea completă a forței de muncă și progresul social, combaterea excluderii sociale și a discriminării, promovarea justiției și a protecției sociale, egalitatea de tratament între bărbați și femei, solidaritatea între generații și protecția drepturilor copilului”.

3.3 Tratatul de reformă consolidează responsabilitățile Uniunii Europene în ceea ce privește atingerea obiectivelor sociale.

3.4 Posibilitățile de realizare a unei Europe mai sociale sunt înscrise în special în Carta drepturilor fundamentale, în dispoziția obligatorie privind „clauza socială transversală” și în Protocolul privind serviciile de interes general. Tratatul prevede, de asemenea, posibilități de „cooperare consolidată” ⁽⁴⁾, pe care statele membre le pot promova și utiliza în domeniul social.

3.5 Tratatul confirmă rolul partenerilor sociali de a contribui la progresul economic și social al Europei. Dispoziția privind democrația participativă furnizează de asemenea noi posibilități și instrumente suplimentare — de exemplu, „inițiativa cetățenească” — de implicare a cetățenilor și a organizațiilor lor în construirea unei Europe mai sociale. CESE trebuie să joace un rol activ în această privință.

3.6 CESE ar dori, de asemenea, să menționeze declarația ⁽⁵⁾ a nouă guverne, în care se subliniază necesitatea consolidării modelului social european, întrucât acesta a fost un factor de progres social și poate facilita abordarea provocărilor prezentului. Declarația a subliniat responsabilitatea instituțiilor europene de a relansa Europa socială și de a folosi toate instrumentele de care dispun, cu un accent deosebit pe dialogul social. „UE-27 nu poate fi doar o zonă de liber schimb, ci trebuie să asigure echilibrul necesar între libertatea economică și drepturile

sociale, astfel încât piața internă să poată fi reglementată și la nivel social”. În politica sa externă, Uniunea ar trebui să promoveze valorile modelului său social pentru o globalizare echitabilă și muncă decentă pentru toți.

3.7 Pe scurt, noul program european de acțiune socială este necesar pentru ca dezvoltarea socială din UE să poată ține pasul cu evoluția economică și cu cea a pieței, pentru a confirma Strategia de la Lisabona și pentru a așeza pe același plan aspectele social, economic și de mediu, astfel încât să avanseze împreună în continuare. Având în vedere noul Tratat de la Lisabona, se dovedește și oportun, pentru relansarea unei Europe sociale mai participative și mai dinamice, pe măsura nevoilor și așteptărilor cetățenilor. De aceea, programul european de acțiune socială trebuie integrat pe deplin într-o strategie post-Lisabona, care să se bazeze pe *locuri de muncă, creștere economică, coeziune socială și durabilitate*, în cadrul căreia dimensiunea socială să ocupe un loc la fel de important ca și dimensiunea economică.

4. Principii și elemente ale unui nou program european de acțiune socială

4.1 Noul program european de acțiune socială trebuie să se bazeze în mod ferm pe valorile și obiectivele Uniunii Europene, așa cum sunt definite în Tratatul de la Lisabona. El ar trebui să constituie un cadru de referință pentru o Europă democratică, bazată pe solidaritate, durabilă, incluzivă din punct de vedere social și care să reprezinte o *zonă competitivă de bunăstare pentru toți cetățenii săi*, printr-o mai largă distribuție a șanselor în viață, astfel încât să nu lase pe nimeni pe dinafară, precum și un instrument important de garantare a drepturilor cetățenești, așa cum sunt înscrise în Carta drepturilor fundamentale. PEAS trebuie să se bazeze pe colaborarea pozitivă între statele membre și nu pe principiul „aducerii la cel mai mic multiplu comun” în ceea ce privește drepturile sociale, protecția socială și condițiile de muncă. Uniunea Europeană își va confirma astfel ambițiile cu privire la drepturile omului, un nivel minim de protecție a drepturilor nefiind considerat satisfăcător.

4.2 Programul european de acțiune socială stă la baza unei anumite viziuni asupra modelului european de societate, care cuprinde, în același timp, atât conceptul de economie socială de piață, cât și pe cel de model social european. El răspunde nevoilor și aspirațiilor oamenilor și capacitează cetățenii, dându-le drepturi și responsabilități prin promovarea democrației participative, prin identificarea și prin mobilizarea tuturor părților în cadrul unui dialog social susținut și eficient. Noul program european de acțiune socială ar trebui să faciliteze o abordare creativă și inovatoare a noilor provocări și riscuri.

4.3 Noul program ar trebui să se bazeze pe perspective sociale pe termen lung și să răspundă noilor așteptări și realități. Din această perspectivă de durabilitate pe termen lung, trebuie să se pună mai mult accentul pe măsurile care îi privesc pe copii și pe tânără generație.

⁽³⁾ Articolul 2.

⁽⁴⁾ Titlul IV, articolul 10.

⁽⁵⁾ „Un nou impuls pentru Europa socială”, declarație prezentată de ministrii muncii din Belgia, Bulgaria, Grecia, Spania, Franța, Italia, Cipru, Luxemburg și Ungaria:
<http://www.obreal.unibo.it/File.aspx?IdFile=816>.

4.4 Prin urmare, programul trebuie să actualizeze și să reevalueze obiectivele, propunerile și ambițiile politicii sociale a UE dincolo de 2010, furnizând o foaie de parcurs cuprinzătoare, cu acțiuni la toate nivelurile, care să dea mai multă energie Europei sociale și care să fie susținută de agende sociale ⁽⁶⁾ actualizate cu regularitate, pe baza unor valori comune.

4.5 PEAS trebuie să fie însoțit de un model social european dinamic ⁽⁷⁾. Forța modelului rezidă în special în capacitatea sa de a se sprijini pe valori comune intrinseci unei largi varietăți de situații pentru a stabili instrumente, proceduri și acțiuni în comun cu participanți legitimi, permițând o convergență reală în sensul progresului. Capacitatea financiară a Uniunii Europene este un element hotărâtor în asigurarea unei dezvoltări consecutive și în remedierea întârzierilor structurale în unele țări.

4.6 Programul recunoaște faptul că dezvoltarea economică și progresul social se susțin reciproc și sunt interdependente. Îmbinarea competitivității economice cu justiția socială și cu solidaritatea socială este cel mai bun mod de a promova bunăstarea oamenilor în Europa. El ar putea să prevadă, cu condiția stabilirii unor garanții pentru beneficiari, o combinație de inițiative publice și private, pentru a se găsi resursele financiare durabile necesare unui sistem social incluziv. Prin urmare, trebuie creat și un cadru care să garanteze că serviciile de interes general sunt universale, accesibile și de bună calitate.

4.7 Noul program european de acțiune socială ar trebui să sprijine întreprinderile responsabile social, concurența loială și echitatea, care permit pieței interne să prospere fără amenințarea potențială a „dumpingului social”. În acest context, programul ar trebui să se focalizeze în special pe locurile de muncă de calitate pentru viitor și pe societatea cunoașterii necesară pentru crearea acestora.

4.8 Stimularea spiritului antreprenorial în sens larg — astfel cum a fost definit de Comisie ⁽⁸⁾ — va îmbunătăți atât performanțele economice, cât și pe cele sociale ⁽⁹⁾. Pluralitatea în întreprindere trebuie protejată și promovată, pentru a se putea beneficia de caracteristicile întreprinderilor mici și mijlocii și ale întreprinderilor economice și de contribuția acestora la dimensiunea socială. Sunt necesare statute europene pentru asociații, fundații, societăți mutuale și întreprinderi mici, pentru asigurarea egalității între toți actorii economici.

⁽⁶⁾ Comisia a adoptat o agendă socială reinnoită la 2 iulie 2008 [COM(2008) 412 final].

⁽⁷⁾ A se vedea Avizul CESE din 6.7.2006 privind modelul social european, raportor: dl Ehnmark (JO C 309, 16.12.2006).

⁽⁸⁾ Definiția dată de Comisie: „Spiritul antreprenorial se referă la capacitatea unei persoane de a transforma ideile în acțiune. Acesta presupune creativitate, inovare și asumarea riscului, precum și capacitatea de a pregăti și de a conduce proiecte pentru realizarea obiectivelor. Acesta reprezintă un sprijin pentru toți indivizii în viața de zi cu zi, acasă sau în societate, iar pentru angajați un mod de a conștientiza contextul activității lor și de a putea profita de ocaziile ivite și este punctul de pornire pentru noi cunoștințe și aptitudini specifice necesare întreprinzătorilor care creează o activitate socială sau comercială”. A se vedea Avizul CESE din 25.10.2007 privind spiritul antreprenorial și Strategia Lisabona, punctul 2.2. Raportor: dna Sharma. Coraportor: dl Olsson (JO C 44, 16.2.2008).

⁽⁹⁾ A se vedea avizul Sharma/Olsson.

4.9 Programul european de acțiune socială ar trebui să se bazeze pe o abordare cuprinzătoare și coerentă, care să explozeze de asemenea conceptul de integrare a politicilor sociale în alte domenii politice. Programul trebuie să devină o parte naturală a politicii macroeconomice, a politicilor privind concurența și fiscalitatea, a strategiei pentru dezvoltare durabilă, a politicii industriale, a coeziunii teritoriale și a dimensiunii externe a UE.

4.10 Un nou program european de acțiune socială ar îmbunătăți într-un mod tangibil noua viziune socială asupra „șanselor în viață” în secolul XXI, prezentată recent de către Comisie ⁽¹⁰⁾. Comisia propune un cadru pentru politicile europene și subliniază că agenda de „oportunități, acțiuni și solidaritate” necesită investiții pe termen lung în capitalul social și uman. Astfel de investiții vor spori performanța economică și pot fi justificate și dintr-o perspectivă a dezvoltării durabile. Comitetul susține cu fermitate această idee și consideră că trebuie asigurate metode inovatoare de finanțare a capitalului uman și social, atât la nivelul UE, cât și la cel al statelor membre. Bugetul UE trebuie adaptat în vederea acestui obiectiv. Ar putea fi, de asemenea, explorată posibilitatea unui împrumut la nivel european pentru dezvoltarea infrastructurii sociale.

4.11 PEAS ar trebui să contribuie de asemenea la o globalizare mai echitabilă și mai echilibrată, prin promovarea principiilor și valorilor modelului său social în cadrul relațiilor externe ale UE. Ar trebui oferită posibilitatea unor parteneriate cu țări terțe, însoțite de asistență tehnică și financiară tot mai importantă, în vederea promovării dialogului social și civic, precum și a politicilor privind ocuparea forței de muncă și securitatea socială. Relațiile comerciale ar trebui să fie ghidate de respectul pentru drepturile omului și pentru drepturile sociale fundamentale, astfel cum sunt specificate, de exemplu, de principiile și normele OIM ⁽¹¹⁾.

5. Guvernanța pe mai multe niveluri

5.1 Instituțiile europene trebuie să își asume rolul de conducere și obligațiile care le revin conform tratatului, printre care realizarea progresului social. Ar fi oportună, prin urmare, elaborarea unui nou program european de acțiune socială. În practică, ar trebui utilizate toate instrumentele și măsurile prevăzute în tratat ⁽¹²⁾ în acest scop, în mod practic și eficient, respectându-se, în același timp, cerințele de subsidiaritate și proporționalitate.

5.2 Programul european de acțiune socială din 1989, împreună cu proiectul pieței unice din 1992, au dovedit utilitatea metodei „comunitare”. Cum această metodă este încă valabilă și este utilizată la revizuirea pieței interne, Comitetul consideră că ar fi utilă și pentru a da un nou elan dimensiunii sociale. Există astfel posibilitatea unei acțiuni legislative la nivelul UE-27.

⁽¹⁰⁾ Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Oportunități, acces și solidaritate: către o nouă viziune socială pentru Europa secolului XXI”, COM(2007) 726 final.

⁽¹¹⁾ Avizul CESE din 22.4.2008 privind negocierile privind noile acorduri comerciale — poziția CESE. Raportor: dl Peel; coraportor: dna Pichenot (JO C 211, 19.8.2008, p. 82).

⁽¹²⁾ În special în articolul 136 din Tratatul de la Lisabona.

5.3 În același timp, o implicare profundă și variată a partenerilor sociali și a altor organizații ale societății civile de la diferite niveluri poate duce la creșterea sentimentului de apropiere. Toate părțile interesate trebuie să participe pentru ca programul european de acțiune socială să devină relevant, tangibil, practic și atent la nevoile cetățenilor. În felul acesta, ar trebui ca abordarea proactivă și de jos în sus, așa cum va fi prezentată în cele ce urmează, să poată interacționa cu inițiativele europene.

5.4 Trebuie identificate necesitățile, grijile și aspirațiile cetățenilor. Inițiativa Comisiei UE de a realiza un bilanț al realității sociale poate servi drept model și poate fi repetată în mod regulat, inclusiv la nivel local. Reprezentanții organizațiilor societății civile au un rol esențial în canalizarea solicitărilor cetățenilor către nivelul adecvat, inclusiv cel european. Aceștia trebuie implicați în mod sistematic în realizarea bilanțurilor și în consultările inițiate de Comisia Europeană, în cadrul cărora Comitetul joacă un rol de mediator.

5.5 În acest context, CESE subliniază importanța organizării unei dezbateri permanente la toate nivelurile pentru abordarea viitoarelor provocări și a alegerilor strategice din domeniul politicilor sociale. Scopul dezbaterii ar trebui să fie acela de a contribui la un consens nou, reformator, asupra politicii sociale europene, pe baza unui angajament împărtășit de toți cei implicați.

5.6 Dialogul social intersectorial, sectorial și transnațional rămâne unul dintre pilonii de bază ai modelului social din statele membre și de la nivel european. Angajatorii și sindicatele au un rol-cheie în abordarea problemelor sociale, ei fiind forțele motrice principale în realizarea progresului economic și social. Rapoartele de analiză comune și prioritățile anunțate de partenerii sociali europeni vor constitui elemente principale ale unui cadru de acțiune adecvat atât pentru nivelul UE, cât și pentru cel național ⁽¹³⁾.

5.7 Dialogul civic — trebuie făcută o distincție clară între acesta și dialogul social — va constitui pe viitor un alt pilon principal. Implicarea cetățenilor și a organizațiilor lor de la toate nivelurile în construirea Europei sociale va fi o mare provocare.

5.8 Consiliile economice și sociale și organismele similare ar trebui să dispună de mijloacele necesare pentru a putea fi invitate să participe, alături de guvernele țărilor lor, la toate etapele elaborării și aplicării programului european de acțiune socială.

5.9 Parteneriatele și dialogurile existente în domeniul politicilor sociale trebuie să fie consolidate în practică. Experiențele pozitive și modelele de parteneriat, din statele membre și

⁽¹³⁾ Cum ar fi, de exemplu, raportul de analiză comun „Principalele provocări cu care se confruntă piața europeană a muncii”, publicat de Business Europe, CEEP și CES în octombrie 2007.

din cadrul politicii de coeziune a UE, care au contribuit la bunăstarea socială trebuie difuzate și, eventual, explorate în continuare.

5.10 Autonomia și capacitățile actorilor economici și sociali trebuie promovate și sprijinite prin măsuri publice adecvate pentru a crea un mediu stimulator, care să le consolideze capacitatea de a formula o perspectivă de jos în sus articulată și de a identifica domeniile politice cheie.

6. Domenii politice cheie

6.1 *Un parcurs de viață durabil*

— *Parcursuri individuale sigure prin angajamente colective.* Principii comune de abordare a perioadelor de tranziție de-a lungul întregii vieți, nu în ultimul rând pentru susținerea flexibilității ⁽¹⁴⁾ prin garantarea educației și instruirii, prin accesul la servicii, prin menținerea drepturilor și prin venituri suficiente, precum și printr-o finanțare publică și/sau privată care să corespundă ambiției manifeste de securitate. Sistemele de securitate socială ar trebui adaptate și, atunci când este posibil, suplimentate prin acorduri colective și prin finanțări mutuale.

— *O mai bună calitate a vieții printr-o cartă a durabilității sociale,* care să acopere, de exemplu, drepturile sociale fundamentale, protecția socială, serviciile sociale, sănătatea și drepturile pacienților — inclusiv ale pacienților cu tulburări psihice.

6.2 *Garantarea drepturilor sociale fundamentale*

— *Carta europeană a drepturilor fundamentale.* Principiile și dispozițiile Cartei ar trebui să asigure orientări și să încurajeze evoluțiile și acțiunile UE în domeniul politicilor sociale.

— *Vigilența în combaterea tuturor formelor de discriminare.* Acțiuni legislative suplimentare și alte măsuri pentru garantarea aplicării dispozițiilor tratatului ⁽¹⁵⁾, care să acopere toate motivele de discriminare.

— *Ratificarea instrumentelor internaționale și europene privind drepturile omului.* Acțiuni pentru garantarea și punerea în aplicare a dispozițiilor incluse în aceste instrumente și pentru mai buna monitorizare de către UE și statele membre. Trebuie acordată o atenție deosebită Convenției ONU privind drepturile copilului.

⁽¹⁴⁾ Avizul CESE din 22.4.2008 privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Către principii comune ale flexisecurității: locuri de muncă mai multe și mai bune prin flexibilitate și securitate”. Raportor: dl Jansson; coraportor: dl Ardhe (JO C 211, 19.8.2008, p. 48).

⁽¹⁵⁾ Articolul 16 E din Tratatul de la Lisabona (fostul articol 13).

6.3 Capacitarea cetățenilor — dezvoltarea capacităților

- Programul de sporire a cunoștințelor europene ⁽¹⁶⁾. Priorități și acțiuni-cheie de învățare pe tot parcursul vieții, care să le ofere o bază legală și suficiente resurse financiare.
- Punerea în aplicare a Pactului european pentru tineret, în special:
 - un pachet de încadrare în muncă a tinerilor, pe baza unor investiții substanțiale, care să le ofere tinerilor o primă experiență decentă în muncă și care să ducă la angajarea permanentă pe piața muncii;
 - o nouă șansă pentru cei care părăsesc școala la o vârstă fragedă.
- Un program-cadru comunitar pentru politicile de integrare. Politici de integrare a imigranților, a refugiaților și a minorităților care să fie eficiente, coerente, bazate pe respectarea drepturilor și sprijinite prin resurse financiare ambițioase. Sprijin permanent pentru Forumul de integrare europeană care urmează să fie creat de CESE și Comisie, pentru ca imigranții să-și poată exprima punctul de vedere.

6.4 Către o societate pentru toți

- Eradicarea sărăciei
 - menținerea obiectivului de eradicare a sărăciei în toate statele membre;
 - punerea în aplicare a unei perspective care exclude sărăcia copiilor;
 - pensii decente pentru a combate sărăcia la vârste înaintate;
 - stabilirea unor principii comune pentru un venit minim decent, cu respectarea subsidiarității.
- Egalitatea de gen
 - aplicarea Pactului pentru egalitatea de gen (prin legislație, MDC și principii comune);
 - garantarea drepturilor individuale ale femeilor;
 - creșterea participării lor în toate sectoarele societății;
 - combaterea sărăciei în rândul femeilor;
 - investiții în servicii de îngrijire a copiilor și bătrânilor care să fie accesibile și abordabile ca preț;
 - revizuirea sistemelor de impozitare și de securitate socială;
 - combaterea violenței împotriva femeilor.

⁽¹⁶⁾ A se vedea Günther Schmied, „Transitional Labour Markets: Managing Social Risks over the Life Course” (Piețe tranziționale ale muncii: gestionarea riscurilor sociale pe durata întregii vieți), contribuția la reuniunea informală a miniștrilor muncii și afacerilor sociale, Guimarães, Portugalia, iulie 2007: http://www.mtss.gov.pt/eu2007pt/en/preview_documentos.asp?r=29&m=pdf, p. 69.

— Răspunsuri la cerințele unei societăți în curs de îmbătrânire

- activarea în acest sens a Alianței pentru familie, alianță adoptată de șefii de stat din UE;
 - crearea unei Alianțe pentru persoanele în vârstă ⁽¹⁷⁾;
 - garantarea accesului universal și a durabilității financiare a serviciilor de îngrijire pe termen lung;
 - lansarea de programe de cercetare;
 - crearea unui observator al celor mai bune practici.
- O strategie UE cuprinzătoare privind handicapul
- introducerea unei propuneri-cadru anti-discriminare special pentru handicapuri;
 - consolidarea principiului integrării problematicei persoanelor cu handicap în toate politicile;
 - formularea unui pachet cuprinzător de măsuri legislative și de evaluări a impactului altor legi.

— Servicii de interes general îmbunătățite

- introducerea stabilității juridice necesare pentru garantarea funcționării serviciilor de interes general și, în general, a serviciilor sociale de interes general, precum și menținerea unui înalt nivel calitativ al acestora, cu respectarea competențelor părților implicate;
- dezvoltarea unor instrumente de calitate pentru evaluarea performanțelor acestor servicii, în vederea creșterii eficienței, dar și din punctul de vedere al costurilor;
- promovarea investițiilor prin instrumente combinate de finanțare publică-privată (parteneriate public-privat), în special în domeniul infrastructurilor publice, care să genereze profituri din exploatare.

6.5 Crearea de locuri de muncă de bună calitate

- O strategie europeană eficientă și ambițioasă privind locurile de muncă, în special obiective măsurabile în domeniile activării, învățării pe tot parcursul vieții, angajării tinerilor și egalității de gen, care pot fi măsurate. Comisia ar trebui să aibă mai multe competențe de punere în aplicare a legislației.
- Transformarea mobilității într-o șansă pentru toți. Beneficiile pieței interne ar trebui să fie exploatate, punând în aplicare în totalitate libera circulație a forței de muncă în cadrul UE, împreună cu:
 - măsuri adecvate de securitate socială (coordonare transnațională eficientă a securității sociale, precum și portabilitatea drepturilor sociale privind pensiile și sănătatea);

⁽¹⁷⁾ SOC/308, proiect de aviz pe tema „Ținând seama de nevoile persoanelor în vârstă”; raportor: dna Heinisch. Încă nepublicat în Jurnalul Oficial (avizul a fost adoptat în septembrie 2008).

- acces la locuințe, la servicii de îngrijire a copiilor și la educație;
 - egalitate de tratament dintre lucrătorii detașați și mobili și lucrătorii din țara-gazdă;
 - mecanisme mai eficiente și mai coordonate de control al detașării lucrătorilor.
- *Muncă de înaltă calitate în schimbul unui salariu decent*
- principii comune de promovare a muncii de înaltă calitate, remunerată corespunzător, însoțită de o reducere a precarității locurilor de muncă;
 - măsuri de compensare a lipsei de forță de muncă necalificată și încă necalificată;
 - acțiuni intensificate de combatere a muncii nedeclarate;
 - dezvoltarea unui indice european al calității muncii;
 - măsuri de îmbunătățire a sănătății și siguranței la locul de muncă și măsuri eficiente de gestionare a noilor riscuri, inclusiv a celor legate de noile tipuri de muncă.
- *Eliminarea tuturor discriminărilor de pe piața muncii, inclusiv prin aplicarea unor strategii eficiente de reducere a diferențelor dintre tratamentul acordat bărbaților și femeilor, de combatere a excluziunii și de creare a unor metode de includere.*

6.6 Promovarea spiritului antreprenorial în context societal

Spiritul antreprenorial, în sensul său cel mai larg, ar trebui promovat puternic pentru a genera creștere economică și locuri de muncă mai bune, precum și pentru a realiza coeziunea socială și a combate excluziunea.

- *Întreprinderile sociale și toate formele de întreprinderi ca metode de integrare eficientă în muncă și în societate.*
- Programele Comisiei de sprijinire a spiritului antreprenorial ar trebuie să se concentreze asupra promovării locurilor de muncă de calitate.
- *Responsabilitatea socială a întreprinderilor (RSI).* Transformarea Europei într-un pol de excelență în materie de RSI prin acțiunea comună a angajatorilor, sindicatelor, ONG-urilor și autorităților publice pentru ca, pe lângă respectarea deplină a dreptului muncii și a dreptului social, să se elaboreze modele și bune practici durabile, sprijinite prin stimulente comunitare.

6.7 Anticiparea și monitorizarea modificărilor structurale

- *Gestionarea schimbărilor* printr-un parteneriat între întreprinderi și toate părțile implicate, în care participarea și consultarea lucrătorilor și a reprezentanților lor să fie esențiale pentru găsirea soluțiilor adecvate.

- *Integrarea dimensiunilor de mediu, industriale, economice și sociale în propunerile UE privind industria, schimbările climatice și mediul, combinată cu instrumente de finanțare speciale pentru susținerea noilor tehnologii și a locurilor de muncă.*

6.8 Sublinierea dimensiunii externe

- *Promovarea caracteristicilor modelului social european în politica externă a UE (în special a noțiunii de „muncă decentă”, a dialogului social și a dialogului civic, de exemplu în cadrul politicilor privind comerțul, țările ACP și țările din vecinătate)*
- *Consolidarea abordării OIM*
 - ratificarea și punerea în aplicare de către statele membre a tuturor convențiilor relevante; ale Organizației Internaționale a Muncii, inclusiv cele privind nediscriminarea;
 - integrarea standardelor de bază ale OIM în acordurile comerciale;
 - consolidarea sistemului de supraveghere al OIM.
- *Promovarea etichetării sociale și ecologice*
- *Transformarea convențiilor sistemului SPG Plus într-un punct de referință* ⁽¹⁸⁾
- *Promovarea sistemelor de guvernare internaționale pentru noi opțiuni tehnologice și ecologice și pentru noile norme financiare internaționale*
- *Promovarea acordurilor internaționale privind RSI*
- *Dezvoltarea și gestionarea politicilor de imigrare în colaborare cu țările de origine.*

7. Metode și instrumente

7.1 Observații generale

7.1.1 Identificarea unor metode adecvate și eficiente de abordare a noilor provocări este esențială pentru realizarea progresului social.

7.1.2 Ar trebui utilizate pe deplin atât dispozițiile noi ale tratatului, cât și cele existente și ar trebui consolidată punerea în aplicare a *acquis-ului social*. Același lucru este valabil și pentru alte tipuri de măsuri și acțiuni.

7.2 Legislația nouă și în curs de elaborare

7.2.1 În sensul articolului 136 și 137 din tratat, sunt necesare câteva acțiuni legislative, cum sunt:

- *Deblocarea legislației în curs de elaborare* (timpul de lucru, angajarea prin agenții și munca interimară, pensiile suplimentare portabile etc.)

⁽¹⁸⁾ A se vedea punctul 5.7 din Avizul CESE din 22.4.2008 privind negocierile privind noi acorduri comerciale — poziția CESE. Raportor: dl Peel; coraportor: dna Pichenot (JO C 211, 19.8.2008, p. 82).

- Îmbunătățirea anumitor directive
- Eliminarea treptată a clauzelor de derogare (opt-out)
- Crearea unui cadru de gestionare a noilor forme de angajare și a noilor riscuri la locul de muncă.

7.3 Consolidarea procedurii de transpunere, de monitorizare și de evaluare a acțiunilor

- Hotărârile Curții Europene și efectele acestora asupra acquis-ului social trebuie monitorizate cu atenție și, dacă este cazul, trebuie să se ia măsuri politice și legislative pentru evitarea oricărei încălcări a drepturilor fundamentale elementare ⁽¹⁹⁾.
- Trebuie pus în valoare întregul potențial al partenerilor sociali și al societății civile organizate în procesul de transpunere și aplicare a legislației, a acțiunilor și programelor comunitare.
- Trebuie îmbunătățite capacitățile de control și de inspecție privind sănătatea și securitatea la locul de muncă și aplicarea drepturilor lucrătorilor.

7.4 Coreglementarea și autoreglementarea

7.4.1 Coreglementarea și autoreglementarea (acorduri, coduri de conduită voluntare, standarde etc.) pot completa legislația-cadru europeană și celelalte măsuri și în domeniul social. Dialogul social ca atare este o componentă al acestui instrument. Coreglementarea și autoreglementarea pot fi procese dinamice, de răspuns la evoluția rapidă a realităților sociale. Cu toate acestea, ele trebuie întotdeauna evaluate în profunzime și trebuie să se bazeze pe participarea și pe responsabilitatea tuturor părților interesate; ele nu trebuie să ducă la crearea unui statut juridic mai slab decât cel obținut prin metoda comunitară existentă.

7.5 Necesitatea consolidării autonomiei și eficienței dialogului social

7.5.1 Programul de lucru comun existent al partenerilor sociali europeni pentru 2006-2008 arată că dialogul social ajută într-adevăr la înfruntarea provocărilor, cu condiția ca partenerii sociali europeni să adopte mijloacele necesare creării unei culturi dinamice și funcționale a relațiilor industriale autonome la toate nivelurile. UE poate sprijini acest lucru prin:

- asigurarea consultării adecvate a partenerilor sociali europeni în temeiul articolului 138 din tratat;
- garantarea aplicării fără piedici a programelor de lucru comune pe termen lung;

⁽¹⁹⁾ De exemplu, hotărârea CJCE în cauza Laval un Partneri Ltd. C-341/05 din 18.12.2007. Hotărârile CJCE Viking și Rüffert C-346/06.

- consolidarea capacităților de formare și de acțiune a organizațiilor sindicale și a angajatorilor, inclusiv prin mijloace noi, în special în noile state membre;
- promovarea acordurilor transnaționale prin garantarea unui cadru juridic stabil pentru partenerii sociali în ceea ce privește negocierile colective la nivelul UE, inclusiv dispoziții pentru transpunerea acordurilor colective;
- dezvoltarea directivelor privind participarea lucrătorilor, în special dreptul acestora la informare și consultare.

7.6 Dialogul civic — consolidarea democrației participative

7.6.1 Dispozițiile ⁽²⁰⁾ privind „democrația participativă” din Tratatul de la Lisabona furnizează noi posibilități de implicare totală și a organizațiilor societății civile altele decât partenerii sociali în elaborarea politicii sociale europene, în special în cadrul unui nou program european de acțiune socială.

7.6.2 CESE este instituția care reprezintă societatea civilă organizată la nivelul UE. Tratatul de la Lisabona extinde domeniul de acțiune al Comitetului, permițându-i să își joace pe deplin rolul de intermediar între societatea civilă organizată și organismele de decizie ale UE. CESE are astfel un rol deosebit în stimularea democrației participative. Comitetul va adopta inițiative și va explora noi căi și mijloace de punere în aplicare a noului articol din tratat și de evaluare a diferitelor metode de participare, consultare și evaluare a impactului utilizate de Comisia Europeană și de celelalte instituții ale UE, pentru a le face mai fiabile, mai utile și mai participative. În acest context, Comitetul își reiterează apelul pentru adoptarea unui statut al asociațiilor europene ⁽²¹⁾.

7.7 Dreptul cetățenilor la inițiativă — un instrument important

7.7.1 Dreptul cetățenilor la inițiativă ⁽²²⁾ poate fi considerat unul dintre cele mai importante instrumente ale societății civile organizate prin care se poate încerca promovarea unei Europe sociale mai apropiate de cetățeni și de așteptările lor sociale.

7.7.2 Prin urmare, organizațiile societății civile trebuie să evalueze eficacitatea acestei noi clauze din tratat. Ele trebuie să studieze în ce situații pot utiliza acest instrument și cum îl pot face operațional. CESE poate contribui la această analiză și prin implicarea consiliilor economice și sociale naționale, precum și a organizațiilor naționale reprezentate în cadrul său.

⁽²⁰⁾ Articolul 8 B.

⁽²¹⁾ A se vedea, de exemplu, Avizul CESE din 28.1.1998 privind organizațiile voluntare și fundațiile din Europa, raportor: dl Olsson (JO C 95, 30.3.1998).

⁽²²⁾ Articolul 8 B.4.

7.8 Cooperarea consolidată

7.8.1 Diversitatea în continuă creștere a Uniunii Europene este un argument pentru consolidarea cooperării. Statele membre care doresc să meargă mai departe și mai rapid în chestiunile de politică socială pot să folosească această posibilitate pentru a găsi soluții comune adecvate. Acest lucru nu ar trebui, desigur, să ducă la „dumping social” și nici să îi lase cu totul în urmă pe cei care nu participă. În acest context, trebuie remarcat că, în anumite domenii ⁽²³⁾, există deja o bună cooperare între anumite state membre.

7.8.2 Câteva domenii posibile de cooperare consolidată ar putea fi:

- definirea unei abordări comune a modului de integrare a politicilor economice și sociale din zona euro;
- portabilitatea drepturilor sociale altele decât cele reglementate prin Regulamentul privind coordonarea sistemelor de securitate socială ⁽²⁴⁾;
- acțiuni de consolidare a diferitelor strategii ale UE în domeniul de competență al statelor membre, ca, de exemplu, în domeniul educației.

7.9 Metoda deschisă de coordonare (MDC)

7.9.1 În diverse avize, Comitetul a susținut MDC, cerând, în același timp, o mai mare eficiență a acesteia. Metoda deschisă de coordonare a dat câteva rezultate, însă mult prea adesea statele membre nu au arătat un angajament real față de obiectivele și acțiunile convenite.

7.9.2 Comitetul a propus ca MDC să fie folosită pentru stabilirea unor obiective atât cantitative, cât și calitative, însoțite de indicatori sociali mai buni și să fie aplicată în noi domenii, de exemplu politicile privind integrarea, solidaritatea între generații și politicile privind persoanele cu handicap.

7.9.3 MDC ar trebui aplicată în mai mare măsură la nivel local, reflectând astfel abordarea participativă de jos în sus și coordonarea necesară a partenerilor și a politicilor pentru realizarea dezvoltării locale și regionale cu ajutorul fondurilor structurale.

7.9.4 Câteva propuneri:

- planuri de acțiune locale, regionale și naționale ca elemente esențiale ale programului european de acțiune socială;
- evaluarea MDC în sine, utilizându-se obiective și indicatori, proceduri de evaluare *inter pares*, precum și schimburi de bune practici, cu o atenție deosebită acordată guvernantei și, în special, participării societății civile organizate de la toate nivelurile și a CES naționale.

⁽²³⁾ De exemplu, euro și Schengen.

⁽²⁴⁾ Regulamentul nr. 883/2004.

7.10 Principii comune

7.10.1 Inițiativele recente ale Comisiei privind, de exemplu, flexibilitatea au introdus o „nouă” metodă bazată pe principii comune cu rol de recomandări lăsate la latitudinea statelor membre ⁽²⁵⁾.

7.10.2 Metoda pare să merite efortul atunci când se axează pe teme foarte specifice și când statele membre doresc realizarea de progrese chiar dacă competența UE este limitată. Deoarece sunt implicate multe domenii politice, este necesară o abordare integrată.

7.10.3 „Metoda principiilor comune” constituie, de asemenea, o șansă de participare a societății civile organizate atât la formularea acestora — chiar și prin negociere —, cât și la punerea lor în aplicare.

7.10.4 Cu toate acestea, este foarte necesar să se găsească legături cu celelalte instrumente și metode ale UE, de exemplu cu MDC și cu orientările integrate ale Strategiei de la Lisabona, în vederea evaluării și măsurării eficienței „noii” metode și a aplicării ei corecte. Este important ca principiile comune să fie aplicate efectiv, pentru a se evita concurența neloială în procesul de punere în aplicare a acestora.

7.11 Indicatori

7.11.1 Comitetul sugerează introducerea în cadrul PEAS a unei acțiuni specifice legate de indicatori, cu participarea activă a părților interesate. Ar trebui:

- să se stabilească noi indicatori privind bunăstarea, care să nu mai fie strict legați de PIB/PNB, dar care să permită evidențierea progresului în domeniul dezvoltării sociale ⁽²⁶⁾;
- să se elaboreze indicatori sociali de calitate, fiabili și comparabili, pentru a da o imagine reală, suficient de detaliată a progresului privind aceste obiective;
- să se dezvolte indicatori calitativi pentru a măsura, de exemplu, accesibilitatea și calitatea programului în raport cu așteptările, precum și implicarea utilizatorului și orientarea către nevoile acestuia, pentru a arăta modul în care sunt satisfăcute nevoile cetățenilor.

7.12 Evaluarea impactului politicilor UE

7.12.1 Legislația, politicile și programele Uniunii Europene ar trebui monitorizate din punctul de vedere al consecințelor lor sociale. Comisiei îi revine o responsabilitate specială în privința evaluării impactului, care ar trebui să implice toate părțile interesate. Toate domeniile importante ale politicilor sociale și mai ales efectele lor asupra locurilor de muncă, creșterii economice, coeziunii sociale și durabilității ar trebui evaluate o dată la cinci ani. Ar trebui stabilite criterii de calitate pentru a veni în sprijinul analizei și evaluării necesare.

⁽²⁵⁾ Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor *Câteva principii comune ale flexibilității: locuri de muncă mai multe și mai bune prin flexibilitate și securitate* COM(2007) 359 final și altele (JO C 211, 19.8.2008, p. 48).

⁽²⁶⁾ În conformitate cu lucrarea economistului Armatya Sen, laureat al premiului Nobel.

7.13 Resurse financiare

7.13.1 Instrumentul bugetar pentru punerea în aplicare a unui program de acțiune socială ar trebui privit în cadrul unei viziuni cuprinzătoare, atât asupra resurselor financiare ale UE, cât și asupra celor naționale.

7.13.2 În cadrul reformei bugetare, ar trebui să se insiste asupra acțiunii în sprijinul coeziunii sociale și economice. Reallocarea resurselor este necesară pentru a proteja și promova coeziunea, ocuparea forței de muncă, modelul social european și, în consecință, programul european de acțiune socială, în acord cu analizele cincinale (a se vedea punctul 7.12.1).

7.13.3 Cu toate acestea, până la intrarea în vigoare a noului buget (2013), pot fi efectuate anumite realocări în cadrul actualului buget, atât cu, cât și fără renegocieri între statele membre.

7.13.4 Este necesară mai multă coerență și coordonare între diferitele fonduri (de exemplu, de coeziune, regional, social,

rural, Fondul european de ajustare la globalizare — FEAG) pentru a integra dimensiunea socială în diferite politici.

7.13.5 Propuneri de inițiative pe termen mediu:

- reexaminarea FEAG, cu o atenție specială acordată domeniului său, metodelor de aplicare și accesului îmbunătățit la finanțare, inclusiv strângerii legăturilor cu FSE. Ar trebui luată în considerare posibila extindere a FEAG pentru a acoperi impactul schimbărilor climatice și al politicilor de mediu asupra locurilor de muncă;
- fondurile structurale ar trebui să răspundă mai bine nevoilor structurilor de sprijin la scară mică care sunt totuși eficiente la nivel local;
- s-ar putea crea un fond de inovare socială pentru sprijinirea noilor inițiative cu caracter experimental, în continuarea experienței pozitive a programului Equal;
- crearea fără întârziere a unui fond demografic ⁽²⁷⁾;
- consolidarea Fondului european de integrare a resortisanților țărilor terțe.

Bruxelles, 9 iulie 2008

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

⁽²⁷⁾ A se vedea Avizul CESE din 18 decembrie 2007 privind cel de-al patrulea raport privind coeziunea, raportor: dl Derruine (JO C 120, 16.5.2008).

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Consiliului privind condițiile de intrare și de ședere a resortisanților din țările terțe pentru ocuparea unor locuri de muncă înalt calificate

COM(2007) 637 final — 2007/0228 (CNS)

(2009/C 27/23)

La 7 februarie 2008, în conformitate cu articolului 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Consiliului privind condițiile de intrare și de ședere a resortisanților din țările terțe pentru ocuparea unor locuri de muncă înalt calificate.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 10 iunie 2008. Raportor: dl Pariza Castaños.

În cea de-a 446-a sesiune plenară care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 9 iulie 2008), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 139 voturi pentru, 3 voturi împotriva și 9 abțineri.

1. Considerații prealabile

1.1 Au trecut opt ani de la Consiliul European de la Tampere, în cadrul căruia UE a hotărât să lanseze o politică comună în domeniul imigrației, dar, cu toate acestea, progresele înregistrate sunt nesemnificative în ceea ce privește unul dintre aspectele fundamentale, și anume politica și legislația în materie de admisie a imigranților. Admisia este încă reglementată de legislațiile naționale fără nicio armonizare din partea UE, iar aceste legislații naționale diferă foarte mult și conțin politici contradictorii.

1.2 Au trecut mai mult de șase ani de când Comisia a elaborat propunerea de directivă privind condițiile de intrare și de ședere a resortisanților din țările terțe pentru desfășurarea de activități profesionale ca salariat sau de activități economice independente⁽¹⁾. În ciuda avizelor favorabile emise de CESE și de Parlament⁽²⁾, această propunere nu a trecut de faza primei lecturi în cadrul Consiliului. De atunci, unele state membre au elaborat noi legislații în domeniul imigrației economice, cu abordări foarte diferite.

1.3 În următorii ani, Europa va avea nevoie de noi imigranți din motive economice, care să contribuie la dezvoltarea economică și socială⁽³⁾. Situația demografică poate duce la eșecul Strategiei de la Lisabona, dacă nu se modifică politicile privind imigrația. Este nevoie de politici active în domeniul admisiei, atât pentru lucrătorii cu înaltă calificare, cât și pentru lucrătorii cu o calificare mai scăzută.

⁽¹⁾ COM(2001) 386 final.

⁽²⁾ A se vedea Avizul CESE din 16 ianuarie 2002 privind propunerea de directivă a Consiliului privind condițiile de intrare și de ședere a resortisanților din țările terțe pentru desfășurarea de activități profesionale ca salariat sau de activități economice independente, raportor: dl Pariza Castaños (JO C 80, 3.4.2002) și avizul PE din JO C 43 E, 19.2.2004, raportor: dna Terrón i Cusi.

⁽³⁾ A se vedea Concluziile Consiliului din decembrie 2007 (Plan pentru imigrația legală) și Avizul CESE din 10 decembrie 2003 privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind imigrația, integrarea și ocuparea forței de muncă. Raportor: dl Pariza Castaños (JO C 80, 30.4.2004).

1.4 Este regretabil faptul că, în cadrul Consiliului Uniunii Europene, unele guverne și-au exercitat dreptul de veto împotriva propunerilor legislative ale Comisiei și mențin în vigoare vechi politici restrictive din epoci anterioare. Între timp iau amploare economia subterană și munca nedeclarată, ceea ce reprezintă un adevărat „factor de atracție” pentru imigranții fără forme legale; se încearcă reducerea acestor fenomene prin propunerea de directivă privind sancțiunile la adresa angajatorilor⁽⁴⁾, cu privire la care CESE și-a elaborat avizul corespunzător⁽⁵⁾. În absența unei legislații comune europene, statele membre adoptă noi legislații cu abordări politice foarte diferite, ceea ce complică și mai mult procesul de armonizare. Aceste abordări politice diferite, precum și divergențele legislative creează incertitudine și confuzie în rândul cetățenilor.

1.5 CESE salută includerea în Tratatul de la Lisabona a legislației privind imigrația în cadrul procedurii ordinare (inițiativă a Comisiei, majoritate calificată în cadrul Consiliului și codecizie cu Parlamentul).

1.6 Cu toate acestea, Consiliul dezbate propunerea de directivă utilizând regula sterilă a unanimității. De aceea, așa cum a propus Comitetul în avizul privind Programul de la Haga⁽⁶⁾, „această schimbare trebuie efectuată urgent, înainte de a analiza noile propuneri legislative”. CESE propune Consiliului să adopte „procedura pasarelă”, care funcționează deja în materie de azil, pentru ca aceste directive să fie aprobate cu majoritate calificată și codecizie cu Parlamentul.

⁽⁴⁾ COM(2007) 249 final.

⁽⁵⁾ A se vedea Avizul CESE din 13 martie 2008 privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de stabilire a sancțiunilor la adresa angajatorilor de resortisanți din țări terțe cu ședere ilegală. Raportor: dna Roksandić, coraportor: dna Almeida Freire, adoptat în cadrul sesiunii plenare din 12 și 13 martie 2008 (JO C 204, 9.8.2008, p. 70).

⁽⁶⁾ A se vedea Avizul CESE din 15 decembrie 2005 privind Comunicarea Comisiei către Consiliu și Parlamentul European — Programul de la Haga: Zece priorități pentru următorii cinci ani. Un parteneriat pentru reinnoirea europeană în domeniul libertății, securității și justiției. Raportor: dl Pariza Castaños (JO C 65, 17.3.2006).

1.7 Comitetul a afirmat deja că „pentru noua legislație în materie de admisie, este mai bine să se creeze un cadru legislativ global, orizontal, decât norme sectoriale (⁷). Propunerea de directivă privind admisia elaborată de Comisie și pe care, la momentul respectiv, CESE a acceptat-o sub rezerva unor modificări (⁸), rămâne o bună propunere legislativă. În completare, s-ar putea elabora norme specifice pentru chestiunile sectoriale și condițiile speciale. O abordare sectorială, care vizează doar admisia imigranților cu înaltă calificare, în cazul în care Consiliul Uniunii Europene optează pentru aceasta, nu ar fi utilă pentru reglementarea unei părți importante a fluxului migratoriu și, în plus, ar avea un caracter discriminatoriu. Această opțiune poate părea mai convenabilă Consiliului, dar este foarte departe de nevoile europene.”.

1.8 Tratatul de la Lisabona stabilește limitele legislației comune, și anume prevede dreptul tuturor statelor membre de a stabili numărul de imigranți care pot fi admiși pe teritoriul lor. Această limitare nu reprezintă un obstacol în calea atingerii unui înalt grad de armonizare legislativă în Uniunea Europeană. Este chiar un stimulent pentru gestionarea la nivel național a imigrației economice prin proceduri comune și transparente. Autoritatea competentă pentru emiterea permiselor de muncă și de ședere va fi cea corespunzătoare fiecărui stat membru, dar va acționa respectând legislația comunitară. În acest fel, fiecare stat va putea stabili, în colaborare cu partenerii sociali, profilul imigranților de care are nevoie (⁹). Legislațiile naționale vor trebui să ia în considerare condițiile specifice din fiecare țară, în cadrul legislației europene.

1.9 CESE consideră că legislația în materie de admisie a lucrătorilor imigranți este corelată cu evoluția piețelor forței de muncă; din acest motiv, autoritățile naționale trebuie să dialogueze cu partenerii sociali.

1.10 Pe de altă parte, Programul de la Haga din noiembrie 2004 recunoaște faptul că „imigrația legală va avea un rol important în consolidarea economiei bazate pe cunoaștere în Europa și în dezvoltarea economică, contribuind astfel la punerea în aplicare a Strategiei de la Lisabona”.

1.11 Consiliul European din decembrie 2006 a adoptat un plan de acțiune în domeniul imigrației legale în vederea îndeplinirii următoarelor două obiective:

1.11.1 definirea condițiilor de admisie aplicabile anumitor categorii de imigranți, în cadrul a patru propuneri legislative specifice privind lucrătorii cu înaltă calificare, lucrătorii sezonieri, stagiarii remunerați și persoanele transferate în interiorul unei întreprinderi;

(⁷) A se vedea Avizul CESE din 9 iunie 2005 privind Cartea verde privind abordarea de către UE a gestionării imigrației economice. Raportor: dl Pariza Castaños (JO C 286, 17.11.2005).

(⁸) A se vedea Avizul CESE din 16 ianuarie 2002 privind propunerea de directivă a Consiliului privind condițiile de intrare și de ședere a resortisanților din țările terțe pentru desfășurarea de activități profesionale ca salariat sau de activități economice independente. Raportor: dl Pariza Castaños (JO C 80, 3.4.2002).

(⁹) A se vedea nota de subsol 4.

1.11.2 stabilirea unui cadru general pe baza unei abordări echitabile și a respectării drepturilor lucrătorilor în materie de migrație.

1.12 Comitetul a adoptat recent două avize (¹⁰) prin care propunea ca gestionarea imigrației să se realizeze în colaborare cu țările de origine, pentru promovarea dezvoltării acestora. CESE a menționat deja într-un aviz recent (¹¹) necesitatea flexibilizării Directivei 2003/109 privind rezidenții pe termen lung și a înaintat alte propuneri spre a fi luate în considerare la elaborarea noilor directive privind admisia.

2. Propunerea de directivă

2.1 Propunerea vizează facilitarea admisiei lucrătorilor cu înaltă calificare prin intermediul armonizării procedurilor simplificate de intrare, pe baza unor definiții și criterii comune și a unor condiții favorabile de ședere. Aceasta include un regim special pentru tinerii profesioniști și încurajează mobilitatea intracomunitară.

2.2 Domeniul de aplicare material și personal

2.2.1 Obiectivul propunerii este stabilirea condițiilor de intrare și de ședere aplicabile resortisanților din țări terțe și membrilor familiilor acestora care locuiesc într-un stat membru mai mult de trei luni pentru ocuparea unui loc de muncă de înaltă calificare, precum și reglementarea criteriilor de ședere a acestor persoane în alte state membre. Prin „muncă de înaltă calificare” se înțelege exercitarea unei munci autentice și efective, sub conducerea unei alte persoane, pentru care se încasează o remunerație și pentru care este necesară o diplomă de studii superioare sau cel puțin trei ani de experiență profesională echivalentă.

2.2.2 Domeniul de aplicare personal acoperă resortisanții țărilor terțe care solicită admisia pe teritoriul unui stat membru în scopul ocupării unui loc de muncă de înaltă calificare. Sunt excluse următoarele categorii: solicitanții de protecție internațională sau persoanele care beneficiază de un regim de protecție temporară; refugiații; cercetătorii; membrii familiilor cetățenilor europeni care își exercită dreptul la liberă circulație; persoanele care dispun de statutul de rezident pe termen lung în UE și beneficiarii acordurilor internaționale.

(¹⁰) A se vedea Avizul CESE din 25 octombrie 2007 privind politica comunitară în domeniul imigrației și al cooperării cu țările de origine pentru promovarea dezvoltării (aviz din proprie inițiativă), raportor: dl Pariza Castaños (JO C 44, 16.2.2008) și Avizul CESE din 12 decembrie 2007 privind migrația și dezvoltarea: posibilități și provocări (aviz din proprie inițiativă), raportor: dl Sharma, adoptat în sesiunea plenară din 12 și 13 decembrie 2007 (JO C 120, 16.5.2008, p. 82).

(¹¹) A se vedea Avizul CESE din 25 octombrie 2007 privind politica comunitară în domeniul imigrației și al cooperării cu țările de origine pentru promovarea dezvoltării (aviz din proprie inițiativă). Raportor: dl Pariza Castaños (JO C 44, 16.2.2008).

2.2.3 Directiva se aplică fără a aduce atingere dispozițiilor mai favorabile prevăzute în acordurile bilaterale și multilaterale cu țările terțe. De asemenea, directiva nu afectează nici dreptul statelor membre de a adopta sau menține dispoziții mai favorabile, cu excepția chestiunii referitoare la condițiile de intrare în primul stat membru.

2.3 Condiții, proceduri și drepturi

2.3.1 Propunerea stabilește condițiile de intrare și criteriile de admisie:

- a) prezentarea unui contract de muncă valabil sau a unei oferte concrete de muncă pe o perioadă de cel puțin un an;
- b) îndeplinirea condițiilor prevăzute în legislația națională pentru exercitarea ocupației reglementate indicate în contract sau în oferta concretă de muncă;
- c) în cazul ocupațiilor nereglementate, prezentarea documentelor care să demonstreze capacitățile profesionale relevante pentru ocupația sau sectorul respectiv;
- d) un document de călătorie valabil și un permis de ședere valabil;
- e) o asigurare de sănătate;
- f) persoana în cauză nu trebuie să reprezinte o amenințare la adresa sănătății, securității și ordinii publice.

2.3.2 Salariul lunar brut indicat în contractul de muncă sau în ofertă nu poate fi inferior plafonului salarial național stabilit și publicat în acest scop de statele membre, și anume va fi cel puțin de trei ori mai mare decât salariul lunar brut minim stabilit de legislația națională ⁽¹²⁾.

2.3.3 Resortisanții țărilor terțe cu vârste sub 30 de ani absolvenți de învățământ superior vor fi scutiți de îndeplinirea unora din aceste condiții. Salariul lunar brut minim va reprezenta cel puțin două treimi din plafonul salarial național. De asemenea, dacă solicitantul a absolvit studiile superioare în statul membru respectiv și și-a obținut diploma de licență și de master într-un centru de învățământ superior aflat pe teritoriul comunitar, nu va trebui să facă dovada experienței profesionale, pe lângă diploma de studii superioare.

2.3.4 În conformitate cu articolele 7 și 19 alineatul (5), cele de mai sus nu vor aduce atingere competenței statelor membre

⁽¹²⁾ „Acele state membre în care nu a fost stabilit salariul minim vor fixa plafonul salarial național la cel puțin triplul venitului minim, care le permite cetățenilor statului membru respectiv să primească ajutoare sociale.” articolul 5 alineatul (2).

de a stabili volumul admișiilor de resortisanți din țări terțe pentru ocuparea unui loc de muncă de înaltă calificare.

2.4 Cartea albastră

2.4.1 Resortisanților țărilor terțe care îndeplinesc aceste criterii li se va acorda o Carte albastră a UE. Aceasta va avea o valabilitate de doi ani reînnoibilă pentru aceeași durată ⁽¹³⁾. În cazul în care contractul de muncă prevede o perioadă mai mică de doi ani, Cartea albastră a UE se eliberează pe durata contractului de muncă.

2.4.2 Statele membre vor stabili dacă cel care trebuie să solicite Cartea albastră este lucrătorul imigrant sau angajatorul.

2.4.3 Ca normă generală, cererea va fi luată în considerare și examinată atunci când resortisantul unei țări terțe locuiește în afara teritoriului UE. Cu toate acestea, propunerea oferă statelor membre, în conformitate cu legislațiile naționale, și posibilitatea de a admite o cerere atunci când resortisantul unei țări terțe locuiește cu forme legale pe teritoriul său, chiar dacă nu dispune de permis de ședere.

2.5 Drepturi

2.5.1 În primii doi ani de ședere în statul membru ca deținător al unei Cărți albastre a UE, accesul la piața forței de muncă va fi limitat la exercitarea activităților profesionale remunerate în condițiile prevăzute pentru acordarea cărții. După terminarea acestei perioade, lucrătorul imigrant beneficiază de același tratament ca și resortisanții statului membru respectiv, în ceea ce privește accesul la piața forței de muncă și la munca de înaltă calificare. Șomajul nu va reprezenta un motiv de retragere a Cărții albastre a UE, cu condiția ca acesta să nu depășească trei luni consecutive.

2.5.2 Cartea albastră a UE oferă posesorului său același statut ca al resortisanților țării respective în următoarele domenii: condiții de muncă (remunerare, concediere, măsurile referitoare la sănătatea și siguranța la locul de muncă); libertatea de asociere; afilierea și apartenența la o organizație ce reprezintă lucrătorii sau angajatorii; pregătire și formare profesională (burse de studii); recunoașterea diplomelor, a certificatelor și a altor calificări profesionale; securitatea socială; asistența socială; atunci când se instalează într-o țară terță, plata drepturilor de pensie acumulate; avantajele fiscale; accesul la bunuri și servicii, precum și furnizarea bunurilor și serviciilor pentru populație (procedurile de obținere a locuinței și asistența acordată de oficiile forțelor de muncă) și accesul neîngrădit la întreg teritoriul statului membru.

⁽¹³⁾ Formatul permisului de ședere numit Cartea albastră a UE va respecta dispozițiile Regulamentului nr. 1030/2002, prin care se stabilește un model uniform de permis de ședere pentru resortisanții țărilor terțe, din 13.6.2002, JO L 157, 15.6.2002.

2.5.3 Statele membre pot stabili unele excepții, cum ar fi interzicerea accesului la anumite activități profesionale și la anumite drepturi sociale.

2.5.4 Preambulul propunerii de directivă indică faptul că condițiile favorabile de reintregire a familiei și de acces la un loc de muncă pentru soț/soție trebuie să reprezinte elementul fundamental al oricărui regim menit să atragă lucrători cu înaltă calificare în UE. De aceea, propunerea prezintă o serie de derogări de la condițiile indicate în Directiva 2003/86 privind dreptul la reintregirea familiei⁽¹⁴⁾, cu scopul de a facilita exercitarea acestui drept de către imigranții cu acest profil.

2.5.5 Propunerea de directivă include, de asemenea, o serie de derogări de la Directiva 2003/109 privind statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung⁽¹⁵⁾. Resortisanții țărilor terțe cu înaltă calificare vor beneficia de mai multe drepturi și de un tratament mai favorabil și mai flexibil din partea administrației decât restul lucrătorilor care dispun de statutul de rezident pe termen lung.

2.5.6 Statele membre vor trebui să acorde resortisantului unei țări terțe căruia i-a fost aprobată cererea toate facilitățile pentru obținerea vizelor corespunzătoare.

2.5.7 După doi ani de ședere cu forme legale într-un stat membru în calitate de beneficiar al statutului recunoscut de Cartea albastră a UE, propunerea oferă persoanei interesate posibilitatea de a se muta într-un al doilea stat membru în scopul ocupării unui loc de muncă de înaltă calificare, dacă sunt îndeplinite condițiile pentru dobândirea Cărții albastre în primul stat membru. Membrii familiei sale îl vor putea însoți sau se pot muta ulterior.

3. Observații generale

3.1 Comitetul Economic și Social European este în favoarea unei proceduri comune, accelerate și transparente pentru admitia lucrătorilor imigranți, în conformitate cu dispozițiile Tratatului de la Lisabona și cu dreptul statelor membre de a stabili numărul imigranților care vor fi admiși pe teritoriul lor.

3.2 CESE consideră că, în conformitate cu principiile și valorile UE, legislația privind imigrația trebuie să respecte Carta drepturilor fundamentale a UE și legislația privind combaterea discriminării.

3.3 La intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, competențele UE și ale statelor membre vor fi clarificate, iar Consiliul

⁽¹⁴⁾ Directiva 2003/86/CE a Consiliului privind dreptul la reintregirea familiei din 22.9.2003, JO L 251, 3.10.2003.

⁽¹⁵⁾ Directiva 2003/109/CE a Consiliului din 25.11.2003 privind statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung, JO L 16, 23.1.2004.

și va adopta deciziile cu majoritate calificată și prin codecizie cu Parlamentul, depășind regula actuală a unanimității, care împiedică în prezent adoptarea unei autentice legislații comune.

3.4 Comitetul Economic și Social European propune Consiliului ca, pentru adoptarea legislației privind imigrația (prezenta directivă și următoarele), să se aplice procedura ordinară (așa cum a fost adoptată și legislația în domeniul azilului), anticipând dispozițiile Tratatului de la Lisabona; de asemenea, propune Comisiei să accelereze elaborarea celorlalte directive privind admitia, prevăzute pentru lunile următoare (în ceea ce privește lucrătorii sezonieri, stagiarii remunerați și lucrătorii transferați în interiorul unei întreprinderi).

3.5 Comitetul dorește ca Uniunea Europeană să poată dispune de o legislație comună adecvată, care să prezinte un grad înalt de armonizare, în așa fel încât imigrația să fie canalizată prin proceduri legale, flexibile și transparente, asigurând un tratament echitabil resortisanților țărilor terțe și drepturi și obligații similare celor ale cetățenilor comunitari.

3.6 Drepturile și obligațiile prevăzute pentru resortisanții țărilor terțe în propunerea de directivă în ceea ce privește egalitatea de tratament în materie de salariu, condiții de muncă, libertate de asociere, educație și formare profesională reprezintă un bun punct de plecare pentru legislația privind imigrația, care trebuie extinsă la toate categoriile de lucrători imigranți.

3.7 Comitetul este de acord ca noua legislație privind imigrația să includă modalități de reintregire a familiei mai puțin restrictive decât cele prevăzute de Directiva 2003/86.

3.8 CESE este de acord ca legislația privind imigrația să fie mai flexibilă în ceea ce privește permisele de ședere, astfel cum a propus Comitetul într-un aviz recent⁽¹⁶⁾, pentru a permite crearea de sisteme de imigrație circulară, care să faciliteze dezvoltarea țărilor de origine și să atenueze efectele negative ale „exodului creierelor”. În acel aviz, CESE a propus o serie de modificări la Directiva privind statutul rezidenților pe termen lung (2003/109/CE) pentru flexibilizarea procedurilor. Avizul conținea și diverse propuneri care vizau celelalte directive privind admitia.

4. Observații speciale

4.1 CESE consideră că, pentru a fi considerat lucrător cu înaltă calificare, quantumul salarial nu reprezintă un criteriu adecvat.

⁽¹⁶⁾ A se vedea Avizul CESE din 25 octombrie 2007 privind politica comunitară în domeniul imigrației și al cooperării cu țările de origine pentru promovarea dezvoltării. Raportor: dl Pariza Castaños (JO C 44, 16.2.2008).

4.2 Noțiunea de „lucrător cu înaltă calificare” ar trebui să fie corelată cu absolvirea studiilor superioare sau cu calificări profesionale superioare, nu cu salariul pe care îl va primi lucrătorul ⁽¹⁷⁾.

4.3 Pe de altă parte, includerea salariului printre criteriile pentru obținerea Cărții Albastre a UE va îngreuna procesul de creare a unei politici comune în Uniunea extinsă. Diferențele considerabile care există în prezent în materie de salariu minim pe ramură în fiecare dintre statele membre reprezintă piedici în calea armonizării.

4.4 UE trebuie să progreseze rapid în domeniul recunoașterii calificărilor profesionale, având în vedere că Procesul de la Bologna, care are ca obiectiv facilitarea recunoașterii reciproce a diplomelor emise de universitățile europene. Câtă vreme nu există un sistem european de recunoaștere a calificărilor, autoritățile naționale vor trebui să acorde recunoașterea, având în vedere Directiva 2005/36 privind recunoașterea calificărilor profesionale, criteriile utilizate de OIM pentru definirea lucrătorilor cu înaltă calificare ⁽¹⁸⁾ și *International Standard Classification of Education (ISCED 1997* ⁽¹⁹⁾) ale UNESCO.

4.5 CESE este de acord cu includerea criteriului privind experiența profesională echivalentă de trei ani în definirea „muncii de înaltă calificare”. Pe de altă parte se pot ridica probleme de ordin practic în legătură cu ocupațiile pentru care calificările de învățământ superior sunt mai ample. În orice caz, autoritățile naționale vor trebui să evalueze echivalența profesională, în colaborare cu partenerii sociali.

4.6 CESE consideră că propunerea Comisiei Europene de oferire a unor condiții preferențiale lucrătorilor imigranți cu înaltă calificare prin aplicarea unui tratament mai favorabil decât cel prevăzut de Directivele 2003/86 și 2003/109 poate duce la aplicarea unui tratament diferențiat diverselor categorii de imigranți. Este necesar să ne asigurăm că aceste excepții nu afectează coerența globală a politicii europene în domeniul migrației și principiul egalității de tratament ⁽²⁰⁾.

4.6.1 Propunerea de directivă privind munca de înaltă calificare va acorda mai multe facilități și drepturi în ceea ce privește reîntregirea familiei. Comitetul consideră că dreptul la viața de

familie este fundamental și nu poate fi condiționat de caracteristicile activității economice sau profesionale ale lucrătorului. Comitetul a propus deja în alte avize modificarea Directivei 2003/86 privind reîntregirea familiei, care trebuie să includă excepțiile prevăzute în propunerea de directivă privind munca de înaltă calificare ⁽²¹⁾.

4.6.2 Comitetul își exprimă îngrijorarea întrucât propunerea de directivă nu clarifică dreptul la muncă al familiilor titularului Cărții Albastre, atunci când acesta se mută în alt stat membru.

4.6.3 Pe de altă parte, resortisanții țărilor terțe care, după cinci ani de ședere, obțin statutul european de rezident pe termen lung vor beneficia de un regim juridic mai puțin avantajos decât cel al lucrătorilor imigranți cu înaltă calificare. Șederea stabilă și permanentă va deveni un factor secundar în ceea ce privește stabilirea securității juridice și integrarea în UE. CESE a afirmat deja într-un aviz recent ⁽²²⁾ că este necesar ca Directiva 2003/109 să fie mai flexibilă pentru toți rezidenții pe termen lung.

4.7 Propunerea de directivă prezintă anumite caracteristici a căror compatibilitate cu obligațiile asumate de statele membre în cadrul dreptului internațional este discutabilă. De exemplu, cerința potrivit căreia în primii doi ani de ședere legală deținătorul Cărții Albastre a UE va fi supus unor restricții în ceea ce privește mobilitatea profesională nu respectă Convenția europeană privind statutul juridic al lucrătorului imigrant din 1977, care, la articolul 8, limitează această perioadă la maximum un an.

4.8 Propunerea de directivă prevede că o persoană aflată în șomaj timp de trei luni consecutiv nu își va putea reînnoi Cartea albastră a UE. Or, această perioadă de trei luni nu corespunde celor cinci luni prevăzute de Convenția europeană privind statutul juridic al lucrătorului imigrant (articolul 9.4).

4.9 Comitetul propune să se stabilească o perioadă de șase luni de șomaj, în scopul respectării convențiilor internaționale și al facilitării accesului lucrătorilor la un nou loc de muncă. Acest termen este necesar în special atunci când lucrătorul participă la un program de formare în vederea ocupării altui loc de muncă.

⁽¹⁷⁾ A se vedea Avizul CESE din 30 mai 2007 privind propunerea de recomandare a Parlamentului European și a Consiliului privind crearea unui cadru european al calificărilor pentru învățarea pe tot parcursul vieții, punctul 5.6 Raportor: dl Rodríguez García-Caro (JO C 175, 27.7.2007).

⁽¹⁸⁾ A se vedea Clasificarea internațională uniformizată a ocupațiilor OIM CIVO-88.

⁽¹⁹⁾ http://www.unesco.org/education/information/nfsunesco/doc/isced_1997.htm.

⁽²⁰⁾ Consiliul European de la Tampere, concluziile Președinției, 15 și 16 octombrie 1999. Punctul 18 din Concluzii: „Uniunea Europeană trebuie să garanteze un tratament echitabil resortisanților din țări terțe cu ședere legală pe teritoriul statelor membre UE. O politică de integrare mai fermă ar trebui să prevadă acordarea de drepturi și obligații similare celor ale cetățenilor Uniunii, precum și încurajarea eliminării discriminării din viața economică, socială, culturală și elaborarea de măsuri împotriva rasismului și xenofobiei”.

⁽²¹⁾ Comisia va publica în lunile următoare un raport de evaluare privind funcționarea directivei.

⁽²²⁾ A se vedea nota de subsol 18.

4.10 În opinia CESE, măsurile tranzitorii care limitează temporar libera circulație a lucrătorilor resortisanți din noile state membre reprezintă o excepție care trebuie depășită rapid, mai ales în ceea ce privește locurile de muncă înalt calificate; de asemenea, trebuie garantată respectarea principiului preferinței acordate cetățenilor UE.

4.11 Domeniul de aplicare nu ar trebui să excludă refugiații solicitanți de azil. Așa cum a propus CESE, persoanele care necesită protecție internațională trebuie să dispună de posibilitatea de a munci ⁽²³⁾, inclusiv persoanele cu înaltă calificare.

4.12 Întrucât propunerea de directivă prevede un sistem mai flexibil pentru tinerii sub 30 de ani (un nivel de salarizare mai

scăzut) se poate înțelege că prin aceasta se protejează un sistem discriminatoriu, fapt cu care CESE nu este de acord.

4.13 În sfârșit, Comitetul atrage atenția asupra importanței integrării. Acesta a elaborat o serie de avize din proprie inițiativă pentru promovarea politicilor de integrare ⁽²⁴⁾ și a organizat conferințe și audieri. UE și autoritățile naționale trebuie să colaboreze în promovarea politicilor de integrare, întrucât integrarea (începând de la egalitatea de tratament până la combaterea discriminării) reprezintă o provocare pentru societatea europeană, în special pentru autoritățile locale, pentru partenerii sociali și pentru organizațiile societății civile. Comitetul colaborează cu Comisia Europeană la constituirea Forumului european pentru integrare ⁽²⁵⁾.

Bruxelles, 9 iulie 2008.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

⁽²³⁾ Avizul CESE din 12 martie 2008 pe tema „Cartea verde privind viitorul sistem european comun de azil”. Raportor: dna Le Nouail Marlière, adoptat în sesiunea plenară din 12 și 13 martie 2008 (JO C 204, 9.8.2008, p. 77).

⁽²⁴⁾ Avizul CESE din 21 martie 2002 privind imigrația, integrarea și societatea civilă organizată. Raportor: dl Pariza Castaños (JO C 125, 27.5.2002).

Avizul CESE din 10-11 decembrie 2003 privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind imigrația, integrarea și ocuparea forței de muncă. Raportor: dl Pariza Castaños (JO C 80, 30.3.2004).

Avizul CESE din 13-14 septembrie 2006 pe tema „Imigrația în UE și politicile de integrare: cooperarea dintre guvernele regionale și locale și organizațiile societății civile”. Raportor dl Pariza Castaños (JO C 318, 23.12.2006).

Conferința pe tema „Imigrația: rolul societății civile în integrare”, Bruxelles, 9 și 10 septembrie 2002.

⁽²⁵⁾ <http://integrationforum.teamwork.fr/>.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Consiliului privind o procedură unică de solicitare a unui permis unic pentru resortisanții din țările terțe în vederea șederii și ocupării unui loc de muncă pe teritoriul statelor membre și un set comun de drepturi pentru lucrătorii din țările terțe cu ședere legală pe teritoriul unui stat membru

COM(2007) 638 final — 2007/0229 (CNS)

(2009/C 27/24)

La 7 februarie 2008, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Consiliului privind o procedură unică de solicitare a unui permis unic pentru resortisanții din țările terțe în vederea șederii și ocupării unui loc de muncă pe teritoriul statelor membre și un set comun de drepturi pentru lucrătorii din țările terțe cu ședere legală pe teritoriul unui stat membru.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 10 iunie 2008. Raportor: dl PARIZA CASTAÑOS.

În cea de-a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 9 iulie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 140 voturi pentru, 3 voturi împotriva și 7 abțineri.

1. Observații preliminare

1.1 Au trecut opt ani de la Consiliul European de la Tampere, în cadrul căruia UE a hotărât să lanseze o politică comună în domeniul imigrației, dar, cu toate acestea, progresele înregistrate sunt nesemnificative în ceea ce privește unul dintre aspectele fundamentale, și anume politica și legislația în materia admisei imigranților. Admisia este încă reglementată de legislațiile naționale fără nicio armonizare din partea UE, iar legislațiile naționale diferă foarte mult și reflectă politici contradictorii.

1.2 Au trecut peste șase ani de când Comisia a elaborat propunerea de directivă privind condițiile de intrare și de ședere a resortisanților din țări terțe pentru desfășurarea de activități profesionale ca salariați sau de activități economice independente ⁽¹⁾. În ciuda avizelor favorabile emise de CESE și de Parlament ⁽²⁾, această propunere nu a trecut de faza primei lecturi în cadrul Consiliului. De atunci, unele state membre au elaborat legi noi în domeniul imigrației economice, cu abordări foarte diferite.

1.3 În următorii ani, Europa va avea nevoie de noi imigranți din motive economice, care să contribuie la dezvoltarea economică și socială ⁽³⁾. Situația demografică poate duce la eșecul Strategiei de la Lisabona dacă nu se modifică politicile privind imigrația. Este nevoie de politici active în domeniul admisei, atât cea a lucrătorilor cu înaltă calificare, cât și cea a lucrătorilor cu o calificare mai scăzută.

1.4 Este de neînțeles de ce, în cadrul Consiliului Uniunii Europene, unele guverne și-au exercitat dreptul de veto împo-

triva propunerilor legislative ale Comisiei și care sunt motivele pentru care acestea mențin în vigoare vechi politici restrictive din epoci anterioare. Între timp, iau amploare economia subterană și munca nedeclarată, ceea ce reprezintă un adevărat „factor de atracție” pentru imigranții fără forme legale. În absența unei legislații comune europene, statele membre adoptă legi noi cu abordări politice foarte diferite, ceea ce complică și mai mult procesul de armonizare. Aceste abordări politice diferite, precum și divergențele legislative creează incertitudine și confuzie în rândul cetățenilor.

1.5 CESE a propus ca, în domeniul legislației privind admisia imigranților, Consiliul Uniunii Europene să renunțe la regula unanimității și să adopte deciziile cu majoritate calificată și în codecizie cu Parlamentul ⁽⁴⁾. Numai în acest mod va putea fi elaborată o legislație de calitate, care să ducă la progrese în procesul de armonizare în UE.

1.6 CESE salută faptul că Tratatul de la Lisabona include legislația din domeniul imigrației în procedura ordinară (inițiativa Comisiei, majoritate calificată în Consiliu și codecizie cu Parlamentul).

1.7 Cu toate acestea, Consiliul dezbate propunerea de directivă utilizând regula sterilă a unanimității. De aceea, astfel precum a propus Comitetul în avizul privind Programul de la Haga ⁽⁵⁾, „această schimbare trebuie efectuată urgent, înainte de a analiza noile propuneri legislative”. CESE propune Consiliului

⁽¹⁾ COM(2001) 386 final.

⁽²⁾ A se vedea Avizul CESE din 16 ianuarie 2002 privind propunerea de directivă a Consiliului privind condițiile de intrare și de ședere a resortisanților din țările terțe pentru desfășurarea de activități profesionale ca salariați sau de activități economice independente, raportor: dl Pariza Castaños (JO C 80, 3.4.2002) și avizul PE din JO C 43 E, 19.2.2004, raportor: dna Terrón I Cusi.

⁽³⁾ A se vedea Concluziile Consiliului din decembrie 2006 (Plan pentru imigrația legală) și Avizul CESE din 10 decembrie 2003 privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind imigrația, integrarea și ocuparea forței de muncă. Raportor: dl Pariza Castaños (JO C 80, 30.4.2004).

⁽⁴⁾ A se vedea Avizul CESE din 15 decembrie 2005 privind Comunicarea Comisiei către Consiliu și Parlamentul European — Programul de la Haga: zece priorități pentru următorii cinci ani — un parteneriat pentru reînnoirea europeană în domeniul libertății, securității și justiției. Raportor: dl Pariza Castaños (JO C 65, 17.3.2006).

⁽⁵⁾ A se vedea nota de subsol 4.

să adopte „procedura pasarelă”, care funcționează deja în materie de azil, pentru ca aceste directive să fie aprobate cu majoritate calificată și în codecizie cu Parlamentul.

1.8 Comitetul a afirmat deja că „pentru noua legislație în materia admisie, este mai bine să se creeze un cadru legislativ global, orizontal, decât norme sectoriale. Propunerea de directivă privind admisia, elaborată de Comisie și pe care, la momentul respectiv, CESE a acceptat-o sub rezerva unor modificări, rămâne o bună propunere legislativă. În completare, s-ar putea elabora norme specifice pentru chestiunile sectoriale și condițiile speciale. O abordare sectorială, care vizează doar admisia imigranților cu înaltă calificare, în cazul în care Consiliul Uniunii Europene optează pentru aceasta, nu ar fi utilă pentru reglementarea unei părți importante a fluxului de migrație și, în plus, ar avea un caracter discriminatoriu. Această opțiune poate părea mai convenabilă Consiliului, dar este foarte departe de necesitățile europene”⁽⁶⁾.

1.9 Tratatul de la Lisabona stabilește limitele legislației comune, și anume prevede dreptul tuturor statelor membre de a stabili numărul de imigranți care pot fi admiși pe teritoriul propriu. Această limitare nu reprezintă un obstacol în calea atingerii unui înalt grad de armonizare legislativă în Uniunea Europeană, ci este un stimulent pentru gestionarea la nivel național a migrației economice prin proceduri comune și transparente. Autoritatea competentă pentru emiterea permiselor de muncă și de ședere va fi cea corespunzătoare din fiecare stat membru, care va acționa respectând legislația comunitară. În acest fel, fiecare stat va putea stabili, în colaborare cu partenerii sociali, profilul imigranților de care are nevoie. Legislațiile naționale vor trebui să țină seama de circumstanțele specifice ale fiecărei țări, în cadrul legislației europene.

1.10 Propunerea de directivă în dezbatere, cu caracter orizontal, privind o procedură unică de solicitare a unui permis unic pentru resortisanții din țări terțe în vederea șederii și ocupării unui loc de muncă pe teritoriul statelor membre și un set comun de drepturi pentru lucrătorii din țări terțe cu ședere legală pe teritoriul unui stat membru răspunde intențiilor Uniunii Europene de a elabora o politică globală în domeniul migrației.

1.11 Acest obiectiv a fost stabilit în cadrul Consiliului European de la Tampere din octombrie 1999, a cărui declarație finală subliniază necesitatea ca UE să asigure un tratament echitabil resortisanților din țări terțe cu ședere legală pe teritoriul statelor membre și să le acorde drepturi și obligații comparabile cu cele ale cetățenilor Uniunii Europene.

1.12 Pe de altă parte, Programul de la Haga din noiembrie 2004 recunoaște faptul că „migrația legală va avea un rol important în consolidarea economiei bazate pe cunoaștere în Europa și în dezvoltarea economică, contribuind astfel la punerea în aplicare a Strategiei de la Lisabona”.

1.13 În 2004, Comisia a elaborat o Carte verde⁽⁷⁾ în scopul de a lansa o dezbatere și o perioadă de consultări cu privire la

gestionarea migrației economice în Uniunea Europeană. CESE a elaborat un aviz⁽⁸⁾ pe această temă, în care propunea ca UE să elaboreze o legislație comună pentru admisia imigranților, legislație cu un grad înalt de armonizare, și sugera că legislația orizontală este preferabilă celei sectoriale.

1.14 Consiliul European din decembrie 2006 a adoptat Planul de politici privind migrația legală, care își propune două obiective:

1.14.1 stabilirea condițiilor de admisie aplicabile anumitor categorii de imigranți, în cadrul a patru propuneri legislative specifice, referitoare la lucrătorii cu înaltă calificare, lucrătorii sezonieri, stagiarii remunerați și persoanele transferate în cadrul unei întreprinderi;

1.14.2 introducerea unui cadru general cu o abordare echitabilă și bazat pe respectarea drepturilor în domeniul migrației forței de muncă.

2. Propunerea de directivă

2.1 Propunerea de directivă urmărește acordarea unui statut juridic stabil lucrătorilor din țări terțe deja admiși pe teritoriul statelor membre, precum și introducerea unor simplificări procedurale pentru noii solicitanți.

2.2 În prezent, în Uniunea Europeană există mari diferențe între statele membre în ceea ce privește tratamentul aplicat lucrătorilor imigranți.

2.3 De asemenea, există mari discrepanțe între tratamentul aplicat lucrătorilor imigranți și cel aplicat lucrătorilor comunitari.

2.4 Directiva urmărește stabilirea unei proceduri unice de solicitare a unui permis unic pentru resortisanții din țări terțe în vederea șederii și ocupării unui loc de muncă pe teritoriul statelor membre, precum și instituirea unui set comun de drepturi pentru lucrătorii din țări terțe cu ședere legală: condițiile de muncă, remunerarea, concedierea, asocierea, accesul la formare profesională și la prestații de asigurări sociale de bază etc.

2.5 Este vorba despre o directivă cu caracter orizontal, care include atât imigranții din motive economice, cât și acele persoane admise inițial pentru alte motive decât ocuparea unui loc de muncă, cărora li s-a acordat accesul la piața forței de muncă pe baza altor dispoziții naționale sau comunitare (membri ai familiei, refugiați, studenți, cercetători etc.).

2.6 Sunt excluși din domeniul de aplicare a directivei lucrătorii detașați⁽⁹⁾, întrucât nu sunt considerați ca făcând parte din piața forței de muncă din statul membru respectiv, persoanele transferate în cadrul aceleiași întreprinderi, prestatorii de servicii

⁽⁶⁾ A se vedea nota de subsol 4.

⁽⁷⁾ Cartea verde privind abordarea de către UE a gestionării migrației economice, COM(2004) 811 final.

⁽⁸⁾ A se vedea Avizul CESE din 9 iunie 2005 privind Cartea verde privind abordarea de către UE a gestionării migrației economice. Raportor: dl Pariza Castaños (JO C 286, 17.11.2005).

⁽⁹⁾ Directiva 96/71/CE.

pe bază de contract, stagiarilor absolvenți de studii superioare, lucrătorii sezonieri și, în sfârșit, persoanele care au dobândit statutul de rezidenți pe termen lung.

2.7 Prin această propunere de directivă se instituie obligația statelor membre de a analiza toate solicitările pentru acordarea drepturilor de muncă și de ședere pe teritoriul lor, în cadrul unei proceduri unice și, dacă acestea sunt acordate, de a emite un permis unic de muncă și de ședere.

2.8 În acest scop, fiecare stat membru trebuie să desemneze o autoritate competentă care să primească solicitările și să emită permisul, fără a aduce atingere responsabilităților și competențelor altor autorități naționale în ceea ce privește analiza și decizia privind solicitările.

2.9 Permisul unic trebuie să adopte modelul armonizat al permisului de ședere pentru resortisanții din țări terțe, în conformitate cu prevederile Regulamentului (CE) nr. 1030/2002.

2.10 Permisul unic acordă deținătorului său dreptul de intrare și de ședere pe teritoriul statului membru în cauză, de liber acces pe întreg teritoriul acestuia, de tranzit pe teritoriul altor state membre și de exercitare a activităților autorizate în baza permisului.

2.11 În ceea ce privește procedura unică, se stabilesc mai multe garanții procedurale, ca, de exemplu, necesitatea motivării și justificării în cazul respingerii unei solicitări; în orice caz, având în vedere că acest lucru face parte din domeniul de competență al statelor membre, condițiile și criteriile pe baza cărora poate fi respinsă o solicitare trebuie prevăzute în legislația națională.

2.12 De asemenea, este prevăzută obligația de a stabili o cale de atac în justiție în caz de respingere, care trebuie notificată în scris solicitantului, odată cu decizia de respingere. De asemenea, trebuie furnizate informații cu privire la documentele necesare și la taxele care trebuie plătite pentru depunerea cererii.

2.13 În ceea ce privește drepturile, directiva stabilește un standard minim pentru asigurarea egalității de tratament pentru toți solicitanții cărora li s-a acordat un permis unic, fără a aduce atingere dreptului statelor membre de a adopta dispoziții mai favorabile.

2.14 Directiva prevede că lucrătorii din țări terțe vor beneficia de egalitate de tratament cu lucrătorii naționali, cel puțin în următoarele aspecte:

- condițiile de lucru, inclusiv în ceea ce privește remunerarea și concedierea, precum și în materie de sănătate și siguranță la locul de muncă;
- libertatea de asociere, afiliere și apartenență la o organizație care reprezintă lucrătorii sau angajatorii sau la orice altă organizație profesională;
- educație și formare profesională;
- recunoașterea diplomelor, certificatelor și a altor calificări profesionale, în conformitate cu procedurile naționale;

— egalitatea de tratament în materie de asigurări sociale cuprinde prestațiile definite în Regulamentul (CE) nr. 1408/71, extinzându-se dispozițiile acestuia și la persoanele care sosesc într-un stat membru dintr-o țară terță;

— atunci când se instalează într-o țară terță, plata drepturilor de pensie acumulate;

— avantajele fiscale;

— accesul la bunuri și servicii, inclusiv la procedurile de obținere a unei locuințe și la asistența acordată de oficiile forțelor de muncă.

2.15 Statele membre pot restrânge egalitatea de tratament:

— prin solicitarea cunoașterii corespunzătoare a limbii pentru a oferi acces la formare;

— prin limitarea drepturilor la burse de studii;

— prin restrângerea drepturilor în materia condițiilor de muncă (remunerare, concediere și sănătate la locul de muncă), de libertate de asociere, de avantaje fiscale și de asigurări sociale acelor lucrători din țări terțe care au un loc de muncă.

2.16 În ceea ce privește recunoașterea diplomelor, directiva prevede egalitatea de tratament în conformitate cu procedurile naționale, făcând referire la Directiva 2005/36/CE, care prevede recunoașterea calificărilor profesionale dobândite de resortisanții din țări terțe în alte state membre în același mod ca pentru cetățenii UE.

2.17 În ceea ce privește egalitatea de tratament în materie de acces la bunuri și servicii, inclusiv accesul la locuințe, statele membre pot restrânge dreptul la locuință socială în cazul resortisanților din țări terțe care au stat cel puțin trei ani în statul membru respectiv.

2.18 În sfârșit, propunerea de directivă garantează respectarea dispozițiilor mai favorabile din acordurile comunitare sau din instrumentele internaționale mai favorabile, inclusiv cele adoptate în cadrul Consiliului Europei care sunt aplicabile lucrătorilor migranți resortisanți din țările membre ale Consiliului Europei. Totodată, propunerea nu aduce atingere dispozițiilor mai favorabile cuprinse în convențiile internaționale care interzic discriminarea pe motiv de naționalitate.

3. Observații generale

3.1 CESE a propus ca, pentru adoptarea legislației în domeniul imigrației, Consiliul Uniunii Europene să renunțe la regula unanimității și să adopte deciziile cu majoritate calificată și în codecizie cu Parlamentul⁽¹⁰⁾. Numai în acest mod va putea fi elaborată o legislație de calitate, care să determine progrese în procesul de armonizare în UE.

3.2 CESE salută faptul că Tratatul de la Lisabona include legislația din domeniul imigrației în procedura ordinară (inițiativa Comisiei, majoritate calificată în Consiliu și codecizie cu Parlamentul).

⁽¹⁰⁾ A se vedea nota de subsol 4.

3.3 Având în vedere că, după ce va fi ratificat și va intra în vigoare Tratatul de la Lisabona, repartizarea competențelor între UE și statele membre va fi mai clară, iar Consiliul va adopta deciziile cu majoritate calificată și în codecizie cu Parlamentul, depășind regula actuală a unanimității, care împiedică adoptarea unei autentice legislații comune, CESE propune Consiliului ca, în cazul adoptării legislației în domeniul imigrației, să se aplice procedura ordinară (așa cum s-a decis în cazul legislației privind azilul), anticipând astfel prevederile Tratatului de la Lisabona.

3.4 Comitetul propune ca lucrările Consiliului să acorde prezentei directive prioritate față de Directiva privind ocuparea locurilor de muncă înalt calificate [COM(2007) 637] și față de alte directive sectoriale. De asemenea, propune Comisiei să accelereze elaborarea celorlalte directive privind admisia prevăzute pentru următoarele luni (referitoare la lucrătorii sezonieri, stagiarilor remunerați și lucrătorii transferați în cadrul unei întreprinderi).

3.5 Comitetul dorește ca UE să dispună de o legislație comună adecvată, cu un grad înalt de armonizare, pentru a canaliza imigrația prin proceduri legale, flexibile și transparente, în cadrul cărora resortisanții din țări terțe să beneficieze de un tratament echitabil, cu drepturi și obligații comparabile cu cele ale cetățenilor comunitari.

3.6 Drepturile și obligațiile resortisanților din țări terțe prevăzute în această propunere de directivă, bazate pe egalitatea de tratament în ceea ce privește remunerarea, condițiile de muncă, libertatea de asociere, educația și formarea profesională, constituie un bun punct de plecare pentru viitoarea legislație în domeniul imigrației.

4. Observații specifice

4.1 CESE consideră că această directivă cu caracter orizontal, care prevede o procedură unică și un set comun de drepturi pentru lucrătorii din țări terțe cu ședere legală pe teritoriul unui stat membru, este fundamentală pentru a pune bazele unei politici comune în domeniul imigrației economice în UE. Propunerea de directivă respectă dreptul statelor membre de a stabili numărul de imigranți care pot fi admiși pe teritoriul propriu.

4.2 CESE dorește să sublinieze importanța acestei propuneri a Comisiei pentru ca UE să beneficieze de o legislație orizontală privind procedurile de admisie și drepturile lucrătorilor din țări terțe pe teritoriul statelor membre.

4.3 În Avizul privind Cartea verde ⁽¹⁾, CESE s-a pronunțat în favoarea unei proceduri unice pentru imigrația forței de muncă: „Legislațiile diferitelor state membre diferă substanțial în ceea ce privește raportul dintre permisul de ședere și permisul de muncă. CESE consideră necesară instituirea unei legislații armo-

nizate la nivelul UE. Răspunderea emiterii permiselor va reveni fiecărui stat membru în parte. Permisul acordat de un stat membru va trebui recunoscut ca atare pe întreg teritoriul UE. CESE dorește ca legislația să reducă la minimum procedurile birocratice și să faciliteze demersurile tuturor părților implicate: imigranții, angajatorii și autoritățile. Este de dorit să existe un permis unic: cel de ședere, care să fie însoțit de permisul de muncă.”.

4.4 În ceea ce privește drepturile, în același Aviz privind Cartea verde, CESE a afirmat deja că „punctul de plecare în această dezbateră trebuie să fie principiul nediscriminării. Indiferent de perioada pentru care li se acordă dreptul de ședere și de ocupare a unui loc de muncă, lucrătorii imigranți trebuie să beneficieze de aceleași drepturi economice, profesionale și sociale ca ceilalți lucrători”. Comitetul dorește să sublinieze rolul partenerilor sociali la diferite niveluri (întreprindere, sector, nivel național și nivel european) în promovarea egalității de tratament la locul de muncă. CESE a organizat o audiere, în colaborare cu Fundația de la Dublin și cu partenerii sociali, ale cărei concluzii au fost incluse în alt aviz ⁽²⁾.

4.5 În Avizul privind Cartea verde ⁽³⁾ se afirma: „În termeni specifici, CESE propune un set de drepturi care trebuie acordate resortisanților din țări terțe care își au reședința și lucrează temporar în mod legal pe teritoriul UE”. Comitetul amintește că lucrătorii imigranți plătesc impozite autorităților naționale din țara-gazdă, precum și contribuții la asigurările sociale asociate locului de muncă, în conformitate cu legislația statelor membre.

4.6 De asemenea, pe lângă egalitatea de tratament la locul de muncă (condiții de muncă, remunerare și concediere, sănătate și securitate la locul de muncă, drepturi de asociere etc.), CESE propunea să se includă:

- dreptul la asigurări sociale, inclusiv la asistență medicală;
- dreptul de acces la bunuri și servicii, inclusiv la locuință, în aceleași condiții ca și cetățenii statului respectiv;
- accesul la educație și formare profesională;
- recunoașterea diplomelor, certificatelor și calificărilor în cadrul legislației comunitare;
- dreptul la educația minorilor, inclusiv la ajutoare și burse de studiu;
- dreptul de a desfășura activități didactice și de cercetare științifică, în conformitate cu propunerea de directivă ⁽⁴⁾;
- dreptul la asistență juridică gratuită în cazuri de necesitate;
- dreptul de acces la un serviciu gratuit de plasament (serviciu public);

⁽²⁾ A se vedea Avizul Comitetului Economic și Social European din 13-14 septembrie 2006 privind imigrația în UE și politicile de integrare: cooperarea dintre guvernele regionale și locale și organizațiile societății civile. Raportor: dl Pariza Castaños (JO C 318, 23.12.2006).

⁽³⁾ A se vedea nota de subsol 8.

⁽⁴⁾ A se vedea propunerea de directivă a Comisiei COM(2004) 178 privind admisia resortisanților din țările terțe în CE în scopul cercetării științifice. A se vedea Avizul CESE din 27 octombrie 2004 privind Comunicarea Comisiei către Consiliu și Parlamentul European privind prezentarea unei propuneri de directivă și a două propuneri de recomandare destinate facilitării admisionii resortisanților din țările terțe în Comunitatea Europeană în scopul cercetării științifice. Raportor: dna King (JO C 120, 20.5.2005).

⁽¹⁾ A se vedea nota de subsol 8.

- dreptul de a beneficia de predarea limbii societății-gază;
- respectarea diversității culturale;
- dreptul de liberă circulație și de ședere pe teritoriul statului membru.

4.7 De asemenea, în anul 2004 CESE a adoptat un aviz ⁽¹⁵⁾ din proprie inițiativă în care propunea Uniunii Europene și statelor membre să ratifice „Convenția internațională privind protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migranți și a membrilor familiilor acestora”, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite în 1990 ⁽¹⁶⁾, pentru a promova din Europa universalizarea drepturilor fundamentale ale lucrătorilor migranți. CESE propune Comisiei să întreprindă noi acțiuni în vederea ratificării acestei convenții, în scopul consolidării unui sistem internațional de drepturi ale imigranților.

4.8 Comitetul propune includerea în expunerea de motive a directivei a unui nou paragraf, care să garanteze respectarea normelor OIM în cadrul legislației privind imigrația, în special a Convențiilor OIM privind lucrătorii migranți (C97 și C143).

4.9 De asemenea, Comitetul propune ca directiva să garanteze egalitatea dintre femei și bărbați, care face parte din acquis-ul comunitar, precum și respectarea legislației comunitare de combatere a discriminării.

4.10 Lucrătorii sezonieri nu trebuie excluși din domeniul de aplicare al directivei. Deși Comisia este în curs de a elabora o directivă specifică, CESE consideră că principiul egalității de tratament, în special în domeniul profesional, trebuie garantat și pentru această categorie de lucrători.

4.11 Comitetul își manifestă îngrijorarea și dezacordul în fața posibilității ca directiva să acorde statelor membre dreptul de a restrânge egalitatea de tratament ⁽¹⁷⁾ în ceea ce privește condițiile de lucru (remunerare și concediere, sănătate și securitate la locul

de muncă, asigurări sociale) și libertatea de asociere. Această limitare intră în contradicție cu dispozițiile articolului 2 și, de asemenea, poate aduce atingere principiului nediscriminării. În lumina jurisprudenței Curții de Justiție a Comunităților Europene, Comitetul consideră că egalitatea de tratament este unul dintre principiile dreptului comunitar.

4.12 În orice caz, limitările existente trebuie întotdeauna interpretate prin prisma altor instrumente juridice internaționale cu caracter obligatoriu care sunt mai favorabile, ca, de exemplu, Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul Internațional privind Drepturile Civile și Politice sau Convenția Europeană a Drepturilor Omului, diversele convenții ale Organizației Internaționale a Muncii, precum și alte instrumente normative comunitare și naționale mai favorabile.

4.13 În cazul respingerii solicitării de acordare a permisului unic, directiva prevede ca notificarea să se facă în scris, iar decizia să poată fi atacată în fața instanțelor statului membru în cauză. Comitetul propune ca, atunci când respingerea se referă la reînnoirea, suspendarea sau retragerea permisului, atacarea în justiție ⁽¹⁸⁾ să atragă după sine suspendarea deciziei administrative până la obținerea unei hotărâri definitive.

4.14 În final, Comitetul dorește să sublinieze importanța integrării. CESE a elaborat diferite avize din proprie inițiativă pentru a promova politicile de integrare ⁽¹⁹⁾ și a organizat diverse conferințe și audieri pe această temă. UE și autoritățile naționale trebuie să colaboreze în promovarea politicilor de integrare, deoarece integrarea, promovarea egalității de tratament și combaterea discriminării constituie o provocare pentru societatea europeană și, în special, pentru autoritățile locale, pentru partenerii sociali și pentru organizațiile societății civile. Comitetul colaborează în prezent cu Comisia Europeană în vederea constituirii unui Forum European pentru Integrare ⁽²⁰⁾.

Bruxelles, 9 iulie 2008

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁵⁾ A se vedea Avizul CESE din 30 iunie 2004 privind Convenția internațională privind lucrătorii migranți. Raportor: dl Pariza Castaños (JO C 302, 7.12.2004).

⁽¹⁶⁾ Rezoluția 45/158 din 18 decembrie 1990, intrată în vigoare la 1 iulie 2003.

⁽¹⁷⁾ Articolul 12 alineatul (2).

⁽¹⁸⁾ Articolul 8.

⁽¹⁹⁾ Avizul CESE din 21 martie 2002 privind imigrația, integrarea și rolul societății civile organizate. Raportor: dl Pariza Castaños (JO C 125, 27.5.2002).

Avizul CESE din 10-11 decembrie 2003 privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind imigrația, integrarea și ocuparea forței de muncă. Raportor: dl Pariza Castaños (JO C 80, 30.3.2004).

Avizul CESE din 13-14 septembrie 2006 privind imigrația în UE și politicile de integrare: cooperarea dintre guvernele regionale și locale și organizațiile societății civile. Raportor: dl Pariza Castaños (JO C 318, 23.12.2006).

Conferința pe tema „Imigrația: rolul societății civile în integrare”, Bruxelles, 9 și 10 septembrie 2002.

⁽²⁰⁾ <http://integrationforum.teamwork.fr/>

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind Anul european al creativității și inovării (2009)

COM(2008) 159 final — 2008/0064 (COD)

(2009/C 27/25)

La 7 aprilie 2008, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind Anul european al creativității și inovării (2009).

La 21 aprilie 2008, Biroul Comitetului Economic și Social European a însărcinat Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă.

Având în vedere caracterul urgent al lucrărilor, Comitetul Economic și Social European l-a numit pe dl Rodríguez García-Caro raportor general în cadrul celei de-a 446-a sesiuni plenare din 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 9 iulie 2008) și a adoptat prezentul aviz cu 108 voturi pentru și 5 abțineri.

1. Concluzii

1.1 CESE își manifestă sprijinul deplin pentru toate acțiunile de încurajare a creativității și de promovare a inovării desfășurate în rândurile cetățenilor Uniunii Europene și salută inițiativa de a consacra un an european susținerii și promovării creativității, prin intermediul învățării pe tot parcursul vieții, ca motor al inovării. CESE a subliniat, în repetate rânduri, importanța pe care o are stimularea inovării pentru realizarea obiectivelor Strategiei de la Lisabona ⁽¹⁾. Cu toate acestea, chiar dacă este de acord cu cadrul în care se înscrie Anul european al creativității și inovării, CESE consideră că propunerea de decizie în dezbatere nu este cel mai bun instrument posibil pentru realizarea obiectivului stabilit, bazându-și punctul de vedere pe observațiile expuse în prezentul aviz.

1.2 În timp ce alți ani europeni au fost organizați într-un interval de timp relativ lung, în care propunerile se prezentau chiar cu doi ani înainte de începutul manifestării, în cazul de față, între adoptarea propunerii de către Comisie și începutul anului european vor rămâne numai șapte luni pentru ca Parlamentul European și Consiliul să adopte decizia, iar Comisia Europeană și statele membre să organizeze și să coordoneze acțiunile care vor fi întreprinse. CESE consideră că acest proces este precipitat și ar putea periclita celebrarea Anului european al creativității și inovării, care ar merita o pregătire pe măsura importanței sale.

1.3 Propunerea de decizie are un pronunțat caracter abstract în legătură cu două aspecte pe care CESE le consideră extrem de importante și care ar trebui abordate cu mai multă claritate și precizie în textul propunerii: finanțarea anului european și mențiunea referitoare la sprijinul sau participarea altor programe și politici ale Uniunii Europene care nu fac parte din domeniul învățării pe tot parcursul vieții.

1.3.1 CESE aprobă propunerea Comisiei Europene, în sensul că nu consideră necesară crearea unor linii bugetare specifice pentru organizarea anului european, și este de acord să se utilizeze resursele bugetare destinate Programului de învățare pe tot parcursul vieții, care include obiective specifice pentru promovarea inovării. Cu toate acestea, textul propunerii nu prevede nicio sumă destinată acestui eveniment și se limitează la a menționa că sursa bugetară va fi Programul de învățare pe tot parcursul vieții și că manifestările vor fi cofinanțate de alte programe, fără însă a le specifica. Având în vedere dispozițiile propunerii de decizie, Comitetul consideră necesară includerea unor cifre referitoare la cheltuielile probabile pe care le va antrena acest eveniment. Așadar, CESE consideră că propunerea ar trebui să conțină un buget estimativ.

1.3.2 În ceea ce privește sprijinul financiar din partea altor programe și politici, gradul de imprecizie a propunerii este și mai ridicat. Textul propunerii lasă de înțeles că, deoarece promovarea inovării se numără printre obiectivele specifice ale altor programe, precum Programul pentru spirit antreprenorial și inovare sau Programul de sprijin pentru tehnologiile informației și comunicațiilor (ambele incluse în Programul-cadru pentru competitivitate și inovare), cofinanțarea acțiunilor din cadrul anului european va fi asigurată de acest tip de programe. În acest sens, CESE consideră oportun ca propunerea de decizie să precizeze care programe vor participa la finanțarea anului european, în ce proporție și cum vor fi coordonate acțiunile diverselor programe cofinanțatoare, a căror gestionare revine unor Direcții Generale diferite ale Comisiei Europene.

⁽¹⁾ Avizul CESE din 13.12.2006 privind valorificarea și sporirea potențialului Europei pentru cercetare, dezvoltare și inovare. Raportor: dl Wolf. (JO C 325, 30.12.2006).

Avizul CESE din 14.12.2005 privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a unui program-cadru pentru competitivitate și inovare. Raportor: dl Welschke. Coraportor: dna Fusco (JO C 65, 17.3.2006).

Avizul CESE din 12.7.2007 privind investițiile în cunoaștere și inovație (Strategia de la Lisabona). Raportor: dl Wolf (JO C 256, 27.10.2007).

1.4 Pe baza acestor argumente, care rezumă observațiile mai ample prezentate în textul prezentului aviz, CESE propune Comisiei Europene să reexamineze propunerea de decizie și să țină seama de observațiile formulate. De asemenea, CESE propune Parlamentului European și Consiliului să ia în considerare aceste observații și să modifice în acest sens aspectele neclare din textul deciziei.

2. Introducere

2.1 În concluziile Consiliului European extraordinar de la Lisabona din martie 2000, pe lângă faptul că se semnală necesitatea elaborării unui cadru de referință european pentru definirea noilor calificări de bază pe care trebuie să le ofere formarea continuă, subliniindu-se că resursele umane reprezintă principalul atu al Europei, se insistă asupra necesității ca sistemele europene de educație și formare să se adapteze atât la cererile societății bazate pe cunoaștere, cât și la necesitatea de a îmbunătăți nivelul de ocupare a forței de muncă și calitatea locurilor de muncă.

2.2 Aceste calificări de bază sau competențe-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții au fost identificate și specificate în Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului din 18 decembrie 2006 ⁽²⁾, și pot fi considerate un factor decisiv pentru inovare, productivitate și competitivitate, reprezentând condiții esențiale într-o societate bazată pe cunoaștere. La momentul respectiv, CESE a emis un aviz cu privire la această recomandare ⁽³⁾.

2.3 În concluziile Consiliului European de la Bruxelles din 8 și 9 martie 2007, Consiliul solicita statelor membre și instituțiilor UE să-și continue acțiunile în vederea îmbunătățirii condițiilor-cadru pentru inovare și a sporirii investițiilor în cercetare și dezvoltare. Astfel, în capitolul consacrat promovării inovării, cercetării și educației, Consiliul recunoaște că statele membre sunt hotărâte să aducă îmbunătățiri condițiilor-cadru pentru inovare, precum piețele competitive, și să mobilizeze resurse suplimentare pentru activitățile de cercetare, dezvoltare și inovare. De aceea, Consiliul European invită Comisia și statele membre să ducă mai departe punerea în aplicare a strategiei politice în domeniul inovării, considerând că educația și formarea profesională sunt elemente indispensabile pentru buna funcționare a „triunghiului cunoașterii” (educație — cercetare — inovare).

2.4 Organizarea unui An european al creativității și inovării este o bună modalitate de a contribui la reflecția asupra provocărilor cu care se confruntă Europa, prin sensibilizarea populației cu privire la importanța pe care o au creativitatea și capacitatea de inovare pentru îmbunătățirea dezvoltării personale și pentru sporirea bunăstării colective.

⁽²⁾ JOL 394, 30.12.2006.

⁽³⁾ Avizul CESE din 18.5.2006 privind propunerea de recomandare a Parlamentului European și a Consiliului privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții. Raportor: dna Herczog (JO C 195, 18.8.2006).

3. Sinteza propunerii

3.1 Propunerea de decizie declară anul 2009 An european al creativității și inovării, stabilind ca obiectiv general al acestuia sprijinirea statelor membre în promovarea creativității, prin intermediul învățării pe tot parcursul vieții, drept motor al inovării și factor-cheie pentru dezvoltarea competențelor personale, profesionale, antreprenoriale și sociale ale indivizilor în societate. La acest obiectiv general se adaugă treisprezece factori care pot contribui la promovarea creativității și a capacității de inovare.

3.2 Măsurile propuse pentru atingerea obiectivelor stabilite includ, printre alte posibilități, conferințe și inițiative de sensibilizare cu privire la importanța creativității și a capacității de inovare, campanii de promovare a unor mesaje-cheie, identificarea și diseminarea exemplurilor de bune practici, precum și elaborarea de studii la nivel național și comunitar.

3.3 Se instituie postul de coordonator național al anului european, responsabil cu organizarea la acest nivel, și se stabilește coordonarea activităților la nivel european prin intermediul reuniunilor coordonatorilor naționali organizate de Comisia Europeană.

3.4 În final, propunerea stabilește că finanțarea va fi asigurată de Programul de învățare pe tot parcursul vieții, fără a aduce atingere sprijinului și cofinanțării pe care le-ar putea oferi alte programe din domeniile întreprinderilor, coeziunii, cercetării și societății informaționale.

4. Observații generale privind propunerea

4.1 CESE își manifestă sprijinul deplin pentru toate acțiunile de încurajare a creativității și de promovare a inovării desfășurate în rândurile cetățenilor Uniunii Europene. În Avizul din proprie inițiativă privind inovarea: impactul asupra mutațiilor industriale și rolul BEI ⁽⁴⁾, CESE afirmă că „inovarea va trebui să fie susținută de o bază de educație și de formare conformă cu criteriile învățării pe tot parcursul vieții”. Prin urmare, consecvent poziției sale, CESE va sprijini cu convingere utilizarea acelor instrumente care pot contribui la promovarea creativității și a capacității de inovare, deși consideră necesar să facă următoarele observații cu privire la propunerea în dezbatere.

4.2 CESE salută inițiativa de a consacra un an european susținerii și promovării creativității în rândurile cetățenilor Europei, prin intermediul învățării pe tot parcursul vieții, ca motor al inovării. CESE și-a exprimat, în repetate rânduri, opinia cu

⁽⁴⁾ Avizul CESE din 11.7.2007 privind inovarea: impactul asupra mutațiilor industriale și rolul BEI. Raportor: dl Tóth. Coraportor: dl Calvet Chambón (JO C 256, 27.10.2007).

privire la importanța pe care o are stimularea inovării pentru realizarea obiectivelor Strategiei de la Lisabona. În acest sens, Raportul Aho ⁽⁵⁾ considera necesară promovarea unei culturi a inovării pentru a răspunde provocărilor sociale și celor legate de productivitate în Europa.

Cu toate acestea, chiar dacă este de acord cu cadrul în care se înscrie anul european, CESE consideră că propunerea de decizie în dezbateră nu este cel mai bun instrument posibil pentru realizarea obiectivului stabilit, atât din cauza conținutului documentului, cât și a modului de desfășurare a procesului de elaborare și adoptare.

4.3 În opinia CESE, punctul de plecare al prezentei inițiative nu este cel mai adecvat pentru acest tip de acțiuni. La punctul 3 din expunerea de motive a propunerii de decizie, referitor la consultarea părților interesate, se menționează că au fost organizate discuții informale prealabile cu membri ai Parlamentului European și cu statele membre. Astfel, pregătirea propunerii a urmat o cale „de sus în jos”, dinspre instituții către cetățeni.

CESE consideră abordările „de sus în jos”, în cazul cărora societatea, organizațiile și membrii acestora nu participă la planificarea și evoluția pregătirilor anului european, prezintă mai multe riscuri de a trece neobservate de către cetățeni decât acelea care urmăresc să-i implice în mod activ pe cei a căror participare ulterioară este indispensabilă pentru reușita finală.

În acest context, merită amintită observația formulată de CESE în Avizul privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind punerea în aplicare, rezultatele și evaluarea generală a Anului european al persoanelor cu handicap (2003) ⁽⁶⁾. În acest aviz ⁽⁷⁾, Comitetul solicita instituțiilor comunitare să favorizeze abordările „de jos în sus” în pregătirea acestui tip de inițiative. Așadar, CESE reiterează necesitatea de a utiliza această metodologie în pregătirea anilor europeni.

4.4 Având în vedere că este prevăzut ca Anul european al creativității și inovării să debuteze la 1 ianuarie 2009 și luând în considerare timpul necesar pentru aprobarea sa de Parlamentul European și de Consiliu, la prima lectură, CESE consideră precipitat calendarul stabilit pentru elaborarea și aprobarea acestui an european. În trecut, Comitetul și-a adoptat avizul cu un an

⁽⁵⁾ *Creating an innovative Europe (Crearea unei Europe inovatoare)* EUR 22005 ISBN 92-79-00964-8.

⁽⁶⁾ COM(2005) 486 final.

⁽⁷⁾ Avizul CESE din 14.2.2006 privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind punerea în aplicare, rezultatele și evaluarea generală a Anului european al persoanelor cu handicap (2003), punctul 1.2. Raportor: dna Anča (JO C 88, 11.4.2006).

înainte de începutul anului european ⁽⁸⁾, fapt care dovedește planificarea prealabilă din partea Comisiei. Fără a căuta mai departe, un bun exemplu pentru această planificare prealabilă este adoptarea de către CESE, în cadrul sesiunii plenare din mai 2008, a Avizului ⁽⁹⁾ privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind Anul european de luptă împotriva sărăciei și excluziunii sociale (2010) ⁽¹⁰⁾.

Poate că ar fi mai prudent să se amâne această inițiativă, fără a mai acorda titulatura de „an european” anului 2009, decât să se forțeze o adoptare precipitată a unei decizii care nu ar permite realizarea scopurilor urmărite, din lipsa timpului necesar pentru planificarea acțiunilor corespunzătoare.

4.5 La punctul 3.2 din expunerea de motive a propunerii se afirmă că se așteaptă ca acest an european să aibă un impact cel puțin la fel de semnificativ ca alte inițiative anterioare, precum Anul european al învățării pe tot parcursul vieții și Anul european al educației prin sport. Cu toate acestea, propunerea nu conține nicio referire la evaluarea ulterioară a rezultatelor acțiunilor întreprinse, de unde se poate înțelege că evaluarea impactului se va realiza fie în mod empiric, fie prin intermediul indicatorilor indirecti ai Programului de învățare pe tot parcursul vieții sau ai altor programe relaționate cu această inițiativă.

4.6 Comitetul împărtășește opinia Comisiei, conform căreia flexibilitatea cu care sunt definite prioritățile pe o bază anuală sau multianuală în cadrul Programului de învățare pe tot parcursul vieții sau al altor programe existente oferă o marjă financiară suficientă pentru a nu trebui să se aloce resurse separate sărbătoririi anului european. Într-adevăr, promovarea inovării se numără printre obiectivele specifice ale Programului de învățare pe tot parcursul vieții, precum și ale Programului pentru spirit antreprenorial și inovare și ale Programului de sprijin pentru tehnologiile informației și comunicațiilor, ambele incluse în Programul-cadru pentru competitivitate și inovare. Prin urmare, deși propunerea nu menționează în mod explicit acest program-cadru, CESE consideră că inițiativa poate fi dezvoltată pe baza programelor și bugetelor preexistente, așa cum se specifică la punctul 5 din expunerea de motive a propunerii.

⁽⁸⁾ Avizul CESE din 8.12.1999 privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului — Anul european al limbilor (2001). Raportor general: dl Rupp (JO C 51, 23.2.2000).

Avizul CESE din 24.4.2002 privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a Anului european al educației prin sport (2004). Raportor: dl Koryfídís (JO C 149, 21.6.2002).

Avizul CESE din 14.12.2005 privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind Anul european al egalității de șanse pentru toți (2007) — către o societate justă. Raportor: dna Herczog (JO C 65, 17.3.2006).

Avizul CESE din 20.4.2006 privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind Anul european al dialogului intercultural (2008). Raportor: dna Cser (JO C 185, 8.8.2006).

⁽⁹⁾ Avizul CESE din 29.5.2008 privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind Anul european de luptă împotriva sărăciei și excluziunii sociale (2010). Raportor: dl Pater. Coraportor: dna Koller (JO C 224, 30.8.2008, p. 106).

⁽¹⁰⁾ COM(2007) 797 final.

5. Observații specifice privind articolele

5.1 Articolul 2 din propunerea de decizie propune obiectivul specific de a sublinia o serie de factori care pot contribui la promovarea creativității și capacității de inovare. Acești factori sunt grupați în treisprezece subpuncte ample care cuprind, la rândul lor, mai multe aspecte care urmează a fi dezvoltate.

CESE consideră că aceste obiective și/sau acești factori ar trebui specificați cu mai multă claritate, astfel încât acțiunile care urmează a fi desfășurate să concentreze asupra câtorva aspecte esențiale legate de creativitate și inovare, ca axe centrale ale inițiativei, de cetățeni și în special de cei mai tineri, ca destinatari ai acțiunilor întreprinse, și de instituțiile de învățământ și rețeaua socioeconomică și antreprenorială, în calitate de canale de derulare a acestor acțiuni.

5.2 Un an european destinat creativității și inovării trebuie să dispună de măsuri inovatoare pentru atingerea obiectivelor propuse. Măsurile propuse la articolul 3, deși adecvate în ansamblu, sunt cele obișnuite, utilizate pentru orice tip de campanie de sensibilizare, promovare sau popularizare. CESE consideră că ar fi foarte instructiv, în special pentru tineri, ca măsurile specificate la articolul menționat să includă și câteva măsuri inovatoare, pentru a realiza obiectivele propuse. De exemplu, s-ar putea organiza un concurs de idei pentru a găsi un instrument care să asigure vizibilitate permanentă promovării creativității și capacității de inovare în întreaga Europă. O altă posibilitate ar fi instituirea unui premiu european (anual sau bienal) care să valorifice și să încurajeze ideile cu adevărat inovatoare și creativitatea tinerilor europeni, în cele mai diverse activități și aspecte.

5.3 Fără a aduce atingere celor afirmate în cadrul observațiilor generale privind cofinanțarea anului european prin Programul de învățare pe tot parcursul vieții și Programul-cadru pentru competitivitate și inovare, CESE consideră că articolul 6

din propunerea de decizie ar trebui să clarifice mai mult acest aspect atât de important pentru reușita organizării.

5.3.1 Decizia ar trebui să conțină cel puțin un buget estimativ. Acesta s-ar putea concretiza fie într-o cifră alocată exercițiului financiar 2009 și următoarelor exerciții financiare din cadrul programelor care vor cofinanța anul european, fie într-un procentaj maxim de cheltuieli alocate exercițiilor financiare corespunzătoare din cadrul programelor menționate. Oricare dintre aceste soluții ar fi adecvată, dat fiind că, în opinia CESE, nu este recomandabil să nu se precizeze deloc cheltuielile probabile pe care le va antrena acest eveniment.

5.3.2 Articolul 6 din propunere începe cu următoarea frază: „Fără a aduce atingere sprijinului care poate fi acordat Anului din programele și politicile din alte domenii, precum întreprinderi, coeziune, cercetare și societatea informațională (...)”. În ceea ce privește redactarea acestui articol, CESE consideră că ambiguitatea frazei citate mai sus lasă în suspensie forma de participare și cofinanțarea din partea altor Direcții Generale ale Comisiei Europene și a celorlalte programe diferite de cele destinate educației, culturii și învățării pe tot parcursul vieții. În acest sens, CESE consideră că articolul menționat ar trebui să precizeze care programe vor participa la finanțarea anului european, în ce proporție și cum vor fi coordonate acțiunile diverselor programe cofinanțatoare, care sunt gestionate de Direcții Generale diferite ale Comisiei Europene.

5.4 Nu în ultimul rând, CESE consideră necesar ca propunerea să includă o referire la evaluarea rezultatelor și a domeniului de aplicare a anului european. La sfârșitul perioadei de desfășurare a anului european, trebuie să se evalueze acțiunile întreprinse și rezultatele obținute pentru a obține experiență în vederea organizării altor ani europeni și pentru a cunoaște domeniul de aplicare și gradul de reușită a eforturilor depuse.

Bruxelles, 9 iulie 2008

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind o mai bună integrare pe piața internă — factor-cheie de coeziune și creștere economică pentru insule

(2009/C 27/26)

La 27 septembrie 2007, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

O mai bună integrare pe piața internă — factor-cheie de coeziune și creștere economică pentru insule.

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară, coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 3 iunie 2008. Raportor: dna Gauci.

În cea de a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 10 iulie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 118 voturi pentru, 1 vot împotriva și 1 abținere.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE solicită UE să adopte o abordare integrată pentru o mai bună integrare a insulelor pe piața internă, ca factor-cheie de consolidare a coeziunii și a creșterii economice a Uniunii, îndeplinindu-se astfel obiectivele Agendei de la Lisabona revizuite. O astfel de abordare integrată este justificată întrucât, în ciuda diferențelor dintre ele (mai ales în ceea ce privește mărimea), insulele se confruntă cu probleme esențiale comune.

1.2 CESE recomandă crearea unui cadru integrat al politicilor comunitare, care să acopere toate problemele relevante ale insulelor europene în mod coerent.

1.3 CESE subliniază nevoia unei guvernante solide pentru a face față unor probleme precum: informarea și comunicarea, cuantificarea și calificarea datelor, o viziune comună strategică, activitate în rețele și clustere sau participarea societății civile. Astfel, pentru a se îndeplini acest obiectiv, este important să se creeze bunele condiții care să permită instituțiilor locale din insule să evalueze costurile generate de caracterul insular. De aceea, este nevoie să existe în insule și servicii statistice locale și indici de prețuri. În final, ar trebui să se creeze o metodologie de evaluare comună tuturor serviciilor statistice locale din insulele europene.

1.4 La nivelul punerii în aplicare, CESE solicită efectuarea unei evaluări a impactului pe care inițiativele UE în favoarea pieței interne le-ar avea asupra insulelor, inclusiv luarea în considerare a insulelor („nuanța insulară”) în toate politicile UE și punerea în aplicare a simplificării sarcinilor administrative, mai ales pentru IMM-uri.

1.5 Întrucât accesibilitatea este o chestiune esențială pentru insule, CESE ar dori să sublinieze calitatea continuității teritoriale. Un astfel de instrument ar trebui să fie mai dezvoltat în UE și să fie aplicat dinspre insule spre continent și nu invers.

1.6 CESE insistă asupra unui raport anual pe care Comisia să îl prezinte Parlamentului European, Consiliului, Comitetului

Regiunilor și lui însuși și care să monitorizeze și să evalueze eficiența măsurilor relevante adoptate în scopul rezolvării problemelor insulelor europene. În această privință, Comisia ar trebui să includă în raport și propuneri de acțiuni. Astfel, se poate afirma că prezentul aviz lansează un proces dinamic pe termen lung.

2. Introducere

2.1 Conform definiției Eurostat, o insulă trebuie:

- să aibă o suprafață de cel puțin 1 km²,
- să fie situată la cel puțin 1 km de continent,
- să aibă o populație rezidentă permanentă de cel puțin 50 de locuitori,
- să nu aibă o legătură permanentă cu continentul, și
- să nu fie o capitală din UE.

2.2 Cu toate acestea, o astfel de definiție ar trebui revizuită și actualizată, pornind de la simplul fapt că o insulă este un teritoriu la care nu se poate ajunge mergând pe jos. Mai mult, definiția de la punctul 2.1 nu are temei legal și este utilizată doar ca referință, în absența unei definiții mai bune, care să țină seama de noile realități ale Uniunii Europene extinse, care include state membre insulare.

2.2.1 La definirea insulelor, ar trebui să se aibă în vedere și Declarația 33 din Tratatul de la Lisabona, care afirmă cu claritate: „Conferința [Interguvernamentală] consideră că referirea la regiunile insulare din articolul 174 poate include și statele insulare în totalitate, cu condiția îndeplinirii criteriilor necesare”.

2.3 În prezent, teritoriile insulare UE aparțin a 14 țări din Uniunea Europeană. Aproximativ 21 de milioane de oameni locuiesc în insulele UE. Teritoriile insulare asigură UE o prezență economică și geopolitică în aproape toate oceanele lumii și formează o graniță activă cu multe continente.

2.4 Insulele, ca și statele membre au caracteristici diferite. De aceea, CESE dorește să propună următoarele tipologii.

2.4.1 Ele sunt diferite din punct de vedere structural, pentru că unele sunt insule periferice, iar altele sunt insule ultraperiferice, caracteristicile acestora fiind prezentate în Tratatul UE [articolul 299, alineatul (2)], în timp ce unele sunt mici (o serie de insule au o populație mai mică de 50 de locuitori), iar altele sunt mari.

2.4.2 Ele sunt diferite și din punct de vedere instituțional, deoarece unele sunt state insulare, unele au statut regional, iar altele, care sunt insule de coastă, fac parte dintr-o autoritate regională continentală.

2.5 Cu toate acestea și în ciuda tuturor acestor diferențe, insulele prezintă caracteristici care le pot diferenția puternic de teritoriile continentale în ceea ce privește cultura, educația, transporturile, mediul etc. Aceste aspecte merită să fie aprofundate în vederea elaborării unei politici specifice pentru aceste teritorii, care să țină seama simultan de caracteristicile comune și de trăsăturile distinctive, care pot avea influență asupra oportunităților și problemelor fiecărei insule în parte. CESE își propune să revină ulterior asupra acestui subiect.

2.6 Insulele prezintă caracteristici comune în ceea ce privește, de exemplu, cultura, educația, transporturile (problemele legate de costurile suplimentare) și mediul.

2.7 Comisia Europeană a lansat dezbaterile privind viitorul pieței interne prin noua sa comunicare „O piață unică pentru Europa secolului XXI” (20 noiembrie 2007) ⁽¹⁾ și este necesar să luăm în considerare locul insulelor în această reflecție.

3. Context

3.1 Întrucât a fost utilizată o nouă metodologie de guvernare (în special prin Cartea verde și Cartea albastră privind viitoarea politică maritimă europeană), caracterizată printr-o abordare integrată, chestiunile legate de piața internă nu trebuie analizate separat de cele regionale. Piața internă nu este un scop în sine: este un instrument în serviciul teritoriilor și al cetățenilor.

3.2 Insulele caută dintotdeauna modalități de dezvoltare în cadrul pieței interne și, prin urmare, trebuie să anticipeze schimbările viitoare.

3.3 Politica regională reprezintă un instrument folositor pentru insule. Totuși, este un instrument care trebuie să fie dezvoltat și îmbunătățit într-un cadru european integrat, pentru a le permite nu doar să facă parte din piața internă din punct de vedere juridic, ci să și joace un rol deplin, atât economic, cât și social. Având în vedere politica viitoare privind coeziunea teritorială, pe care Comisia urmează să o elaboreze după Tratatul de la Lisabona, acest aspect trebuie să fie de asemenea luat în considerare.

⁽¹⁾ Observatorul Pieței Unice (OPU) al Comitetului Economic și Social European elaborează în prezent un aviz cu privire la acest pachet (INT/409, raportor dl Cassidy, coraportori dl Hencks și dl Cappellini) și la „Dimensiunea socială și de mediu a pieței unice” (INT/416, raportor dl Adamczyk) — aviz complementar la primul. Încă nepublicat în Jurnalul Oficial (adoptat în septembrie 2008).

3.4 Acest cadru integrat al politicilor comunitare acoperă nu doar politicile regionale și de coeziune, ci mai ales următoarele domenii politice: transporturile, energia și apa, educația și ocuparea forței de muncă, cercetarea, dezvoltarea tehnologică și inovarea, concurența, politica industrială, protecția mediului și agricultura și pescuitul.

3.5 În contextul actual, insulele trebuie să fie analizate mai întâi în lumina celui de-al patrulea Raport privind coeziunea.

3.5.1 Deși instituțiile europene susțin o abordare integrată a politicilor lor, se constată cu surprindere că Comisia nu pare să facă o analiză integrată a dificultăților insulelor.

3.5.2 În opinia Comisiei, accesibilitatea este o „problemă particulară” căreia insulele trebuie să îi facă față.

3.5.3 Comisia subliniază în mod just că populația redusă a insulelor reprezintă o altă problemă. În consecință, insulele au piețe locale mici, care limitează capacitatea de creștere a IMM-urilor insulare, din cauza absenței unor economii de scară. În special, acest lucru limitează capacitatea de a cucerii piețele europene.

3.5.4 O altă consecință este faptul că cele mai multe insule nu se pot baza pe piețele lor interne ⁽²⁾, care sunt în cea mai mare parte prea mici pentru a susține o economie la „scară mare” și eficientă. Acest fapt simplu obligă IMM-urile locale să exporte: este singura lor soluție.

3.5.5 În afară de aceasta, trebuie să se țină seama de următoarea serie de dificultăți ce decurg din handicapul natural al insulelor, și anume toate dificultățile legate de insularitatea acestora. Costul suplimentar semnificativ al transporturilor le reduce competitivitatea. Paradoxal, situația în care costurile de transport pot „proteja” piețele insulare prin reducerea concurenței provenite de pe continent poate de fapt să aibă ca urmare crearea de monopoli pe insule.

3.5.6 Insularitatea este caracterizată și de următoarele aspecte (probleme care determină și perspectivele lor de dezvoltare pe termen lung):

— resursele esențiale (precum apa potabilă, energia, materiile prime, spațiul locuibil și terenul arabil) sunt limitate, ceea ce generează un fenomen de limitare sau de inexistență a diversificării economice. Acest lucru creează și o problemă de mono-activitate, astfel cum s-a evidențiat în *Analiza regiunilor insulare și a celor ultraperiferice ale Uniunii Europene* ⁽³⁾, care a accentuat în mod deosebit faptul că lipsa apei potabile cauzează vara probleme acute în insulele mediteraneene, atunci când mulți turiști se află acolo. S-au construit uzine de desalinizare, însă metodele tradiționale consumă importante cantități de electricitate. Multe insule nu dețin suficientă energie și trebuie să importe combustibili fosili sau electricitate prin cabluri submarine;

⁽²⁾ Trebuie subliniat că acest aspect este din fericire luat în considerare în cel de-al patrulea Raport privind coeziunea, atunci când se face referire la regiunile ultraperiferice [COM(2007) 273 final, p. 50].

⁽³⁾ Analiza regiunilor insulare și a celor ultraperiferice ale Uniunii Europene, Planistat, martie 2003.

— riscurile naturale au consecințe mai grave: insulele sunt fragile din punct de vedere ecologic.

3.5.7 Referindu-ne cu mai multă atenție la chestiunea accesibilității,

— în primul rând, o observație: Comisia are dreptate atunci când afirmă că accesibilitatea redusă se poate traduce prin faptul că „la durata călătoriei cu automobilul sau cu trenul se adaugă durata traversării mării”. În consecință, locuitorii și IMM-urile din insule se confruntă cu costuri mari de transport, frecvență mică a legăturilor, pericole sociale și climatice ca rezultat al poziției lor insulare ⁽⁴⁾;

— în al doilea rând, Comisia are dreptate și atunci când plasează transporturile și comunicațiile la baza competitivității regiunilor. Astfel, dacă dezvoltarea centrelor urbane respectă tripla accesibilitate (rutieră/feroviară/aeriană) ⁽⁵⁾, o astfel de analiză este cu atât mai justificată pentru insule, multe dintre ele având și probleme de accesibilitate HDSL ⁽⁶⁾. Această situație dobândește o dimensiune specială din perspectiva faptului că „legăturile și conexiunile internaționale către alte centre economice majore” sunt criterii principale pentru determinarea locului investiției ⁽⁷⁾;

— în sfârșit, insulele au mari dificultăți de acces pe marea piață europeană. Așa cum s-a menționat, ele se confruntă cu costuri mari de transport și, în consecință, IMM-urile insulare nu sunt atractive. IMM-urile suferă și din cauza imposibilității de a avea aceleași moduri de producție precum cele continentale. Din cauza costurilor de livrare, acestea nu pot lucra după principiul „în timp real” („just in time”). De aceea, costurile de producție sunt mai mari.

3.6 Toate aceste elemente evidențiază capacitatea redusă a insulelor de a se integra pe piața internă: ele nu îndeplinesc toate condițiile necesare pentru a beneficia de toate avantajele oferite de această piață de aproximativ 500 de milioane de consumatori.

3.6.1 UE ar trebui să evite o politică universal valabilă („a one size fits all policy”) și să promoveze abordarea integrată menționată anterior. Problema insulelor este complexă, întrucât insulele prezintă mai multe handicapuri. Însă ele trebuie să și profite de avantajele lor, care există și care ar putea sta la baza unei dezvoltări socio-economice integrate. Câteva exemple în acest sens ar fi: resursele halieutice, sursele de energie regenerabilă, activitățile economice legate de turism, identitatea culturală puternică și patrimoniul natural și cultural.

3.6.2 În afară de aceasta, trebuie subliniat că în documentul care însoțește comunicarea menționată anterior, „O piață unică pentru Europa secolului XXI”, Comisia susține ideea accesului la serviciile de interes general (SIG) pe tot teritoriul Uniunii Europene. Așa cum afirmă Comisia, acesta „este esențial pentru promovarea coeziunii teritoriale în UE”. Comisia adaugă: „Teritoriile cu handicap geografic și natural, precum regiunile ultraperiferice, insulele, munții, zonele slab populate și granițele

externe se confruntă deseori cu unele provocări în ceea ce privește accesul la SIG, din cauza depărtării de piețele importante sau din cauza costurilor mărite ale conexiunilor. Aceste nevoi specifice trebuie să fie luate în considerare”, iar Comisia pare a fi foarte conștientă de problemă: prin urmare, se pot concepe inițiative în acest domeniu.

3.7 Acestea sunt motivele pentru care integrarea insulelor pe piața internă a rămas problematică de la Actul Unic European. Insulele rămân teritorii vulnerabile. Așa cum s-a descris mai sus, cele mai multe dintre ele nu se pot baza pe piețele lor interne, iar IMM-urile insulare trebuie să-și vândă produsele și serviciile pe continentul european. Însă dificultățile legate de accesibilitate și de absența diversificării activității reprezintă obstacole în calea competitivității acestora.

3.8 Având în vedere aceste lucruri, CESE insistă asupra necesității de a include în legislația viitoare o evaluare specifică a tuturor propunerilor importante pentru insule. CESE subliniază necesitatea unei abordări integrate a problemelor insulelor pentru a se lua în considerare în mod special principiul fundamental al proporționalității și subsidiarității, necesar în cazul insulelor.

4. Abordarea integrată bazată pe avantajele insulelor europene

4.1 După cum s-a menționat, CESE solicită adoptarea unei abordări integrate a problemelor insulelor europene, însoțită de un cadru integrat al politicilor comunitare.

4.2 Insulele trebuie să-și găsească locul în revizuirea pieței interne ⁽⁸⁾. Comunicarea din 20 noiembrie 2007 confirmă orientările favorabile IMM-urilor, așa cum s-a menționat în raportul intermediar din februarie 2007.

4.3 IMM-urile trebuie să fie încurajate să ia parte la activități transfrontaliere. O astfel de idee implică existența unui mecanism al continuității teritoriale, care să îi ajute pe locuitorii insulelor europene să aibă acces la piețe și prin statul lor (membru) continental, și printr-un stat (membru) vecin. Există exemple concrete și eficiente. Astfel, Bornholm, o insulă daneză, beneficiază de o legătură maritimă subvenționată cu orașul Ystad din Suedia. Continuitatea teritorială există și între Franța continentală și Corsica.

4.3.1 Instrument al legăturii maritime subvenționate a îmbunătățit condițiile de transport dintre cele două teritorii franceze și merită cu siguranță să fie dezvoltat cu Italia (știind că pentru un corsican este mai ușor să ajungă pe continentul european prin Italia, decât prin Franța). Din acest motiv, CESE consideră că ar fi interesant să se studieze posibilitatea de extindere a unei astfel de practici la toate insulele europene și să se „europenizeze” utilizarea acestui instrument. De asemenea, experiența arată că punerea în aplicare a unui astfel de instrument trebuie să fie efectuată dinspre insule spre continent și nu invers.

⁽⁴⁾ Spațiul Unic de Plată European (SEPA), lansat la 28.1.2008 va face totuși ca plățile transfrontaliere să fie la fel de ușoare ca cele interne.

⁽⁵⁾ Al patrulea Raport privind coeziunea [COM(2007) 273 final, p. 65].

⁽⁶⁾ High bit-rate digital subscriber line: linie digitală de mare debit pentru abonați.

⁽⁷⁾ Al patrulea Raport privind coeziunea [COM(2007) 273 final, p. 60].

⁽⁸⁾ A se vedea avizul privind revizuirea pieței unice (JO C 93/25, 27.4.2007).

4.3.2 O astfel de „europenizare” a continuității teritoriale ar reprezenta o concretizare a integrării transfrontaliere, așa cum a subliniat Comisia în Comunicarea sa „O piață unică pentru Europa secolului XXI”.

4.4 Existența pieței interne s-a concentrat pe o societate bazată pe cunoaștere, ceea ce poate fi tradus, printre altele, prin răspândirea noilor tehnologii ale informației și comunicațiilor în UE. O astfel de idee ar putea reprezenta cu adevărat o oportunitate pentru diversificarea economiei insulelor.

4.5 Nu trebuie uitat că insulele posedă un mediu natural favorabil inovării (de exemplu: energii regenerabile, biotehnologii marine etc.). Știind că, în conformitate cu cel de-al patrulea Raport privind coeziunea, performanța economică este legată de cea a inovării, insulele trebuie să aibă spațiu de manevră.

4.6 Având în vedere că în cele mai multe insule se desfășoară activități halieutice, bioenergia poate prezenta interes pentru piscicultori sau pescari. Politicile publice trebuie să ofere mijloace pentru dezvoltarea unor astfel de inițiative. Politicile publice trebuie să îi ajute pe locuitorii insulelor să creeze resurse maritime regenerabile (cum ar fi energia degajată de hule, energia curenților marini sau, mai ales pentru regiunile ultraperiferice, energia termală oceanică).

4.7 În cazul agriculturii, flexibilitatea în punerea în aplicare a celor doi piloni ai PAC trebuie să permită să fie oferite beneficii sporite fermierilor din insule.

4.8 Astfel de energii sunt esențiale pentru insulele care suferă din cauza exploatarea excesivă a teritoriului și a căror dependență geografică de combustibilii fosili acționează ca o frână în calea dezvoltării lor. Astfel, alternativele la o astfel de dependență ar trebui să fie reprezentate de energiile regenerabile, care pot constitui alte surse pentru aceste teritorii. În acest context, insulele constituie locuri remarcabile de experimentare și dezvoltare și pot aduce în acest fel un serviciu Europei. Astfel, Réunion și-a anunțat recent dorința de a se angaja pe calea unei politici a „tuturor resurselor regenerabile”, fiind identificate deja resurse marine regenerabile considerabile. Energia eoliană este un alt exemplu bun. Până în 2009, insula El Hierro din Arhipelagul Canare va fi alimentată în întregime printr-o combinație de turbine eoliene și hidroenergie.

4.9 A avea o piață internă bazată pe o bună reglementare europeană ⁽⁹⁾ presupune că este necesar să se studieze modul în care actualele legi europene sunt puse în aplicare și să se verifice dacă acestea au efectul care a fost prevăzut inițial. În ceea ce privește problemele de reglementare discutate mai sus, o astfel de inițiativă ar avea cu siguranță un impact pozitiv pentru insule. În această privință, ar putea fi lansat următorul proiect pilot: în conformitate cu directiva privind serviciile, până la 28 decembrie 2011 și după aceea la fiecare trei ani, Comisia trebuie să prezinte Parlamentului European și Consiliului un raport cuprinzător privind punerea în aplicare a acestei directive. În această privință, s-ar putea adopta o abordare teritorială și situația insulelor ar putea fi evaluată în comparație cu situația altor regiuni.

4.10 Toate aceste elemente contribuie la găsirea unor soluții posibile pentru o integrare mai bună a insulelor pe piața internă, în viitor. Și o astfel de integrare se bazează pe realizarea a două obiective: atractivitate și diversificare.

5. Aplicarea corespunzătoare a politicilor în insulele europene

5.1 Pentru a realiza cele două obiective menționate mai sus, CESE consideră că aplicarea corespunzătoare a politicilor depinde de următoarele inițiative:

5.1.1 Asigurarea de legături mai bune între insule și continent, prin politicile pentru transporturi și cele pentru inovare.

5.1.1.1 Mulți întreprinzători din insule se plâng de costurile suplimentare pe care trebuie să le plătească atunci când produsele lor ajung într-un port continental (cauzate de transport). Conform unor studii, costurile suplimentare se ridică la 20 %. Totuși, având în vedere că studiile se referă la produse diferite, ar trebui să se efectueze studii precise (a căror metodologie ar putea fi bazată pe cea utilizată pentru regiunile ultraperiferice). Astfel, pentru a se îndeplini acest obiectiv, este important să se creeze bunele condiții care să permită instituțiilor locale din insule să evalueze costurile generate de caracterul insular. De aceea, este nevoie să existe în insule și servicii statistice locale, și indici de prețuri. La finalul acestui proces, ar trebui să se creeze o metodologie de evaluare comună tuturor serviciilor statistice locale din insulele europene.

5.1.1.2 În general, insulele au nevoie de servicii de interes general eficiente.

5.1.2 Ar trebui adoptată o abordare geografică pentru inițiativa privind mai buna reglementare care să presupună:

- evaluarea impactului asupra insulelor al oricărei inițiative comunitare privind piața internă; nu doar din punct de vedere trans-sectorial, ci și geografic și includerea unei „nuanțe insulare” în toate politicile UE;
- flexibilitate în aplicarea reglementărilor UE;
- simplificarea sarcinilor administrative, în special a accesului la finanțare al IMM-urilor;
- adoptarea și de către autoritățile publice de la nivel național, regional și local a unei astfel de atitudini;
- de aceea, pe lângă aspectul simplificării, trebuie accentuată necesitatea existenței unor strategii coerente de la un nivel politic la altul.

5.1.3 Funcționarii publici europeni ar trebui încurajați să urmeze cursuri de formare în insule pentru a înțelege realitatea unor astfel de teritorii speciale. CESE susține cu fermitate „Programul Experiență în Întreprinderi” și solicită IMM-urilor insulare să ofere găzduire funcționarilor publici europeni. Aceasta reprezintă o oportunitate pentru funcționari de a comunica direct, la fața locului, cu locuitorii insulelor despre chestiunile europene. Întâlnirea grupului de studiu organizată la Ajaccio, la 7 și 8 aprilie 2008 a demonstrat acest lucru. În cadrul întâlnirilor cu cetățenii UE organizate în statele membre, UE și politicile sale sunt înțelese mai bine și dezbătute mai amplu.

5.1.4 Ar trebui subliniată importanța politicilor regionale privind ajutoarele de stat în viitor: în legătură cu acest aspect specific, CESE a susținut cu fermitate propunerile formulate în raportul Musotto, în special:

- „flexibilitate în aplicarea politicilor actuale și viitoare privind ajutoarele de stat, lipsa unei astfel de flexibilități cauzând denaturări inacceptabile ale pieței în interiorul UE”;

⁽⁹⁾ A se vedea avizele privind o mai bună reglementare (JO C 24/39, 31.1.2006) și privind o mai bună punere în aplicare a legislației UE (JO C 24/52, 31.1.2006).

— studierea posibilității de prelungire a regimului care acordă ajutoare funcționale tuturor regiunilor insulare care nu sunt state insulare sau insule continentale, în orientările viitoare privind ajutoarele regionale de stat.

5.1.5 Ar trebui întărită capacitatea IMM-urilor insulare prin:

5.1.5.1 Facilitarea accesului IMM-urilor la cercetare și inovare, de exemplu prin intermediul unor instrumente precum JEREMIE. De fapt, insulele suferă de o acută lipsă de cercetători, laboratoare și brevete. Cercetarea privată este atât de slabă, încât cercetarea publică ar trebui consolidată. Ar trebui explorată posibilitatea unor zone libere. În comparație cu situația de pe continent, insulele se află într-o poziție înapoiată, cu excepția cazurilor în care există o politică „voluntaristă” a autorităților publice sau a cazurilor în care un sector este atât de important din punct de vedere economic încât permite atingerea unui prag susceptibil de a iniția sau susține activități de cercetare. În afară de aceasta, o astfel de abordare se realizează prin păstrarea know-how-ului ancestral, o dimensiune a inovării care nu trebuie uitată.

5.1.5.2 Exportul în statele terțe. Trebuie reamintit că raportul intermediar al Comisiei privind revizuirea pieței interne (februarie 2007) se pronunță în favoarea unei viitoare piețe interne deschise către întreaga lume. O astfel de atitudine este confirmată în Comunicarea „O piață unică pentru Europa secolului XXI”, în care, Comisia solicită „extinderea spațiului normativ al pieței unice”. Această idee s-ar putea concretiza prin programele de cooperare dintre UE și statele membre cu țările vecine.

5.1.5.3 Valorificarea avantajelor pe care le prezintă nivelul înalt de educație al forței de muncă. Insulele suferă din cauza emigrației tinerilor care sunt interesați de educația universitară și de veniturile mari din regiunile continentale. Chiar dacă PIB nu este un indicator sau criteriu perfect, al patrulea Raport privind coeziunea subliniază că mărirea acestuia depinde de productivitate și de populația activă. CESE este ferm convins că în insule trebuie încurajate inițiativele privind dezvoltarea universităților și a altor instituții de învățământ de nivel înalt. Acestea reprezintă o condiție pentru formarea locuitorilor din insule. De exemplu, de la redeschiderea care a avut loc în 1981 și datorită numărului tot mai mare de studenți, Universitatea din Corsica a putut consolida cantitativ și calitativ capitalul uman regional. O astfel de îmbunătățire a redus unele dezechilibre de pe piața forței de muncă și a susținut extinderea unor sectoare economice (precum prelucrarea alimentelor, turismul, TIC etc.) și a unor întreprinderi.

5.1.5.4 Exploatarea propriilor caracteristici pentru a găsi cele mai importante direcții de dezvoltare. În această privință, în Cartea verde privind politica maritimă, Comisia Europeană subliniază pe bună dreptate faptul că „diversificarea produselor și serviciilor turistice poate mări competitivitatea destinațiilor insulare și din zona litorală”. Întrucât este în consonanță cu dimensiunea (non) tehnologică a inovării și întrucât corespunde necesității unei diversificări globale a activităților economice insulare (multe insule suferă din cauza lipsei diversității activităților turistice), această diversificare depinde de următoarele condiții preliminare:

— efectuarea unei inventarieri complete a situației fiecărei insule europene;

— alcătuirea listei complete a handicapurilor manifestate în domeniul turismului;

— determinarea nivelului infrastructurii din fiecare insulă;

— favorizarea schimburilor și sprijinirea dezvoltării serviciilor în infrastructura hotelieră și de transport prin semnarea de acorduri speciale între regiunile insulare și Uniunea Europeană;

— studierea posibilităților de sprijinire și de creare de structuri care ar putea fi avute în vedere în scopul diversificării turismului (cultural, rural, arheologic, pentru tineri, sportiv, halieutic, de afaceri etc.);

— studierea propunerii de punere în aplicare a planurilor de perspectivă pentru dezvoltarea turismului regional insular care ar putea preceda acțiunile europene și ar putea constitui o condiție obligatorie pentru accesul la finanțarea europeană specifică alocată regiunilor insulare ale UE, înregistrată pentru programul 2007-2013 al Fondurilor Structurale în cadrul obiectivului „Competitivitate regională și ocuparea forței de muncă”;

— determinarea metodelor care ar permite insulelor să transforme mediul într-o sursă de activități economice (în special prin elaborarea unor strategii de atragere a turiștilor bazate pe hoteluri ecologice, restaurante cu alimente biologice, activități în aer liber, excursii pentru descoperirea naturii etc.). Aceste inițiative se aplică în mod special întreprinderilor artistice.

6. Guvernanța solidă în scopul evaluării corespunzătoare a situației insulelor europene

6.1 CESE propune includerea următoarelor propuneri în procesul legislativ:

6.1.1 Obținerea de informații complete privind situația insulelor. Trebuie subliniată foarte clar importanța actualizării statisticilor și a realizării de noi statistici privind insulele. Acestea sunt instrumente necesare pentru elaborarea de politici publice adecvate (la nivel european, național și regional). O astfel de abordare ar trebui să fie întâi bazată pe o evaluare de la caz la caz, care să ia în considerare, printre altele, situația socio-economică specifică a insulelor, ceea ce ar reprezenta totodată o oportunitate de a analiza relevanța criteriilor legate de PIB în evaluarea dificultăților regionale.

6.1.1.1 Astfel, o condiție preliminară pentru conceperea și punerea în aplicare a oricărei politici comunitare privind insulele o reprezintă existența unor date statistice suficiente și corecte și a unor indicatori relevanți. Criteriile legate de PIB ca și rata șomajului sunt cu totul inadecvate, cel puțin în lipsa unor date suplimentare, pentru înțelegerea satisfăcătoare a realităților din teritoriile insulare și a mecanismelor complicate care le diferențiază de restul Comunității.

6.1.1.2 Situația nu este nouă, însă a fost mult timp neglijată din cauza faptului că, întrucât marea majoritate a locuitorilor insulelor UE primea oricum nivelul maxim de asistență (Obiectivul 1), nu prea avea sens să se abordeze o chestiune atât de complexă. Totuși, procesul de extindere și „efectul statistic” al acesteia (adică îmbogățirea relativă a teritoriilor mai puțin favorizate în trecut) au evidențiat necesitatea de a se descrie situația și nevoile teritoriilor insulare cu ajutorul unor indicatori statistici mai buni și mai specifici.

6.1.1.3 Așa cum s-a sugerat în raportul Musotto, „direcția de lucru viitoare ar trebui să fie orientată către definirea unor indicatori statistici mai pertinenti, care să poată oferi cu mai multă ușurință o imagine statistică distinctă a nivelului de dezvoltare, ca și o înțelegere satisfăcătoare a regiunilor cu handicapuri geografice și naturale, mai ales în cazurile în care există dificultăți cumulate, precum lanțurile muntoase, grupurile de insule și cazurile de dublă insularitate [...]. Indicatorii ar trebui să permită și evaluarea mai bună a diferențelor dintre aceste regiuni și restul UE, ca și evaluarea diferențelor care există între regiuni”.

6.1.2 Constituirea unui grup inter-servicii pentru insule în cadrul Comisiei, pentru a asigura o abordare integrată în gestionarea dificultăților cu care se confruntă acestea.

6.1.3 CESE invită autoritățile publice locale și societatea civilă să colaboreze (și pe cei care au făcut deja acest lucru, să continue să colaboreze) în vederea elaborării unor strategii comune de dezvoltare. Comunitățile insulare trebuie să beneficieze de o abordare a proiectelor în cadrul unui parteneriat activ.

6.2 CESE consideră că, în interesul bunei guvernante, ar trebui efectuată o revizuire periodică a situației insulare și insistă asupra unui raport anual pe care Comisia să îl prezinte Parlamentului European, Consiliului, Comitetului Regiunilor și lui însuși și care să monitorizeze și să evalueze eficiența măsurilor relevante adoptate în scopul rezolvării problemelor insulelor europene. În această privință, Comisia ar trebui să includă în acest raport anual și propuneri de acțiuni. Astfel, se poate afirma că prezentul aviz lansează un proces dinamic pe termen lung.

7. Observații finale

7.1 În concluzie, chestiunea unei mai bune integrări a insulelor pe piața internă ar putea determina părțile interesate să exploreze două posibilități diferite de cele evocate mai sus.

7.2 Cooperarea consolidată între statele membre care au insule sau statele membre insulare (Portugalia, Spania, Franța, Italia, Grecia, Malta, Cipru, Regatul Unit, Irlanda, Țările de Jos, Danemarca, Estonia, Finlanda, Suedia). În ceea ce privește condițiile necesare pentru a atinge obiectivul de a avea o politică europeană pentru insule, soluția poate părea imposibil de pus în aplicare. De aceea, dat fiind că propunerea trebuie să vină din partea statelor membre, ar trebui aleasă o abordare de jos în sus. Din acest motiv, așa cum s-a mai afirmat, sunt necesare strategii de dezvoltare la nivel local. Având în vedere această

perspectivă, programele operaționale (în cadrul Fondurilor Structurale 2007-2013) ar putea fi considerate o bază bună pentru viitoarea perioadă, 2014-2020).

7.3 Viitorul cadru legal european poate îmbunătăți soluțiile actuale, datorită Tratatului de la Lisabona și modificării articolului 158 din Tratatul CE.

7.3.1 Noua formulare a articolului 158 modificat de Tratatul de la Lisabona, are următorul text:

- a) la primul paragraf, cuvintele „coeziunii sale economice și sociale” se înlocuiesc cu „coeziunii sale economice, sociale și teritoriale”;
- b) la al doilea paragraf, cuvintele „sau insulelor” și cuvintele „inclusiv a zonelor rurale” se elimină;
- c) se adaugă următorul paragraf nou: **„Dintre regiunile avute în vedere, o atenție deosebită se acordă zonelor rurale, zonelor afectate de tranziția industrială, precum și regiunilor afectate de un handicap natural și demografic grav și permanent, cum ar fi regiunile cele mai nordice cu densitate foarte scăzută a populației, precum și regiunile insulare, transfrontaliere și muntoase.”.**

7.3.2 O astfel de modificare este conformă cu faptul că, datorită Tratatului de la Lisabona (care trebuie să fie întâi ratificat), dimensiunea teritorială este noul element al coeziunii europene. Recunoașterea acestui fapt evidențiază intenția UE de a lua în considerare toate realitățile teritoriului său. Astfel, noua formulare a articolului 158 este o concretizare a acestei dorințe.

7.3.3 Definierea coeziunii teritoriale nu este o sarcină ușoară. Cu siguranță, viitoarea Carte verde va reprezenta o oportunitate interesantă de informare despre diferitele abordări existente. Având în vedere această perspectivă, CESE consideră că analiza coeziunii teritoriale urmărește, dincolo de simpla statistică economică, luarea în considerare și a realităților geografice vizibile specifice teritoriului, și a vulnerabilităților care rezultă din acestea, care, pentru unele teritorii, pot reprezenta o amenințare la adresa coeziunii socioeconomice. Coeziunea teritorială urmărește identificarea mijloacelor de îmbunătățire a cooperării în interiorul teritoriului insular, precum și dintre toate teritoriile (desigur, ar trebui susținută mărirea fondurilor structurale dedicate acestui obiectiv pentru următorul program după 2013) și de consolidare a parteneriatului dintre toate părțile interesate de elaborarea și punerea în aplicare a politicilor relevante (autoritățile publice și societatea civilă).

Bruxelles, 10 iulie 2008

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind cauzele diferenței dintre inflația percepută și inflația reală

(2009/C 27/27)

La 17 ianuarie 2008, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Cauzele diferenței dintre inflația percepută și inflația reală.

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 3 iunie 2008. Raportor: dl DERRUINE.

În cea de-a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 9 iulie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 125 de voturi pentru, 0 voturi împotriva și 2 abțineri.

1. Recomandări

1.1 Conform unor recomandări anterioare ale Comitetului, „statisticile privind salariile (sau veniturile) ar trebui măcar să fie defalcate pe cvintile, pentru a putea evalua mai bine impactul politicii salariale asupra stabilității prețurilor”⁽¹⁾. La punctul 4.3.3 sunt puse în evidență diferențele dintre profilurile de consum, în funcție de nivelul veniturilor. La aceasta, se adaugă faptul că și propensiunea marginală către consum variază, astfel încât este important să se poată stabili ce categorie de venituri profită de care anume creștere salarială (în procente). În caz contrar, politica monetară ar putea reacționa nepotrivit la majorările salariale și de venituri.

1.1.1 În mod complementar și după modelul studiului realizat de Banca Națională a Belgiei⁽²⁾, s-ar conveni ca și Comisia Europeană și/sau Banca Centrală Europeană să publice, cel puțin o dată pe an, date privind impactul inflației asupra puterii de cumpărare a familiilor, în funcție de nivelul de venituri ale acestora.

1.1.2 În ceea ce privește insulele europene, este necesar ca ele să dispună, la nivel local, de servicii statistice și de un indice de prețuri, astfel încât să poată măsura cu exactitate costul suplimentar impus de însușirea lor insulară. Pentru realizarea acestui obiectiv, ar trebui ca serviciile lor statistice să pună la punct o metodologie comună de evaluare.

1.2 În mod similar, statele membre și Eurostat ar trebui invitate să utilizeze mai bine datele de care dispun privind prețurile, pentru a furniza indici care să detalieze evoluția prețurilor pe categorii de circuite de distribuție și pe categorii de produse diferențiate, în funcție de gamă (produse de calitate inferioară, de calitate medie, de calitate superioară). Într-adevăr, există temerea că prețul produselor „de calitate inferioară” (în special alimentare) a cunoscut o creștere mai mare. În plus, o comparație la nivel internațional a datelor privind prețurile, colectate de instituțiile însărcinate cu calculul inflației, ar putea furniza un răspuns la întrebările de la punctul 1.4. De asemenea, CESE își pune întrebarea dacă nu ar fi relevant să aibă în vedere un indice de prețuri pentru persoanele în vârstă.

1.3 Comitetul dorește ca reflecția inițiată în prezent sub egida Eurostat, și care vizează elaborarea unor metodologii riguroase de integrare a evoluțiilor costului locuinței în calculul inflației, să fie rapid finalizată și însoțită de propuneri de acțiune adresate partenerilor sociali și economici implicați. În general, Comitetul solicită să fie implicat în revizuirile metodologice ale indicelui armonizat al prețurilor de consum (IAPC), efectuate de Eurostat.

1.4 Comisia Europeană ar trebui să studieze evoluția simultană a indicilor de preț la consum, la producție și la import, căci este surprinzător faptul că prețul de import al anumitor produse a scăzut extrem de mult, fără ca acest lucru să fie resimțit de consumatorul final. Este inadmisibil ca acesta să plătească mai mult din cauză că ignoră anumite informații esențiale. Aceasta nu ar face decât să se repercuteze asupra monedei unice, care ar face obiectul unei discreditări imposibil de contracarat.

⁽¹⁾ A se vedea Avizul CESE privind consecințele economice și sociale ale evoluției piețelor financiare, JO C 10, 15.1.2008, p. 96, pct. 1.14.

⁽²⁾ Banca Națională a Belgiei — „Evoluția inflației în Belgia: un studiu al Băncii Naționale a Belgiei realizat la cererea guvernului federal”, *Revue économique* (Revista economică), 2008, p. 17.

1.5 Conștient fiind de dificultățile întâmpinate de Eurostat în colectarea datelor, Comitetul se întreabă totuși dacă nu ar fi posibilă publicarea mai rapidă a datelor privind cheltuielile de consum din gospodăriile private. Termenul-limită actual este de trei ani (astfel, datele din 2005 nu au fost comunicate decât în 2008!!!). Unele date (cele care se referă la repartizarea veniturilor, îndeosebi) nu au mai fost actualizate din 2001. De asemenea, date fiind evoluțiile societății, se pune întrebarea dacă nu ar trebui redus intervalul de timp dintre anchete (care au loc în prezent la fiecare șase ani).

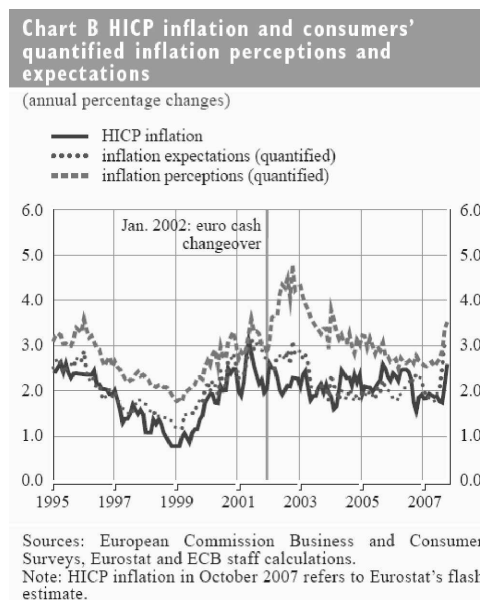
1.6 În sfârșit, CESE recomandă sprijinirea instituțiilor publice și a organizațiilor neguvernamentale care contribuie la informarea consumatorilor și îi ajută în alegerile din ce în ce mai dificile, pe măsură ce tehnicile de comercializare și ofertele grupate devin din ce în ce mai complicate.

2. Introducere

2.1 De la lansarea monedei unice (stabilirea parităților în 1999 și circulația monedelor și a bancnotelor în 2002, în primele state membre ale Uniunii Economice și Monetare), aceasta a făcut obiectul tuturor criticilor posibile: dacă, inițial, deprecierea monedei euro în raport cu marile valute internaționale a stârnit ironii, avântul său din ultimii trei ani a stârnit temeri în ceea ce privește competitivitatea externă a întreprinderilor europene. Unele guverne au alimentat de altfel acest sentiment, pentru a disimula propriile erori de politică economică. Un anumit număr de critici — redus, ce e drept —, au indicat chiar moneda unică drept factor care explică cel puțin parțial absența convergenței reale a țărilor din zona euro, aceasta determinându-i să ia în considerare retragerea țării lor din zona euro.

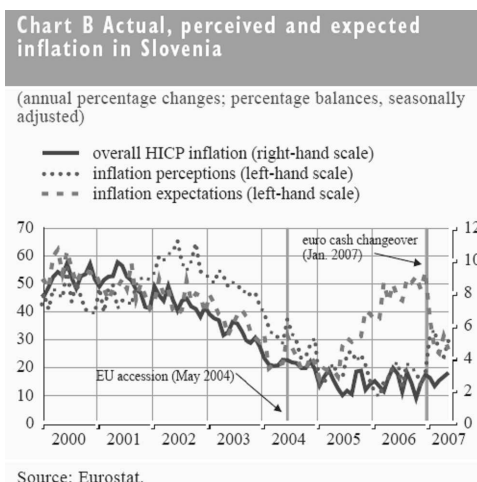
2.2 Statisticile privind indicii armonizat al prețurilor de consum indică faptul că inflația a scăzut în mod considerabil în timpul celei de-a treia faze de pregătire a UEM și că, de atunci, aceasta s-a menținut la un nivel scăzut din punct de vedere istoric, probabil dat fiind că o comparație mai ușoară a prețurilor a limitat creșterile acestora și a stimulat concurența. Totuși, marea majoritate a europenilor estimează că moneda euro poartă răspunderea pentru dificultățile pe care le traversează economia lor națională și că trecerea la moneda unică a creat presiuni inflaționiste care le-au știrbit puterea de cumpărare. De altfel, unii ar fi în favoarea revenirii la dubla afișare a prețurilor, ceea ce ar reprezenta un regres considerabil pentru partizanii integrării europene. De aici, neîncredere față de moneda euro și, prin extensie, față de Uniunea Economică și Monetară. Astfel, în septembrie 2002, 59 % dintre europeni considerau moneda unică drept „în general, avantajoasă”, față de 29 %, sceptici (sondajul Eurobarometru, 2006). Patru ani mai târziu, entuziasmul stârnit de unul dintre cele mai mari proiecte politice europene din acești ultimi 20 de ani s-a stins definitiv, 81,4 % dintre cetățeni considerând că moneda euro a antrenat o creștere a prețurilor.

2.3 Până la introducerea monedei euro, evoluția percepției inflației de către consumatori corespundea, în linii mari, celei a IAPC. Din 2002, lucrurile nu au mai stat astfel, iar în 2003 decalajul a atins cea mai înaltă valoare, înainte de a fi resorbit parțial. Începând cu anul 2006, diferența s-a mărit din nou. De la sfârșitul lui 2004, inflația percepută s-a stabilizat în jurul unui nivel superior celui înregistrat în 2001.

2.4 În majoritatea țărilor care s-au alăturat UE în 2004, inflația efectivă a crescut în momentul aderării, și chiar din 2003, ca urmare a creșterii fiscalității indirecte și a controlului prețurilor, în special al prețurilor agricole. Într-un anumit număr de țări, inflația a scăzut în perioada următoare, însă inflația percepută a crescut mai repede. Republica Cehă este singura țară în care inflația percepută este mai mică decât inflația reală, potrivit datelor de la începutul lui 2008.

2.5 Dacă se analizează cazul Sloveniei, prima dintre aceste țări care a adoptat moneda unică, se constată, de asemenea, faptul că inflația percepută a crescut brusc în 2007, odată cu trecerea la moneda euro fiduciară, și că acest salt a fost „pregătit” de anticipări ale creșterilor de prețuri în cursul celor doi ani care au precedat acest eveniment.

2.6 Semnele de întrebare pe care le pune sănătatea monedei euro se află în contradicție cu aprecierea țărilor, inclusiv a celor extra-europene: potrivit FMI, ponderea monedei euro în rezervele internaționale a crescut de la aproximativ 18 % în 1999, la aproximativ 25 % în 2004. Acest rezultat este și mai impresionant în țările emergente. Reușita sa este confirmată și de faptul că 37 % din totalitatea tranzacțiilor mondiale și între 41 % și 63 % din importuri/exporturi sunt exprimate în EUR.

2.7 Prezentul aviz din proprie inițiativă își propune să explice mai bine evoluția inflației, precum și cauzele diferenței care persistă între inflația percepută de marele public și inflația reală, și să formuleze, acolo unde este cazul, câteva recomandări.

3. Evoluția prețurilor în zona euro și în cele trei țări din afara ei

3.1 În opinia multor europeni, moneda euro a declanșat o creștere a prețurilor. Însă, dacă așa ar sta lucrurile, inflația ar prezenta profiluri diferite, în funcție de apartenența unei țări la zona euro. Or, evoluția prețurilor în zona euro a fost similară celei din cele trei țări (Danemarca, Regatul Unit, Suedia) care nu adoptaseră la acea vreme moneda unică.

3.1.1 Matricea corelațiilor indică în ce măsură variațiile de preț sunt similare între zona euro și celelalte trei țări pe de o parte, ca și între fiecare dintre aceste trei țări, pe de alta. Cifrele din fiecare căsuță variază între 0 (absența corelației) și 1 (corelație perfectă).

Matricea corelațiilor, 2000-2002

	Zona euro	Danemarca	Suedia	Regatul Unit
Zona euro	1,00	0,52	0,67	0,67
Danemarca		1,00	0,35	0,47
Suedia			1,00	0,47
Regatul Unit				1,00

Matricea corelațiilor, 2002-2004

	Zona euro	Danemarca	Suedia	Regatul Unit
Zona euro	1,00	0,29	0,78	0,80
Danemarca		1,00	0,34	0,40
Suedia			1,00	0,75
Regatul Unit				1,00

Sursa: Eurostat; calcule proprii.

3.1.2 Corelația dintre ratele de inflație din zona euro, din Regatul Unit și din Suedia s-a consolidat ca urmare a intrării în vigoare a monedei euro. În cazul Danemarcei, se observă contrariul. Totuși, se poate constata că se estompează corelația între prețurile daneze și cele engleze și că rămâne stabilă, deși mai atenuată, corelația cu prețurile suedeze.

3.1.3 De asemenea, surprinde constatarea că, lăsând la o parte Danemarca și Regatul Unit, corelația celor trei țări din afara zonei euro este mai puternică cu aceasta decât între ele!

3.2 Aceasta demonstrează că mișcările de prețuri din interiorul zonei euro nu pot fi puse pe seama monedei euro, întrucât acestea au fost similare în țările care nu au adoptat moneda unică.

3.3 Tabelul următor reia cele 12 mari categorii de bunuri și servicii (clasificarea consumului individual al familiilor) care intră în calculul IAPC și indică ponderea fiecăreia și ritmul de creștere a prețurilor în cei doi ani care au precedat/urmat introducerea euro. Trebuie observat că, la acest nivel, doar trei dintre aceste categorii prezintă o creștere netă a prețului (băuturile alcoolice, țigările, în cazul cărora creșterea se poate explica prin accize mai ridicate, sănătatea și transporturile). Ceea ce nu înseamnă că la un nivel mai detaliat al deflăcării nu s-au înregistrat creșteri (de exemplu în cazul chirilor, ale căror prețuri au crescut de la + 1,5 %, între 2000 și 2002, la + 2 %, între 2002 și 2004).

Zona euro	2000-2002	2002-2004	Accelerarea creșterii prețului	Ponderea medie 2000-2004
cp00 Indicatori IAPC	2,31	1,99		
cp01 Produse alimentare și băuturi nealcoolice	4,47	1,50	×	157,91
cp02 Băuturi alcoolice, țigări și narcotice	3,11	5,42	✓	39,71
cp03 Articole de îmbrăcăminte și încălțăminte	0,64	-0,09	×	75,87
cp04 Locuință, apă, electricitate, gaz și alți combustibili	2,81	2,19	×	154,96
cp05 Mobilier, dotări menajere și întreținerea curentă a casei	1,68	1,12	×	79,84
cp06 Sănătate	1,59	4,93	✓	36,04
cp07 Transporturi	1,49	2,51	✓	153,67
cp08 Comunicații	-5,07	-0,73	✓	28,23
cp09 Petrecerea timpului liber și cultură	1,22	0,10	×	98,10

Zona euro	2000-2002	2002-2004	Accelerarea creșterii prețului	Pondere medie 2000-2004
cp10 Învățământ	3,46	3,49	✓	9,21
cp11 Hoteluri, cafenele și restaurante	3,69	3,23	✗	91,25
cp12 Alte bunuri și servicii	2,86	2,53	✗	75,25

Sursa: Eurostat; calcule proprii.

4. Cauzele diferenței dintre inflația percepută și cea constatată

4.1 Explicații socioeconomice

4.1.1 Introducerea monedei euro a coincis cu lunile care au urmat zilei de 11 septembrie și care s-au scurs într-un climat de nesiguranță globală, inclusiv economică. Aceasta a fost agravată de degradarea conjuncturii, perioada respectivă contrastând puternic cu 1999 și 2000, ani de creștere excepțională.

4.1.2 Unul dintre principalii factori care explică acest decalaj persistent dintre inflația percepută și cea constatată ține de îmbinarea mai multor factori: frecvența de cumpărare a diferitelor bunuri și servicii care intră în calculul IAPC; evoluția prețurilor respective; importanța pe care le-o acordă consumatorii.

4.1.2.1 Tabelul următor încearcă să obiectiveze acești factori, repartizând ansamblul indicatorilor IAPC în cinci categorii: bunurile și serviciile care fac obiectul unei achiziții regulate (cel puțin o dată pe lună), cele care fac obiectul unei achiziții mai puțin frecvente și cele pentru care frecvența de cumpărare poate varia în funcție de indivizi și de împrejurări. De asemenea, pentru primele două categorii, se face distincție între situațiile în care bunul sau serviciul în cauză este supus sau nu unei puternice concurențe (inter)naționale.

4.1.2.2 Este evident faptul că, în ansamblu, prețurile produselor care fac obiectul unei concurențe slabe au crescut mult mai repede decât inflația medie, pe parcursul anilor 2000-2007 (+ 2,12 %). Tabelul confirmă și faptul că prețurile bunurilor cumpărate mai puțin frecvent și supuse unei concurențe puternice au contribuit mult la limitarea inflației (+ 0,37 %), având în vedere ponderea lor în inflație (27 %, imediat în urma categoriei „cumpărături regulate/concurență slabă”, cu 34 %).

Categorii de indicatori	Situația concurenței	% creștere anuală 2000-2007	Contribuția la IAPC	Ponderea în IAPC
Cumpărături regulate	slabă	2,34	0,92	339,4
	puternică	2,00	0,06	28,8
Cumpărături neregulate	slabă	2,91	0,51	204,7
	puternică	0,37	0,26	269,1
Variabile	—	2,38	0,37	157,88
IAPC		2,12	2,12	1 000,0

Sursa: Eurostat; calcule proprii.

4.1.2.3 Rolul cumpărăturilor neregulate și supuse unei concurențe puternice reflectă tendințele comerțului internațional și ale modificărilor sale structurale. În 1995, două treimi din importurile manufacturiere provenite din țările din afara zonei euro veneau din țări cu costuri ridicate. În 2005, ponderea lor scăzuse la 50 %. Scăderea se datorează Regatului Unit, Japoniei și Statelor Unite, în timp ce a crescut ponderea țărilor emergente și, într-o mai mică măsură, de cea a statelor membre. De asemenea, este posibil ca evoluția ratelor de schimb să fi încurajat/frânat relațiile comerciale cu partenerii comerciali din zona euro.

Ponderele grupurilor de țări/țărilor în importurile din zona euro

	Costuri ridicate	din care			Costuri reduse	din care	
		Statele Unite	Japonia	Regatul Unit		China	Noile state membre
1995	65,7	16,1	10,7	20,3	34,3	5	8
1997	65,2	17,7	9,6	21,2	34,8	5,8	8,4
1999	64,1	18,4	9,8	19,6	35,9	6,3	9,8
2001	60,2	18,1	8,5	18,6	39,8	7,9	11,6
2003	55,1	15,1	7,8	16,6	44,9	11	14
2005	50,7	13,9	6,7	15	49,3	14,8	13,1
Variație 1995-2005	-15,0	-2,2	-4,0	-5,3	15,0	9,8	5,1

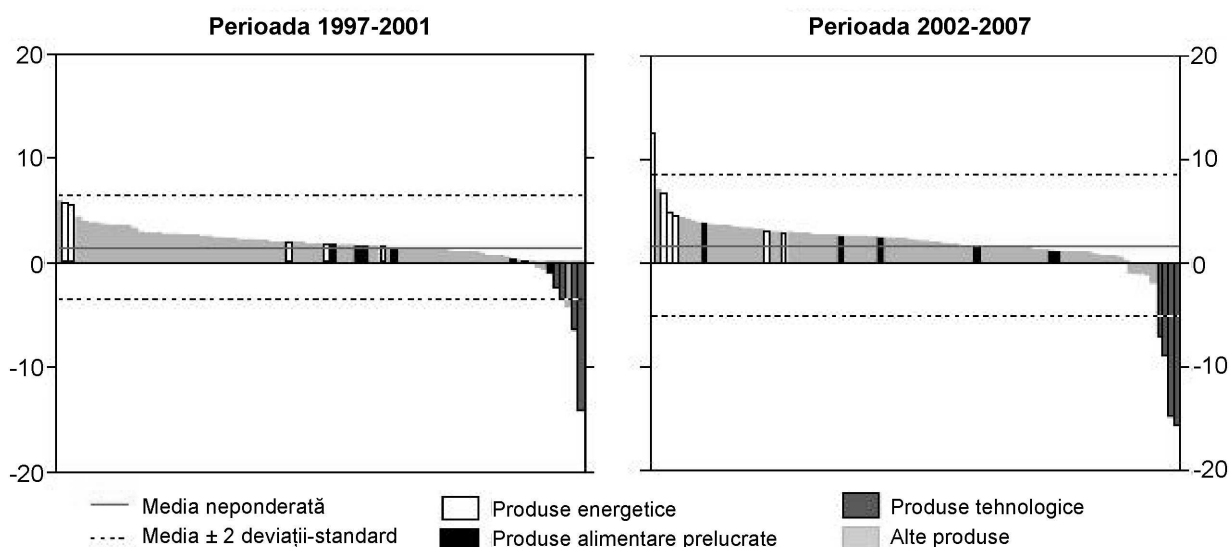
Sursa: Banca Centrală Europeană, Buletinul lunar, august 2006.

4.1.3 Din 2002 se înregistrează o volatilitate a prețurilor, mult mai importantă decât cea înregistrată în cursul anilor care au precedat lansarea monedei euro fiduciare.

Dispersia evoluției prețurilor relative

(procente de variație anuală)

ZONA EURO

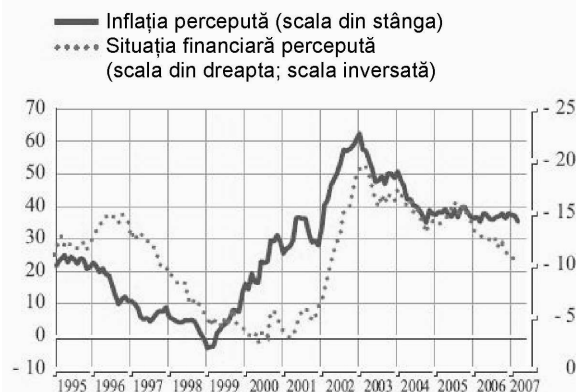

Surse: Comisia Europeană, Banca Națională a Belgiei, februarie 2008

4.1.4 De nivelul veniturilor unei familii depinde și felul în care este percepută evoluția prețurilor. În plus, diferențele de percepție în rândurile populației se accentuează odată cu creșterea numărului de persoane singure și care trebuie să se mulțumească cu un singur salariu/venit, pentru a face față tuturor cheltuielilor. Situația este extrem de dificilă pentru persoanele cu venituri scăzute și cu copii, pentru persoanele slab calificate, pentru femeile (care fac încă obiectul unei discriminări salariale și în ocuparea unui loc de muncă) sau pentru persoanele care au un contract de muncă flexibil.

Graficul 2a Perceperea inflației și a propriei situații financiare de către consumatorii din zona euro

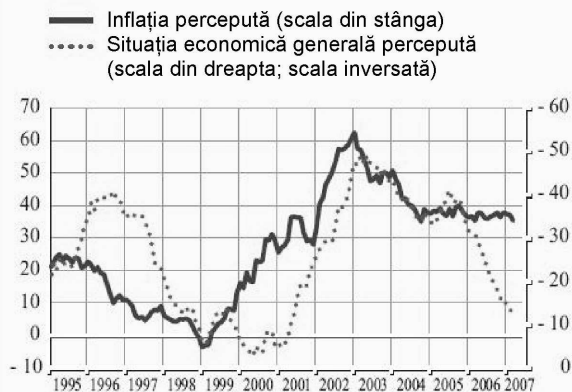
(diferențe procentuale ajustate periodic)

Sursa: Ancheta Comisiei Europene în rândurile consumatorilor

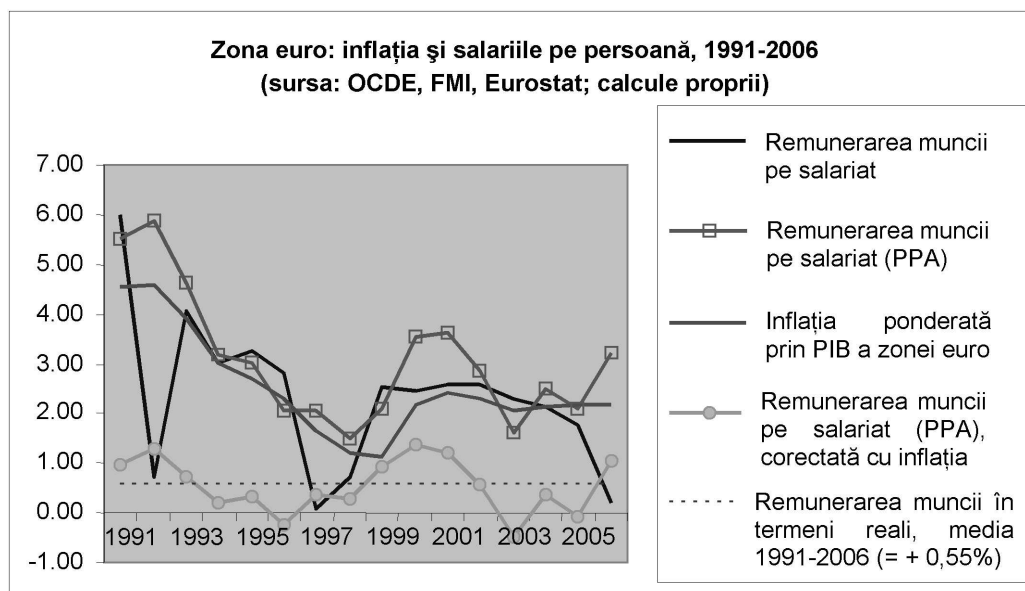
Graficul 2b Perceperea inflației și a situației economice generale de către consumatorii din zona euro

(diferențe procentuale ajustate periodic)

Sursa: Ancheta Comisiei Europene în rândurile consumatorilor

Sursa: „Măsurarea și percepția inflației în zona euro”, Buletinul lunar al Băncii Centrale Europene, 05/2007, pp. 63-72

4.1.5 Trebuie observat că, de la un an la altul, caracteristicile bunurilor și serviciilor care compun IAPC se pot schimba și pot reflecta o îmbunătățire calitativă, fără ca prețul să se modifice. Însă, întrucât indicele nu ia în calcul o asemenea modificare, aceasta va fi înregistrată ca o scădere de preț în indice (ceea ce, totuși, nu exclude posibilitatea ca bunul/serviciul, în forma sa anterioară, să nu mai fie disponibil pe piață pentru consumatori. Astfel, scăderea nu ar fi decât o scădere „pe hârtie”, fără corespondent în realitate). Potrivit BCE, „ponderea cheltuielilor pentru bunurile a căror calitate tinde să se îmbunătățească mult și în mod frecvent este estimată la aproximativ 8-9 % din IAPC global” (automobil, calculatoare, telefoane mobile etc.).

4.1.6 De asemenea, trebuie amintite practicile unor detașiști și întreprinderi care, odată cu trecerea la monedele și bancnotele euro, au rotunjit în mod abuziv prețurile, prin majorare (chiriile), unele costuri suplimentare putând fi totuși justificate prin operațiuni legate de reetichetare etc., sau prin faptul că creșterile de preț nu s-au produs direct, unii operatori preferând „să împuște doi iepuri dintr-un foc”, amânându-le așadar până în momentul trecerii la euro. Eurostat estimează că trecerea la moneda euro fiduciară a reprezentat între 0,12 și 0,29 puncte procentuale din indicele global IAPC al zonei euro, în 2002.

4.1.7 În sfârșit, unele evenimente izolate, fără legătură cu moneda unică, au coincis cu trecerea la moneda euro fiduciară și au putut contribui la o creștere a inflației percepute. Așa au stat lucrurile în cazul scumpirii semnificative a petrolului (+ 35 %, în perioada decembrie 2001-aprilie 2002) și al recoltelor proaste, din cauza gerului care a făcut ravagii în Europa, aceste situații afectând și economiile din afara zonei euro.

4.2 Explicații de ordin psihologic

4.2.1 Consumatorii pot fi mai sensibili la creșterile de preț decât la scăderile de preț, oricare ar fi produsul vizat, această sensibilitate fiind exacerbată de saltul în necunoscut pe care l-a reprezentat noua monedă unică, de neîncrederea indusă de un mai mare număr de prețuri diferite afișate pentru același produs, ca urmare a trecerii la euro, și de cheltuielile mari pentru bunurile și serviciile care au făcut obiectul unei majorări (chirie, produse alimentare, benzină).

4.2.2 Întrucât cheltuielile cu locuința ale proprietarilor-ocupanți sunt în prezent excluse din coșul IAPC, creșterile puternice de preț în domeniul imobiliar din unele țări pot explica diferența dintre inflația percepută și inflația efectivă.

4.2.3 De aceea, consumatorii care convertesc în fosta monedă națională prețul în euro al unui produs pe care intenționează să îl cumpere iau drept referință prețul practicat înaintea introducerii monedei euro. Aceasta alterează calculul, întrucât fostul preț nu mai este deloc de actualitate, din cauza inflației ⁽³⁾.

4.2.4 De asemenea, trebuie observată confuzia pe care o fac adesea mulți consumatori, sau observatori, între evoluția puterii de cumpărare și așteptările crescânde în materie de nivel de trai. Or, numeroase indicii tind să arate că așteptările în materie de nivel de trai ale consumatorilor sunt stimulate mai mult decât înainte de schimbările tehnologice frecvente, de apariția de noi produse sau servicii (care au tendința să „se adauge” consumului obișnuit), de o promovare din ce în ce mai sofisticată și o răspândire foarte rapidă a standardelor de consum, determinată de presiunea socială. De exemplu, cumpărarea unui GPS, care se adaugă altor achiziții de bunuri de consum, sau înlocuirea legumelor cu legume pre-spălate și preparate lasă impresia că au un impact asupra puterii de cumpărare, dar de fapt exercită o presiune asupra bugetului familial printr-o creștere a așteptărilor mai rapidă decât cea a veniturilor.

4.3 Explicații metodologice

4.3.1 Nu este cazul să se repună în discuție valabilitatea IAPC, care se bazează pe observarea și pe înregistrarea, în fiecare lună, de către institutele de statistică naționale, a mai mult de 700 de bunuri și de servicii reprezentative, ceea ce reprezintă aproximativ 1,7 milioane de observații, în 180 000 de puncte de vânzare, în fiecare lună.

4.3.2 Trebuie însă amintit faptul că indicele armonizat al prețurilor de consum rezultă din unele convenții, în special în ceea ce privește (1) alegerea bunurilor și serviciilor care vor servi drept indicatori și vor fi incluse în structura IAPC și (2) ponderea fiecăruia dintre acestea.

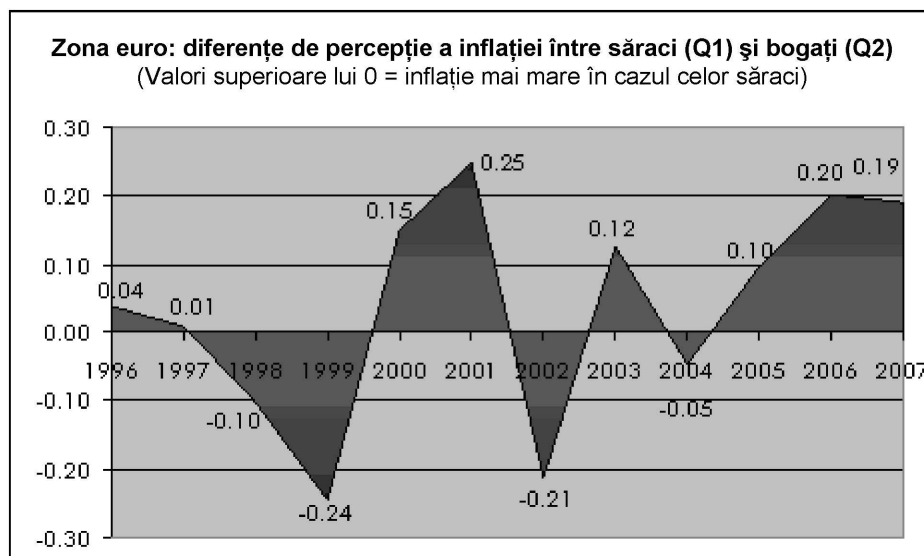
4.3.3 Totuși, după cum arată tabelul, structura cheltuielilor din gospodăria fluctuează în funcție de venituri. Variațiile cele mai mari se observă în cazul chiriilor reale, care reprezintă o cheltuială de 5-6 ori mai mare pentru cele mai nevoiașe 20 % din gospodăria, în raport cu cele mai bogate 20 %. Această diferență se explică prin faptul că în ultimul caz proprietarii sunt și locatari, aceștia resimțind în mod diferit evoluția prețurilor din sectorul imobiliar. Gospodăriile cele mai sărace alocă cu 81 % mai mult din veniturile lor achiziționării de produse alimentare și de băuturi nealcoolice, ceea ce le face mai sensibile la creșterile de prețuri ale acestor produse alimentare pe piețele mondiale. Gospodăriile mai înstărite consumă cu 67 % mai mult decât gospodăriile din prima cvintilă pentru achiziționarea de vehicule noi. Întrucât, în perioada 2000-2008, prețurile vehiculelor noi au evoluat mult mai lent decât IAPC, ele profită din plin de această evoluție pozitivă.

⁽³⁾ Exemplu: vreau să cumpăr, la sfârșitul anului 2002, o mașină și îmi amintesc că, acum un an, m-ar fi costat 100. Astăzi, 100 îmi servește drept referință, însă, de atunci, inflația măsurată de IPCA a fost de 2,2, astfel încât prețul la care ar trebui să fac referire nu este 100, ci 102,2. Dacă doresc să fac această achiziție în 2007, diferența va fi și mai mare, căci prețul ar fi 114!

Zona euro — IAPC = 1 000 (anul 2005)	% creșterea anuală medie (2000-2008; IAPC = 2,3)	Prima cvintilă	A V-a cvintilă	Diferența dintre prima și a V-a cvintilă	Cheltuielile de consum mediu (SPA)	Ponderea în IAPC	Diferența
cp01 Produse alimentare și băuturi nealcoolice	2,5	195	108	80,6	143,3	154,91	11,6
cp02 Băuturi alcoolice, țigări și narcotice	4,1	29	17	70,6	21,4	40,71	19,3
cp03 Articole de îmbrăcă- minte și încălțăminte	1,4	54	62	-12,9	60,3	74,20	13,9
cp04 Locuință, apă, electrici- tate, gaz și alți combustibili	3,1	325	251	29,5	278,9	150,50	-128,4
din care: cp041 Chirii reale	1,9	134	24	458,3	53,8	63,50	9,7
cp042 Chirie imputabilă locuinței	—	106	151	-29,8	143,9	—	—
cp05 Mobilier, dotări casnice și întreținere curentă a casei	1,3	41	69	-40,6	56,8	76,5	19,7
cp06 Sănătate	2,5	31	42	-26,2	35,7	41,67	5,9
cp07 Transporturi	2,8	92	146	-37,0	125,6	153,31	27,7
din care: cp071 Cumpărarea de vehicule	1,2	23	70	-67,1	48,1	47,93	-0,1
cp08 Comunicații	-2,7	37	24	54,2	28,6	29,19	0,6
cp09 Petrecerea timpului liber și cultură	0,6	64	90	-28,9	83,0	94,66	11,7
cp10 Învățământ	4,0	7	10	-30,0	8,7	9,49	0,8
cp11 Hoteluri, cafenele și restaurante	3,2	42	67	-37,3	55,2	93,19	38,0
cp12 Alte bunuri și servicii	2,3	85	113	-24,8	102,5	81,67	-20,8
din care: cp121 Îngrijiri personale	1,9	27	25	8,0	26,1	26,36	0,2
cp125 Asigurări	2,5	44	63	-30,2	55,2	18,60	-36,6

Sursa: Eurostat; calcule proprii.

4.3.3.1 Tabelul următor prezintă diferențele de percepție a inflației de către categoriile de venituri aflate la extremitățile scalei, în funcție de profilul lor de consum, cu evidențierea deosebirilor dintre acestea, începând cu anul 1996. Pe parcursul ultimilor 12 ani, inflația care îi afectează pe cei mai săraci a întrecut-o pe cea din cazul celor bogați în 6 rânduri, iar situația inversă a fost înregistrată în 3 ocazii. Trei ani la rând, nu au fost înregistrate diferențe semnificative.

4.3.3.2 Pe lângă acest efect structural, reiese că, în perioadele de creștere a prețurilor la materiile prime alimentare, gospodăriile cele mai sărace, care aleg mărci ieftine sau care se aprovizionează de la comercianți care oferă reduceri, vor fi și mai afectate, căci ponderea materiilor prime alimentare este mai ridicată în prețurile alimentelor (deoarece, în schimb, ponderea cheltuielilor de ambalare, de marketing etc. este mai redusă).

4.3.3.3 Astfel, gospodăriile cele mai sărace nu pot atenua impactul majorărilor de prețuri asupra bugetului, deoarece nivelul economiilor lor este prin definiție scăzut iar accesul la credite mai dificil, existând în plus riscul unei îndatorări excesive.

4.3.3.4 Această constatare rămâne valabilă la nivelul statelor membre căci, potrivit tabelului de mai jos, gospodăriile alocă, în proporții diferite, raportat la veniturile lor, sumele necesare pentru diferite categorii de bunuri și servicii, în funcție de caracteristicile lor geografice (în cazul insulelor existând costuri ridicate de transport), de nivelul de dezvoltare socioeconomică (familiile din România și Bulgaria cheltuiesc pentru hrană de trei ori mai mult decât cele din alte țări) etc. Ultimele două coloane indică în ce măsură sunt omogene cheltuielile respective în fiecare grupă de țări sau în interiorul zonei euro (cu cât este mai mic coeficientul de variație, cu atât mai mare este omogenitatea). Dacă țările din zona euro prezintă asemănări mari, nu se poate spune același lucru despre celelalte grupe de țări. Ies astfel în evidență limitele IAPC, care, bazat fiind pe ponderări medii, este incapabil, prin definiție, să reflecte situația specifică a fiecărei țări. Acest aspect nu ar trebui subestimat de către țările care se alătură zonei euro, date fiind implicațiile asupra politicii monetare și a inflației.

	Zona euro (cu excepția LU)	3 vechi state membre aflate în afara zonei euro	Noi state membre aflate în afara zonei euro (cu excepția Ciprului, Maltei și Sloveniei)	Cipru, Malta	România, Bulgaria	Coeficient de variație între aceste grupe	Coeficient de variație în zona euro
Locuință, apă, electricitate, gaz și alți combustibili	26,11	30,57	22,86	15,33	25,15	0,23	0,10
Produse alimentare și băuturi nealcoolice	14,24	11,06	25,85	18,17	37,88	0,50	0,18
Transport	12,94	13,82	10,22	15,60	5,73	0,33	0,16

	Zona euro (cu excepția LU)	3 vechi state membre aflate în afara zonei euro	Noi state membre aflate în afara zonei euro (cu excepția Ciprului, Maltei și Sloveniei)	Cipru, Malta	România, Bulgaria	Coefficient de variație între aceste grupe	Coefficient de variație în zona euro
Alte bunuri și servicii	10,14	7,65	6,25	6,89	3,07	0,38	0,29
Petrecerea timpului liber și cultură	8,65	12,33	6,98	8,02	3,54	0,40	0,32
Hoteluri, cafele și restaurante	6,21	5,27	3,97	7,68	2,34	0,40	0,35
Băuturi alcoolice, țigări și narcotice	2,61	2,56	3,05	2,32	4,78	0,32	0,40
Mobilier, dotări casnice și întreținere curentă a casei	5,77	6,34	5,00	8,30	3,39	0,31	0,13
Articole de îmbrăcăminte și încălțăminte	5,70	4,92	6,02	8,04	4,66	0,23	0,21
Sănătate	3,53	2,12	3,54	3,89	4,07	0,22	0,44
Comunicații	3,06	2,73	5,21	3,16	4,72	0,29	0,17
Învățământ	1,05	0,63	1,05	2,59	0,66	0,68	0,61

Observație: nu există date disponibile pentru Luxemburg.

4.3.4 În mod similar, se înregistrează o diferență, uneori considerabilă, între structura medie a cheltuielilor de consum și modul în care indicatorii sunt ponderați în IAPC. Astfel, în medie, gospodăriile din zona euro cheltuiau 27,5 % din veniturile lor pentru locuință, apă și energie și, totuși, această rubrică nu reprezintă decât 16,3 % din IAPC. Sănătatea și asigurările sunt, de asemenea, sub-ponderate. În schimb, IAPC supra-ponderează produsele alimentare, transporturile și categoria „hoteluri, restaurante și cafele”.

Bruxelles, 9 iulie 2008

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind rolul societății civile în programele UE de asistență pentru preaderare în Republica Albania

(2009/C 27/28)

La 16 februarie 2007, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Rolul societății civile în programele UE de asistență pentru preaderare în Republica Albania.

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 12 iunie 2008. Raportor: dna FLORIO.

În cea de-a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 9 iulie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 122 de voturi pentru, 0 voturi împotrivă și 1 abținere.

1. Context

1.1 Stabilitatea, pacea, progresul și integrarea întregii regiuni a Balcanilor de Vest prezintă o importanță fundamentală pentru prezentul și viitorul Europei. Acesta este motivul pentru care, odată cu trecerea timpului, a devenit din ce în ce mai necesară consolidarea politicilor comunitare față de țările din regiune.

1.2 Prin deschiderea sa geografică către Mediterana și prin importanța pe care o are în păstrarea echilibrului uneori fragil din regiune, Albania merită o atenție deosebită din partea instituțiilor europene. Parteneriatul euromediteranean a reprezentat timp de peste zece ani cadrul principal al relațiilor dintre Uniunea Europeană și partenerii săi din sudul Mediteranei, în scopul obținerii stabilității pe termen lung în regiune. Albania s-a alăturat parteneriatului euromediteranean la începutul lui noiembrie 2007.

1.3 Acțiunea Uniunii Europene în Albania constă într-o serie de măsuri de promovare a progresului economic, democratic și social al instituțiilor albaneze. Autoritățile locale și societatea civilă fac și ele obiectul unor programe de încurajare a participării și implicării cetățenilor în evoluția către integrarea europeană.

1.4 Prin acest aviz din proprie inițiativă, CESE își propune să evidențieze rolul societății civile și necesitatea unei monitorizări a progreselor obținute și a obstacolelor care subzistă în Albania, în scopul consolidării instituțiilor democratice și integrării lor în cadrul politicilor europene.

1.5 O delegație a CESE, alcătuită din membri reprezentând cele trei grupuri ale Comitetului, s-a deplasat în misiune la Tirana, pe 31 martie și 1 aprilie 2008. Cu această ocazie au avut loc întâlniri cu numeroși reprezentanți ai asociațiilor și organizațiilor societății civile albaneze, dialogul cu aceștia dovedindu-se deosebit de constructiv și fiind luat în considerare în redactarea acestui aviz.

2. Concluzii și recomandări

2.1 Societatea civilă, sub toate formele sale, joacă un rol de importanță vitală în dezvoltarea democratică și civilă a oricărei

țări (¹). Acest lucru se adevărește cu atât mai mult în cazul Albaniei, care se bucură de o importantă poziție geopolitică și a înregistrat în ultimii ani progrese importante în consolidarea instituțiilor democratice și în apropierea de instituțiile europene și de organizațiile occidentale (NATO).

2.2 Monitorizarea politicilor adoptate de guvern, ca și contribuția efectivă a cetățenilor la acestea, reprezintă elemente indispensabile pentru un progres social democratic și incluziv.

2.3 CESE remarcă așadar că delegația Comisiei Europene în Albania trebuie să acorde mai multă atenție și mai multe resurse activităților societății civile în ansamblul ei, aceasta trebuind să se numere printre priorități. Activitatea societății civile va trebui consolidată în zonele rurale și mai puțin dezvoltate ale țării.

2.4 Având în vedere prezența diversilor actori internaționali, care sprijină, prin intermediul a diferite proiecte, activitatea societății civile din Albania, și ținând cont de unele dificultăți obiective și de particularitățile care caracterizează structura socială a țării, modalitățile în care UE interacționează cu o asemenea realitate dobândesc o mare importanță. În special accesul la finanțare ar trebui condiționat de cerințe care să favorizeze organizațiile ce pot demonstra că urmăresc obiective bine definite în timp, ca și asociațiile ce reprezintă cu adevărat și în mod efectiv cetățenii.

2.5 Într-o societate în transformare, dialogul social tripartit îndeplinește un rol fundamental. CESE salută progresele înregistrate începând cu 1996, prin înființarea Consiliului Național al Muncii, deși pot fi remarcate și în prezent unele disfuncționalități ale acestui organism. Este nevoie de transparență, participare și angajare din partea factorilor interesați, care să fie în același timp reprezentativi și responsabilizați. Reuniunile Consiliului ar trebui să aibă loc regulat, iar agenda ar trebui să includă toate chestiunile importante ale politicilor de dezvoltare economică a țării, cu prevederea unor dezbateri care să aibă un impact real asupra modului de lucru al guvernului.

(¹) Importanța societății civile și dificultățile cu care se confruntă aceasta în Balcanii de Vest au fost subliniate și de Comisia Europeană în comunicarea sa intitulată „Strategia de extindere și principalele provocări în perioada 2007-2008”, COM(2007) 663 final.

2.6 În același timp va trebui reafirmat rolul dialogului civil, pentru a consolida participarea cetățenilor albanezi la democrație. În acest sens, Uniunea Europeană poate juca un rol important în formarea profesională a actorilor societății civile în ansamblul ei, favorizând organizațiile care acționează concret în rețeaua socială albaneză.

2.7 CESE se angajează să continue activitatea de monitorizare și susținere a organizațiilor societății civile din Albania, ținând cont de rapiditatea evoluțiilor și subliniind importanța pe care această țară o are pentru stabilitatea întregii regiuni.

2.8 După cum se precizează în concluziile celui de-al doilea forum al societății civile din Balcanii de Vest (Ljubljana, 4 și 5 iunie 2008), instituirea unui Comitet consultativ mixt ar putea permite — și în cazul Albaniei — definirea necesităților societății civile, contribuind astfel la crearea unei legături puternice între organizațiile acesteia și instituțiile europene. Pe de altă parte, prin acțiunile sale în regiunea Balcanilor, CESE ar putea încuraja întărirea cooperării dintre organizațiile societății civile în țările din zonă, cu asocierea deplină a Albaniei.

2.9 Organizațiile societății civile europene joacă un rol esențial, sprijinind implicarea organizațiilor albaneze și informându-le cu privire la politicile și programele comunitare.

3. Instrumentele de acțiune ale Uniunii Europene în Albania

3.1 Cadrul general al politicilor comunitare pentru Balcanii de Vest îl reprezintă procesul de stabilizare și asociere, la care participă și Albania.

3.2 În ianuarie 2006, Consiliul European a aprobat un Parteneriat european pentru Albania, cu o serie întreagă de priorități pe termen scurt și mediu. În consecință, instituțiile albaneze au adoptat în iulie 2006 un plan național de acțiune, în vederea punerii în practică a recomandărilor Parteneriatului european. În prezent, guvernul albanez revizuieste planul de acțiune din 2006, în vederea implementării Parteneriatului european în 2008. La 12 iunie 2006, Albania a semnat un Acord de stabilizare și asociere (ASA), care asigură un cadru de angajament comun privind aspectele economice, comerciale și politice, și încurajează în același timp cooperarea regională.

3.3 În perioada 2001-2007, instrumentul financiar principal al Comisiei Europene în cooperarea cu Albania l-a constituit programul CARDS (*Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation* — Asistență comunitară pentru reconstrucție, dezvoltare și stabilizare), care cuprindea cinci domenii principale de intervenție:

— stabilizarea democratică: sprijinirea, prin intermediul unor microproiecte, a dezvoltării societății civile și a organizațiilor neguvernamentale care se ocupă de promovarea drepturilor

omului, a celor sociale și politice, și lansarea unor inițiative de consolidare a sistemului electoral;

— justiție și afaceri interne: susținerea procesului de reformă a sistemului de justiție, a procuraturii și a poliției; se desfășoară de asemenea acțiuni în vederea unei gestionări integrate a frontierelor maritime și terestre, fiind astfel sprijinită activitatea poliției de frontieră;

— consolidarea capacității administrative (*capacity building*): prin programe de reformă a sistemului fiscal și tarifar, a sistemului de achiziții publice, a colectării și gestionării datelor statistice;

— dezvoltare economică și socială: prin sprijinirea schimburilor și dezvoltarea comunităților locale; sunt sprijinite de asemenea programul Tempus și programele de promovare a pregătirii și educației superioare;

— mediul și resursele naturale: acțiuni care vin în sprijinul legislației de amenajare urbană și regională din perspectivă ecologică; un alt element îl constituie ajutorul acordat programelor privind calitatea apei și aerului și pentru eliminarea deșeurilor.

Programul CARDS a avansat de la o primă etapă, în care s-a concentrat în principal pe reconstrucția propriu-zisă, la o îmbunătățire a funcționării administrației de stat, în vederea îndeplinirii priorităților Parteneriatului european și a cerințelor de implementare a ASA. În perioada 2001-2006, în cadrul programului CARDS⁽²⁾, Albaniei i-au fost alocate în total 282,1 milioane EUR.

3.4 Începând cu ianuarie 2007, ca urmare a reformei privind ajutoarele comunitare și a modificărilor intervenite, programul CARDS a fost înlocuit cu noul instrument de asistență pentru preaderare (IPA — *Instrument for Pre-Accession Assistance*), care are în principal rolul de a reuni într-un singur program atât instrumentele de asistență pentru țările candidate la aderare, cât și cele pentru țările potențial candidate. În cadrul IPA a fost adoptat, în mai 2007, Documentul indicativ de planificare multianuală (MIPD — *Multiannual Indicative Planning Document*) 2007-2009 pentru Albania, pe baza căruia această țară va primi un total de 212,9 milioane EUR.

3.5 UE și Albania au semnat în septembrie 2007 un acord privind facilitarea obținerii vizelor, care ar urma să intre în vigoare în prima jumătate a anului 2008, dacă sunt îndeplinite toate condițiile prevăzute. Acest acord ar trebui să faciliteze deplasarea cetățenilor albanezi în UE.

3.6 Participarea Albaniei la **Acordul central-european de liber schimb** (CEFTA) și la Pactul de stabilitate pentru Europa de sud-est, ca și implicarea Băncii Europene de Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) și a Băncii Europene de Investiții (BEI) contribuie la crearea unei rețele de factori diverși, care să intervină în sprijinul evoluției Albaniei către standarde mai europene.

⁽²⁾ Comisia Europeană, http://ec.europa.eu/enlargement/albania/eu_albania_relations_en.htm.

4. Privire generală asupra situației politice și economice din Albania

4.1 În Albania, creșterea economică a cunoscut recent un ușor regres, datorat crizei energetice care a afectat țara. Factorul principal de sprijin pentru economia albaneză îl constituie în continuare aportul de fonduri din partea emigranților, în special cei aflați în Italia și Grecia. Agricultură contribuie la PIB cu o treime, iar rata oficială a șomajului este de 13,46 %. Economia subterană continuă să aibă un rol important.

4.2 Diferențele între zonele rurale din nord, mai sărace și rămase în urmă, și zonele urbane din sud se mențin și ocupă un loc esențial în definirea situației actuale a țării. Aceste diferențe au și cauze recente, legate în principal de conflictele din zona Balcanilor și de consecințele economice, sociale și politice negative (inclusiv embargourile) care au afectat țările implicate direct sau indirect.

4.3 Sunt necesare progrese decisive în lupta împotriva corupției, care rămâne foarte răspândită în numeroase sectoare economice și administrative.

4.4 Forțele politice din prezent sunt de acord cu faptul că trebuie făcute eforturi de accelerare a procesului de integrare europeană, dar nu există o colaborare reală între majoritate și opoziție, în ce privește efectuarea reformelor necesare.

4.5 În contextul acordului interimar al ASA s-au înregistrat în ultima vreme evoluții modeste ale sistemului judiciar (menționate și în recenta comunicare a Comisiei Europene privind Balcanii de Vest ⁽³⁾), dar se impun încă modificări în legislația referitoare la media, la combaterea muncii la negru, la corupție, la criminalitatea organizată și la sărăcie. Este necesară luarea în considerare a faliei care există adesea între reformele legislative și punerea acestora în aplicare.

4.6 În 2009 vor avea loc alegeri legislative. Din această perspectivă, ar fi de dorit o consolidare a sistemului electoral și a infrastructurilor necesare unor alegeri democratice, precum instituirea unui registru al persoanelor cu drept de vot.

4.7 Invitația oficială adresată Albaniei, de a se alătura NATO, formulată cu ocazia summit-ului de la București din aprilie 2008, reprezintă un element de care trebuie să se țină seama pentru a completa tabloul geopolitic general și contextul procesului de integrare a țării în structurile occidentale.

5. Rolul societății civile în procesul integrării europene

5.1 UE a lansat o strategie care dorește să se bazeze pe un proces de participare care implică societatea civilă, autoritățile locale și donatorii. În acest sens, a fost elaborat un plan de acțiune participativă, cu atragerea societății civile în formularea programului de cheltuieli pe termen mediu, prin care se decide modul de alocare a resurselor către diversele sectoare.

5.2 În plus, au fost alcătuite grupuri de consultare a societății civile în patru domenii-cheie: agricultură, educație, sănătate și afaceri sociale, și muncă, precum și un grup consultativ național și un secretariat tehnic pe lângă Ministerul de Finanțe. Trebuie subliniată și importanța pe care o au proiectele de consolidare instituțională a autorităților locale, în sprijinirea participării acestora la proces.

5.3 Implicarea autorităților locale și a altor organisme care, sub o formă sau alta, sunt active în teritoriu, prezintă o importanță fundamentală pentru consolidarea democrației și controlul de către cetățeni a acțiunilor administrației publice. Acest lucru este cu atât mai valabil într-o țară ca Albania, care încearcă să se alinieze criteriilor europene, în vederea obținerii în viitor a statutului de membru cu drepturi și obligații depline.

5.4 Activitățile societății civile din Albania se confruntă cu problemele unei democrații participative limitate. Organizațiile internaționale și programele acestora de sprijinire a dezvoltării au un rol fundamental în finanțarea activităților organizațiilor și asociațiilor societății civile. Acesta este primul element de care trebuie să se țină seama în relația cu o societate care își construiește și consolidează treptat instituțiile democratice. Este important de subliniat că și SUA sunt foarte prezente în societatea albaneză, în special prin intermediul agenției USAID și prin programe de ajutor pentru dezvoltare.

5.5 Din punct de vedere politic, susținerea acordată Albaniei de către Uniunea Europeană și de către alte organisme internaționale pe calea atingerii standardelor necesare deplinei integrării, trebuie să fie însoțită de voința politică manifestă și liberă a poporului albanez și a reprezentanților acestuia de realizare a unor reforme ce își propun îmbunătățirea condițiilor economice și sociale ale țării. În acest sens, trebuie salutată decizia guvernului albanez de a aloca societății civile, în cea mai recentă lege a bugetului, un milion de euro. Se speră că modalitățile de gestionare și de atribuire a acestor fonduri (modalități asupra cărora nu s-a luat încă o decizie) vor fi caracterizate de o transparență reală și de o monitorizare adecvată.

5.6 Pentru a crește rolul societății civile trebuie consolidat dialogul, încă nedezvoltat și inefficient, între aceasta și guvern. Implicarea organizațiilor societății civile în procesul legislativ, atât în faza de elaborare, cât și în cea de monitorizare, este utilă pentru realizarea unor reforme eficiente și obținerea unui consens în privința acestora.

5.7 Numeroase organizații neguvernamentale sunt active în diferite sectoare în Albania, de la drepturile femeilor la apărarea democrației, de la transparență și meritocrație în instituții la centre de cercetare, organizații de protecție a consumatorilor etc. Aspectele negative care pot fi constatate sunt concentrarea acestor organizații în Tirana și o prezență redusă în restul țării, o sferă de acțiune uneori prea amplă pentru ca intervenția să se dovedească eficientă și o concepție prea „profesională” a activității.

⁽³⁾ Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliul „Balcanii de Vest: consolidarea perspectivei europene”, COM(2008) 127 final.

5.8 În cursul misiunii din Albania, membrii CESE au putut observa prezența, în societatea civilă albaneză, a unor fenomene prezente din păcate în multe alte țări care prezintă asemănări cu Albania, cum ar fi constituirea de organizații cu foarte puțini membri și excesiva „profesionalizare” a actorilor societății civile, având ca rezultat transformarea acestora într-o entitate care se ghidează la rândul ei după regulile pieței.

5.9 Sectorul agriculturii, care contribuie încă în mare măsură la PIB și ocupă o mare parte din forța de muncă, plătește în continuare prețul privatizărilor din anii '90 (efectuate conform programului propus de Banca Mondială). Acestea au condus la apariția unui mare număr de microintreprinderi agricole, care au dificultăți de organizare în vederea slujirii interesului comun. Din acest motiv, asociațiile producătorilor agricoli și-au confirmat angajamentul de a sprijini o reformă care să modernizeze sistemul economic și de producție al agriculturii albaneze.

6. Starea dialogului social

6.1 În Albania, dialogul social și reprezentativitatea însăși a partenerilor sociali nu au evoluat după modelul celorlalte țări din Uniunea Europeană. Situația economică, socială și politică din ultimii ani nu a permis instituirea unui dialog social consolidat.

6.2 Obstacolele în calea normalizării relațiilor dintre guvern și partenerii sociali (în special sindicatele) sunt încă prezente. Aceasta situație a culminat în august 2007, când executori judecătorești, însoțiți de forțe de poliție, au somat cele două confederații sindicale să părăsească sediile închiriate. Sindicatele acuză guvernul de a se fi aflat la originea acestei decizii. Privitor la aceasta, CESE consideră că trebuie găsită o soluție în comun, în vederea îmbunătățirii cât mai rapide a relațiilor dintre sindicate și guvern și pentru ca fiecare parte să se consacre cât mai mult misiunii sale.

6.3 Sindicatele albaneze ⁽⁴⁾ doresc să li permită o participare sporită, în special în ce privește chestiunile delicate, cum ar fi măsurile de adoptat în vederea combaterii creșterii prețurilor, corupției și economiei subterane, reformele din sectoarele energetic și petrolier și consecințele acestor reforme asupra ocupării forței de muncă.

6.4 Deși atomizate și încă puțin dispuse să colaboreze, asociațiile angajatorilor deplâng la unison lipsa de transparență, de participare și de implicare în procesul legislativ, în special în ce privește măsurile cu un mai mare impact asupra activității economice. Tuturor actorilor dialogului tripartit li se solicită respectarea regulilor și o reprezentativitate reală.

6.5 În Albania, principalul organism de dialog tripartit este Consiliul Național al Muncii, înființat în 1996. Este vorba de o instituție care activează în vederea armonizării intereselor diverșilor agenți economici, pentru stingerea conflictelor și menținerea păcii sociale ⁽⁵⁾.

6.6 În cursul ultimilor ani, activitatea Consiliului a ajutat partenerii sociali să dobândească legitimitate și a influențat într-o oarecare măsură unele alegeri importante, în special în materie de politici salariale. În evaluarea activității Consiliului Național al Muncii trebuie să se țină seama și de instabilitatea politică a Albaniei, de la sfârșitul anilor '90 în special, care a determinat înlocuirea frecventă a miniștrilor muncii.

6.7 Atât reprezentanții angajaților, cât și cei ai angajatorilor deplâng faptul că funcționarea Consiliului Național al Muncii este una discontinuă și că acesta nu este chemat să se pronunțe asupra unor chestiuni politice de importanță fundamentală, cum ar fi legislația financiară sau cea privind privatizarea.

6.8 CESE consideră Consiliul Național al Muncii un organism extrem de important pentru evoluția dialogului social în Albania. Acesta ar trebui să constituie un forum destinat unor reale dezbateri și medieri, în care să fie abordate teme de importanță națională. Reprezentativitatea participanților, ca și calendarul și regularitatea întâlnirilor, sunt factori de importanță fundamentală pentru buna funcționare a instituției.

6.9 În Albania a fost adoptată o lege care înființează un inspectorat al muncii. Cu toate acestea, capacitatea și puterea de intervenție în teritoriul a acestui organism sunt încă limitate, existând în continuare probleme legate de insuficiența legislativă și de aplicare a normelor în domeniile sănătății și al siguranței la locul de muncă.

Bruxelles, 9 iulie 2008

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁴⁾ Principalele sindicate albaneze sunt în număr de două: Asociația sindicatelor independente din Albania (BSPSH) și Confederația sindicatelor din Albania (KSSH), înființate amândouă în 1992.

⁽⁵⁾ Regulile care guvernează Consiliul Național al Muncii figurează la articolul 200 al Codului muncii din Albania (Legea nr. 7961 din 12.7.1995, cu modificările ulterioare).

Avizul Comitetului Economic și Social European privind crearea de rețele ale organizațiilor societății civile în regiunea Mării Negre

(2009/C 27/29)

Prin scrisoarea din 15 iulie 2007, dna Benita Ferrero-Waldner, membru al Comisiei Europene, responsabil pentru relațiile externe și politica europeană de vecinătate, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, a solicitat Comitetului Economic și Social European să elaboreze un aviz exploratoriu cu privire la

Crearea de rețele ale organizațiilor societății civile în regiunea Mării Negre.

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la data de 12 iunie 2008. Raportor: dl Manoliu, coraportor: dl Mitov.

În cea de a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 9 iulie 2008), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 143 voturi pentru, 1 voturi împotriva și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Sinergia Mării Negre este menită să atragă atenția asupra regiunii și să valorifice noile oportunități create de calitatea României și Bulgariei de membre ale UE. Sinergia Mării Negre se va concentra asupra a cinci probleme: buna guvernare, transportul, energia, mediul și lupta împotriva criminalității transfrontaliere.

1.2 Sinergia Mării Negre ar trebui să contribuie, de asemenea, la promovarea modelului social european și a principiului dialogului social și civic. Ar trebui, de asemenea, să abordeze problema reducerii sărăciei în regiunea Mării Negre, în colaborare cu organizațiile internaționale relevante.

1.3 CESE solicită guvernelor țărilor de la Marea Neagră și organizațiilor regionale și internaționale să implice societatea civilă în dialogul și în colaborarea regională și să aducă o perspectivă nouă asupra unor teme foarte importante, cum sunt susținerea stabilității politice, democrația, statul de drept, drepturile omului și libertățile fundamentale, promovarea reformelor economice, dezvoltarea și comerțul, colaborarea în domeniul transporturilor, energia și mediul și contactele umane directe.

1.4 În opinia CESE, în regiunea Mării Negre există oportunități și provocări semnificative, care necesită măsuri coordonate la nivel regional, care să implice societatea civilă, în special în sectoare-cheie cum ar fi energia, transporturile, protecția mediului, circulația persoanelor și securitatea.

1.5 CESE salută diferitele inițiative publice și private, menite să susțină participarea activă a societății civile și a organizațiilor sociale la modelarea viitorului regiunii. În special, CESE sprijină asocierea rețelelor de colaborare existente ale societății civile și ale organizațiilor sociale în cadrul Forumului Mării Negre pentru Dialog și Parteneriat (Forumul Mării Negre) și al Organizației pentru Cooperare Economică la Marea Neagră (OCEMN).

1.6 CESE promovează crearea și întărirea rolului CES naționale și a comisiilor tripartite în toate țările de la Marea Neagră, precum și dezvoltarea cooperării regionale între structurile tripartite din regiune. În țările în care nu există CES naționale, partenerii sociali ar trebui să fie încurajați să se implice în procesul consultativ și în crearea de CES naționale.

1.7 CESE încurajează realizarea unui studiu cuprinzător asupra situației societății civile și a partenerilor sociali în țările din regiunea Mării Negre.

1.8 CESE și OIM vor organiza o conferință comună în noiembrie 2008 pe tema „Rolul organizațiilor societății civile din țările din regiunea Mării Negre: crearea de rețele regionale și promovarea dialogului social”. Conferința va implica părțile interesate de la nivel regional și va veni în continuarea elaborării avizului exploratoriu.

2. Introducere

2.1 Comitetul răspunde cu plăcere solicitării comisarului european pentru relații externe și politica europeană de vecinătate, dna Benita Ferrero-Waldner, de a elabora un aviz exploratoriu privind inițiativa Sinergia Mării Negre. Comisia este interesată în special de o evaluare a modului în care organizațiile societății civile (OSC) pot fi implicate mai bine în aplicarea Comunicării Comisiei către Consiliu și Parlamentul European „Sinergia Mării Negre — O nouă inițiativă de cooperare regională” COM(2007) 160 final.

2.2 CESE salută organizarea, la 14 februarie 2008, la Kiev, a primei reuniuni comune a miniștrilor de externe ai celor 27 de state membre ale UE cu omologii lor din țările din regiunea Mării Negre. Participarea CESE ca observator la această reuniune reprezintă un pas important pentru punerea în practică a strategiei de cooperare regională la Marea Neagră.

2.3 Dezvoltarea integrată în regiunea Mării Negre

2.3.1 Regiunea Mării Negre ⁽¹⁾ este o zonă geografică bogată în resurse naturale și poziționată strategic la răscrucea dintre Europa, Asia Centrală și Orientul Mijlociu. Mai mult ca oricând, prosperitatea, stabilitatea și securitatea vecinilor Uniunii Europene din jurul Mării Negre ⁽²⁾ sunt o preocupare imediată și au o importanță strategică pentru UE. Regiunea Mării Negre este o piață cu un potențial de dezvoltare ridicat, cu o populație de aproape 200 de milioane de locuitori, un nod important pentru fluxurile energetice și de transport, o zonă de întâlnire a mai multor culturi și, de asemenea, o zonă cu conflicte nesoluționate.

2.3.2 Trei dintre politicile UE sunt relevante în acest context: procesul de pre-aderare în cazul Turciei, politica europeană de vecinătate cu cinci parteneri PEV din est (Ucraina, Republica Moldova, Georgia, Armenia, Azerbaidjan), activi deopotrivă și în cooperarea în regiunea Mării Negre, și parteneriatul strategic cu Federația Rusă bazat pe patru „spații comune”.

2.3.3 CESE susține contribuția Comisiei la o serie întregă de inițiative sectoriale cu relevanță regională: drepturile omului și libertățile individuale, statul de drept, cooperarea în probleme de justiție, libertate și securitate, integrarea economică și comercială și convergența reglementărilor, transporturile, politica maritimă, energia, protecția mediului, societatea informațională, ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse, resursele umane, educația și sănătatea publică.

2.3.4 În opinia CESE, în regiunea Mării Negre există posibilități și provocări semnificative, care necesită măsuri coordonate la nivel regional, în special în sectoare-cheie cum ar fi energia, transporturile, protecția mediului, circulația persoanelor și securitatea.

2.3.5 CESE consideră că existența unor formate, abordări și politici diferite ale organizațiilor regionale și ale inițiativelor de colaborare din zona Mării Negre pun în evidență măsura în care cooperarea pentru dezvoltare și gestionarea sinergiilor poate fi definită în regiunea Mării Negre. În apendice, se găsește o prezentare generală a organizațiilor, a inițiativelor de cooperare, a programelor și centrelor de analiză politică regionale.

2.4 Obiectivele UE în regiunea Mării Negre

2.4.1 În ultimii 15 ani, Uniunea Europeană a făcut eforturi majore în regiunea Mării Negre pentru promovarea democrației, sprijinirea reformelor economice și dezvoltarea socială, menținerea stabilității și încurajarea cooperării regionale.

2.4.2 CESE sugerează că o implicare mai mare a UE ar completa eforturile bilaterale, ar revigora cooperarea regională, ar asigura o mai mare coerență, ar oferi orientare politică și ar concentra atenția politică la nivel regional, ceea ce ar promova zona de stabilitate, prosperitate și cooperare comună cu toți viitorii săi vecini.

(1) Regiunea Mării Negre include Grecia, Bulgaria, România și Republica Moldova la vest, Ucraina și Rusia la nord, Georgia, Armenia și Azerbaidjan la est și Turcia la sud. Deși Armenia, Azerbaidjan, Republica Moldova și Grecia nu sunt state cu ieșire la Marea Neagră, contextul istoric, proximitatea și legăturile strânse cu aceasta fac ca ele să joace în mod firesc un rol în regiune.

(2) Odată cu aderarea Bulgariei și României la UE, Marea Neagră devine o mare europeană.

2.4.3 CESE consideră că abordarea regională în zona Mării Negre nu ar trebui să fie orientată și utilizată nici ca o alternativă la calitatea de membru al UE, nici pentru definirea frontierelor finale ale UE.

3. Caracteristicile organizațiilor societății civile din regiunea Mării Negre

3.1 Contextul istoric, politic și socioeconomic din cele zece țări din regiunea Mării Negre și, prin urmare, și condițiile pentru societatea civilă din acestea diferă considerabil. În timpul perioadei sovietice, „actorii sociali” sau „colaborarea profesională” au fost reduse de partidul la putere la simple „curele de transmisie”. Acesta poate fi considerat modelul regional comun pentru zona Mării Negre, cu excepția Turciei și a Greciei. De la începutul anilor 1990, toate țările din Europa Centrală și de Est s-au angajat rapid într-o tranziție economică și politică cu consecințe importante și pentru societatea civilă.

3.2 CESE militează pentru o cooperare mai strânsă între UE și țările din regiunea Mării Negre, pornind de la o înțelegere împărtășită a valorilor comune, a libertăților fundamentale, de la un angajament către o societate deschisă și către un dialog bazat pe independența partenerilor din societatea civilă.

3.3 CESE consideră că principalele motive pentru dezvoltarea lentă a OSC din regiunea Mării Negre sunt următoarele: sistemul judiciar slab și dependența acestuia de guverne, în cele mai multe cazuri sistemul judiciar protejând interesele autorităților în defavoarea cetățenilor, absența unei distribuții echilibrate a competențelor și a răspunderii între autoritățile centrale și locale, întărirea funcțiilor coercitive și fiscale ale guvernelor, manipularea funcționarilor publici prin corupție și mită, transformarea drepturilor și libertăților civile în noțiuni fictive, limitarea accesului publicului la informație, menținerea unui dialog fictiv între guverne și reprezentanții selecționați ai așa-numitei societăți civile, lipsa condițiilor juridice și economice pentru susținerea unor organizații ale societății civile într-adevăr libere, funcționarea OSC-urilor pe baza subvențiilor internaționale sau acordate de întreprinderi, slaba dezvoltare a unei culturi democratice.

3.4 Este necesară realizarea unui studiu cuprinzător și comparativ asupra situației organizațiilor societății civile din regiunea Mării Negre. Studiul trebuie să se refere la provocările pe care le prezintă situația actuală din regiune, să se concentreze asupra posibilităților oferite în prezent organizațiilor societății civile, inclusiv asupra rolului unei rețele regionale, și să analizeze inițiativele care apar și care se adresează societății civile organizate la nivel regional și european. Studiul ar trebui să analizeze, de asemenea, libertatea de asociere, normele și procedurile de înregistrare și fiscale, libertatea de exprimare și funcționarea consultațiilor tripartite.

4. Rețelele organizațiilor societății civile din regiunea Mării Negre

4.1 CESE subliniază faptul că societății civile și organizațiilor sociale le revine responsabilitatea de a decide modul în care se organizează la nivel național, regional și internațional.

4.2 CESE sprijină abordarea Comisiei de a nu crea o nouă structură regională pentru organizațiile societății civile și încurajează dezvoltarea unei dimensiuni civice a rețelelor existente, precum și participarea organizațiilor societății civile la rețelele regionale și transnaționale.

4.3 CESE recomandă ca rețelele societății civile și ale organizațiilor sociale create la nivel regional să stabilească legături mai strânse cu Organizația pentru Cooperare Economică la Marea Neagră (OCEMN), care este platforma de cooperare economică din regiune și, în același timp, cea mai dezvoltată organizație interguvernamentală din regiunea Mării Negre. CESE consideră că ar fi util ca un parteneriat efectiv cu organizațiile societății civile să fie inclus ca o dimensiune-cheie a activităților și orientărilor politice ale OCEMN.

4.4 CESE consideră că Forumul Mării Negre ar putea deveni o platformă de dialog deschis între guverne și societatea civilă organizată, pe baza experienței sale în reunirea de ONG-uri din regiune și în facilitarea interacțiunii sectorului guvernamental cu cel neguvernamental. Forumul a fost instituit în 2006, de mai mulți șefi de stat ai diferitelor țări de la Marea Neagră. El nu are menirea să dea naștere unei structuri permanente și nu dorește să dubleze activitatea mecanismelor de cooperare existente în regiune.

4.5 CESE propune ca rețelele societății civile să aibă ca domenii prioritare de cooperare următoarele: definirea intereselor comune, formularea de strategii pe termen mediu și lung de întărire a capacității societății civile, stimularea sinergiei dintre organizațiile societății civile în vederea creării condițiilor necesare pentru asigurarea succesului proiectelor de cooperare regională, evaluarea instrumentelor existente, evaluarea capacităților naționale și regionale, identificarea cerințelor principale și pregătirea proactivă pentru viitor.

4.6 Rețelele stabilite ale societății civile organizate și ale organizațiilor sociale ar trebui să fie deschise participării oricărei organizații interesate aparținând societății civile din regiunea Mării Negre.

5. Consiliile economice și sociale din regiunea Mării Negre

5.1 CESE colaborează cu trei consilii economice și sociale naționale și două organisme similare din regiunea Mării Negre (pentru o descriere detaliată, a se vedea apendicele II), care sunt, de asemenea, active și în cadrul Asociației Internaționale a Consiliilor Economice și Sociale (AICESIS):

- Bulgaria: Consiliul Economic și Social;
- Grecia: Consiliul Economic și Social;

- România: Consiliul Economic și Social;
- Rusia: Camera Publică;
- Ucraina: Consiliul Național Tripartit Economic și Social.

5.2 CESE a semnat un memorandum de înțelegere cu Camera Publică din Rusia. Comitetul a planificat, de asemenea, să își consolideze cooperarea cu Consiliul Național Tripartit Economic și Social din Ucraina. Rusia dispune și ea de o comisie tripartită, cu care CESE ar trebui să poată iniția un dialog.

5.3 CESE colaborează cu Turcia prin intermediul Comitetului consultativ comun. CESE sprijină reformarea Consiliului Economic și Social actual din Turcia, pentru ca acestea să devină un organism instituțional bine definit și să poată participa la rețelele de CES internaționale.

5.4 În Republica Moldova, există o Comisie Națională pentru Consultări și Negocieri Colective, un organism tripartit creat în baza legii privind negocierile colective. Comisia este prezidată de primul viceprim-ministru, iar secretariatul este asigurat de Ministerul Economiei și Comerțului, care se ocupă și de chestiunile legate de ocuparea forței de muncă. În prezent, este în curs de constituire un Consiliu Economic și Social și în Georgia, însă CESE nu are legături de colaborare cu aceste organisme.

5.5 În țările în care nu există CES naționale, partenerii sociali ar trebui să fie încurajați să se implice în procesul consultativ și în crearea de CES naționale.

5.6 Ar trebui să fie promovată întărirea cooperării la nivel regional și a cooperării internaționale între CESE și comitetele economice și sociale din regiunea Mării Negre. Într-o perspectivă pe termen lung, CESE ar putea contribui la crearea unei rețele a consiliilor economice și sociale existente și în curs de creare, precum și a altor structuri tripartite din regiune.

6. Implicarea societății civile în elaborarea politicilor naționale, regionale și internaționale

6.1 Dezvoltarea societății civile oferă o perspectivă nouă asupra problemelor de importanță majoră și, de aceea, Comitetul face apel la guvernele din regiunea Mării Negre și la organizațiile regionale și internaționale să implice într-un mod mai eficace societatea civilă în dialogul regional. În opinia CESE, următoarele patru domenii ar trebui să se bucure de cea mai mare atenție în cadrul dialogului și al cooperării:

- sprijinirea stabilității, democrației, statului de drept, a respectării drepturilor și libertăților fundamentale;
- promovarea reformelor economice, a dezvoltării și a schimburilor comerciale;
- cooperarea în domeniul transporturilor, al energiei și al protecției mediului;
- relațiile interumane.

6.2 Sprijinirea stabilității, democrației, statului de drept, a respectării drepturilor și libertăților fundamentale

6.2.1 CESE încurajează Comisia să utilizeze la maximum Sinergia Mării Negre și Instrumentul European pentru Democrație și Drepturile Omului pentru promovarea cooperării transfrontaliere și regionale între organizațiile societății civile. CESE subliniază importanța dialogului intercultural menit să conducă la soluționarea conflictelor și la crearea unei zone a democrației durabile, a statului de drept și a bunei guvernări la nivel local și regional.

6.2.2 Respectul pentru drepturile omului și libertățile fundamentale, inclusiv respectul pentru independența partenerilor sociali și a organizațiilor societății civile și pentru libertatea presei trebuie să stea la baza politicii externe a UE în relațiile bilaterale și în abordarea regională.

6.2.3 Sinergia Mării Negre ar trebui să contribuie, de asemenea, la promovarea modelului social european, al principiului dialogului social și civic și la abordarea problemei reducerii sărăciei în regiunea Mării Negre, în colaborare cu organizațiile internaționale relevante, în special Banca Mondială și OIM.

6.3 Promovarea reformelor economice, a dezvoltării și a schimburilor comerciale

6.3.1 În ultimul deceniu, zona Mării Negre a trecut prin reforme majore la nivel politic, instituțional, macroeconomic și legislativ. Există diferențe semnificative între economiile țărilor din regiune în ceea ce privește existența factorilor de producție, a resurselor naturale, a capacităților de producție și a mărimii pieței. Țările din regiunea Mării Negre cunosc niveluri de dezvoltare, stadii de aplicare a reformelor, grade de echilibru economic și social și capacități de a răspunde la nevoile de bază ale cetățenilor foarte diferite. Țările din regiune au de rezolvat probleme legate de economia informală, de corupție, de migrație și de sărăcie.

6.3.2 Țările din regiunea Mării Negre sunt caracterizate de un dinamism crescut în sectorul privat. Acesta este un factor important în ceea ce privește competitivitatea economiei și potențialul său de creștere pe termen lung. Ar trebui încurajată sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii, care pot contribui la realizarea echilibrului economic și social.

6.3.3 În opinia CESE, durabilitatea economică pe termen lung a regiunii Mării Negre este legată direct de protecția mediului, de factorii externi negativi în creștere, de problemele legate de responsabilitatea socială, de respectul față de normele sociale comune și de conștientizarea crescută a responsabilității ecologice. CESE subliniază importanța consolidării serviciilor sociale, educaționale și culturale pentru toți cetățenii, în vederea combaterii sărăciei și inegalității.

6.3.4 CESE subliniază nevoia de a îmbunătăți climatul investițional, de a promova reformele economiei de piață, de a încu-

raja măsurile de liberalizare și susține, în concordanță cu principiile OMC, crearea unei zone de liber schimb în regiunea Mării Negre. Impactul inovațiilor tehnologice ar putea deschide noi domenii pentru cooperarea internațională, pentru investițiile externe și pentru dezvoltarea serviciilor.

6.4 Cooperarea în domeniul transporturilor, energiei și al protecției mediului

6.4.1 CESE consideră că regiunea Mării Negre este o regiune de importanță geopolitică și strategică, fiind o zonă de producție și transmitere pentru diversificarea aprovizionării cu energie a UE. CESE este în favoarea încurajării diversității ofertei — acordarea în continuare de sprijin pentru definirea și crearea de coridoare de infrastructură și de transport, de furnizori și rute de transport noi, viabile și sigure.

6.4.2 Creșterea prețurilor gazului și petrolului, dependența tot mai acută a UE de câțiva furnizori externi și încălzirea globală reprezintă, de asemenea, preocupări pentru țările din regiunea Mării Negre. UE a inițiat o dezbateră privind necesitatea unei politici energetice europene pentru a se asigura dezvoltarea durabilă, competitivitatea și securitatea aprovizionării ⁽³⁾. CESE este conștient de faptul că echilibrele economice și sociale ale țărilor din regiune pot fi afectate în mod semnificativ de creșterea prețurilor la energie.

6.4.3 Noi rute de aprovizionare, cum ar fi coridorul energetic transcaspic/transpontic ⁽⁴⁾ și conducta Nabucco ⁽⁵⁾ (un proiect care se va întinde pe 3 400 kilometri și va aduce 31 de milioane de tone cub de gaz natural pe an), precum și proiectele INOGATE și TRACECA ar trebui să constituie un cadru adecvat pentru crearea unei piețe concurențiale a energiei. Rusia a inițiat crearea South Stream, o conductă care trece prin Rusia, pe sub Marea Neagră, prin Balcani și Europa Centrală, și Nord Stream, o conductă prin Marea Baltică.

6.4.4 CESE subliniază faptul că o punere în practică eficientă a politicii externe în ceea ce privește noi potențiale coridoare energetice, de aprovizionare cu petrol și gaze din regiunea Mării Negre și a Mării Caspice, ar trebuie să se bazeze pe sprijinirea Azerbaidjanului în dobândirea independenței reale ca furnizor de energie, contribuind la dezvoltarea industriilor sale naționale de petrol și gaze, și pe sprijinirea Georgiei, Republicii Moldova, României și Ucrainei ca factori-cheie pentru asigurarea noilor coridoare de tranzit de energie către spațiul european. Trebuie să se țină seama și de faptul că Rusia este parte interesată în acest proces. CESE recomandă să se acorde un sprijin deplin întreprinderilor europene implicate în dezvoltarea sectoarelor producătoare de petrol și gaz metan și în construcția de conducte din Europa de Est și Asia Centrală. UE ar trebui să urmărească, de asemenea, creșterea rolului Turciei ca factor de stabilitate în regiune.

⁽³⁾ Consiliul European din 8-9 martie 2007 a aprobat o politică energetică pentru Europa. Ulterior, a fost elaborat un plan de acțiune pe doi ani (2007-2009).

⁽⁴⁾ Coridorul include proiecte care deja s-au pus în practică, cum ar fi conducta petrolieră Baku-Tbilisi-Ceyhan, precum și infrastructuri din domeniul energetic care sunt în prezent în faza de planificare sau de pregătire, cum ar fi conducta Brody-Odessa și extinderea până la Plock, conductele de petrol Constanța-Omisalj-Trieste, Burgas-Vlore și Burgas-Alexandroupolis.

⁽⁵⁾ Proiectul s-a confruntat cu întârzieri pe plan logistic, cu dispute privind finanțarea și cu lipsa voinței politice.

6.4.5 CESE consideră că elaborarea unor politici de economisire a energiei în regiunea Mării Negre ar trebui să fie considerată prioritară în cadrul programelor de cooperare și de asistență tehnică acordată de UE. Programele privind energia ar trebui să contribuie la economisirea de energie, la reducerea costurilor și la scăderea poluării.

6.5 Relațiile interumane

6.5.1 CESE salută includerea programului de cooperare transfrontalieră (CBC — *Cross Border Cooperation*) pentru bazinul Mării Negre în cadrul instrumentului financiar al politicii europene de vecinătate ENPI (*European Neighbourhood Policy Instrument*) 2007-2013 și subliniază importanța promovării contactelor interumane, în special între tinerele generații din țările din bazinul Mării Negre.

6.5.2 CESE este în favoarea întăririi cooperării în vederea unei mai bune cunoașteri reciproce și pentru încurajarea

contactelor economice, sociale și culturale și promovarea schimburilor interumane ca mijloc de consolidare a creșterii durabile, a prosperității, stabilității și securității în regiunea Mării Negre.

6.5.3 CESE subliniază necesitatea aplicării efective a facilităților de acordare a vizelor și a acordurilor de readmisie, care ar facilita schimburile din domeniul educației și al tineretului, contactele comerciale, mobilitatea cercetătorilor ca element al creșterii cooperării în domeniul cercetării, contactele între autoritățile locale și regionale, ONG-uri și grupări culturale.

6.5.4 Contactele interumane pot promova cooperarea în domeniul educației, formării și cercetării, subliniind astfel importanța consolidării dialogului intercultural care are loc prin intermediul programelor UE existente ⁽⁶⁾. Ar trebui să fie încurajate activ contactele între întreprinderi și cooperarea dintre organizațiile patronale în vederea stabilirii unor legături mai strânse și a realizării unui transfer de experiență și de standarde în ceea ce privește activitățile desfășurate.

Bruxelles, 9 iulie 2008.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁶⁾ Tempus, Erasmus Mundus, al 7-lea Program-cadru pentru cercetare, programul CBC pentru bazinul Mării Negre.

APENDICELE I

Privire generală asupra cooperării regionale din regiunea Mării Negre

1. Organizațiile sunt împărțite în patru categorii, se indică de asemenea țările participante și obiectivele cooperării regionale:
 - 1.1. Prima categorie — organizațiile puternic **instituționalizate**, cu o structură bine definită.
 - **Organizația pentru Cooperare Economică la Marea Neagră — OCEMN** (Albania, Armenia, Azerbaidjan, Bulgaria, Georgia, Grecia, Republica Moldova, România, Rusia, Serbia, Turcia, Ucraina și 13 observatori, inclusiv UE și SUA) pune în practică inițiative politice și economice multilaterale care își propun promovarea interacțiunilor între statele membre.
 - **Organizația Comisiei Mării Negre** (Bulgaria, Georgia, România, Rusia, Turcia și Ucraina) urmărește protecția Mării Negre împotriva poluării și punerea în practică a Convenției de la București și a Planului strategic de acțiune pentru Marea Neagră.
 - **Organizația pentru Democrație și Dezvoltare Economică — GUAM/ODDE** (Azerbaidjan, Georgia, Republica Moldova și Ucraina) are ca obiectiv crearea unui coridor de transport euro-asiatic transcaucazian și a unui spațiu comun de integrare și securitate în regiunea ODDE.
 - **Grupul de cooperare navală la Marea Neagră — BLACKSEAFOR** (Bulgaria, Georgia, România, Rusia, Turcia și Ucraina) contribuie la consolidarea încrederii reciproce și a stabilității în regiune, printr-o cooperare și o interoperabilitate crescute între forțele navale.
 - **Comunitatea Statelor Independente — CSI** (Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Kazahstan, Kârgâzstan, Republica Moldova, Rusia, Tadjikistan, Ucraina și Uzbekistan). Turkmenistanul este membru asociat. CSI urmărește crearea unui spațiu economic comun bazat pe principiile liberei circulații a bunurilor, serviciilor, forței de muncă și capitalului.
 - **Uniunea confederațiilor de întreprinderi din regiunea Mării Negre și a Mării Caspice — UBCCE** (reprezentanți ai sectorului industrial și ai patronatelor din Albania, Austria, Azerbaidjan, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Georgia, Grecia, Iran, Kazahstan, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, România, Serbia și Turcia) are ca obiectiv facilitarea adoptării unor politici care să conducă la funcționarea mai bună a unei economii de piață și să contribuie la dezvoltarea unui mediu concurențial care să încurajeze creșterea durabilă în regiunile Mării Negre și Mării Caspice.
 - 1.2. Cea de-a doua categorie — foruri fără o structură decizională formală
 - **Forumul Mării Negre pentru Dialog și Parteneriat** ⁽¹⁾ — **Forumul Mării Negre** (Armenia, Azerbaidjan, Bulgaria, Georgia, Grecia, Republica Moldova, România, Turcia și Ucraina) este o platformă de cooperare și angajament pentru dezvoltarea unei noi strategii regionale și a unei viziuni comune.
 - **Adunarea parlamentară UE-Vecinătatea de Est (EURO-NEST)** Parlamentul European a decis, în noiembrie 2007, crearea unui forum multilateral comun cuprinzând reprezentanți ai Parlamentului European și ai parlamentelor Ucrainei, Republicii Moldova, Armeniei, Georgiei, Azerbaidjan-ului, precum și observatori pro-democrație din Belarus.
 - **Comunitatea Alternativei Democratice — CAD/CDC** (membri: Estonia, Letonia, Lituania, Georgia, FRI Macedonia, Republica Moldova, România, Rusia, Slovenia și Ucraina; participanți: Azerbaidjan, Bulgaria, Cehia, Ungaria și Polonia; observatori: SUA, UE, Consiliul Europei și OSCE) are ca obiectiv atingerea unor standarde mai ridicate în ceea ce privește dezvoltarea durabilă, prin întărirea cooperării regionale, promovarea democrației și apărarea drepturilor omului.
 - **Rețeaua ONG-urilor din regiunea Mării Negre — BSNN** (o asociație cuprinzând 60 de ONG-uri din Bulgaria, Georgia, România, Rusia, Turcia și Ucraina) este o organizație a societății civile care are ca obiectiv protecția mediului, promovarea valorilor democratice și a dezvoltării durabile în regiune.
 - **Inițiativa de la Baku** ⁽²⁾ — (parteneri: Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Iran, Kazahstan, Kyrgyzstan, Republica Moldova, Ucraina, Uzbekistan, Tadjikistan, Turcia, Turkmenistan; observator: Rusia; reprezentanți ai UE: DG Energie și Transporturi, DG Relații Externe, Oficiul de Cooperare EuropeAid) are ca scop integrarea progresivă a piețelor energetice din regiunea Mării Negre și a Mării Caspice cu piețele UE.

⁽¹⁾ Forumul este o inițiativă a României.

⁽²⁾ Legată de programul de cooperare INOGATE.

1.3 Cea de-a treia categorie — programe dezvoltate în principal de UE

- **Transport Interstatal de Petrol și Gaze Naturale către Europa — (INOGATE — *Interstate Oil and Gas Transport to Europe*)** (Bulgaria, Georgia, Republica Moldova, România, Turcia, Ucraina și alte 15 țări) este un program internațional de cooperare care promovează integrarea regională a sistemelor de conducte și facilitează transportul petrolului și a gazelor naturale.
- **Coridorul de Transport Europa — Caucaz — Asia (TRACECA)**, (Armenia, Azerbaidjan, Bulgaria, Georgia, Republica Moldova, Kazahstan, Kârgâzstan, România, Tadjikistan, Turcia, Ucraina, Uzbekistan și Turkmenistan) are ca obiectiv îmbunătățirea schimburilor comerciale și a transportului în coridorul Europa — Caucaz — Asia.
- **Grupul de lucru Dunăre — Marea Neagră — DABLAS** [Bulgaria, Georgia, Republica Moldova, România, Rusia, Turcia, Ucraina și alte nouă țări, precum și Secretariatul Comisiei Internaționale pentru Protecția Fluviului Dunărea (ICPDR), Comisia Mării Negre, instituții financiare internaționale și Comisia Europeană] are ca scop coordonarea acțiunilor tuturor instrumentelor financiare utilizate în regiune. Societatea civilă este implicată în diferite acțiuni desfășurate de grupul de lucru DABLAS.

1.4 Cea de-a patra categorie — analiza și finanțarea inițiativelor politice

- **Fondul German Marshall — Fondul Mării Negre pentru Cooperare Regională — (*Black Sea Trust — BST*)** (funcționează în Bulgaria, Georgia, Republica Moldova, România, Rusia, Turcia și Ucraina) reprezintă un parteneriat public-privat care are ca scop restaurarea încrederii în instituțiile publice și consolidarea acestora, afirmarea valorii participării cetățenilor la procesul democratic și promovarea legăturilor regionale transfrontaliere în sectorul public, sectorul privat și sectorul non-profit.
- **Centrul Internațional de Studii privind Marea Neagră — ICBSS** (Albania, Armenia, Azerbaidjan, Bulgaria, Georgia, Grecia, Republica Moldova, România, Rusia, Serbia, Turcia și Ucraina). ICBSS este un centru de cercetare și pregătire independent care realizează cercetări aplicative, care pot fi utilizate în elaborarea politicilor, vizând întărirea capacității instituționale și promovarea cunoașterii privind regiunea Mării Negre. Acesta este o structură conexă Organizației pentru Cooperare Economică la Marea Neagră.
- **Inițiativa privind gestionarea situațiilor de criză (CMI)** este o organizație non-profit care pune în aplicare o inițiativă intitulată „Participarea societății civile la politica europeană de vecinătate (PEV): o abordare regională a rezolvării conflictelor”. Această inițiativă este menită să creeze o rețea de parteneriate regionale între patru ONG-uri/*think tank-uri* din Armenia, Azerbaidjan, Georgia și Republica Moldova, care să promoveze dialogul dintre societatea civilă și guvernele respective.

APENDICELE II

Cooperarea CESE cu consiliile economice și sociale din regiunea Mării Negre

Consiliul Economic și Social din Bulgaria a fost înființat prin Legea privind Consiliul Economic și Social din 2001. Consiliul este un organism consultativ și este alcătuit dintr-un președinte și 36 de membri numiți de organele de conducere ale organizațiilor reprezentative la nivel național: 12 membri din partea angajatorilor, 12 membri din partea angajaților și lucrătorilor și 12 membri din partea altor grupuri organizate, inclusiv două persoane independente din mediul academic numite de Consiliul de Miniștri. CES adoptă avize cu privire la legi, programe naționale, planuri naționale și alte documente ale Adunării Naționale. Consiliul emite memorandumuri anuale cu privire la dezvoltarea socială și economică, precum și analize ale politicilor economice și sociale.

Consiliul Economic și Social (OKE) din Grecia a fost înființat prin Legea 2232/1994. Este o organizație tripartită, care reprezintă următoarele grupuri de interese: angajatorii, angajații și grupul activităților diverse, alcătuit din agricultori, reprezentanți ai profesioniștilor libere, autorități locale și consumatori. OKE are un președinte și 48 de membri, care formează 3 grupuri alcătuite dintr-un număr egal de membri. Obiectivul OKE este promovarea dialogului social prin adoptarea de poziții comune cu privire la chestiuni care privesc societatea în ansamblu sau grupuri specifice ale acesteia.

Consiliul Economic și Social (CES) din România este definit de Constituția României (revizuită în 2003) drept organismul consultativ al Parlamentului și al Guvernului României în domeniile stabilite prin Legea privind organizarea și funcționarea CES. CES cuprinde 45 de membri numiți după cum urmează: 15 membri, reprezentanți ai confederațiilor patronale de la nivel național, 15 membri, reprezentanți ai confederațiilor sindicatelor de la nivel național și 15 membri numiți de guvern. CES are funcție consultativă la elaborarea politicilor și strategiilor economice și sociale și are rol de mediator în caz de dispută între partenerii sociali.

Camera Publică a Federației Ruse a fost creată în temeiul Legii Federale nr. 32 din 4 aprilie 2005. Camera este alcătuită din 126 de membri: 42 de membri numiți de președintele Rusiei, care, la rândul lor, aleg alți 42 de membri din rândurile organizațiilor societății civile active la nivel național; cei 84 de membri îi aleg pe restul de 42 de pe listele organizațiilor societății civile active la nivel regional. Membrii lucrează în 18 comisii, precum și în cadrul unor grupuri de lucru la care participă și experți externi. Camera emite avize cu privire la propunerile legislative, revizuește legislația existentă și își publică propriile rapoarte.

Consiliul Național Tripartit Economic și Social (NTSEC) din Ucraina a fost înființat în baza unui decret prezidențial din 2005 și are rol consultativ pe lângă președintele republicii. NTSEC cuprinde 66 de membri: 22 de membri din rândul reprezentanților diferitelor profesii și asociații profesionale, 22 de reprezentanți ai angajatorilor și 22 de reprezentanți ai Cabinetului de Miniștri al Ucrainei la nivel de miniștri adjuncți. NTSEC este sprijinit de OIM în eforturile de stimulare a dialogului civic și social la nivel național.

Comitetul consultativ mixt UE-Turcia este alcătuit din 18 membri din partea CESE și din 18 membri reprezentând societatea civilă organizată din Turcia. Acesta se reunește de două ori pe an (o dată la Bruxelles și o dată în Turcia) pentru a discuta diferite teme de interes comun, care sunt relevante pentru societatea civilă. Obiectivul său principal este să asigure implicarea societății civile organizate în procesul de negociere a aderării: monitorizarea diferitelor capitole deschise, analizarea consecințelor economice și sociale ale punerii în aplicare a acquis-ului comunitar, întâlniri cu autoritățile UE și din Turcia și formularea de recomandări.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind concilierea dimensiunii naționale cu cea europeană în cadrul comunicării privind Europa

(2009/C 27/30)

Într-o scrisoare din 25 octombrie 2007, viitoarea Președinție a Consiliului Uniunii Europene a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European pe tema:

„Cum se poate concilia dimensiunea națională cu cea europeană în cadrul comunicării despre Europa?”.

În conformitate cu articolul 20 din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a desemnat-o ca raportor general pe dna Béatrice OUIIN.

De asemenea, avizul ia în considerare ideile exprimate în Comunicarea Comisiei „Debate Europe” — să construim bazându-ne pe Planul D pentru Democrație, Dialog și Dezbateri, adoptat de Comisie la 2 aprilie 2008 ⁽¹⁾.

În cea de-a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 iulie 2008 (ședința din 10 iulie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 115 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 2 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

CESE recomandă:

1.1 expunerea într-un limbaj simplu, ușor de înțeles inclusiv de către copii, a originalității construcției europene, a valorilor acesteia, a proiectului european;

1.2 elaborarea, pentru educația civică europeană, a unui trunchi comun de cunoștințe (pornind de la ce se face deja în statele membre în acest domeniu) destinat elevilor și tradus în 22 de limbi oficiale ale Uniunii Europene. Acesta va putea fi validat de Parlamentul European, va fi introdus în programele școlare de educație civică și va permite formarea cu prioritate a multiplicatorilor de informații: profesori, aleși și ziariști. Organizarea unor astfel de cursuri intră în responsabilitatea nivelului național;

1.3 elaborarea și adoptarea de către toate instituțiile a unei politici comune în materie de comunicare. Propunerile în acest sens făcute în Comunicarea „Debate Europe” sunt încurajatoare, dar trebuie duse mai departe. Comunicarea trebuie să evite tipul de discurs „eurospeak” practicat la Bruxelles și să permită o dezbateri pe tema mizelor sociale relevante pentru cetățenii europeni;

1.4 susținerea acestei politici comune de comunicare de către oamenii politici aflați în fruntea instituțiilor europene și de cei care fac parte din guvernele naționale, iau decizii în cadrul consiliilor de miniștri și se bucură de faimă în țările respective. Pentru ca mesajele să ajungă de la Bruxelles la cei 495 de milioane de europeni, comunicarea trebuie focalizată pe multiplicatorii de opinie (reprezentanți ai societății civile, aleși locali, ziariști, profesori ...) cărora să li se ofere, de exemplu, un rezumat scurt și clar la încheierea fiecărei ședințe a Consiliului European;

1.5 la nivel național, membrii societății civile și aleșii locali să devină animatorii democrației participative europene: acestora le revine misiunea comună de a culege și transmite opiniile cetățenilor privind proiectele europene. Aleșii locali ocupă cea mai bună poziție pentru a capta atenția presei locale, care este cea mai citită. Dacă aceștia vor vorbi despre Europa, și presa locală va prelua subiectul. Toți cei care dețin un mandat european ar trebui ca, o dată pe an, să prezinte un raport asupra activității desfășurate în cadrul acestui mandat. La nivel local, ar trebui să se constituie un anuar al persoanelor-resursă, care au experiență europeană și care ar putea interveni în școli, asociații, adunări etc.;

1.6 pentru persoanele menționate (aleși locali, ziariști, profesori, membri ai CES naționale și alți reprezentanți ai societății civile), punerea la dispoziție de către nivelul european a unor bănci de date actualizate și cu date comparative privind situația diferitelor state membre în toate domeniile domeniului. Aceste informații vor putea alimenta în special numeroasele mijloace de comunicare ale societății civile;

1.7 la nivel național, promovarea întâlnirilor și schimburilor directe între cetățeni: acțiuni de înfrățire, întâlniri sportive, organizarea de acțiuni de formare cu invitarea de către țara gazdă a unui reprezentant dintr-un alt stat membru și facilitarea accesului descentralizat la finanțarea cheltuielilor de deplasare (fonduri europene pentru comunicare) care ar completa programele de mobilitate existente;

1.8 utilizarea mai eficientă a resurselor existente, în special exploatarea documentelor traduse care, în prezent, servesc prea adesea doar ca documente de lucru pentru membrii instituțiilor și favorizează multilingvismul, condiție necesară comunicării între cetățenii europeni ⁽²⁾;

⁽¹⁾ Bruxelles, 2.4.2008, COM(2008) 158 final.

⁽²⁾ Avizul CESE din 26.10.2006 privind Comunicarea Comisiei Europene către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor privind un nou cadru strategic pentru multilingvism. Raportor: dna Le Nouail Marlière (JO C 324, 30.12.2006). Avizul exploratoriu SOC 306 „Multilingvismul” examinat în iulie 2008. Raportor: dna Le Nouail Marlière. Propunerile Grupului Amin Maalouf.

1.9 transmiterea către statele membre a propunerii ca, la nivelul guvernelor, să se creeze ministere ale afacerilor europene. Afacerile externe încep dincolo de frontierele Uniunii Europene, problemele europene sunt afaceri de politică internă, nu afaceri externe. Acest principiu este valabil și pentru organizații și instituțiile media;

1.10 utilizarea, la nivel național, a unor evenimente (concursuri sportive europene și internaționale, alegerile parlamentare europene, Ziua Europei, zile comemorative, cum ar fi cea a căderii zidului de la Berlin) pentru a organiza activități în cadrul cărora să se vorbească despre Europa și să se recurgă la simbolurile europene, imnul și drapelul.

2. Expunere de motive

2.1 *Cum se poate concilia dimensiunea națională cu cea europeană în cadrul comunicării privind Europa?*

2.1.1 După respingerea proiectului de Tratat constituțional în Franța și Țările de Jos, s-a convenit asupra necesității unei mai bune comunicări privind Europa, iar rezultatul referendumului din Irlanda demonstrează că această voință nu s-a tradus încă prin acțiuni eficiente la nivel național și european.

2.1.2 Comisia Europeană a elaborat numeroase documente care au fost deja dezbătute, iar CESE a prezentat pe această temă avize de înaltă calitate, pe care documentul de față nu își propune să le reia. Cartea albă privind politica de comunicare europeană (CESE 972/2006 ⁽³⁾) afirmă necesitatea ca „*autoritățile publice naționale, societatea civilă și instituțiile Uniunii Europene să colaboreze în vederea consolidării sferei publice europene*”. Scopul prezentului document nu este de a formula noi propuneri, ci de a le sistematiza pe cele care au fost deja făcute, identificând, pentru fiecare dintre acestea, autoritățile responsabile (autoritățile publice naționale, societatea civilă și instituțiile Uniunii Europene) și definind acțiuni prioritare.

2.2 *Comunicarea privind Europa: o sarcină complexă*

2.2.1 Comunicarea privind Europa este inevitabil complexă: proiectul construcției europene a avut întotdeauna detractori, fie din rândul celor care doresc mai puțină integrare, „mai puțină Europă”, fie din rândul celor care doresc, dimpotrivă, „mai multă Europă” sau care doresc accelerarea procesului. O comunicarea echilibrată și inteligibilă privind Europa este așadar o luptă. Nu este vorba despre acțiuni menite să „vândă bine Europa”, ci să permită cetățenilor să trăiască în spațiul european și să participe în cunoștință de cauză la opțiunile prin care se orientează viitorul UE.

2.2.2 Comunicarea privind Europa înseamnă, pe de o parte, explicarea unei realități unice în istoria umanității, iar, pe de altă parte, propunerea unui proiect. Trebuie găsit un echilibru între

comunicarea proiectului, care ține de responsabilitatea autorităților politice, și necesara informare asupra activităților instituțiilor, care ține de responsabilitatea fiecărei instituții în parte și care se adresează unui public limitat.

2.2.3 Proiectul inițial trebuie reînnoit. Argumentul „Europa înseamnă pace”, oferit unor generații care nu au trăit urmările celui de-al doilea război mondial și care abia începeau să-și pună întrebări despre lume în perioada bombardamentelor asupra orașului Sarajevo, nu este credibil. Generațiile născute după anii '70 au sentimentul că Europa le este impusă și că aceasta nu a putut să împiedice declanșarea unui război și nici nu-i protejează de ceea ce mulți consideră a fi excese ale globalizării. Aceste generații nu conștientizează faptul că drepturile și libertățile de care se bucură în prezent sunt rezultatul dinamicii europene.

2.2.4 Ar avea mai mare putere de convingere argumentul că „Europa înseamnă largirea orizontului” prin desființarea frontierelor, demonstrând cum, pas cu pas, se elimină obstacolele care stau în calea comunicării, a dialogului, a circulației persoanelor, a găsirii unui loc de muncă, a schimburilor comerciale, a posibilității de instalare într-o altă țară, oferind europenilor posibilități sporite, într-un spațiu vital largit, deschis contactelor culturale. De asemenea, argumentul că, favorizând comparațiile între diferitele sisteme, Europa permite selectarea a ceea ce fiecare a produs mai bun, ar oferi o imagine concretă a utilității Uniunii Europene.

2.2.5 În sfârșit, s-ar putea pune în evidență faptul că numai împreună putem combate schimbările climatice, pentru a proteja mediul, pentru a garanta securitatea alimentară și respectarea drepturilor consumatorilor etc. Căci Europa și statele membre au nevoie de concepte simple, cum este conceptul de stat. Este ușor să explici unui copil că este nevoie de șosele și de căi ferate pentru a călători, că fiecare trebuie să învețe să citească pentru a înțelege lumea, că trebuie pedepsiți cei care fac rău celorlalți sau grupului din care fac parte și că servicii precum amenajarea teritorială, educația, justiția sunt servicii necesare tuturor și trebuie asigurate de stat, la fel cum statul are datoria să protejeze sănătatea, securitatea, solidaritatea. Având în vedere faptul că este o construcție recentă, pe care unii o înțeleg greșit, nu este simplu să se explice în ce constă necesitatea și utilitatea Europei. Posibilitatea de a construi un spațiu de viață mai larg, de a deveni mai puternici și mai întreprinzători pentru că suntem mai numeroși poate fi ușor de explicat și copiilor și părinților.

2.2.6 Deși nu antrenează toate statele membre, moneda euro este o reușită care ar putea fi mai bine fructificată, atât ca simbol al abolirii frontierelor, cât și ca mijloc de exprimare a sentimentului de apartenență la Europa și ca mijloc de a deveni mai puternici împreună.

2.2.7 Punerea în valoare a unor figuri emblematice și simboluri puternice, familiare, în special a drapelului european, este de asemenea un mijloc de promovare a procesului de identificare cu Europa.

⁽³⁾ JO C 309, 16.12.2006, pp. 115-119.

3. Observații generale

3.1 Comunicarea politică și comunicarea instituțională

3.1.1 Trebuie observat că fiecare instituție europeană recurge în mod legitim la diverse mijloace de promovare a propriilor acțiuni: servicii de comunicare cu personal numeros calificat, site-uri internet, publicații, material video. Cetățeanul care vizitează instituțiile europene pleacă încărcat de o frumoasă documentație, ceea ce nu garantează înțelegerea de către acesta a modului de funcționare a acestor instituții și încă și a modului în care acestea influențează viața sa de fiecare zi. Acest teanc de documente îi conferă mai degrabă senzația că se află în fața unui fenomen foarte complex, chiar confuz. Este necesar nu să se comunice mai mult, ci mai bine. Mijloacele nu lipsesc: trebuie doar ca ele să fie reorganizate. Instrumentele de comunicare nu sunt de calitate slabă, ceea ce le lipsește este coerența și nu sunt bine înscrise în timp. Acestea nu sunt bine orientate, atât în ceea ce privește conținutul, cât și persoanele și instituțiile cărora le sunt trimise. Sunt prea multe broșuri.

3.1.2 Criza de încredere în capacitatea Uniunii Europene de a comunica eficient cu cetățenii săi impune schimbări radicale de cultură a comunicării. În prezent, aceste eforturi la nivel european sunt cel puțin inadecvate în ceea ce privește capacitatea de a transmite informații celor care nu știu nimic despre UE (și care formează marea majoritate a cetățenilor europeni), dacă nu chiar contraproductive. Motivul trebuie căutat în direcția insuficienței cooperării în procesul de reflecție asupra strategiilor de informare dintre instituțiile europene și statele membre.

3.1.3 Totalul sumelor consacrate comunicării instituționale reprezintă o cifră importantă, iar acestea ar putea fi mai bine investite în politicile de comunicare. Ar fi interesant să se calculeze bugetul consacrat comunicării de către fiecare instituție în parte și de către statele membre și să se identifice instanțele responsabile pentru aceste cheltuieli.

3.1.4 În accepția generală, comunicarea privind Europa nu este decât un mijloc de realizare a unui proiect, iar comunicarea nu este posibilă dacă proiectul nu este bun. Dar dificultatea nu este legată numai de calitatea proiectului, ci și în lipsa instrumentelor de promovare a acestuia: mijloacele de promovare sunt prezente numai la nivelul fiecărei instituții în parte. Proiectului european trebuie susținut, în primul rând, de responsabilii politici de prim-plan: președintele în exercițiu al Uniunii Europene (și viitorul președinte prevăzut prin Tratatul de la Lisabona), șefii de stat și de guvern, președintele Comisiei Europene. Miniștrii care participă la ședințele de Consiliu sunt cel mai bine plasați pentru a explica în țara lor hotărârile adoptate în cadrul acestor ședințe.

3.1.5 Comunicarea asigurată de fiecare instituție în parte este lămpede, pentru că, de cele mai multe ori, scopul este de a informa cu privire la activitățile instituției respective. În schimb, comunicarea privind proiectul a fost întotdeauna, prin natura ei, ținta unor atacuri. Lipsa mijloacelor specifice, criticile și atacurile, participarea unor responsabili politici deseori mai preocupați de imaginea pe care o oferă opiniei publice din propria țară

(care le asigură legitimitatea) și a căror notorietate deseori nu depășește frontierele propriei țări sunt factori care explică de ce comunicarea politică europeană este prea slabă și inaudibilă.

3.1.6 Prin eforturi comune în materie de comunicare politică și instituțională, instituțiile comunitare și naționale pot duce la bun sfârșit noua politică comună de comunicare, o provocare pentru Uniunea Europeană a secolului XXI, care, prin caracterul divers al unității sale, se deosebește de caracterul mai omogen al altor entități ale lumii. Formula lui Henry Kissinger — „Europa nu are număr de telefon” — este încă actuală.

3.1.7 Este necesară crearea unei politici de comunicare comune, care ar reuni instituțiile europene și statele membre sub un set comun de principii, care să formeze baza strategiei de comunicare și de informare a Uniunii Europene. Aceasta ar susține eforturile diversificate ale guvernelor și organizațiilor non-guvernamentale în activitatea lor de conștientizare a opiniei publice de pe plan local cu privire la proiectul european.

3.1.8 De asemenea, o astfel de politică ar constitui o garanție că toate instituțiile europene „cântă aceeași partitură”. Este ridicolă situația în care instituțiile europene intră în concurență. Este adevărat, pe de o parte, că nevoile acestora în materie de informare sunt diferite, dar, pe de altă parte, instituțiile lucrează împreună pentru atingerea unui obiectiv comun, care pare să se fi pierdut în cursa autojustificării și a promovării propriei imagini.

3.1.9 Este momentul ca Uniunea Europeană să investească în ceea ce reprezintă una din provocările importante cu care se va confrunta în următorul deceniu, și anume aceea de a da cetățenilor săi sentimentul că merită să participe la această construcție unică în lume.

3.2 Orientarea comunicării

3.2.1 Nu este posibil, chiar prin internet, să comunici despre Europa cu 495 de milioane de cetățeni, direct de la Bruxelles.

3.2.2 Comunicarea instituțională trebuie să fie focalizată, să nu încerce să se adreseze marelui public, ci să-i vizeze pe cei care sunt calificați să intervină asupra proiectelor în amonte, pentru că este vorba de domeniul lor de competență, și care pot utiliza textele adoptate în aval pentru a le aplica sau a le transmite celor interesați. Acești multiplicatori de informații sunt cei mai capabili să explice rezultatele construcției europene, trecute și actuale. Din acest punct de vedere, având în vedere că reunește reprezentanți ai tuturor componentelor societății, CESE reprezintă, fără îndoială, un multiplicator de informație semnificativ.

3.2.3 Înainte de elaborarea unui document, imprimat pe hârtie sau pe suport electronic, trebuie să fie identificat publicul-țintă, întrucât limbajul și imaginile utilizate vor fi adaptate în funcție de acesta. Prea multe din documentele publicate par a nu-și găsi publicul, dat fiind că, prin formă, acestea au în vedere publicul larg, iar în prin conținut — un public foarte specializat.

3.2.4 Trebuie vizat un public de multiplicatori de informații specializați pe domenii de competență. Din acest punct de vedere, un model de bună practică este inițiativa CESE privind buletinul de informare electronic „e-bridge”, adaptat fiecărui membru și transmis multiplicatorilor de informații ai acestuia. Similar cu proiectul Parlamentului European de creare a unei rețele a deputaților europeni și a deputaților naționali din țările membre, membrii Comitetului pot intra în legătură cu un mare număr de multiplicatori, care exercită influență în țările respective.

3.2.5 Informația trebuie orientată către reprezentanții aleși, membrii CES naționale, jurnaliști și profesori, ținându-se seama de informațiile ce le sunt necesare pentru a difuza ideea europeană și realizările UE. Punctul de pornire trebuie să-l constituie nevoile lor și nu nevoia instituțiilor de a-și populariza activitățile.

3.2.6 De asemenea, este important ca legătura cu multiplicatorii de informație să se facă în locul în care aceștia își desfășoară activitatea. Mijloacele de comunicare „sociale” capătă o importanță din ce în ce mai mare și orice informație trebuie să-și găsească modalitatea de transmitere adecvată.

3.3 Rolul reprezentanților aleși în cadrul democrației participative

3.3.1 Comunicarea politică are în vedere cei 495 de milioane de europeni și se referă la proiectul european care explică ce a realizat, ce realizează și ce dorește să realizeze Europa, precum și valoarea adăugată a acestor realizări, domeniile în care Europa ajută și de ce. Această comunicare este în sarcina statelor membre, în special a miniștrilor care participă la Consiliu și sunt cei mai informați în ceea ce privește hotărârile adoptate, a liderilor politici și a membrilor societății civile, care sunt în măsură să se facă auziți și înțeleși de către cetățeni, fiind apropiați și cunoscuți de aceștia. Dacă bilanțul colectiv al proiectului european poate fi același pentru toți europenii, în schimb explicația valorii adăugate pe care o reprezintă acest proiect pentru o țară și un popor nu poate fi aceeași pentru un bulgar, un estonian sau un suedez.

3.3.2 Comunicarea privind proiectul european trebuie să fie participativă, să țină seama de nevoile, aspirațiile și opiniile cetățenilor. Acest lucru cere, din partea responsabililor, capacitate de ascultare. Consultarea cetățenilor nu se poate organiza la Bruxelles sau la Strasbourg. Grupurile cetățenești pot oferi o imagine asupra opiniei generale, dar nu le pot oferi tuturor cetățenilor sentimentul că sunt ascultați.

3.3.3 Aleșii locali, legitimați prin democrația reprezentativă și apropiați de alegători, sunt mai bine plasați decât instituturile de sondare a opiniei publice pentru a consulta cetățenii cu privire la proiectele europene. În același mod, actorii societății civile ar trebui să-i consulte pe cei pe care-i reprezintă asupra problemelor tratate la nivel european și care țin de domeniul lor de competență. Dacă reprezentanții aleși vorbesc despre Europa, presa îi va urma. Pe această cale, Europa ar trebui să devină mai prezentă în media (presa, televiziunea și posturile de radio locale), precum și în „blogurile” cu caracter politic ale reprezentanților aleși.

3.3.4 Reprezentanții statelor membre, miniștrii, deputații europeni, membrii CESE și ai CoR, partenerii sociali, delegații ONG-urilor sau funcționarii naționali din comitetele de program, fiecare în parte trebuie să prezinte electorilor sau celor care le-au încredințat mandatul un raport anual al activității desfășurate la Bruxelles (raport anual și ședință pe teren). Pentru a construi Europa nu sunt suficiente acțiunile desfășurate la Bruxelles, fiecare din cei care contribuie la această construcție are datoria de a explica la nivel local hotărârile luate la Bruxelles. Inițiative „Back to school” (Din nou la școală) trebuie continuată.

3.4 O educație civică europeană comună

3.4.1 La nivel european, va trebui elaborat un trunchi comun de cunoștințe privind istoria construcției europene, funcționarea instituțiilor europene și proiectul european, destinat școlărilor și difuzat într-un limbaj accesibil acestora. Ar fi important ca acesta să fie același pentru toți tinerii europeni și să fie validat de Parlamentul European. Acest trunchi comun de cunoștințe, pentru a fi transmis copiilor, trebuie transmis și aleșilor locali, care sunt reprezentanții autorităților publice celor mai apropiate de cetățeni. Trunchiul comun de cunoștințe ar trebui oferit într-un document simplu. Acesta ar cuprinde drapelul european, o hartă a Europei și o „cartă a cetățeanului european”, incluzând o parte consacrată sensului proiectului: istoria, valorile și un capitol privind politicile europene și efectul acestora asupra vieții de zi cu zi a cetățenilor (abolirea frontierelor, moneda euro, fondurile structurale, programele de mobilitate, Carta drepturilor fundamentale etc.) Acest document, disponibil în cele 22 de limbi ale Uniunii Europene, ar exprima unitatea care face ușor de înțeles diversitatea. Acesta ar trebui eliberat fiecărui cetățean european, odată cu pașaportul.

3.4.2 Educația pro-Europa reprezintă cea dintâi provocare: fiecare stat ar trebui să își fixeze ca obiectiv introducerea acestui trunchi de cunoștințe la toate nivelurile posibile: în programele școlare, manualele de educație civică, dar și în cursurile de formare privind problemele europene destinate profesorilor, funcționarilor, jurnaliștilor, actorilor societății civile, reprezentanților aleși și tuturor celor implicați în numeroasele grupuri cu rol consultativ, de coordonare și de decizie de la Bruxelles. Salariile ar putea fi formați în cadrul formării profesionale continue.

3.4.3 Pentru a verifica gradul de asimilare a acestor cunoștințe, ar trebui formulate întrebări despre Europa în cadrul examenelor de absolvire, al concursurilor de recrutare a profesorilor și funcționarilor, al școlilor de jurnalism. Profesorii care difuzează cunoștințe despre Europa ar trebui să se organizeze în rețele.

3.4.4 Trunchiul comun de cunoștințe ar trebui să se dezvolte pe valorile care caracterizează Uniunea Europeană și o deosebesc de alte zone ale lumii:

— respectarea demnității persoanei, care se traduce prin abolirea pedepsei cu moartea și aplicarea hotărârilor Curții drepturilor omului de la Strasbourg, respectarea vieții private, solidaritatea între generații;

- respectarea diversității culturale, privită nu ca o modalitate de deosebire a comunităților, ci ca un drept individual; sancționarea penală a rasismului, antisemitismului, homofobiei;
- introducerea drepturilor sociale, a dialogului social, a egalității de șanse în Carta drepturilor fundamentale;
- „Statul de drept transnațional”: în Uniunea Europeană, statul de drept a înlocuit legea celui mai puternic. Această mutație se verifică în interiorul statelor membre, dar și la nivelul Uniunii în ansamblul său. Fiecare cetățean european își poate susține drepturile dincolo de frontierele țării sale de origine, iar acest principiu se aplică atât în legislația națională cât și în cea comunitară;
- crearea unui spațiu de solidaritate transnațională, regională, socială, între generații, care să se reflecte în diferitele fonduri europene.

3.5 Furnizarea de informații europene

3.5.1 Organismele intermediare joacă deja un rol important în informarea și sensibilizarea diverselor componente ale societății. Ar trebui ca acestea să fie dotate cu instrumentele care să le permită asumarea unui rol și mai important.

3.5.2 Serviciile de presă ale acestor organizații ale societății civile — organizațiile sindicale ale angajaților și ale angajatorilor, casele de asigurări sociale de sănătate, federațiile agricultorilor, ONG-urile etc. — reprezintă un mijloc deosebit de eficient de difuzare a informațiilor. În afara informațiilor despre proiectul european în domeniul lor respectiv de competență, aceste mijloace de comunicare în masă ar putea prezenta comparativ diversele realizări ale altor țări europene din fiecare domeniu abordat. Aceste comparații ar putea alimenta dezbaterile asupra reformelor necesare la nivel național.

3.5.3 Uniunea ar putea pune la dispoziția organismelor de presă apropiate de cetățeni, dar care nu dispun de mijloace suficiente, baze de date în toate limbile oficiale.

3.6 Promovarea întâlnirilor și a schimburilor

3.6.1 După cum a demonstrat programul Erasmus, nimic nu contribuie mai eficient la cultivarea sentimentului de apartenență la Europa decât contactele directe între cetățeni. Călătoriile organizate de școli, de întreprinderi, acțiunile de înfrățire între localități, instituții de învățământ, cămine de bătrâni etc. reprezintă mijloace excelente de promovare a înțelegerii reciproce. Dar se pot adopta și alte măsuri: de exemplu, invitarea unui cetățean dintr-un alt stat membru la stațiile de formare ale sindicatelor, patronatelor sau asociațiilor. De asemenea, fiecare consiliu municipal ar putea primi, cel puțin o dată pe an, vizita unui ales local dintr-o altă țară europeană. Un serviciu civil european ar putea permite tinerilor voluntari să dobândească experiență profesională într-o altă țară europeană.

3.6.2 Acțiuni de înfrățire, înființarea de consilii municipale ale copiilor, de universități pentru vârsta a treia, corale, organizarea de competiții sportive constituie tot atâtea căi de întâlnire și descoperire reciprocă. Dacă s-ar elimina obstacolul financiar, aceste întâlniri s-ar putea desfășura mai des și mai firesc.

3.6.3 Promovarea întâlnirilor pe diverse teme între cetățenii statelor membre presupune mijloace de finanțare a cheltuielilor de deplasare a invitaților din alte țări europene. Inițiativa „golden star” a DG Educație și Cultură, care încurajează întâlnirile între comitete de înfrățire și inițiative locale merge într-o direcție bună. Este necesară elaborarea unui sistem mai eficient, simplificat și descentralizat; de altfel, costurile ar fi relativ scăzute. Banii economisiți prin reducerea numărului de broșuri ar putea fi vărsați într-un fond descentralizat, care să promoveze participarea omologilor europeni la activitățile organizate de sindicate, de comunitățile locale, de federațiile industriale, de comitetele de înfrățire etc. Pentru a încuraja participarea la nivel local, acești bani ar acoperi numai cheltuielile de deplasare și ar fi distribuiți printr-un procedeu simplu și rapid de reprezentanți locali, precum „Europe direct” sau asociațiile „Casa Europei”. Alocarea acestor bani se va face prin consultarea actorilor europeni de pe plan local, lucru care va deveni posibil datorită unui anuar în care vor fi înregistrați toți actorii de pe plan local mandatați să facă parte din instanțe de coordonare și de decizie de la Bruxelles sau din altă parte (comitete europene de întreprindere, schimburi academice etc.).

3.6.4 S-ar putea încuraja ideea că fiecare cetățean european ar trebui să aibă ambiția de a merge o dată în viață la Bruxelles, Strasbourg și Luxemburg pentru a vizita instituțiile și a înțelege mai bine cum funcționează Europa.

3.6.5 Ar fi util ca proiectele de comunicare cofinanțate de instituții să cuprindă, astfel cum prevede comunicarea Comisiei privind Planul D „Debate Europe”, o componentă de promovare a inițiativelor transfrontaliere.

3.7 O mai bună utilizare a resurselor existente

3.7.1 Avizele CESE sunt utile nu numai datorită conținutului — rezumând subiectele, fiind accesibile tuturor și dezbătând texte legislative (sesizările) sau preocupări ale cetățenilor (avizele din proprie inițiativă) —, ci și datorită faptului că textul este tradus în toate limbile vorbite ale UE și poate servi ca bază comună de discuție.

3.7.2 Pentru a fi informați în legătură cu ce se întâmplă în alte țări, trebuie creat un instrument media european. Acesta ar reprezenta o altă modalitate de desființare a frontierelor: să fii informat asupra modului în care estonienii elimină deșeurile, a sistemului de încălzire din Barcelona, a numărului de zile de concediu de maternitate de care beneficiază irlandezele, cum se stabilesc salariile în România. Conștiința faptului că provocările de acasă sunt aceleași la sute și sute de kilometri depărtare, ca și posibilitatea de a afla cum au făcut alții pentru a rezolva o anumită problemă vor face ca fiecare să se simtă membru al aceleiași Europe.

3.7.3 Un mijloc audiovizual de difuzare în masă transnațional precum Euronews joacă un rol capital în furnizarea de imagini și reportaje. Ar trebui ca dezbaterile problemelor europene să se numere în mod explicit printre obligațiile serviciului audiovizual.

3.7.4 Euroviziunea ar putea fi utilizată mai bine în sensul „ritualizării” anumitor evenimente care să consolideze conștiința europeană: retransmiterea urărilor Comisiei Europene în toate limbile oficiale, competiții sportive europene etc.

3.8 Europa nu este de domeniul afacerilor externe

3.8.1 În prea multe state europene afacerile europene intră în atribuțiile Ministerului Afacerilor Externe; în mass-media, informațiile despre Europa sunt plasate, de prea multe ori, în rubrica „externe”; prea multe organizații consideră că problemele europene sunt de competența serviciilor de relații internaționale. Cu toate acestea, nu este vorba de afaceri „externe”, ci interne, întrucât transpunerea directivelor europene, care privesc toate aspectele unei societăți, este de competența parlamentelor naționale. Problemele europene se regăsesc în prezent în toate politicile interne ale statelor membre. Ar trebui create ministere ale afacerilor europene, dotate cu servicii proprii în materie de analiză și prognoză, de comunicare și de sprijinire a societății civile.

3.8.2 De asemenea, de câte ori se tratează o problemă, trebuie evocată dimensiunea europeană a acesteia și observat modul în care această problemă este abordată în celelalte state membre.

3.8.3 Afacerile externe încep dincolo de frontierele Uniunii Europene, nu la frontierele dintre statele membre. Atractivitatea pe care o prezintă modelul european în exteriorul Uniunii Europene ne permite să înțelegem care este interesul pe care îl prezintă construcția europeană, fie că este vorba despre construcția unei mari piețe interne sau despre modelul democratic transnațional care permite gestionarea diversității.

3.8.4 Organizarea de seminare de informare pentru a explica managerilor de pe alte continente cum s-a construit și cum funcționează UE poate contribui la îmbunătățirea imaginii atât

externe, cât și interne a Europei și la transmiterea valorilor europene în lume.

3.9 Organizarea de evenimente

3.9.1 După cum știu toți specialiștii în comunicare, pentru ca Europa să devină un subiect de comunicare, sunt esențiale atât organizarea de evenimente speciale, cât și participarea la diverse evenimente planificate. De exemplu, oare nu ar fi util ca, la ceremoniile de înmânare a medaliilor din cadrul diverselor manifestări sportive internaționale, să se arboreze, împreună cu drapelul național, și drapelul Uniunii Europene? De asemenea, pe echipamentul participanților ar putea să figureze și drapelul european alături de cel național, iar la încheierea Jocurilor Olimpice s-ar putea număra medaliile obținute la nivel european.

3.9.2 Alegerile europene, comemorarea căderii zidului Berlinului reprezintă alte ocazii care nu ar trebui pierdute. În plus, Ziua Europei, 9 mai, ar putea deveni sărbătoare legală, înlocuind, eventual, o altă sărbătoare. De asemenea, manifestările europene ar trebui să se desfășoare și în afara Bruxelles-ului, iar sărbătorile naționale ar putea căpăta o dimensiune europeană.

4. Recomandările anterioare ale Comitetului

4.1 Comitetul reamintește precedentele recomandări privind comunicarea pe care le-a adresat Comisiei Europene, în special în anexa la avizul din octombrie 2005 privind perioada de reflecție: structura, temele și cadrul pentru o evaluare a dezbaterei despre Uniunea Europeană (CESE 1249/2005 ⁽⁴⁾), în avizul din decembrie 2005 privind contribuția Comisiei la perioada de reflecție și dincolo de aceasta: Planul D pentru democrație, dialog și dezbateri (CESE 1499/2005 ⁽⁵⁾), în avizul din iulie 2006 privind Cartea albă privind o politică de comunicare europeană (CESE 972/2006 ⁽⁶⁾), precum și în avizul adoptat în aprilie 2008 privind Comunicarea „Parteneriatul pentru comunicarea privind Europa” (CESE 774/2008).

Bruxelles, 10 iulie 2008

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁴⁾ JO C 28, 3.2.2006, pp. 42-46.

⁽⁵⁾ JO C 65, 17.3.2006, pp. 92-93.

⁽⁶⁾ JO C 309, 16.12.2006, pp. 115-119.